

COOPERATIVISMO

E ECONOMÍA SOCIAL

Nº5. Xaneiro-Xuño 1992

EDITA

ESCOLA UNIVERSITARIA DE ESTUDIOS EMPRESARIAIS DE VIGO
ASOCIACIÓN PARA A ECONOMÍA SOCIAL

DIRECTOR

Iago Santos Castroviejo

SECRETARIO

Constantino Gago Conde

MESA DE REDACCIÓN

Xoán Xosé Barreiro Prado
Antonio Biempica González
Xosé Domingos Fuciños Gómez
Xosé Antón Gómez Segade
Xosé Gundín García
Xacobo Izquierdo Alonso
Xosé Antón López Taboada
Manuel Lojo Nieto
Eliseo Xabier Miguélez Díaz
Mario Orxales Pita
Xulio Pardellas de Blas
Pablo Sande García
Xosé Turnes Paredes

DESEÑO

Antón Pulido Novoa

DEBUXO DA PORTADA

Pepe Carreiro

Universidade
de
Vigo

CONTIDO

Editorial.....	1
COOPERATIVISMO NA CONFECCIÓN	
• Arcadi Vilert, <i>As cooperativas de confección textil: a intercooperación como ferramenta estratéxica</i>	3
• Antonio Vaamonde Liste (dir), <i>Observacións para un programa de actuación no cooperativismo da confección</i>	11
• Ánxeles Estévez Costas, <i>Descor, s.c.l.</i>	19
• Antonio Vaamonde Liste, <i>Visión prospectiva das novas tecnoloxias na industria textil da confección</i>	21
• Primitivo Borjabad Gonzalo, <i>Instrumentos de financiación das cooperativas</i>	27
• Xosé Xulio González Preciado, <i>Directorio das cooperativas galegas da confección</i>	33
51	
O PLAN ECONÓMICO E SOCIAL	
• Manuel Lago Peñas, <i>Por unha política industrial activa</i>	67
• Fernando Acuña Rúa, <i>Crise xeral</i>	79
• Xurxo González Gurriarán, <i>Un modelo dinámico de análise e control presupostario local na súa relación co entorno</i>	83
• Xurxo González Gurriarán, <i>Novos enfoques do planeamento e a promoción económica en Galicia</i>	105
• Uxío Rey Fernández, <i>Lixeira lembranza da investigación agraria en Galicia</i>	139
• Iago Santos Castroviejo, <i>Sobre o planeamento prospectivo en Galicia</i>	145
Álvaro Fonseca Moretón e Paz González Villamayor, <i>Os programas de apoio á creación de emprego do INEM</i>	163
Xan Bouzada, <i>O desenvolvemento comunitario</i>	173
Noticias de actos.....	185
Vaciado de documentación: o planeamento .	193
Reseñas.....	211
Libros recibidos.....	215

COOPERATIVISMO E ECONOMÍA SOCIAL

Finalidade e alcance

Cooperativismo e Economía Social é o medio de expresión da Aula da Empresa Cooperativa da E.U.E.E. de Vigo para publicacións, discusións de formulacións e reflexións sobre experiencias da economía social.

Director

IAGO SANTOS CASTROVIEJO, Departamento de Fundamentos da Análise Económica. Universidade de Vigo.

Secretario

CONSTANTINO GAGO CONDE, Secretario da Asociación para a Economía Social.

Mesa de Redacción

XOÁN XOSÉ BARREIRO PRADO, Maxistrado do Xulgado do Social nº 2 de Pontevedra; ANTONIO BIEMPICA GONZÁLEZ, consultor sobre axudas ós investimentos das empresas. Xefe de Negociado da Consellería de Agricultura Sección de Montes; XOSÉ DOMINGOS FUCIÑOS GÓMEZ, Secretario do Consello Rector de Melisanto, s.coop.Ida.; XOSÉ ANTÓN GÓMEZ SEGADE, Catedrático de Dereito Mercantil da Universidade de Santiago; XOSÉ GUNDÍN GARCÍA, Horticulor e membro da Xunta de montes de Pexegueiro (Tui); XACOBO IZQUIERDO ALONSO, Profesor Titular de Dereito Mercantil da EUEE de Vigo; XOSÉ ANTÓN LÓPEZ TABOADA, Director do Departamento de Historia Económica da Universidade de Santiago; MANUEL LOJO NIETO, Secretario da Confraría de pescadores da Illa de Arousa e Secretario da OPP e cultivos mariños da Provincia de Pontevedra; ELISEO XABIER MIGUÉLEZ DÍAZ, Enxeñeiro Agrónomo, Sección de Ordenación da Oferta da Consellería de Agricultura; MARIO ORXALES PITA, Sociólogo e Secretario da Delegación de Pontevedra da Consellería de Agricultura; XULIO PARDELLAS DE BLAS, Economista e Director do CIPEM; PABLO SANDE GARCÍA, Maxistrado da sala do Civil e Penal do Tribunal Superior de Xustiza de Galicia; XOSÉ TURNES PAREDES, Especialista en industrias lácteas. Director aprovisionamiento e servicios técnicos de Leyma.

Deseño

Antón Pulido Novoa

Debuxo da Portada

Pepe Carreiro

Revisión Lingüística

Marisa Álvarez Santamarina, Xosé González Martínez, Cristina Capa Rodríguez, Estrela Vila Pérez.

Traducción ó inglés

Kellie Christine Germond, Marta García de la Puerta.

Administración, Finanzas e Publicidade

Xosé Xulio González Preciado.

Subscricións

Prezo de subscrición: 1.000 Pts. (dous números anuais)

Prezo por número: 500 Pts.

Distribución e Subscricións

Editorial Galaxia

Reconquista, 1 - Telf: 432100. 36201 Vigo.

Correspondencia

Cooperativismo e Economía Social

Escola Universitaria de Estudos Empresariais de Vigo. Apartado de Correos 5.172 VIGO. Teléfono: 986-232418; Fax: 986-211840

A Aula da Empresa Cooperativa

Ten por finalidade a posta a punto da infraestrutura, equipamento e persoal necesario para a constitución dun Instituto Universitario da Economía social.

Esta edición conta cunha axuda importante da Consellería de Traballo

ISSN: 1130-2682

Depósito Legal: VG-97-1990

Tirada: 3.000 exemplares

Edición ó coidado do Obradoiro Gráfico de A Nosa Terra.

EDITORIAL

Hoxe presentamos dous grupos de materiais de especial interese: as ponencias das xornadas de cooperativismo na confección e mais unha colección de artigos a propósito do Plan Económico e Social. Ademais, dous artigos sobre os programas de promoción de emprego do Inem e tamén sobre desenvolvemento local.

As *Xornadas de Cooperativismo na Confección*, Vigo, 13 e 14 de Decembro de 1991 tiñan por orixe a situación de desconcerto estratéxico das cooperativas galegas da confección. Tratábase, nelas, de afortala-los espacios de encontro, intercambio, relación; tratábase de propoñe-las teses máis importantes a ter en conta á hora de se decidir por opcións; e tratábase, por fin, de examina-los liñamentos e mais as posibilidades dun programa que permitise sacar dignamente para enfrente ó sector.

Cando menos, algúns liñamentos dese programa están claros: **a.** resolve-lo problema da representatividade, acordo e independencia do sector; **b.** aumenta-la dimensión media das empresas a máis de 20 socios, enfrontando ó mesmo tempo os problemas de organización, esquemas xerenciais, a necesidade de asumi-lo esforzo relativo ó mantemento de persoal indirecto. **c.** examina-las posibilidades de asumir fraxas produto/mercado factibles e de interese; **d.** albisca-las grandes posibilidades da intercooperación, en particular de formas de agrupación empresarial que poidan abordar estratexias con máis perspectivas, sempre que se seguiran criterios rigorosos de selección das empresas en intercooperación; **e.** por fin, a búsqueda de alternativas empresariais e ocupacionais para as inviables.

Pero decidirse por unha opción non é só unha cuestión de programas: a súa necesidade ten que ser sentida e o seu éxito visto como posible e desexado. A ver.

O segundo grupo de materiais concerne ó planeamento económico. Sen vacila-

ración dun Plan Económico e Social que anda a ser presentado en sociedade, e mais a creación do Consello Económico e Social, que deberá supor unha actuación coherente, de acordo cunha estratexia dotada de obxectivos ben precisos, fundados nunha análise prospectiva, tratando de potenciar tódolos intereses e proxectos existentes no seo do país. Pero a elaboración dun Plan é unha tarefa moi complexa e longa, que quere moita participación e arrecadación de opinións, teses, estudos, investigacións e contrastes de visións ata formulármonos as preguntas-clave. Por iso, pretendemos aquí axudar na tarefa, sobre todo porque neste tempo de graves ameazas para nós teremos que tratar de interpretar cara a onde nos levan estes ventos e se nos queremos deixar levar. Por esta razón, a Asociación Para A Economía Social acordou, como segunda prioridade para os próximos dous anos, abrir unha liña de investigación sobre planeamento e prospectiva económica en Galicia.

AS COOPERATIVAS DE CONFECCIÓN TEXTIL E O SEU FUTURO. A INTERCOOPERACIÓN COMO FERRAMENTA ESTRATÉXICA.*

Arcadi VILERT
Sinergia, FCTAC

Facer propia a decisión de que produto-mercado nos interesa é a pre-condición para manterse con dignidade na viabilidade dunha cooperativa da confección. Discútese os liñamentos dunha metodoloxía que permita supera-la indefensión e vertebrar un modelo que facilite o acceso directo ó mercado: a) modifica-lo dimensionado medio das cooperativas; b) a intercooperación facilitando o cambio de dimensionado e o tecido de apoio -salientemente, os servizos estratéxicos-; “Trátase de ir consorciando cooperativas ata acadar os dimensionados óptimos para cada obxectivo común”. Sinálase unha enxeñería organizativa que se formularía tres niveis de intervención apuntando ós dimensionados óptimos para cada obxectivo (mellora-lo concepto taller de confección; acadar-lo nivel empresa de confección; conseguir marca propia no mercado). “Estar en condicións de mercado é saber que se pode garantir unha calidade e unha planificación, e sabe-lo que se pode pedir e esixir por elo”. Dos catro estadios (venta de forza de traballo / taller de confección / produción para o mercado / marca), existe un dimensionado mínimo (22-30 traballadores) por debaixo do que só caibe a subcontratación de operacións ailladas sen ningunha expectativa de captación de valor engadido. Propónse un plan de traballo focado no afortalamento da capacidade de representación, corrección do insuficiente dimensionado, consorciación ata niveis operativos para a xestión empresarial e máis para o acceso ó produto propio.

1. Análise da situación.

Anque as cooperativas da confección textil encaixen as máis das veces na tipoloxía de industrias de “manufacturas liviáns intensivas en man de obra” que van migrando hacia zonas de nova industrialización, tamén é certo que os grandes países industrializados manteñen unha taxa de ocupación neste sector. A aparente contradicción resólvese ó comprobar que existen moi diversos niveis de calidade na confección, en función do binomio produto-mercado no que se instale a empresa. Así os produto-mercados que teñen o prezo como elemento clave esixen a produción en zonas de baixo custo salarial e man de obra obediente e pouco preparada. Ó revés, se a estratexia de marketing esixe calidade, personalización das series e axilidade na reacción ante un mercado de alto valor engadido, o elemento profesionalidade e coordinación (¡proximidade!) pasa a se-la clave no éxito.

As nosas cooperativas de confección foron creadas na súa maior parte a iniciativa, visible ou encuberta, dos titulares da marca (que implica dispor de canles comer-

* Presentado ás Xornadas de Cooperativismo na Confección, Vigo, 13 e 14 de Decembro de 1991.

ciais propios ou case), a fin de externalizar e transformar en proporcionais custos que tradicionalmente eran fixos. Esta situación de colonización, sen prexuízo das tonalidades positivas que sen dúbida existiron, é un esquema operativo que tende a empobrecer artificialmente o parque productivo, por usurpación especulativa de plusvalía xerada. En calquera caso, ademais, implica non poder incidir de ningunha forma na decisión de qué produto-mercado nos interesa. Así, se é triste non ter futuro empresarial, é aínda máis triste que isto sexa por unha decisión na que non se pode participar.

2. Necesidade dunhas propostas.

Polo tanto, o movemento cooperativo debe propoñer unha saída ó sector a fin de que unha parte das actuais cooperativas poidan manterse con dignidade na viabilidade. Pero para isto deberá atoparse a metodoloxía que permita supera-la raíz da indefensión e despois vertebrar un modelo que facilite o acceso directo ó mercado.

Un criterio para atopar esta metodoloxía pasa por modifica-lo dimensionado medio das cooperativas. Só cunha capacidade de produción suficiente se pode manter ou adquirir-los servizos de apoio necesarios para rendabiliza-lo esforzo productivo. Só desde outro dimensionado aínda máis forte pódese enfronta-los riscos de nos situarmos directamente no mercado con produto e canles propios.

Este cambio de dimensionado e o tecido de apoio correspondente quere unha técnica específica do cooperativismo: a intercooperación, ou cooperación entre cooperativas.

3. Criterios para unha estratexia de intercooperación.

3.1.- A intercooperación, ou cooperación entre cooperativas, é unha técnica organizativa que permite sumar recursos sen renunciar ás existencias individuais. En realidade, trátase da base mesma de calquera cooperativa: agrupar a uns individuos para que xuntos poidan conseguir uns obxectivos que son imposibles ou difíciles de acadar por estes mesmos individuos se o enfrontan ailladamente. Igual, pois, no nivel empresarial. Trátase de constituir grupos empresariais de cooperativas para poder concentrar nun único punto a suma de pequenas potencialidades de cada socio e así ter acceso real á adquisición de determinados servizos ou informacións.

3.2.- Trátase, pois, de ir consorciando cooperativas ata acada-los dimensionados óptimos para cada obxectivo común. É dicir: non existe un dimensionado único. A experiencia práctica vai definindo un modelo de enxeñería organizativa no que o seu organigrama tería un parecido cunha pirámide de consorcios ordenados polo seu dimensionado e obxecto social. Ou para conseguir determinados obxectivos, varios consorcios poden polo seu turno consorciarse para acceder a outros obxectivos máis complexos ou que requiren unha alta dimensión de recursos. Desta forma, ve-

mos que se están a constituír dous tipos de consorcio: o consorcio para o mercado local e o consorcio para os servizos estratéxicos. Desta forma, habería tres niveis de intervención para conseguí-los dimensionados óptimos para cada obxectivo: mello-ra-lo concepto taller de confección, acada-lo nivel de empresa de confección, e conseguir unha marca propia no mercado.

3.3.- Taller de confección. O concepto de taller é unha parte do concepto empresa. Pero aínda sen ser unha empresa completa, quere un dimensionado óptimo. Por dous grupos de razóns: debe poder completar unha cadea equilibrada e debe poder manter comodamente un mínimo de personal indirecto. Unha cadea equilibrada é a que permite un despece de operacións con pouco tempo e poucos cambios en cada operación e, para producións simples, pódese desdobrar en dúas cadeas. A cantidade de produción desta cadea debe poder incorporar certos autómatas ou maquinaria especial. Nalgúns casos, como veremos, debe incorporar sección de corte. Ademais, a produción directa debe poder manter un persoal indirecto que coide de:

- a) Administración da produción (contabilidade elemental, facturación, xestión de persoal...).
- b) Organización da produción (distribución de tarefas, equilibrio de cadea, seguimento de tempos, aplicación de métodos... e control de calidade).

Un taller de confección vende “minutos de taller” a unha calidade establecida. Co cal é indispensable que se poida dotar desta mínima estrutura que garante o cumprimento dos contratos. Debido a isto, non parecen viables talleres por debaixo dos 22-30 postos de traballo totais. É difícil imaxina-lo cumprimento duns tempos totais de confección se as operacións parciais requiren moitos cambios e variantes. Tamén é difícil entende-lo sobreesforzo necesario para coordina-la produción sen deixar de producir. Por debaixo desta dimensión só cabe a subcontratación de operacións ailladas, sen ningunha expectativa de captación de valor engadido.

3.4.- O Consorcio-Empresa. Se ben o taller de confección é realmente unha empresa dende o punto de vista xurídico, laboral e fiscal; non o é dende o punto de vista da xestión. Unha empresa completa é a entidade capaz de controlar un proceso de produción, financeiro e comercializalo, estando situada ela mesma no mercado (aínda que sexa o mercado da subcontratación). Por todo isto, diferentes talleres de confección cooperativos deberían consorciarse para acada-lo dimensionado óptimo que permita mante-los servizos de xestión dunha verdadeira empresa. Estes servizos, que xustifican a existencia do consorcio, son os que seguen:

- a) *Acción comercial.* Pasar de se-la man de obra que traballa para outros a ser unha empresa provedora doutras empresas. Parece un cambio sutil, pero encerra un enorme potencial de dignificación (mesmo salarial). Non é nada terrible estar no mercado da subcontratación (en realidade case tódolos sectores están a evolucionar hacia esquemas de especialización) sempre que se estea realmente en condicións de mercado. É dicir, saber que se pode garantir unha calidade e unha planificación, e sabe-lo que se pode pedir e esixir por

iso. Coñecer e ser coñecido por quen pode entrar nesta lóxica de contraprestación. Esta función quere unha acción comercial específica, coa súa mercadotecnia incluída, que existe recursos só amortizables a partir dunha cifra de facturación de varios talleres.

- b) *Xestión empresarial*. Debe conseguirse unha visión de empresa integrada aínda que a produción se desenvolva en diversos talleres. Isto implica ir a unha especialización dentro do grupo, racionalizando a ubicación de seccións ou automatismos a fin de que se consiga unha saturación razoable dos investimentos (por exemplo, o corte). Deben de se planificar, neste sentido, os investimentos e as compras (de maquinaria, compoñentes e subministracións), as subcontratacións exteriores e sobre todo, debe coordinarse o acceso ó mercado financeiro.
- c) *Oficina técnica*. Análise de novas producións, cálculo presupostario, elaboración de métodos e seguimento de custos. Posta en marcha de novos sistemas, apoio ós controles de calidade, investigación e avaliación de ofertas de maquinaria.
- d) *Formación-Consultoría*. Apoio á formación de cadros e dirixentes, escola de aprendices e reciclaxe de profesionais hacia as novas técnicas e sistemas de confección. En calquera caso, o propio grupo exerza unha cobertura de apoio á mesma vida societaria interna de cada cooperativa.

3.5.- *Consortio marquista*. Dispoñer dun produto propio con marca propia é a maioría de idade para a industria da confección. Estar con voz propia no mercado do consumidor significa a expectativa dun substancial valor engadido, pero asomade significa tamén un alto grao de risco financeiro. Polo tanto é recomendable intentar este nivel, pero é razoable facelo dende a cobertura dun dimensionado cómodo. Polo propio risco intrínseco da operación e polos longos períodos de maduración do investimento, comparados co case “pronto-pagamento” do mercado da subcontratación, esta é a xustificación principal dun consorcio para a función comercializadora dunha ou varias marcas propias. Ademais pode ter un ou varios dos obxectivos que seguen:

- a) *Gañar diñeiro*. Non só non é nada malo, como para unha empresa de confección subcontratista ser ás veces a única forma de ter uns ingresos extra que lle permiten unha política de investimentos non vinculada ó sacrificio dos socios. Para se poder manter competitivamente traballando para outras marcas, que significa a maior parte da facturación, é imprescindible uns niveis de xestión e tecnoloxía que deben ser imputados a outros renglóns da produción cun valor engadido tal que dixiran estes custes.
- b) *Gañar calidade*. É evidente que as cooperativas deben forza-la evolución da súa oferta de produción hacia segmentos de produto-mercado máis idóneos ós custos salariais (e outros) da nosa área socio-económica. Por isto, estar no mercado cun produto propio incardinable nesta definición significa “tirar” dos talleres de confección para que se profesionalicen no novo nivel de calidade-prezo.

- c) *Gañar tempo*. Dispoñer dun produto propio de grandes consumos con certa intemporalidade (vestuario de traballo, uniformes, certas prendas deportivas, textil do lar...) significa poder enche-los tempos mortos de cambio de temporada, traballando para o teu propio almacén que logo, con calma, vas estar a vender a un prezo moi competitivo.

4. *Proposta para un Plan de Traballo.*

4.1 *Afortalamiento da capacidade de representación do movemento cooperativo.*

É recomendable iniciar unha dinámica de concertación entre as organizacións existentes a fin de:

- a) Gañar forza de interlocución entre os poderes públicos e as unidades administradoras de programas de axuda e medrío económico.
- b) Consolida-la lexitimidade para solicita-la adhesión de cooperativas, evitando imaxes de división ou mesmo enfrontamento.
- c) Acadar economías de escada para poder soporta-los custos de estruturas de xestión e representación social.
- d) Clarexa-lo ambiente para poder lograr contratos de prestación de servicios facturables ás cooperativas, sen a distorsión de intereses non sustantivos.

4.2 *Corrección do insuficiente dimensionado dos talleres.*

Mediante fusións de varias cooperativas, ou aumentando cadros de persoal con novas incorporacións, ou creando cooperativas novas a partir de elementos doutras que deberan pechar, debe de se ir corrixindo o tamaño dos talleres existentes. É recomendable aproveitar esta dinámica para seleccionar ós socios a partir de criterios de profesionalidade e grao de convicción no proxecto.

Iste novo dimensionado deberá permiti-lo establecemento de ratios óptimas entre postos de traballo directos e indirectos, creando estes últimos se fixera falta. Para este cometido debe articularse un programa sistematizado de formación de cadros e técnicos.

4.3 *Buscar alternativas ocupacionais para os excedentes profesionais do redimensionado.*

É imperativo unha previsión de cooperativas enteiras que deberán pachar, por déficits incorrixibles, excesivos erros acumulados ou demasiado distanciamento dos circuitos de produción, así como excedentes de fusións ou caídas do proxecto por falla de vontade e espírito de loita.

Ante a evidencia, pois, dun descenso na cifra total de postos de traballo na con-

fección, despois das operacións de redimensionado, debe de se aplica-la solidariedade e a eficiencia a base de buscar alternativas ocupacionais.

Estas alternativas poden agromar mediante unha serie de estudos sobre as oportunidades ociosas do territorio, urbano ou rural, que pode poñerse en marcha a partir duns acordos globais entre as Administracións, a Universidade, e o propio movemento organizado. (Especial atención ás novas demandas de turismo non convencional e de servizos urbanos).

4.4 Consorciación ata niveis operativos para a xestión empresarial.

Por proximidade territorial, como se describe no punto 3.4, pódense constituír consorcios que aporten servizos ás cooperativas. É posible que, nunha primeira fase, estas estruturas comúns poidan poñerse en marcha a partir dos servizos das unións de cooperativas (punto 4.1, d). Non obstante, canto antes deberían de se independizaren para clarexas-las responsabilidades e os custes.

4.5 Consorciación para o acceso ó produto propio.

Varias agrupacións territoriais (punto 4.4), mesmo con algunha cooperativa individual que sexa capaz, crean unha empresa que poida elaborar e xestionar produción propia (máis pormenor no punto 3.5).

Esta empresa marquista pode participar na propiedade e xestión das redes de distribución dos seus produtos.

5. A xeito de epílogo.

Estes puntos anteriores, que poden ser eixo dun plan de traballo colectivo, están descritos en orde á súa lóxica implementación. Pareceríame de alto risco intentar unha das propostas se antes non se aseguraran as anteriores (xaora, pode haber situacións que non requiran esta cautela).

En calquera caso, reafírmome en que é case imposible iniciar estes cambios de tanta envergadura se non existe unha organización forte e respetada. Tanto dende o exterior como dende o interior da mesma.

Tamén, vexo como moi importante a alianza estratéxica cos poderes públicos e outros axentes sociais implicados (a poder ser, mediante convenios con variadas institucións que eviten a dependencia clientelar de ningunha delas). É imprescindible reconverte-lo discurso habitual e pasar dende pedir axudas para ofrecer colaboración para solucionar unha situación que non é eficiente nin social nin economicamente.

Por fin, lembrar que o cooperativismo leva implícito na súa mensaxe o feito da axuda mutua. Nunca é mellor unha viaxe na soidade empresarial, anque dea a im-

presión de que se está ben dotado para elo. Neste sentido podó e debo ofrece-lo apoio e colaboración da Confederación de Cooperativas de Traballo Asociado (CO-CETA).

SUMMARY In order to maintain (with a certain degree of dignity) the viability of a clothing industry cooperative this condition must first be met: decide for ourselves which product-market is of greatest interest. A methodological approach is discussed, in light of permitting a means of overcoming indefesiveness, and labelling a model enabling direct access to the market. Briefly, proposing: 1) a modification of the average dimensions of the cooperatives, and 2) their inter-cooperation to facilitate a change in the support network by offering more strategic services. "The idea is to progress towards the optimum dimensions for meeting common objectives". The organizational engineering proposed indicates three items to be addressed: improve the concept of "clothing work-shop", advance the business aspects of the industry; and set up a brand name product to distribute in the general market. "To meet the requirements of the market it is necessary to be able to guarantee quality and planning, and know what can be requested and demanded in turn". The minimum work force suggested is 22-30 workers where fewer people would only lead to subcontracts of isolated activity without any possibility of making a profit. The working plan proposed includes improving representatives' capacity, correcting improper dimensions, setting up a consortium for managerial purposes, with the future aim of establishing a brand name pro-

OBSERVACIÓNS PARA UN PROGRAMA DE ACTUACIÓN NO COOPERATIVISMO DA CONFECCIÓN*

Constantino GAGO CONDE
Marta GODOY VÁZQUEZ
Xosé Xulio GONZÁLEZ PRECIADO
Iago SANTOS CASTROVIEJO
Antonio VAAMONDE LISTE (dir)
EUEE. Universidade de Vigo

Dende a “enquisa coop.confección. EUEE. 1990” sinálase unha colección de rasgos que se propoñen como referencia para un programa de actuación -anarquía e necesidade de proxectos claros; mínima dimensión e necesidade de enfronta-los problemas organizativos e dimensionais; escasa relación subvencións/eficacia e necesidade dunha política administrativa intelixente; necesidade de facer un esforzo no inmovilizado; posibilidades da subcontratación; avantaxes do produto terminado sobre a prestación de servizos-. Conclúese postulando a necesidade de considerar proxectos de fusión, ampliación e intercooperación, atendendo á resolución de problemas que actúan como limitativos -organizacionais, dimensionais e de mantemento do traballo indirecto.

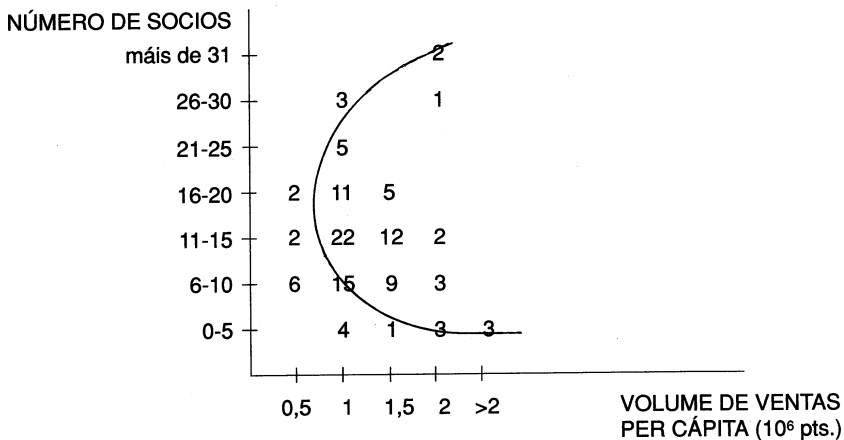
Debido ó reducido tamaño da poboación -130 coop-, calquera conclusión que se tire dos datos ten certa inestabilidade estatística. Con todo, podemos face-las observacións que seguen, atendendo a que deberían ser sostidas con prudencia:

Primeira observación: a existencia de moitas dependencias¹ estatisticamente significativas non xustificadas por relacións funcionais coherentes semellan indicar a existencia dunha certa anarquía no sector: un sector que non se atén a regularidades no seu comportamento. Este caos pode ser explicado *tanto* pola diversidade de orixes e de persoas, e mais a novidade do movemento *como* pola ausencia de programas e principios de actuación nos actores.

Segunda observación: O volume de vendas per cápita e o nº de socios manteñen unha alta relación ($\alpha = 0.0000$), como pousa o gráfico nº1 e mais o cadro1.

* Recibido en Febreiro de 1992.

1. O concepto de dependencia estatística significa apenas a negación da independencia. Pero non implica a existencia de relación, que só estaríamos autorizados a postulala se poideramos establecer unha certa dependencia funcional.

Gráfico 1. Relación entre “número de socios da cooperativa” e “volumen de vendas per cápita”

Fonte: Enquisa Coop. na Confección. EUEE. 1990

Cadro 1. Tabulación cruzada “nº de socios” e “volumen de vendas per cápita”.

Nº socios	Volume de vendas per cápita (millóns)					Total
	< 0.5	0.5-1	1-1.5	1.5-2	> 2	
ata 5	0	4	1	3	3	11
6 -10	6	15	9	3	0	33
11 - 15	2	22	12	2	0	38
16 - 20	2	11	5	0	0	18
21 - 25	0	5	0	0	0	5
26 - 30	0	3	0	1	0	4
> 31	0	0	0	2	0	2
total	10	60	27	11	3	111
alfa = 0.0000						

Fonte: Enquisa coop. confección EUEE. 1990.

Esta relación pode ser interpretada:

A. Existe unha relación decrecente entre o nº de socios e o volume de vendas por socio no tramo de poucos socios (menos de 15), o que se pode explicar porque ó descende-lo número de socios aproveitase mellor o cociente socio/pedido, cociente que se deteriora ó aumenta-lo número de socios sen facer máis eficaz os mecanismos de captación de clientes.

B. Hai unha relación pouco clara “*volume vendas per cápita*” / “*número de socios*” no tramo 10 a 20 socios, o que pode ter explicación en que se tope un “nº pésimo de socios para unha estrutura organizativa dada”, sendo esta estrutura organizativa a ausencia de principios e mecanismos de organización da produción e do grupo. É dicir: sen mellora-los procedementos de organización da produción e de estruturación do grupo de socios, nos topáramos con límites de dimensión aproximadamente nos 11 socios.

C. A pesar de que o nº é moi pequeno (11 coop), parece verse unha relación crecente entre dimensión da empresa e volume de vendas por socio no tramo superior ós 20 socios. A explicación debería consistir en que estas cooperativas teñen resolto doutra forma o problema das decisións grupais —e por consecuencia de organización da produción—².

De acordo con este punto de vista e tendo en conta que a parte certas excepcións de produto-mercado dificilmente xeralizables, a dimensión mínima viable deberá ser superior ós 20 postos de traballo directos, a *primeira necesidade* dun programa de actuación no sector será vence-los obstáculos organizativos³ que actúan como factores limitativos do crecemento das dimensións do taller. Aténdase que a pouco clara relación “*nº socios*” / “*volume de vendas per cápita*” pode ser facilmente explicada pola dependencia da capacidade persoal da presidenta —ou outrem— que podería nuclear eficazmente cadros de persoal máis ou menos numerosos; e tamén por outras características de natureza especial.

Terceira observación: As subvencións non parecen gardar relación con ningunha variable relevante (cadro 2), permitindo postular que a política da Administración Pública non está suxeita a un programa axeitado relativo ó sector. Tendo presente que probablemente máis de 1000 millóns de pesetas do erario público foron destinados ó cooperativismo na confección, cunha media de 7 000 000 por coop, un programa axeitado de axudas debería estar suxeito ó cumprimento dunhas orientacións coherentes. Debemos, por consecuencia, postular que a Administración Pública

—que ten un papel tan importante que xogar— non parece actuar de acordo cun programa.

Cadro 2. Tabulación cruzada “Subvencións per cápita” con outras, e valor de alfa.

1. Contía soldo / Subvencións per cápita:	Alfa = 0.6541
2. Inmobilizado per cápita / “ “ “:	Alfa = 0.0437
3. Volume de vendas per cápita / “ “ “:	Alfa = 0.3297

Fonte: Enquisa coop. confección. EUEE. 1990.

Cuarta observación: O inmobilizado per cápita garda unha relación crecente co volume de vendas per cápita (cadro 3). Isto queredría dicir que un esforzo de capitalización podería mellorar substancialmente a situación das cooperativas, se ben a interpretación pode ser tamén a oposta: mediocres resultados en volume de vendas conducen á descapitalización. Fagamos observar que, para máis clara interpretación, usamos a variable “inmobilizado”, e non “capital”. Por consecuencia -e sempre con prudencia- un programa de actuación debería recomendar un esforzo relativo ó inmobilizado.

Cadro 3. Tabulación cruzada “volume de vendas por socio” e “Inmobilizado per cápita”.

Vendas por socios (millóns)	Inmobilizado por socio (millóns de pesetas)					Total
	< 0.5	0.5-1	1-1.5	1.5-2	> 2	
< 0.5	4	4	1	0	0	9
0.5 -1	6	34	15	3	1	59
1 - 1.5	4	13	8	1	0	26
1.5 - 2.5	1	1	2	3	2	9
> 2.5	0	0	0	1	2	3
total	15	52	26	8	5	3
alfa = 0.0000						

Fonte: Enquisa coop. Confección. EUEE. 1990.

Quinta observación: A porcentaxe do primeiro cliente garda unha relación —pouco clara— co volume de vendas per cápita (alfa = 0.0011) e é independente da xornada semanal. Pero non se trata dunha clara relación crecente funcional, permitindo observar que acaso se poida manter con dignidade no mercado da subcontratación.

Sexta observación: O tipo de produción garda unha boa relación coa xornada semanal (alfa = 0.0014); tódalas coop. que facían produtos terminados (8) tiñan xornada de 40 horas, e inda mantendo independencia coa contía do soldo, en tódolos casos acadaban soldos superiores ás 45.000 pts., indicando que a tendencia cara á elaboración de produtos terminados pode mellora-la situación.

Sétima observación: Ó tentar facer unha tipoloxía recorrendo á análise discriminante, topámonos en xeral con malos resultados, e dispois dun exame sistemático, só topamos que clasificaba ben —e moi ben— o “tipo de produción”, explicado polas variables “número de socios”, “volume de vendas”, “custo inmovilizado” e “% do primeiro cliente nas vendas totais” (cadro 6).

As cooperativas que producen produtos propios e teñen certa estrutura comercial (vendedores: 5 empresas) case triplican o volume de vendas per cápita (2.607.143 pts /ano fronte a 932.854); case duplican a dimensión da empresa medida polo nº de traballadores; cuadruplicannas no custo do inmovilizado (e dúplícanas no inmovilizado per cápita) e por suposto, dependen moito menos do primeiro cliente (81% fronte a 94%, se ben esta dependencia é aínda menor xa que aquel 81% non sempre é o mesmo cliente).

Cadro 4. Tabulación cruzada “contía soldo” e “Tipo de produción”.

Contía soldo (pesetas)	Tipo de produción			
	ns / nc	product. terminad.	prestac. servic.	total
< 24.000	0	0	2	2
25 - 35.000	0	0	11	11
35 - 45.000	1	0	26	27
45 - 55.000	0	3	40	43
55 - 65.000	1	1	16	18
> 65.000	0	3	12	15
total	2	7	107	116
alfa = 0.3495				

Fonte: Enquisa coop. confección. EUUE. 1990.

Cadro 5. Tabulación cruzada “xornada semanal” e “tipo de produción”.

Xornada semanal	Tipo de produción			
	ns / nc	product. terminad.	prestac. servic.	total
40	0	8	29	37
45	0	0	34	34
50	2	0	32	34
55	0	0	17	17
60	0	0	2	2
total	2	8	114	124
alfa = 0.0014				

Fonte: Enquisa coop. confección. EU EE. 1990.

Cadro 6. Análise discriminante para “tipo de produción” e valores medios dos dous grupos.

	Tipo de produción		
	product. terminad.	prestac. servic.	total
nº cooperativas	4	98	102
nº de socios (media)	21.00	12.51	12,84
Volume de vendas (meda, millóns pts)	54.75	11.67	13.36
Custe do inmovilizado (media, millóns pts)	48,25	11,59	13,03
% do primeiro cliente nas vendas totais (media)	81.25	93.91	93.41
alfa = 0.00000; correlación canónica = 0.83962			

Fonte: Enquisa coop. confección. EU EE. 1990.

Conclusións

Un programa de actuación moi atinado para o cooperativismo da confección en Galicia foi proposto por Arcadi Vilert⁴ nestas mesmas páxinas. Dende un exame estatístico dos resultados da enquisa, podemos insistir nestes puntos:

1. A necesidade de actuar de acordo con programas, previsións e visión de futuro, *tanto* por parte das cooperativistas *como* da Administración Pública e outras instancias.

2. A necesidade de amplia-la dimensión media das cooperativas, xa que anque nalgúns casos non faga falla —son cooperativas pequenas que funcionan ben na franxa produto / mercado no que se situaron precisamente por seren pequenas—, en xeral a dimensión media debería estar por riba dos 20 socios, que permite a mellora na organización industrial, a tendencia cara ó produto propio, a estrutura comercial, o aumento do volume de vendas per cápita e unha xornada semanal digna.

3. A necesidade de resolve-los obstáculos organizativos que se opoñen ó aumento da dimensión media das empresas, xa que sen resolver estes obstáculos non funcionará ningunha política de aumento das dimensións das empresas —e mesmo poden piorar—. Mesmo non estando autorizados polos resultados estatísticos a sinala-las causas, intuímos que estes obstáculos son, salientemente: **a)** a primacía do mundo emocional sobre o frío cálculo e renunciación das pulsións en favor da estruturación do grupo; **b)** a pouca experiencia e formación para a disciplina industrial; **c)** a presenza de intereses extraños.

Os pasos próximos, por consecuencia, consistirían en examinar proxectos de fusión, ampliación e intercooperación. Afincarse nunha liña de actuación que fose quen de abrir camiños e situarse nunha posición avanzada na confección, liña de actuación para a que algunhas cooperativas estarían ben equipadas de entrada, podería, ademais, te-lo maior éxito e sería apaixonante asumilo.

SUMMARY From the data obtained by the EUEE in 1990 in their “enquisa coop. confección”, a series of characteristics have been proposed in light of creating a program of action with clear measures to be undertaken. The needs discussed include the following: the minimum size recommended and the basic needs for meeting organizational requirements; the relationship between state funding efficiency, and recommendations for an effective administrative policy; the need to have appropriate furnishings and machinery; the possibilities of sub-contracts, the advantages of preparing the final product. The article concludes by stressing the necessity to consider joint projects, increasing cooperative membership, as well as establishing inter-cooperative ventures, and finally proposing means to solve some of the problems limiting their capacity for success: related to organization, size, and maintenance.

4. Arcadi VILERT, intervencións nas *xornadas de cooperativismo na confección*, Universidade de Vigo, Vigo, 13 e 14 de Decembro de 1991. Tamén o artigo, neste mesmo nº, “As cooperativas de confección textil e o seu futuro. A intercooperación como ferramenta estratéxica”.

DESCOR, S.COOP.*

Ánxeles ESTÉVEZ COSTAS
Descor, s.coop.ltda.

Fanse unhas reflexións, observacións e recomendacións sobre a misión da xefa de taller.

Comecemos por dicir que os mandos intermedios enfrontámonos coa tarefa de coordinar e distribuí-lo traballo de aquelas persoas que temos baixo o noso mando, e conseguir unha verdadeira cooperación entre os traballadores.

Polo tanto temos que chegar a ser uns bos “conductores” de traballadores nos talleres que temos ó noso cargo e debemos ter confianza en nós mesmos para poder transmitir esa confianza ós demais.

Nunha cooperativa debemos senti-la satisfacción de facer un traballo en beneficio tanto dos demais coma de nós mesmos debido a que se dá a coincidencia de seren á vez traballadores e empresarios, e esta satisfacción debe contribuir por sí mesma á nosa confianza facendo polo tanto as nosas accións firmes e seguras.

Outro dos factores que inflúe á hora da produción é o noso coñecemento sobre o traballo que realizamos con respecto ó grupo de traballadores que temos baixo a nosa dirección. Teñamos en conta que un xefe de taller ademais de distribuí-lo traballo entre os seus operarios, ten que facer un seguimento deste traballo a través de todo o proceso productivo, é dicir, ten que controla-lo produto dende que entra na cadea de produción ata que sae terminado e comprobar se cumpre o nivel de calidade esixido.

A calidade é moi importante en calquera empresa, pero nunha cooperativa é fundamental, teñamos en conta que a maioría das cooperativas do sector textil traballan para outras empresas que son as que comercializan o produto, é dicir, a cooperativa realiza un traballo de confección onde o único que vende é a súa man de obra, normalmente o produto pertence a outra empresa.

Isto supón que a cooperativa ten que coidar moito a calidade, para que os seus clientes estean satisfeitos e lle sigan a ofrecer traballo; de ahí que os xefes de taller teñan que realizar un esforzo constante neste senso.

* Presentado ás Xornadas de Cooperativismo na Confección, Vigo, 13 e 14 de Decembro de 1991.

Outro aspecto importante que hai que coidar é o cumprimento dos prazos de entrega, se o xefe de taller se compromete a entrega-la mercancía nunha determinada data, isto hai que cumprilo anque para elo se teña que traballar máis horas das normais.

Por todo isto o xefe de taller é unha persoa clave en calquera empresa e en concreto nas cooperativas e debe coñecer tódalas funcións a realizar no proceso productivo do seu taller, para así inda ben non apareza un problema que xa o poida solucionar no menor tempo posible.

Todo isto resolverase por sí só no momento no que atopemos resposta a unha serie de preguntas como:

¿Sabemos máis que os que tentamos ensinar?

¿Podemos facer algo máis cos demais?

¿Somos capaces de demostrar que se pode producir máis en menos tempo e con menos esforzo?

¿Podemos establece-lo orde donde reina a confusión?

¿Podémonos manter sereos mentras os demais disputan ó redor nosa?

Se podemos facer todo isto estamos en poder de dirixir ós nosos compañeiros de cooperativa cara ó fin que nos propoñemos: o da produción.

Non olvidemos que a produción componse de tres factores: terreo, man de obra e capital.

A nós interézanos neste intre o factor man de obra, é dicir, traballo.

O traballo é (como factor de produción) o conxunto de enerxías humanas xa sexan físicas ou mentais que contribúen á creación de utilidades e servizos.

Por todo o exposto creo que queda claro como podemos contribuí-los encargados a mellora-la produción, non obstante podemos resumir dicindo que unha boa cooperativa é aquela que non descoida a súa:

Calidade.- Atención ó negocio, coidado, exactitude, aseo e limpeza e ilusións para novos produtos.

Cantidade.- Traballar coa menor perda de tempo, consecución dunha marcha constante, persistencia no traballo, boa planificación...

Custes.- O máis axustados posible.

Cooperación.- Intercambio de información con outras cooperativas.

Cumplimento das normas.- Puntualidade, comportamento, disciplina...

Seguridade.- Coidado, precaución e método.

Do que deducimos que a nosa cooperación é importante no incremento da produción.

A CONFECCIÓN TEXTIL. A SÚA ORGANIZACIÓN EN TALLERES-COOPERATIVAS*

Delia LADO REDONDA

Ugacota

Faise unha descrición de Ugacota-Sector Textil —unión galega de coopertaivas de traballo asociado-sector textil—, da súa necesidade, medios e obxectivos. Referénciase a situación e necesidades das cooperativas da confección.

1. Introducción.

A unión das cooperativas do sector textil en Galicia constitúe un reto para as socias traballadoras integrantes das empresas cooperativas do sector. É necesario superar dificultades de diversa índole, que oscilan entre a falla de formación profesional e societaria, pasando pola baixa calidade dos produtos, ata as deficiencias crónicas nos mecanismos de comercialización. Neste marco a unión de cooperativas textís xorde como una alternativa imperiosa e coma unha vía para melloralas condicións e calidade do traballo e incrementa-la rendibilidade destas cooperativas.

Actualmente existen en Galicia unhas 160 cooperativas de confección textil que nacen como consecuencia do despegue da moda en Galicia a partir de 1980. A necesidade de competir no mercado internacional supuxo a mutación da estrutura productiva do sector de confección textil, co obxecto de reducir custos de produción, ampliar marxes de gaños e lograr unha medranza acelerada do mesmo. Para tal fin, os empresarios do sector reorganizan os métodos de traballo mediante o sistema de traslado de parte do proceso de produción ó propio lar das traballadoras, ben ó domicilio particular de mulleres desempregadas, en moitos casos a consecuencia da reconversión do propio sector, propiciando deste modo o desenvolvemento da economía mergullada, ou ben fomentando a creación de cooperativas de traballo asociado, constituídas xeralmente por traballadoras do medio rural cun escaso coñecemento e dominio das habilidades propias das profesionais da confección. Esta segunda fórmula prima sobre a primeira, xa que as cooperativas de traballo asociado son beneficiarias de programas do Goberno de Fomento ó emprego, accedendo así a subvencións e axudas para capital fixo e abaratar aínda máis os custos de produc-

* Presentado ás Xornadas de Cooperativismo na Confección, Vigo, 13 e 14 de Decembro de 1991.

ción. Asimesmo a organización do traballo en cadea xera unha maior rendabilidade e a potencialidade reivindicativa das traballadoras queda anulada pola súa falla de formación empresarial e laboral. O traslado de parte do proceso de produción implica un traslado dos custos e riscos ás traballadoras cooperativistas, asumindo tódolos custos fiscais e laborais da empresa e as traballadoras, tendo que facer fronte ó duplo papel de empresarias-operarias.

Os talleres de confección funcionan coma un elo no engranaxe onde reciben as prendas cortadas e realizan a montaxe das mesmas, na maioría dos casos sen finaliza-lo proceso de acabado. O feito de percibiren un pagamento por confección acabada e non por calidade, unido á fixación do volume e tempo de entrega, converte ás socias da cooperativa en traballadoras a destallo, cunha xornada laboral moi superior á ordinaria e uns ingresos que dependen do volume de produción, da temporada e de que o fornecedor queira seguir a utiliza-los seus servicios. Consecuentemente non existe garantía dun ingreso salarial mínimo.

Estes problemas, unidos a un alto grao de descoñecemento da vida societaria e cooperativa e do propio sector ó que pertencen teñen xaora a súa orixe na non participación activa das socias na constitución e posterior desenvolvemento da cooperativa, feito que impide que sexan elas mesmas as artífices do seu propio destino.

2. Asociación Ugacota. Sector de Confección Textil.

A Asociación Galega de Cooperativas de Traballo Asociado nace no marco das I^a Xornadas Cooperativas celebradas en Santiago de Compostela os días 23 e 24 de Xuño de 1989, baixo o auspicio da Consellería de Traballo e Benestar Social da Xunta de Galicia. Estas xornadas serviran para dar a coñece-la situación existente e compartir e confrontar puntos de vista, que constatados, non se sabía como solventar.

De este encontro xordira a vontade de varias cooperativas de se uniren na defensa dos seus intereses e dereitos. Así nacerá tras reunións e discusións a Asociación Ugacota en Xaneiro de 1990, composta naquel momento por 18 cooperativas de confección textil que un ano despois pasaron a ser 25, sendo a realización de novas incorporacións, unha das tarefas principais a levar a cabo dende a Asociación.

A Asociación terá por obxecto a representación e defensa das cooperativas asociadas de toda a Comunidade Autónoma de Galicia, tanto na súa relación coas Administracións Públicas, como coas particulares. Asimesmo fomentará e promoverá o cooperativismo de traballo asociado mediante a presentación ós seus membros dos servicios que lle sexan solicitados en materias tales como:

—Asesoramento e xestión.

—Representación e defensa dos intereses comúns de tódalas cooperativas asociadas no ámbito da Comunidade Autónoma de Galicia, nos aspectos económico, social e legal.

—Promove-la incorporación en Federaci3ns ou Asociaci3ns de 3mbito superior.

—Realizaci3n de actividades cooperativas que poidan favorece-las s3as condici3ns de traballo.

3. Composici3n.

Actualmente Ugacota est3 representada, anque de forma desigual, en tres das catro provincias galegas, a trav3s de 25 cooperativas que agrupan a uns/as 350 trabaxadores/as, na s3a maior3a mulleres. A composici3n de Ugacota 3 a que segue:

<i>Denominaci3n</i>	<i>Municipio</i>	<i>Provincia</i>
Os Mui3os	Mux3a	A Coru3a
Moraime	Mux3a	A Coru3a
Fisterra	Fisterra	A Coru3a
Nerios	Fisterra	A Coru3a
Corcubi3n	Corcubi3n	A Coru3a
Obradoiro	Cee	A Coru3a
Ameixenda	Cee	A Coru3a
Berdoias	Vimianzo	A Coru3a
Pontepedra	Tordoia	A Coru3a
La Iglesia	Teo	A Coru3a
San Pedro	Melide	A Coru3a
M ^a Goretti	Melide	A Coru3a
Melide	Melide	A Coru3a
Muradana	Muros	A Coru3a
Las Emes	Muros	A Coru3a
Fiandeiras	Rianxo	A Coru3a
Lua Nova	Rianxo	A Coru3a
Val de Barcala	Negreira	A Coru3a
3ncora	Bueu	Pontevedra
Galaica	Bueu	Pontevedra
Rodeira	Cangas	Pontevedra
Xuntanza	Cangas	Pontevedra
Olaia	Mo3a	Pontevedra
S. Miguel de Taboadela	Taboadela	Ourense
Xunqueira	Xunqueira	Ourense

Para a atención ás cooperativas asociadas e a consecución dos seus obxectivos creouse un equipo técnico composto actualmente por seis persoas de distinta formación e que desempeñan os distintos servizos que se prestan dende o local social ou nos talleres, compoñendo o seguinte organigrama de persoal:

- Director-xerente.
- Coordenadora.
- Xestor-contable.
- Auxiliar administrativo.
- Monitora de taller.
- Mecánico.

Que desempeñan o seu traballo a xornada completa ou media xornada e fan posibles os servizos de:

- Información xeral.
- Asesoramento laboral e empresarial.
- Xestión laboral, contable, fiscal e de subvencións.
- Formación cooperativa, empresarial e profesional.
- Asistencia técnica e de mantemento.
- Representación ante terceiros.

O centro de traballo atópase en Santiago de Compostela, nun local situado na estación de autobuses, cedido polo Concello da cidade, aínda que a curto prazo contémpase o cambio do local para outro que reúna unhas mellores condicións de traballo.

O equipo material compónse de:

- Un ordenador Tandom PCA-20.
- Unha impresora Olivetti DM-309-L.
- Unha máquina de escribir AEG-OLIMPIA ES 72-I.
- Unha fotocopiadora TOSHIBA.
- Un vehículo SEAT TERRA diesel.

O proxectado cambio de lugar de traballo sería acompañado da mellora do equipo material que facilite o traballo simultáneo e a maior mecanización posible de actividades, datos, proxectos, etc.

4. Obxectivos xerais.

A fundamentación da asociación baséase na existencia dunha situación real ineficiente e na capacidade que a fórmula cooperativa posúe como unha alternativa dentro do desenvolvemento empresarial. Os parámetros correctores recóllense nos puntos seguintes:

- A potenciación do asociacionismo cooperativo.
- O desenvolvemento do cooperativismo como método de loitar contra o individualismo e a descoordenación de fins comúns.

- La fórmula cooperativa como alternativa ó traballo mergullado.
- A confección textil como unha alternativa máis ó traballo das mulleres no medio rural.
- Análise do cooperativismo como forma xurídica xeralizada dos talleres de confección textil.
- A importancia do sector textil en Galicia.
- A dependencia absoluta que caracteriza ás cooperativas dentro do ciclo productivo.

Ata agora Ugacota componse, como xa dixemos, de cooperativas de confección textil porque este foi o “sector promotor”, pero os obxectivos da asociación (e mesmo a súa denominación) están abertos a todas aquelas cooperativas de traballo asociado presentes na realidade económica de Galicia basicamente por dous motivos:

- O desexo a medio-longo prazo de converter a Ugacota nun dos mellores centros especializados en cooperativismo, tanto de cara a unha atención de calidade ás súas asociadas como de cara a solventar unha das máis graves carencias na nosa Comunidade Autónoma: a falla de especialistas en cooperativismo.
- O desexo de agruparse nunha Unión ou Federación autonómica que represente a tódalas cooperativas de traballo asociado existentes, sen importa-lo sector económico ó que pertencen e á súa vez incorporarse na Confederación Española de Cooperativas de Traballo Asociado (Coceta), coa que xa se estableceron os primeiros contactos dende Ugacota e a través da que se lograrían accións e representatividade a nivel estatal e comunitario, non só en defensa do cooperativismo como tal cono tamén dos diversos sectores económicos representados na mesma (un dos obxectivos a medio prazo da Coceta é a creación dun consorcio do textil, de indiscutible necesidade de cara á próxima incorporación ó mercado único e ante a situación real da confección textil).

5. Obxectivos específicos.

Un dos máis graves problemas das cooperativas é a súa dependencia, son só un elo en todo o entramado do que forman parte pero no que non teñen voz e moito menos voto. Outros (os produtores e comercializadores) son os que poñen as condicións e marcan as pautas:

- tempo de entrega.
- prezo.
- nivel de continuidade laboral.

Esta situación ven dada basicamente por tres factores:

- A súa falta de carácter reivindicativo.
- A súa minimizada presenza no ciclo productivo.

—A súa falta de formación empresarial, profesional e societaria.

A formación é unha das actividades fundamentais da Asociación, unha formación integral dos socios traballadores articulada en torno ó exercicio da produción, administración, dirección e organización da empresa.

Hai que partir das necesidades reais dos socios, polo que o primeiro paso será realizar un diagnóstico da súa situación, o seu nivel real de coñecementos e cales son as súas perspectivas, intereses e posibilidades de desenvolvemento. Unha vez detectados os problemas e intereses iniciarase un programa de formación profesional que responda ás necesidades reais do sector, incidindo nos seguintes aspectos:

a) Formación cooperativa e societaria.

Preténdese dar a coñecer ós socios das cooperativas os principios básicos do cooperativismo así como o funcionamento societario para a súa incorporación, a través dos diferentes órganos, na toma de decisións.

b) Formación en xestión e dirección de empresa.

Preténdese capacitar ós directivos das cooperativas nas tarefas de organización e xestión das empresas ás que representan.

c) Formación profesional.

Preténdese formar ós traballadores cooperativistas no dominio dos métodos e técnicas da confección industrial co fin de lograr unha mellor calidade e unha maior produtividade.

Outro dos obxectivos é a cada vez máis efectiva realización das tarefas propias de xestión, asesoramento e información levadas a cabo dende un inicio.

Ademais destes, están en fase de desenvolvemento as seguintes accións que teñen por obxecto, ó igual que as anteriores, a consecución duns maiores niveis de rendibilidade:

—O funcionamento como servizo de intermediación técnica de ofertas e demandas de traballo.

—A creación dunha central de compras e/ou aluguer de maquinaria e repostos específicos da confección.

—O funcionamento como Corredoría de seguros para asociados.

A Asociación ademais de ser unha plataforma formativa das cooperativas e prestar un servizo de asistencia técnica, xestión e información, será unha vía de unión e representación das cooperativas ante os distintos poderes públicos e asociacións e empresas do sector; relacións que conduzan a un maior entendemento, cooperación e representatividade de todas estas pequenas empresas que económica e laboralmente son importantes.

SUMMARY This article offers a description of the Association UGACOTA-Sector textil —the Galician Union of associated-work cooperatives in the textile industry— presenting its needs, means, and objectives, as well as treating the needs of the whole sector of the Clothing Industry Cooperatives.

VISIÓN PROSPECTIVA DAS NOVAS TECNOLOXIAS NA INDUSTRIA DA CONFECCIÓN*

Antonio VAAMONDE LISTE
EUEE. Universidade de Vigo

Descríbense as novas tecnoloxías na confección — novas máquinas e procedementos de fabricación, novas técnicas organizativas, incorporación do computador —; valóranse as vantaxes e enuméranse as aplicacións — deseño asistido (CAD) fabricación asistida (CAM), patronaxe escalado, marcada, corte, bordado; CIM — por fin discútese a necesidade de incorporación das novas tecnoloxías nas cooperativas

1. Introducción.

Cando se fala de novas tecnoloxías no sector textil, trátase fundamentalmente de tres tipos de innovacións:

- 1- Novas máquinas e procedementos de fabricación.
- 2- Introducción de novas técnicas organizativas.
- 3- Incorporación do computador e a Informática.

O primeiro punto ten dado lugar a unha gran diversificación, debido á complexidade propia dos procesos productivos neste sector. A mecanización e automatización chega a tódalas operacións (elaboración do tecido, corte, cosido, etc). Unha relación de tódalas novidades sería sempre incompleta, e non forma parte dos obxectivos deste artigo facer un catálogo de máquinas e procesos. Pódese citar algún dos puntos máis relevantes, como por exemplo a recente introducción do telar circular, fronte ó vello telar rectilíneo inventado por Jacquard hai máis de douscentos anos, e que permite multiplica-la produtividade por dous ou por tres, ou as técnicas de corte mediante chorro de auga, ou mediante raio láser, aínda non totalmente contrastadas, pero que fan augurar un futuro no que a automatización e a tecnoloxía van desprazando rapidamente á man de obra, de xeito similar a outros sectores productivos.

O punto segundo, introducción de novas técnicas organizativas, sendo importante, está moi ligado á introducción do computador. Desde a introducción das técnicas

* Presentado ás Xornadas de Cooperativismo na Confección, Vigo, 13 e 14 de Decembro de 1991.

de produción en cadea na produción textil, non hai cambios de gran importancia que poidan ser considerados estándar, é dicir, aceptados con xeralidade por todo o sector, senon variacións aplicadas con máis ou menos éxito en diferentes lugares e tempos, entre as que se pode cita-la organización do traballo cooperativo. A organización productiva vaise modificar dun xeito importante nos próximos decenios, coa introdución progresiva dos sistemas de fabricación integrada por computador (CIM), de momento en fase experimental nas empresas punteiras.

O terceiro punto é o que ó noso xuízo ten un maior interese, debido a que a influencia deste factor no futuro, que non poderá ser convenientemente valorada ata que o paso do tempo permita unha perspectiva histórica de conxunto, supón unha auténtica revolución. Non se trata dunha modificación puntual ou parcial de aspectos tecnolóxicos, senon nun cambio profundo que afecta ás estruturas productivas na súa totalidade, e mesmo supón un cambio de mentalidade, do que non podemos apenas enxerga-lo resultado final a partir da observación da realidade actual nas empresas que comezan a utiliza-la nova tecnoloxía informática. O que segue dedicarase a analizar xenéricamente as posibilidades de innovación tecnolóxicas que se derivan da introdución do computador na industria da confección.

2. *Avantaxes.*

A introdución do computador, unha máquina programable capaz de realizar de xeito rápido e seguro unha secuencia de instrucións, e polo tanto capaz de controlar a outras máquinas, é posible a partir da invención do microprocesador (1970), que permitiu o abaratamento dos custos de fabricación dos microcomputadores. A industria de maquinaria textil aproveitou esta circunstancia para incorporar ás máquinas máis complexas (telares, bordadoras, máquinas de coser) microprocesadores—onde o custo non é mais ca unha fracción moi pequena do prezo da máquina—que permitiron potenciar grandemente as posibilidades daquelas máquinas.

As vantaxes que supón a introdución dos computadores no control das máquinas e procesos, nas operacións de deseño e fabricación, e na obtención e arquivo da información, pódense resumir:

- Incremento espectacular da produtividade.
- Incremento da variedade e calidade do deseño, entendido en sentido amplo.
- Redución de custos.
- Unha mellor adaptabilidade ó mercado pola maior flexibilidade do esquema productivo.
- Incremento da calidade do produto, así como da fiabilidade.
- Incremento da calidade humana do traballo, ó asumi-lo computador a parte máis repetitiva, rutinaria e desmotivadora.

3. Aplicacións.

Son moitas as aplicacións do computador ás actividades productivas no sector da confección textil. Poden servir de exemplo as que se citan a continuación:

— **Deseño asistido (CAD).**- O programa de deseño realiza o dibuxo sobre a pantalla, seguindo as instrucións do usuario por medio dun lápiz ou ratón dixitalizador. Tódolos programas de deseño asistido dispoñen dun conxunto de rutinas que realizan as funcións gráficas máis comúns: Rectas, circunferencias, copias, cambios de posición e escala, xiros, simetrías, etc, e ademais permiten o dibuxo libre, ou a asistencia no trazado de curvas libres (o usuario indica os puntos polos que quere que pase a curva, e o computador encárgase do resto). O deseñador non ten que preocuparse máis ca minimamente pola técnica de debuxo, e pode concentra-lo seu esforzo e tempo na parte imaxinativa e creadora do traballo.

A realización dun deseño é moito mais rápida e precisa ca co sistema tradicional sobre papel. Ademais a modificación faise con gran facilidade, sendo posible alterar claquera característica do debuxo (forma, color, dimensións) de xeito inmediato. O traballo realizado permanece na memoria do ordenador, e cando está rematado almacénase nun arquivo magnético, e así pode ser modificado posteriormente, ou ser tomado como base para un deseño diferente. Os resultados poden ser impresos directamente, ou enviados a calquera lugar (a outro computador) a través dunha liña de comunicacións ou dunha liña telefónica ordinaria.

Tamén é posible utilizar imaxes xa existentes, coma outros deseños obtidos de revistas, ou imaxes directas da realidade, mediante unha cámara de video ou scanner. A imaxe dixitalizada pode ser utilizada directamente, ou servir de base para un deseño posterior.

— **Fabricación asistida (CAM).**- Os resultados do deseño poden servir para a fabricación. En moitos casos, como na elaboración de tecidos de punto, o debuxo rematado pode ser convertido automaticamente nun programa para a máquina de tecer. Así, a fabricación asistida por computador convértese na continuación natural do deseño asistido.

Con carácter xeral, a fabricación asistida pódese introducir en todos aqueles casos nos que o proceso productivo, e as máquinas involucradas, poden ser programados externamente. O computador constitúe así unha axuda importante na programación da máquina ou do proceso, utilizando para iso os datos da fase de deseño, os datos recollidos directamente doutros procesos previos ó que se trata de programar, e outros programas semellantes realizados con anterioridade, que pdoen ser utilizados como referencia.

— **Patronaxe e escalado.**- O patronaxe, deseño e realización do modelo para o corte do tecido, pódese beneficiar das posibilidades do deseño asistido por computador. Normalmente utilízanse no deseño de patróns moitos elementos predefinidos, almacenados na memoria do computador e que poden ser empregados cando o usuario os precisa, e o resultado trasládase automaticamente a soporte en papel ou cartón mediante un traza-

dor gráfico (plotter), que reproduce con fidelidade o deseño realizado en pantalla. O modelo físico en papel utilízase na marcada e corte do tecido posteriormente.

O escalado, modificación das dimensións do patrón para adaptalo ás diferentes tallas, faise de xeito cuase-automático, indicando o deseñador os puntos principais (pode ser ún nada máis) que definen as tallas extremas, e o programa do computador realiza os patróns de tódalas tallas a partir destes datos.

— Marcada.- Unha vez realizados tódolos patróns, correspondentes ó despece das prendas que van ser confeccionadas, procédese ó corte. A marcada é a disposición das pezas para o mellor aproveitamento posible do tecido na operación de corte. Tradicionalmente este labor foi desenvolvido por expertos cuia formación require moito tempo, considerándose un traballo altamente especializado. O programa de computador permite facer unha distribución eficiente, superando en moitos casos a porcentaxe de aproveitamento logrado polo experto humano.

O computador aproveita os resultados obtidos na fase de patronaxe, e en algúns casos realiza o traballo de forma automática, dependendo da complexidade dos patróns. Outros programas non fan a distribución das pezas, senon que facilitan o traballo do marcador profesional, mellorando en tempo e calidade o seu traballo. As pezas deseñadas aparecen na pantalla representadas simbolicamente, e o marcador vai encaixando cada unha delas nunha mesa de corte esquemática na mesma pantalla. O computador encárgase dos pequenos axustes das pezas, e resolve con precisión os problemas de encaixe de pezas cando existen debuxos no tecido, raías, cadros, etc.

Existen variantes dos programas de marcada, todos eles de moi recente introdución, nos diferentes tipos de industria textil (tecido plano, tecido de punto, pel, calzado, etc), anque os resultados en moitos casos non son óptimos.

— Corte.- O proceso de corte na industria da confección realízase hoxe de forma mecanizada. Cando se utiliza o computador nas fases de patronaxe e marcada, o paso seguinte, o corte, pode ser totalmente automático, e o computador emprega os datos da marcada para programa-la mesa de corte de xeito que todo o proceso se realiza sen intervención do operador humano, agás a colocación das pranchas de tecido na mesa de corte. A precisión que se logra é moi elevada, e desaparecen os erros que tradicionalmente se producían no corte manual.

— Bordado.- O bordado industrial realízase mediante máquinas que reproducen simultaneamente un certo número de veces (dez, vinte) un motivo previamente programado. O computador intervéñ nas fases de deseño e elaboración do programa de fabricación. Na primeira, de xeito semellante a outros tipos de deseño xa comentados, anque adaptado ás características específicas do bordado. O programa de computador permite introducir motivos preprogramados, e almacenar nunha biblioteca de deseños os traballos da temporada, e incorpora tódalas posibilidades dos sistemas de deseño gráfico xenéricos.

Na fase de fabricación, o programa traduce, interactivamente co usuario, o debuxo realizado, introducindo os parámetros adecuados (lonxitude de puntada, dirección, separación das liñas, etc), e convertindo o dibuxo nunha secuencia de coordenadas

relativas (puntadas) e cambios de fío (color), que se transforma automaticamente no programa da máquina de bordar en soporte magnético (disco flexible ou cinta) ou de cinta de papel perforada. Tamén é habitual a representación gráfica mediante trazador gráfico, que reproduce con fidelidade as operacións da máquina bordadora, e permite apreza-lo aspecto real do motivo deseñado antes da fabricación.

4. Os sistemas de fabricación integrada (CIM).

Despois de describir brevemente distintas aplicacións da informática e o computador ó proceso productivo da confección textil, a informatización do sector semella un arquipélago onde cada aplicación concreta é unha illa. Isto é certo en parte, xa que normalmente as diferentes aplicacións foron realizadas para resolve-lo problema concreto, sen considerar aspectos de normalización ou de conexión con outras aplicacións, que non parecían necesarios. Mesmo nas diferentes aplicacións que resoven o mesmo problema, como no deseño de tecidos de punto, as distintas solucións comercializadas son incompatibles entre sí.

A pesar deste panorama, os computadores son máquinas que permiten unha comunicación fluída entre elas. Por outra parte, a máis vella das illas de informatización, a xestión económico-administrativa (contabilidade, nóminas, almacén, etc) precisa dos datos xerados na totalidade da empresa, polo que parece conveniente establecer conexións entre illas, de xeito que o sistema informático sexa único.

As vantaxes que se deriyan desta formulación son moitas. Por unha banda evítase a multiplicación de equipos, moitos dos cales son repetidos innecesariamente, e ademais poténciase a capacidade de todos eles. Por outra banda, a información está centralizada, e pode ser utilizada para diferentes propósitos.

Pero as principais vantaxes da integración derívanse do feito de que os diferentes subsistemas da empresa precisan información do resto da mesma, e do feito de que é posible un control global da produción mediante un sistema común. O sistema integrado permite a planificación, a programación da produción, o control da mesma e o seguimento e avaliación continua de resultados.

A evolución da informatización na industria da confección, como noutros sectores productivos, segue claramente a liña da normalización e da integración. Na actualidade son escasos os sistemas de fabricación integrada existentes, sempre en fase de experimentación e de investigación, pero parece claro que o futuro pasa necesariamente polo desenvolvemento e aplicación progresiva dos sistemas de fabricación integrada por computador.

5. As cooperativas e as novas tecnoloxías.

¿É posible a incorporación destas novas tecnoloxías na actual empresa coopera-

tiva textil galega? Dada a situación actual do sector, cunha estrutura empresarial moi deficiente, na que existen graves problemas de financiación, comercialización, formación e outros que fan dubidar da propia supervivencia de moitas das cooperativas existentes, resulta difícil establecer unha prioridade de actuacións.

As novas tecnoloxías non están de momento ó alcance das empresas pequenas, e as cooperativas non posúen neste intre a capacidade de investimento necesario para introducir algúns dos elementos citados nos puntos anteriores, pensados para empresas de certa dimensión, cunha organización do traballo establecida para grandes producións. Pero o abaratamento progresivo e continuado dos custos dos sistemas informáticos fai que se poidan incorporar cada vez máis ás pequenas empresas.

As cooperativas deben resolver colectivamente os seus problemas, pero se a fórmula cooperativa ten posibilidades de éxito, e as empresas proban a súa rendibilidade a longo prazo, adaptándose ó mercado, precisarán cada vez máis do apoio das novas tecnoloxías, que permiten incrementa-la rendibilidade mellorando grandemente a produtividade do traballo. A súa incorporación non só é posible, como tamén é necesaria.

SUMMARY New technology in the clothing industry is described—including new machinery and manufacturing procedures, new organizational techniques and the introduction of computers—; the advantages are being assessed and all their applications take into account the following: specified—computer assisted design (CAD), computer assisted manufacturing, pattern making to scale, marking, cutting, embroidery; CIM— lastly, the necessity for introducing new technology in the cooperatives is being discussed.

INSTRUMENTOS DE FINANCIAMENTO PROPIO DAS SOCIEDADES COOPERATIVAS: Posibilidades e características da actual lexislación*

Primitivo BORJABAD GONZALO
Universidade de Barcelona

1. Introducción. 2. recursos financeiros: Esquema xeral dos principais recursos propios e recursos alleos. 3. Estudio sistematizado dos recursos propios: 3.1. Aportacións do capital. 3.2. Subvencións ó capital. 3.3. Reservas. 3.4. Fondo de Educación e Promoción Cooperativa. 3.5. Actualización de aportacións. 4. Conclusións.

1. Introducción.

O estudiarmo-las sociedades cooperativas, non podemos perder de vista en ningún momento, que estas entidades, aínda co mesmo calificativo e cunha regulación estatal ou autonómica, xeral para todas, se ben acrecentada esta con algunhas particularidades segundo a clase de que se trate, na realidade forman dous tipos distintos con notables diferencias: as cooperativas formadas polos adquirentes do ben ou servizo que produce a empresa, que podemos chamar xenéricamente “de consumidores” e as constituídas polos traballadores da empresa, que denominaremos “de traballo asociado”.

É importante partir desta realidade porque nela residen, non só as diferencias esenciais existentes entre os dous tipos cooperativos, senón tamén as características que separan estes dous modelos societarios de tódolos demais modelos que o noso Dereito ampara na súa constitución e funcionamento.

Digo isto, porque cómpre advertir que nas sociedades cooperativas, son dous os compromisos mínimos, consubstanciais co carácter da entidade, e necesarios para admiti-la existencia da mesma, os que debe adquiri-lo socio no momento constitucional ou ó ser admitido como membro dela, se a súa solicitude de admisión é posterior ó devandito momento. Por unha parte, obrígase ó socio a efectua-la aportación mínima ó capital social, sen prexuízo da posible obrigatoriedade doutras aportacións posteriores, pero por outro lado, ademais deste compromiso económico, existe outro que diferencia os dous tipos ós que viñamos aludindo. Nas cooperativas

* Presentado ás Xornadas de Cooperativismo na Confección, Vigo, 13 e 14 de Decembro de 1991.

de consumidores, o socio comprométese a adquirir na empresa os bens ou servicios que ésta produce, nunha determinada contía, igual ou superior, ó módulo mínimo que establezan os Estatutos sociais; nas Cooperativas de Traballo Asociado, o segundo compromiso consiste na prestación persoal e continuada do seu traballo profesional, no modo, tempo e lugar previsto no texto estatutario, ou nas normas que o desenvolvan. Agora ben, ámbolos dous compromisos non só teñen importancia fundamental na organización e funcionamento da Cooperativa, que xá non é pouco, senón tamén no financiamento da actividade empresarial da mesma, pois, se ben é certo que o primeiro deles poderíamos asimilalo, salvando diferencias que logo estudiaremos, ó que adquiren outros socios doutras sociedades civís ou mercantís, a existencia do segundo dos compromisos poranos de manifesto a necesidade de recursos líquidos ou en especie; o modelo financeiro conveniente ou aconsellable para a actividade empresarial de cada Cooperativa será quen nos sinale de forma fundamental a contía e data de disposición de tales recursos.

Daquela, hai que partir de que non existe un modelo financeiro singular ou propio das Sociedades Cooperativas, senón de que sobre o modelo xeral utilizado por outros titulares de empresas, que diferencia dentro da Estructura Financeira os recursos propios e recursos alleos, ou dito doutro xeito, entre financiamento propio e financiamento alleo, ou en termos contables, entre o “non esixible” e o “esixible”, poden darse algunhas singularidades propias das entidades que estamos a estudar, polos motivos que anteriormente dixemos, e que o lexislador regulou nas diferentes Leis de Cooperativas e algunhas normas complementarias, centrando nalgún caso a súa atención, na seguridade e menor risco dos recursos procedentes dos socios, como interese xurídicamente digno de protección.

2. Recursos financeiros: Principais recursos propios e recursos alleos.

Reunindo nun Pasivo, que poderíamos calificar de simplificado e didáctico, os posibles recursos financeiros utilizables pola Sociedade Cooperativa, amparados polo noso Dereito, e separando o non esixible de esixible, a Estructura Financeira da entidade que estudiamos podemos resumila no seguinte esquema:

NON ESIXIBLE:

- Capital social:
- Aportacións Obrigatorias Mínimas (AOM).
- Aportacións Obrigatorias Posteriores (AOP).
- Aportacións Voluntarias (AV).
- Subvencións ó capital (SC).
- Fondos de Reservas:
- Fondo de Reserva Obrigatorio (FRO).

- Fondo de Reserva Voluntario (FRV).
- Fondo de Educación e Promoción Cooperativa (FEPC).
- Actualización de aportacións.

ESIXIBLE:

- Dos socios:
- Fondo de Acumulación de Retornos (FAR).
- Fondo de Retornos pendentes de aplicación.
- Fondo de Perdas compensables con Retornos (FPCR).
- Aportacións Non Incorporables ó Capital Social (ANICS).
- Sección de Crédito (SC).
- De terceiros:
- Non se diferencia da xeneralidade doutras empresas.

3. Estudio sistematizado dos recursos propios:

3.1. Aportacións ó capital.

A Sociedade Cooperativa, ó constituirse, con independencia de que se pacten as regras fundamentais que amparen os dereitos e obrigas dos seus socios, así como as da súa organización e funcionamento, dentro sempre do marco legal que establece a súa Lei reguladora, conxunto éste que constituirá o se Estatuto Social, dende o punto de vista económico-empresarial, comeza por acumular medios que lle van resultar útiles para o inicio da súa actividade. Os primeiros medios que acumula son os apaortados polos mesmos socios, diñeiro, bens ou dereitos, que constituirán a aportación mínima obrigatoria. Sobre esta, poderán posteriormente incrementarse outras, ben do mesmo carácter ou voluntarias, pero tanto elas coma as que poidan levar a efecto os asociados, integrarán o capital social da entidade. Por distintos camiños, acumularáanse despois tamén outros recursos financeiros, xa non procedentes só e directamente dos socios, senón de terceiros, nalgún caso da Administración, ou dos resultados da actividade empresarial, tan útiles ou mais cós anteriores, pois o seu grao de permanencia determinará o seu proveito no momento de formular previsións cara ó futuro. Algúns destoutros recursos formarán parte tamén do “non esixible” da entidade, pero non do seu capital social, salvo o caso dos retornos cando se acorde a súa transformación en aportacións.

Entre as aportacións que integran o capital social, temos que facer dúas distincións principais. A primeira delas sobre a súa orixe ou procedencia, pois, tanto poden ter sido efectuadas por socios, como por outra clase distinta de posibles membros da entidade, que coñecemos coa denominación de asociados. A segunda

diferencia aparece no seu carácter, pois, unhas son obrigatorias e as outras voluntarias. Reparando nas obrigatorias, tamén temos que distinguir de entre tódalas desta clase aquelas que se efectúan inicialmente, que coñecemos como Aportacións Obrigatorias Mínimas e por elas imos comezar.

Un estudio sistematizado da normativa que regula estes recursos e a súa instrumentación, cómpre facelo para coñecer máis profundamente a Sociedade Cooperativa. Co obxecto de lograr unha maior claridade faremos referencia únicamente ós previstos na Lei Xeral 3/1987.

3.1.1. Aportacións Obrigatorias Mínimas (AOM).

Xa deixamos indicado antes, que denominamos “aportacións” a determinados recursos, procedentes dos socios ou dos asociados, que integran o capital social. Coa mesma denominación coñecemos- los títulos ou documentos nominativos nos que se representan os mencionados recursos, se ben cabe a posibilidade, tan práctica coma pouco usada, de reflecti-lo valor daquelas en libretas igualmente nominativas. Sen embargo, sobre estes recursos e a súa instrumentación hai algunhas cousas que dicir, porque son numerosas as diferencias que, verbo da súa regulación, os separan dos que poderíamos ter por análogos noutras entidades, como poden se-las “accións” da Sociedade Anónima, ou as “participacións” da Sociedade de Responsabilidade Limitada.

a) Distinción entre as Aportacións Obrigatorias Mínimas en razón da súa procedencia.

Tocante á que debe efectuar cada socio, indicaremos que a súa contía debe estar sinalada nos Estatutos, considerándose que é a mínima aportación necesaria para aquela adquirir cualidade. A Lei (artigo 73.1) preceptúa como norma xeral que as AOM efectuadas por cada socio sexan iguais, salvo que o texto estatutario, moi frecuente en determinadas cooperativas, estableza unha proporcionalidade ó compromiso ou uso potencial asumido respecto dos servicios cooperativizados, que o seu desembolso inicial sexa por un mínimo do 25% e que o resto se leve a cabo na forma e nos prazos previstos polos Estatutos ou a Asemblea Xeral.

Tocante ás procedentes dos asociados, se os hai na Cooperativa, a Lei deixa sen resolver unhas poucas cuestións que cómpre estudar detidamente, darlles solución adecuada e introducir esta nos Estatutos ou acordos asemblearios. Hase de comezar por distinguir entre as aportacións correspondentes a asociados procedentes da condición de socio, ou asociados que non tivesen anteriormente esa condición e aínda que a AOM para ámbalas procedencias debe de se-la totalmente desembolsada, ben poidera suceder que a suma das aportacións obrigatorias e voluntarias que tivese o socio na súa antiga condición, sexa menor ou maior cá mínima que agora precisa para ser asociado. No primeriro dos casos deberá apaorta-la diferencia de forma in-

mediata para adquiri-la súa nova condición, e no segundo caso, da suma total das aportacións apartarase unha contía igual á AOM para convertela nesta clase e o resto deberá terse e instrumentarse, salvo reembolso, como aportación voluntaria. En ámbolos casos haberán de substituírse os títulos antigos polos novos especiais que indica a Lei (artigo 40.2) e todo isto adquire importancia a efectos do noso estudio, porque, ademais do carácter de permanencia que teñen estas aportacións, non debe esquecerse que podendo oscilar o interese co que son remuneradas, entre o que perciben os socios polas súas e o fixado como tipo de interese básico do Banco de España acrecentado en 5 puntos (artigo 40.7 parágrafo 1) é lóxico que as AV resultantes sexan remuneradas con maior interese cás AOM, e estas máis cás AOM dos socios, influíndo todo iso no custo do financiamento empresarial.

3.1.2. Aportacións Obrigatorias Posteriores (AOP).

Estas aportacións que deben ser acordadas en Asemblea Xeral por unha maioría dos dous tercios dos votos presentes e representados, salvo nos casos de que proveñan da efectividade da aplicación de retornos (artigo 85.2), ou estean previstos nos Estatutos, onde será suficiente con que se alcance máis da metade dos votos validamente expresados (artigo 73.3 en relación co artigo 49.2), son esixibles unicamente ós socios e nunca ós asociados, debéndose fixar no acordo asembleario a contía, prazos e condicións do desembolso.

Os socios que posúan Aportacións Voluntarias, poden aplicar delas a aportación necesaria para cubriren as novas Obrigatorias acordadas (artigo 73.3) e se o seu total non alcanzase, non se opón a Lei a que poidan aplicar cantas tivesen, suxeitando o resto ás condicións de desembolso acordadas pola Asemblea de forma xeral.

A Lei dá unhas normas en relación co incumprimento e a mora no desembolso destas aportacións, mais no que interesa a este traballo abondará dicir que se ben é certo que estas dúas circunstancias poden influir de forma importante na súa dispoñibilidade, as cuestións de maior interese céntranse en tres asuntos: a igualdade ou proporcionalidade na contía, o carácter de permanencia destas Aportacións e o interese co que se remuneran.

a) A igualdade ou proporcionalidade na contía.

No que portén ó primeiro dos problemas que presentamos, é evidente que dependerá da clase de Cooperativa que contemplemos e dentro das de unha mesma clase, das circunstancias concretas que teñan conducido a decidi-las novas Aportacións. Se o acordo se propuxo para atender unha necesidade común e igual de tódolos socios, parece que o aconsellable é que todas sexan iguais, pero se tal necesidade só a posúe un grupo de membros da entidade e ademais en magnitude diferente, parece axeitado que tales Aportacións garden unha proporción coa necesidade que pretenden cubrir. A Lei no seu artigo 73.1 admite tanto a igualdade coma a propor-

cionalidade, e iso, tanto no que fai referencia ás AOM coma ás AOP. Así e todo, hai que admitir que esta cuestión non é tan simple, cando o uso que fai o socio dos servizos cooperativizados que ofrece a Cooperativa, non é igual en cada exercicio, por depende-la contía deste de distintos factores relacionados coa súa actividade e xeralmente todos eles ademais alleos á vontade do socio¹, producíndose unha lóxica distorsión da pretendida proporción. Cómpre introducir mecanismos correctores das desigualdades na proporcionalidade, e mediante os correspondentes axustes periódicos, achegarse á proporcionalidade desexada.

b) O carácter de permanencia destas aportacións.

Relacionado co anterior, resulta tamén conveniente o estudio do carácter de permanencia no capital que posúen as aportacións que o integran, de forma que a Lei só prevé a redución de capital cando se lle aplican perdas (artigo 87.1, c, d, e derradeiro parágrafo do apartado 1 deste mesmo artigo), ou cando se lle liquidan as aportacións a un socio (artigo 80) ou asociado (artigo 41.8) por mor de causar baixa na entidade, pero non por calquera outra razón da Cooperativa, aínda que o capital fose excesivo ou innecesario para o financiamento das súas actividades². Este carácter de permanencia e a baixa remuneración que o artigo 76 permite aboar ás aportacións leva consigo a consecuencia de que as aportacións desta clase só se acorden na contía totalmente imprescindible.

c) O interese co que se remuneran.

Un punto digno de estudio é o de se deben aboarse ou non as aportacións obrigatorias. Aquí temos de face-la distinción entre se as aportacións dos socios son todas iguais ou son todas diferentes e proporcionais ó uso dos servizos cooperativizados. No primeiro caso, postulamos que deben ser remuneradas dentro dos límites do artigo 76 e na forma mais aproximada á que se retribúan os depósitos a prazo fixo no

1. Pénsese, a modo de comparanza, nunha Cooperativa Agraria que para conserva-la froita constrúe unhas cámaras frigoríficas financiando o seu custo con aportacións obrigatorias. Se como módulo de referencia para establece-la proporcionalidade, eliximo-lo número de hectáreas plantadas de árbores froiteiras, nin tódalas árbores son da mesma clase, nin entre as da mesma clase son da mesma variedade, nin dentro da mesma variedade obteñen a mesma produción. Se eliximo-la produción, non precisa das cámaras unha froita o mesmo ca outra, e aínda entre árbores da mesma clase e variedade, resulta que non todas teñen a mesma idade e acontecendo que os máis novos non producen froita, o socio que acaba de planta-lo que durante o financiamento das cámaras renova o seu plantío, non colabora durante uns cantos anos en sufraga-lo investimento e cando el chega á súa maior produción xa non é precisa a detración do prezo da froita para atende-la amortización financeira do investimento.

2. Non é frecuente o exceso de capital neste tipo de sociedades. Máis ben ocorre xeralmente o contrario. Sen embargo, nalgunha ocasión, e con motivo de venda importante de inmovilizado, sinaladamente inmobles, prodúcese exceso de dispoñibilidade de numerario, e aínda que na súa maior contía correspondida ó Fondo de Reserva Obrigatorio, a teor do disposto nos artigos 83.2 e 88.2.b, o certo é que si pode da sensación de que sobran recursos financeiros e entre eles capital.

mercado de capitais, pois entendemos que non aproveitando por igual a tódolos socios os servicios da Cooperativa, tampouco debe beneficiarse un socio do financiamento que aporta outro. No segundo dos casos, diferenciamos entre as Cooperativas de Consumidores e as de Traballo Asociado. Nas primeiras entendemos que é prexudicial ós intereses dos socios a remuneración das súas aportacións, pois tal remuneración non poderá saír doutro sitio que do prezo ó que adquiren os séus productos e dándose a circunstancia de que a maior prezo maior IVE, pagaríase este imposto sobre a parte acrecentada sobre o prezo dos productos para poder remunerar os intereses, todo isto ademais da retención que sobre estes tería que facerse ó liquidárllelos ó socio á fin do exercicio. O IVE nalgúns casos poderá repercutirse, e as retencións de intereses atoparíanse ó liquida-lo IRPF, pero no mellor dos casos non tería disposto daquel incremento que pagou no prezo e na xeneralidade dos supostos recibirá menos do que aboou. Se estamos ante unha Cooperativa de Traballo Asociado, a retribución do capital diminúe os retornos, que en definitiva veñen a ser, xunto coa suma das percepcións salariais a conta, os ingresos que para si mesmo obtén a socia da súa entidade. Aquí hai que facer números e calcular se na concreta Cooperativa que observamos e dada a contía das percepcións salariais a conta e mailo nivel económico dos socios, derivado doutros ingresos procedentes de contas alleas á súa Sociedade, lles resulta máis interesante percibir por intereses ou por retornos, tendo en conta o IRPF e o Imposto de Sociedades.

Dende o punto de vista do financiamento da Cooperativa, é evidente que resulta máis barata sen o aboamento de intereses, e moitas veces será o mercado quen forzará a non remunerar as aportacións para poder competir nos prezos, pero en calquera caso non debemos esquecer que o tipo societario que estamos estudiando é un instrumento ó servicio dos socios e fundamentalmente para mellora-las súas economías particulares, polo que as observacións feitas deberán terse moi en conta.

3.1.3. Distinción entre Aportacións Obrigatorias Posteriores e as Derramas Obrigatorias con ocasión de Perdas dun exercicio.

No artigo 87 da Lei, no seu apartado 1 letra c prevé a imputación de perdas ó socio, sinalando varios modos de levalo ó cabo. O primeiro deles, contemplado na letra a, indica a entrega en metálico polo socio da parte de perda que lle teña sido imputada, que será aboada dentro do exercicio económico no que se tivese aprobado o Balance onde aquelas se produciron. O lexislador, parece ter entendido que se hai perda é, en parte, porque os socios da Cooperativa de Consumidores, pagaron menor prezo polos productos e servicios adquiridos na súa empresa que os que houberan correspondido, ou no caso das Cooperativas de Traballo Asociado, que recibiron maiores percepcións salariais a conta das debidas e, nun e noutro caso, corresponde agora devolver-la diferenza. Aínda que o carácter destas derramas sexa evidentemente obrigatorio, non se trata de novas aportacións ó capital, non se contabilizan como tales, nin se recoñecen en títulos novos, nin nas libretas de participación, sendo o seu

destino a compensación parcial ou total dos resultados negativos do exercicio.

Estas derramas, sen embargo, teñen incidencia no financiamento da actividade empresarial, e é o sistema máis aconsellable para a imputación de perdas de tódolos que prevé a Lei, pois, permite recuperar liquidez e evita a utilización doutros sistemas que produzan necesariamente a diminución do “non esixible” da Sociedade³.

3.1.4. A conversión dos retornos en Aportacións Obrigatorias Posteriores.

Entre as formas de facer efectivo o retorno correspondente a cada exercicio, prevé a Lei no seu artigo 85.2 a súa incorporación ó capital social, acrecentando as aportacións de cada socio no mesmo. Para levar a cabo tal forma de aplicación dos retornos, preceptúa a norma que tal conversión a contemplan os Estatutos, ou que a acorde a Asemblea Xeral por unha maioría superior á metade dos votos validamente expresados, o que supón un acordo asembleario de Novas Aportacións Obrigatorias ó capital social. Aínda que o precepto non se pronuncia sobre a remuneración de intereses, é evidente que o acordo ha de sinalalos, e polo seu carácter deben estar comprendidos entre os límites indicados no artigo 76 da Lei.

3.1.5. Outras conversións de numerario en Aportacións Obrigatorias Posteriores.

É frecuente atoparnos nas Cooperativas con socios de escasos recursos, que de ningunha maneira poden facer aportacións substanciosas para, entre todos, lograr un capital social adecuado á actividade que pretenden. En ocasións recórrese a créditos a longo prazo, normalmente subvencionados, para atende-lo financiamento do inmovilizado, e outras veces a incrementa-los prezos dos artigos producidos para a adquisición polos socios, ou a diminuí-las liquidacións dos produtos destes comercializados pola sociedade.

Pois ben, o importante dos créditos a longo prazo, que se realicen mediante a redución dos excedentes disponibles, ou do aboamento ó socio dun prezo inferior ó medio de mercado polos bens que entrega para a actividade cooperativizada, ou no seu caso, mediante o aboamento de anticipos laborais por contía inferior ás retribucións normais na zona, consideraranse como aportacións ó capital, imputándose individualmente a cada socio en función da actividade cooperativizada que teña desenvolvido (artigo 84.3).

O lexislador esqueceu, no artigo 83.2, considera-lo incremento no prezo do produto que nalgunhas Cooperativas se aboa polo socio para a formación do capital. Cremos que tanto este incremento coma a detracción no prezo dun produto ó co-

3. Unha cuestión de grande interese presenta a falta de limitación da contía destas derramas na Lei, o que fai pensar na responsabilidade patrimonial dos socios polas débedas unha vez esgotado o haber social.

mercionalizo, ou ó liquidarlle a totalidade de tal comercialización ó socio, son fórmulas coincidentes coas contempladas na lexislación como aportacións obrigatorias proporcionais á actividade cooperativizada e daquela debe dárselles un tratamento idéntico.

3.1.6. Aportacións Voluntarias.

Estas aportacións, que dende a súa orixe son totalmente desembolsadas, atopan a explicación da súa existencia na posible conveniencia de non desexar a entidade o verse obrigada a adoptar-lo acordo de esixencia de novas aportacións obrigatorias, ou en ocasións por non ter logrado a maioría suficiente para alcanza-lo acordo asembleario preceptivo. Dende logo, lógrase un maior compromiso de tódolos socios na actividade cooperativizada se as aportacións son obrigatorias, ó encontrárense todos comprometidos economicamente, que no caso de que soamente uns poucos efectúen aportacións voluntarias, pero é que na práctica, se resulta trabaloso convencer a unha asemblea para adoptar-lo primeiro dos acordos, aínda o é mais para logralo segundo. O carácter de permanencia destas aportacións no capital social supón o principal atranco para este instrumento financeiro e aínda que a remuneración mediante intereses poida chegar a se-la máis alta permitida polo artigo 76, son escasas as entidades que conseguen por esta vía acrecenta-lo seu pasivo. O seu principal competidor son as Aportacións Non Incorporables ó Capital Social (ANICS) e a Sección de Crédito.

3.1.7. O capital social mínimo.

Estamos ante unha Sociedade de capital variable e esta variabilidade prodúcese por numerosos motivos, pois tanto varía polo ingreso de cada un dos novos socios como pola baixa doutros antigos, por calquera acordo de novas aportacións, ben obrigatorias ben voluntarias, como polo de cargar contra o capital as perdas do exercicio. Esta variabilidade pode resultar un problema para calquera terceiro que desexe coñecer a través do Rexistro a contía á que ascende o capital social da entidade, pois non sendo obrigatoria a inscrición da variabilidade, nin sequera cando se produce acordo de novas Aportacións ó capital, a información buscada, evidentemente, non é atopada. Tal situación pretendeuse remediar polo lexislador, a través da institución do Capital Social Mínimo, que figurando nos Estatutos, constitúe un compromiso polo cal os membros da Sociedade se obrigan a mante-lo capital social desembolsado da Cooperativa en igual ou superior contía a dita cifra (artigo 72.1, parágrafo 2). Este Capital Social Mínimo (CSM), non ten que estar formado exclusivamente por aportacións obrigatorias, senón que no seu cómputo poden entrar as de carácter voluntario, sen embargo, ha de estar totalmente desembolsado.

Esta particularidade do CSM, ordinariamente inferior ó Capital Social da entida-

de en calquera momento da súa existencia, podería ser un indicativo de determinado volume de financiamento propio da entidade, se a súa contía se establece con rigor empresarial, pois viría a expresarnos unha concreta cantidade de recursos propios, a salvo dos movementos que puidesen derivarse da variable adhesión ou baixa dos socios da Cooperativa, pero isto non adoita ser así, pois os órganos de xestión xeralmente non fan uso desta institución, nin sequera lles preocupa, polo que acaba sendo unha cifra nos Estatutos sen significado ningún.

3.2. Subvencións ó capital.

De conformidade co disposto no artigo 129.2 da Constitución Española, os artigos 150 e 151 da Lei 3/1987, análogos preceptos das Leis autonómicas reguladoras das Cooperativas e outras normas de inferior rango que pretenden fomentar as entidades cooperativas, ben polo seu carácter, ben pola actividade que realizan, son concedidas ás entidades que estudiamos determinadas subvencións, de entre as que debemos distinguir as que van directamente á explotación, diminuindo directamente o custo do produto, das que deben permanecer no “non esixible” para lograr un mellor financiamento da entidade e que coñecemos vulgarmente cona denominación de subvencións ó capital. É evidente, que esta denominación non é correcta, pois, en todo caso, incrementa o “non esixible” pero nunca o capital, sen embargo, non se nos oculta a súa conveniencia, sobre todo se a subvención é cuantiosa, especialmente polo seu nulo custo e a súa permanencia. A súa situación no Pasivo, a súa consideración e o seu tratamento xurídico resulta máis cercano ás Reservas ca ó Capital.

Cando se trata dunha subvención para novos investimentos, a súa amortización financeira prodúcese á par da amortización económica do investimento.

Trátase dunha verdadeira fórmula de fomento, sendo conveniente, para evitar malversacións, antes da súa concesión a comprobación de plano de viabilidade e posteriormente efectualo correspondente seguimento.

3.3. Reservas.

Baixo esta denominación reunimos dous Fondos que tende, ademais de a algún outro fin, a melloralo financiamento da Cooperativa. Neste sentido, podemos afirmar de forma xeral que, xunto coa anteriormente estudiaa, resulta se-la fonte de financiamento máis barata que establece este tipo societario.

Como hai algunhas peculiaridades en cada unha das Reservas, estudarémolas por separado.

3.3.1. Fondo de Reserva Obrigatorio.

A) Xustificación do Fondo.

A existencia deste Fondo podemos xustificala con análogo argumento ó dos Fondos que con igual denominación existen noutras sociedades. A Lei expresa o seu destino no artigo 88 á consolidación, desenvolvemento e garantía da Cooperativa e así podemos consideralo. Sen embargo, tamén ten a función de absorber as perdas que no exercicio produzan as actividades cooperativizadas realizadas con non socios, as derivadas do alleamento de activos inmovilizados ou de actividades extra-cooperativas, así como algunha porcentaxe nunca superior ó 50% das perdas do exercicio, que orixine a actividade cooperativizada.

B) Custo e carácter da súa permanencia.

O custo desta fonte de financiamento é nulo, porque as distintas partidas que a el chegan, nin pertencen a ninguén en particular, nin se retribúen consecuentemente a ninguén. É un verdadeiro “non esixible”, pois así como as aportacións dos socios e dos asociados poden ser esixidas por eles ó causaren baixa, nas condicións sinaladas pola Lei e mailos Estatutos, o Fondo de Reserva Obrigatorio é irrepartible, aínda no caso de disolución e liquidación da Cooperativa, seguindo o destino que sinala a Lei no artigo 112.

C) Orixe dos seus ingresos.

Nútrese este Fondo de diversas fontes, das que unha é de carácter voluntario e as outras son obrigatorias por precepto legal.

a) Voluntario.

A Asemblea Xeral pode discrecionalmente e con cargo ós excedentes disponibles, acordar unha dotación para o acrecentamento deste Fondo (artigo 84.b). Tal discrecionalidade ten límite na súa contía, pois non cabe dúbida que ten que respectar as porcentaxes que, daqueles mesmos excedentes, con carácter obrigatorio deben ingresar neste mesmo Fondo e mais no de Educación e Promoción.

Salvo que os Estatutos teñan prevista outra maioría para o acordo desta dotación, ó non prevela a Lei entendemos que será suficiente a maioría dos votos validamente expresados, non computándose nin os votos en branco nin as abstencións (artigo 49.1).

b) Obrigatorio.

b.1. Coa porcentaxe, sobre os excedentes netos, que fixen os Estatutos sociais e, no seu caso, acorde a Asemblea Xeral, conforme ó establecido no artigo 84 da Lei.

b.2. Os beneficios obtidos de:

— As operacións cooperativizadas realizadas con terceiros non socios.

— As plusvalías procedentes do alleamento dos elementos do activo inmovilizado.

- Os obtidos doutras fontes alleas ós fins específicos da Cooperativa.
- Os derivados de investimentos ou participacións en Sociedades de natureza non cooperativa.
- b.3 As deducións sobre as aportacións obrigatorias nos supostos de baixa de socio.
- b.4. As cotas de ingreso.
- b.5. A porcentaxe, normalmente o 50%, sobre o resultado da regularización do balance, que corresponde de acordo co establecido no artigo 77 e, no seu caso, no número 2 do artigo 87, amos da Lei.

D) Algunhas particularidades das súas dotacións.

Alguns dos ingresos que acrecentan o Fondo de Reserva Obrigatorio non teñen dificultade no seu cálculo e aplicación, se ben é frecuente na práctica a inobservancia da normativa que os regula. Isto ocorre nas operacións con terceiros, e nos beneficios obtidos que sinalamos no apartado b.2. Algo máis respetadas son as deducións das aportacións cando chegan a realizarse e probablemente as únicas que xeralmente se axustan ó disposto na Lei son as cotas de ingreso. Sobre estas últimas faremos algunhas observacións.

O artigo 49 ó rexe-la adopción de acordos e maiorías necesarias para a súa validez, fala de “cotas de ingreso ou periódicas”; o artigo 81 ó prever “prestacións e financiamentos que non integran o capital social”, contempla o establecemento de “cotas de ingreso e/ou periódicas, que non integrarán o capital social nin serán reintegrables”; e o artigo 88 ó indica-las fontes do Fondo de Reserva Obrigatorio indica entre elas “as cotas de ingreso”, sen facer mención das periódicas.

Polo Fondo ó que se destina a cota de ingreso observamos que o establecemento de tal cota mellora o financiamento da entidade, nunha das fórmulas máis baratas e permanentes. Unha primeira xustificación da existencia desas cotas podemos atopala en dous desexos compartidos na xeneralidade das Cooperativas: o primeiro, busca-lo acrecentamento e a maior permanencia do “non esixible”, xa que a avantaxe da cota de ingreso sobre a aportación ó capital reside en que a primeira non é reintegrable nin sequera co motivo da baixa do socio; o segundo, equilibra-lo esforzo económico e humano efectuado polos socios antigos en relación cos de novo ingreso, respecto ó achado do fondo de comercio e amortización total ou parcial do inmovilizado co que estes se atopan ó seren admitidos na Cooperativa.

Nada di a Lei sobre o procedemento de cálculo da cota de ingreso, aínda que si sobre o seu límite superior, indicando que non poderá supera-lo 25% do total das aportacións obrigatorias que teña de efectuar o novo socio. Nesta liña, podemos establecer que a cota de ingreso poderá ser tamén para tódolos socios igual ou para todos diferente, se ben neste último caso parécenos que dben ser proporcional a algo, como poden selo as aportacións abrigatorias ó compromiso do uso potencial dos servicios.

Se a cota establecida nos Estatutos é de igual contía para todos, parece lóxico que os novos socios teñan que aboar en contía idéntica á dos antigos, actualizada segundo o IXPC.

Se polas características da sociedade non resulta apropiada unha cta igual para tódolos socios, parece adecuado que nos Estatutos, ou no seu caso a Asemblea Xeral, contemple a proporcional, e calcúlese esta en función dalgunha referencia lóxica. Aquí, entre as varias utilizables hai, polo menos, dúas referencias xustificables, unha a das aportacións obrigatorias, calculando a cota mediante unha porcentaxe das mesmas, e outra a das contías con que os socios actuais contribuíron á formación das reservas, fixándose en cada caso a cota na contía con que teña contribuído á formación de reservas un socio antigo de análogo compromiso de operacións e servicios. A primeira xustifícase, por canto pode supoñer unha contribución ó incremento das reservas na mesma proporción na que vai facer uso dos servicios cooperativizados; a segunda, quizais máis xusta ca anterior, porque os socios antigos ademais de abonaren as súas correspondentes cotas, colaboraron ó incremento das reservas, principalmente a través de excedentes que non repartiron, e o novo socio beneficiaríase do financiamento que producen estes incrementos sen ter colaborado na súa formación. En todo caso será preceptivo non supera-lo mencionado límite sinalado pola Lei.

No que portén á cota periódica, nada hai lexislado se non é a posibilidade do seu establecemento, o seu carácter de non formar parte do capital social e a súa reintegrabilidade. A Lei non a inclúe como fonte de Fondo de Reserva Obrigatorio, sen embargo, o seu amparo lega dentro das “prestacións e financiamientos que non integran o capital social”, que regula o artigo 81, pode permitírno-lo seu destino a calquera dos Fondos de Reserva Voluntarios irrepantibles que a Cooperativa teña constituídos. Nada se opón a que sexa unha cota fixa para tódolos socios en igual contía ou segui-lo criterio da proporcionalidade mediante unha porcentaxe da facturación a cada socio, por poñer un exemplo, e no que portén á periodicidade, os Estatutos ou a Asemblea, no seu caso, poden establece-la que teñan por conveniente. Se son proporcionais ó uso dos servicios cooperativizados, ha de sinalarse expresamente a súa cualidade de cota periódica, e separala claramente do prezo do servico cando se aboa canda este, co obxecto de facilita-lo seu tratamento contable e non ser confundida coa Aportación Obrigatoria ó Capital aboada do modo contemplado no artigo 83.3 ó que xa fixemos referencia denantes.

A utilización das cotas periódicas non é frecuente e as Cooperativas que as teñen establecidas, non representan xeralmente unha fonte de financiamento importante. En realidade, o socio considéraa como un incremento do prezo do produto ou servico que adquire na sociedade, co inconveniente engadido da reintegrabilidade, fronte a xa dificilmente interesante Aportación Obrigatoria Posterior, aboada de forma análoga. Se a suma do prezo do produto ou servico na Cooperativa e a cota periódica son superiores ó prezo medio daqueles no mercado, conseguí-lo acordo na Asemblea de establecer este instrumento financeiro, tórnase moi difícil.

3.3.2. Fondo de Reserva Voluntario (FRV).

Este Fondo, creado polos Estatutos ou pola Asemblea Xeral, con carácter de irrepartible, contéplase na Lei nos artigos 84.b e 87.1.b, no primeiro deles trata da súa creación e da recepción dalgunha porcentaxe dos excedentes, e no segundo, sobre a posibilidade de compensar con el, total ou parcialmente, posibles perdas do exercicio procedentes da actividade cooperativizada cos socios.

Nútrese cos excedentes disponibles que sinalen os Estatutos ou acorde a Asemblea, e como dixemos no seu momento, parécenos o lugar adecuado a onde deben dirixirse as cotas periódicas. Non soe ser importante a contía que as Cooperativas conteñen neste Fondo e se algunha vez chega a selo, convértese no primeiro obxectivo no momento de compensa-las perdas, para evitar que estas sexan imputadas ós socios.

Consecuentemente con todo o anterior, como fonte de financiamento é barata e con elevado grao de permanencia, pero soamente é eficaz se os socios da entidade están decididos a mantelo, evitando as perdas, e se as hai, non compensándoas con él agás en situacións extremas.

3.4. Fondo de Educación e Promoción Cooperativa.

Este é un Fondo ó que hai que prestar unha especial atención pola súa singularidade, ó constituir un dos elementos diferenciadores deste tipo societario.

a) Orixe das súas dotacións: A este Fondo hase de destinar:

1. A porcentaxe sobre os excedentes netos que fixen os Estatutos e, no seu caso, acorde a Asemblea Xeral, conforme ó establecido no artigo 84.
2. O importe das sancións que por vía disciplinaria se impoñan pola Cooperativa ós seus socios.
3. As cantidades que, independentemente das indicadas no apartado 1, con cargo ós excedentes disponibles, acorde discrecionalmente a Asemblea Xeral.

As subvencións, doazóns, e calquera clase de axuda recibida dos socios ou de terceiros, para o cumprimento dos fins do mesmo.

b) Finalidade do Fondo: está destinado a sufraga-lo custo de actividades, que non son propiamente económicas, aínda que poidan producir directa ou indirectamente, inmediata ou diferidamente, efectos de alcance económico para a entidade mesma, o espacio territorial, ou o ámbito social onde se desenvolve a súa actividade.

As actividades obxecto deste Fondo son de amplo abano, pero todas elas poden considerarse incluídas dentro da Educación. O artigo 89 concrétaas da seguinte forma:

1. A formación e educación dos seus socios e traballadores nos principios cooperativos, así como a difusión das características do cooperativismo no medio social no que se desenvolve a súa actividade.
2. A promoción das relacións extracooperativas.
3. A promoción cultural e profesional do entorno local ou da comunidade en xeral.

c) Xestión do Fondo: A Asemblea mantén a competencia para fixa-las liñas básicas de aplicación deste Fondo, pero nada di a Lei sobre a quen corresponde a xestión ordinaria do mesmo, polo que con carácter xeral afirmaremos que corresponderá ó Consello Rector, como xestor ordinario da Cooperativa, salvo claro está no caso de que nos Estatutos se teña constituído un órgano con competencia para iso.

Pode colaborarse con outras Sociedades, Asociacións Cooperativas, Institucións públicas e privadas e Organismos dependentes da Administración estatal e autonómica, para o cumprimento dos fins do Fondo e no cumprimento do disposto no terceiro parágrafo do artigo 89.2, debe recollerse o detalle das cantidades que con cargo ó devandito Fondo se destinaron ós fins do mesmo, con indicación do labor realizado e, no seu caso, mención das Sociedades ou Entidades ás que se remitiron para o cumprimento de ditos fins.

O lexislador protexe este Fondo da posibilidade de embargamento, facéndoo inembargable, á vez que preceptúa a súa situación no Pasivo do Balance, con separación ás outras partidas, pero non indica se se debe face-lo mesmo no Activo, manténdoo líquido, e daquela xorde rápidamente a dúbida de se tal Fondo, en tanto non é aplicado ós seus fins, pode ou non ser utilizado en prol do financiamento das actividades empresariais. A Lei, no segundo apartado do punto 4 do artigo 89 preceptúa que “o importe do referido Fondo que non se teña aplicado deberá materializarse dentro do exercicio económico seguinte a aquel no que se teña efectuado a dotación, en contas de aforro ou en títulos de Débeda Pública, e os seus rendementos financeiros aplicaránse ó mesmo fin. Ditos depósitos ou títulos non poderán ser peñorados nin afectados a empréstitos ou contas e crédito”, obrigándonos con isto a materializar cada ano a dotación do anterior non aplicada, da forma que el di, co que parece claro que loiquidez non fondo só pode habela da dotación para o presente exercicio aínda non aplicada. Non resolve o lexislador dúas cuestións, unha primeira, se a dotación para un exercicio pode ser superior ós ingresos que tivo o Fondo no exercicio anterior, en definitiva se poden desmaterializarse contas e títulos para a súa inmediata aplicación; a segunda, se mentres non se apliquen as dotacións de cada exercicio pode o Consello ou a Asemblea utilizalas para financia-la actividade da empresa.

Creemos que as dúas cuestións teñen resposta negativa, aínda que o lexislador non se pronunciase expresamente, porque parece que o propósito é o de constituír coas dotacións non aplicadas un crecente Fondo, a modo de Patrimonio adscrito a un fin, que teña rendementos propios e a mesma aplicación có Fondo, de modo que neste haxa dúas contas separadas, e nunha primeira figurarán os importes das dotacións non aplicadas de anos anteriores materializados de acordo coa Lei e na outra a

dotación acordada para a súa aplicación no corrente exercicio, na que se terán integrado os rendementos da primeira das contas. É coma se dentro da Cooperativa houberse unha Fundación con obxecto educacional.

3.5. Actualización de aportacións.

O balance da Sociedade Cooperativa pode regularizarse de igual modo e cos mesmos beneficios que se establezan para calquera outra sociedade de dereito común. A diferenza deste tipo societario cos demais, reside no destino que se lle dá ó resultado da regularización do balance.

Mentres existan perdas de exercicios pasados por amortizar, como consecuencia da insuficiencia do FRO, o saldo resultando da actualización do balance levado a cabo nun exercicio, aboarase na súa totalidade ó Fondo de Reserva Obrigatorio (artigo 87.2, parágrafo segundo). Se esta circunstancia anterior non se produce, do resultado da regularización destinarase un 50% ó FRO e o outro 50% a unha conta de pasivo denominada “Actualización de aportacións”, ó cargo da cal se efectuará a actualización das aportacións ó capital social (artigo 77.2). Así e todo, ha de terse en conta que ningunha actualización pode levarse a efecto mentres existan perdas por compensar e non fose posible co FRO, pois, estas hanse de cubrir mesmo co remanente que houberse de anos anteriores nesta conta de Actualización de aportacións (artigo 87.2, segundo parágrafo, in fine).

Esta actualización que estudiamos só poderá realizarse, como máximo, respecto ós cinco exercicios anteriores a aquel no que se aproban as contas na Asemblea Xeral e nos que non existise actualización, polo que respecto á permanencia desta conta, podemos considerala análoga ó Fondo de Reserva Obrigatorio, pois, inclusive segue o destino deste mesmo no caso de liquidación da Cooperativa (artigo 78.4).

4. Conclusión.

De todo o anterior podemos deducir que a estrutura financeira da Sociedade Cooperativa e especialmente o financiamento propio, aínda admitindo as evidentes diferenzas, é semellante á doutras moitas entidades. Tocante ó grao de permanencia das distintas masas homoxéneas que integran as contas deste pasivo, así como en relación co seu custo, indicaremos que o maior grao dano as Reservas e maila conta de Actualización de Aportacións, salvo que sobre elas se carguen perdas, sendo á vez un pasivo financeiro de custo nulo. En segundo lugar situaríamolas subvencións ó capital, pola súa menor permanencia ó amortizárense normalmente co activo que financian e aínda considerando tamén o seu custo nulo. En terceiro lugar consideraremo-lo capital social, xa que o movemento das aportacións ó ser sociedade de capital variable, diminúe dalgún xeito o seu carácter de permanencia e o seu custo pode non ser nulo aínda que sexa limitado. O FEPC non debe financiar actividades empresariais.

Non obstante, en conxunto, este financiamento propio é o que dá maior seguridade e fortaleza económica á Sociedade Cooperativa, pois depender do financiamento alleo de forma sistemática é asumir un custo de produción necesariamente máis alto e poñer a entidade nas mans da decisión de terceiros.

SUMMARY 1. Introduction. 2. Financial sources: a general outline of main sources from within the societies and from outside sources. 3. Systemized study of internal finances: 3.1. Investments. 3.2. Funding based on capital. 3.3. Reserve funds. 3.4. F.E.P.C. 3.5. Up-dating the situation. 4. Conclusions.

DIRECTORIO DAS COOPERATIVAS GALEGAS DA CONFECIÓN*

Xosé Xulio GONZÁLEZ PRECIADO
Asociación para a economía social

<p>1 CONFECCIONES SANTA BARBARA, scl.
Rio de Quintas, 29
A CORUÑA
15000 A CORUÑA. 981-100327
Roupa exterior muller
Nº Socios: 12
Data constitución: 87. Rex.: 231-C</p>	<p>2 CONFECCIONES SANTA GEMA, scl.
Rio de Quintas, 39 - O Portazgo
A CORUÑA
15000 A CORUÑA. 981-292444
Roupa texana e exterior muller
Nº Socios: 10
Data constitución: 87. Rex.: 221-C</p>
<p>3 KIAÑO DISEÑO - MODA, scl.
r/ Médico Rodríguez, 15, 1º
A CORUÑA
Confección e deseño
Nº Socios: —
Data constitución: 88. Rex.: 281-C</p>	<p>4 CONFECCIONES CASTELAO, sc.
r/ Santa Gema, 14. r/ Alcalde Soto
A CORUÑA
15005 A CORUÑA. 981-249854
Roupa exterior muller
Nº Socios: 11
Data constitución: 87. Rex.: 245-C</p>
<p>5 DIDAIS, scl.
r/ Barcelona, 88, baixo
A CORUÑA
15011 A CORUÑA. 981-263108
Roupa exterior
Nº Socios: 8
Data constitución: 88. Rex.: 287-C</p>	<p>6 ESDAN, scl.
Juan Castro Mosquera, 26
A CORUÑA
Fabricación xéneros de punto
Nº Socios: —
Data constitución: 84. Rex.: 136-C</p>
<p>7 CONFECCIONES RENACER, scl.
r/ Sargento Provisional, 14, baixo
A CORUÑA
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 88. Rex.: 273-C</p>	<p>8 CONFECCIONES PORTAGZGO, sc.
Rio de Quintas, 31 - Portazgo
A CORUÑA
15000 A CORUÑA. 981-660023
Roupa exterior neno
Nº Socios: 6
Data constitución: 86. Rex.: 200-C</p>

* Ese directorio é elaborado dende a base de datos da Aula da Empresa Cooperativa, actualizada e completada pola *Enquisa sobre Cooperativismo na Confección*. (1990-91). Ás que non consta o número de socios non se lle fixo a enquisa. Non se exclúen posibles erros e agrádecese que se fagan chega-las correccións.

- 9 CONFECCIONES OTERO PEDRAYO, sc.
r/ Meira, 9, baixo
A CORUÑA
15010 A CORUÑA. 981-265056
Roupa exterior muller
Nº Socios: 9
Data constitución: 88. Rex.: 282-C
- 10 CONFECCIONES MODICOR, scl.
Avda de los Mallos, 87, b.
A CORUÑA
15007 A CORUÑA.
Roupa exterior muller
Nº Socios: 5
Data constitución: 89. Rex.: 391-C
- 11 CONFECCIONES HERCULES, sc.
Rio de Quintas, 49 - O Portazgo
A CORUÑA
15000 A CORUÑA. 981-101576
Nº Socios: 14
Data constitución: 87. Rex.: 232-C
- 12 CONFECCIONES VIOS, scl.
Vios
ABEGONGO
15318 A CORUÑA. 981-673549
Roupa exterior muller
Nº Socios: 9
Data constitución: 88. Rex.: 280-C
- 13 AMENEIRAL, scl.
r/ Ameneiral - Bertamirans
AMES
15864 A CORUÑA. 981-263108
Confección prendas vestir exte
Nº Socios: —
Data constitución: 90. Rex.: 444-C
- 14 CONFEC. S. ESTEBAN DE COBAS, scl.
r/ Ventosa, s/n., San Esteban
AMES
15864 A CORUÑA. 981-883286
Roupa exterior home
Nº Socios: 12
Data constitución: 88. Rex.: 309-C
- 15 BASEL, scl.
Travesía de Meicende, 212, 1º
ARTEIXO
15142 A CORUÑA. 981-262677
Roupa exterior
Nº Socios: 5
Data constitución: 88. Rex.: 284-C
- 16 CONFEC. SANTA LEOCADIA, scl.
Santa Leocadia - Branza
ARZUA
15286 A CORUÑA.
Roupa exterior neno
Nº Socios: 5
Data constitución: 88. Rex.: 264-C
- 17 CONFECCIONES LOS AMIGOS, sc.
Santa María de Arzua
ARZUA
15810 A CORUÑA.
Roupa texana de home
Nº Socios: 13
Data constitución: 88. Rex.: 265-C
- 18 CONFECCIONES PANTIÑO-BRE, sc.
Pantiño Bre
ARZUA
15286 A CORUÑA.
Roupa exterior neno
Nº Socios: 11
Data constitución: 87. Rex.: 235-C
- 19 CONFECCIONES BOENTE, scl.
Boente
ARZUA
15826 A CORUÑA.
Roupa exterior de muller
Nº Socios: 6
Data constitución: 89. Rex.: 357-C
- 20 CONFECCIONES A PEDREIRA, scl.
A Pedreira - Dombodan
ARZUA
15810 A CORUÑA. 981-519180
Xénero punto e xénero pel
Nº Socios: 10
Data constitución: 88. Rex.: 310-C
- 21 CONFECCIONES VILLANTIME, sc.
Villantime
ARZUA
15286 A CORUÑA.
Roupa exterior muller
Nº Socios: 8
Data constitución: 88. Rex.: 276-C
- 22 CONFECCIONES ARZUA, scl.
r/ Ramón Franco, 12.
ARZUA
15810 A CORUÑA. 981-501036
Roupa exterior de neno
Nº Socios: 11
Data constitución: 86. Rex.: 209-C

- 23 CONFECCIONES OINES, scl.
Oines
ARZUA
15286 A CORUÑA. 981-519190
Roupa exterior de neno
Nº Socios: 11
Data constitución: 87. Rex.: 234-C
- 24 CONFECCIONES RIO VELLO, sc.
Baltasar Pardal, 13
ARZUA
15286 A CORUÑA. 981-500707
Roupa exterior neno e home
Nº Socios: 12
Data constitución: 86. Rex.: 204-C
- 25 CONFEC. SANTA LUCIA - ARZUA, s.
r/ Viso, s/n.
ARZUA
15286 A CORUÑA.
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 10
Data constitución: 88. Rex.: 300-C
- 26 CONFECCIONES ARCEO, scl.
Arceo
BOIMORTO
15818 A CORUÑA.
Roupa exterior de neno
Nº Socios: 9
Data constitución: 88. Rex.: 306-C
- 27 BOIMORTO, scl.
r/ A Roda - Zona escolar
BOIMORTO
15318 A CORUÑA. 981-516047
Roupa exterior (alta costura)
Nº Socios: 16
Data constitución: 87. Rex.: 229-C
- 28 CONFECCIONES CAMPORRAPADO, scl.
Camporrapado
BOQUEIXON
A CORUÑA.
Roupa exterior muller
Nº Socios: 19
Data constitución: 86. Rex.: 208-C
- 29 CONFECCIONES BOQUEIXÓN, sc.
Boqueixón
BOQUEIXÓN
15882A CORUÑA. 981-503030
Roupa exterior de muller
Nº Socios: 5
Data constitución: 88. Rex.: 305-C
- 30 CONFECCIONES LEDESMA, scl.
Biuca - Ponte Ledesma
BOQUEIXÓN
15316 A CORUÑA. 981-514065
Roupa exterior de muller
Nº Socios: 9
Data constitución: 86. Rex.: 199-C
- 31 CONFECCIONES REINA LUPA, sc.
Lestedo
BOQUEIXÓN
15316 A CORUÑA. 981-503159
Roupa exterior home
Nº Socios: 17
Data constitución: 87. Rex.: 213-C
- 32 CONFECCIONES BAIUCA, scl.
A Baiuca - Ponte Ledesma
BOQUEIXÓN
15316 A CORUÑA. 981-514161
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 12
Data constitución: 86. Rex.: 178-C
- 33 CONFECCIONES LESTEDO, scl.
Lestedo
BOQUEIXÓN
15316 A CORUÑA.
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 24
Data constitución: 88. Rex.: 266-C
- 34 BEMIL, scl.
Bemil - Bastavales.
BRIÓN
15865 A CORUÑA. 981-888506
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 8
Data constitución: 84. Rex.: 141-C
- 35 CONFECCIONES A CARBALLA, sc.
A Carballa
CABANA
15008 A CORUÑA.
Roupa exterior de muller
Nº Socios: 12
Data constitución: 89. Rex.: 340-C
- 36 CONFECCIONES RAZO, scl.
Finca Carballa-baixo-s.n.- Lugar d
CARBALLO
A CORUÑA.
Confección.
Nº Socios: —
Data constitución: 88. Rex.: 318-C

- 37 CONFECCIONES O PINDO, scl.
O Pindo. A Capela, s.n.
CARNOTA
15296 A CORUÑA. 981-760117
Roupa exterior home
Nº Socios: 12
Data constitución: 87. Rex.: 253-C
- 38 CONFECCIONES O VISO, scl.
San Mamed - O Viso
CARNOTA
15293 A CORUÑA. 981-847430
Roupa exterior muller
Nº Socios: 17
Data constitución: 87. Rex.: 251-C
- 39 CONFECCIONES AMEIXENDA, sc.
Ameixenda
CEE
15270 A CORUÑA. 981-747184
Roupa exterior de home
Nº Socios: 11
Data constitución: 88. Rex.: 275-C
- 40 CONFECCIONES OBRADOIRO, sc.
Camifio Chaves - Brens.
CEE
15270 A CORUÑA. 981-746456
Roupa exterior muller
Nº Socios: 9
Data constitución: 88. Rex.: 270-C
- 41 CONFECCIONES CORCUBIÓN, sc.
Praza de Castelao, s.n.
CORCUBIÓN
15130 A CORUÑA. 981-746555
Roupa exterior de neno
Nº Socios: 19
Data constitución: 87. Rex.: 238-C
- 42 CONFECCIONES ABRENTE, scl.
Rua das Brañas, 2, baixo
CULLEREDO
15189 A CORUÑA.
Roupa exterior de muller
Nº Socios: 11
Data constitución: 86. Rex.: 180-C
- 43 CONFECCIONES RIO DE QUINTAS, s.
Rua das Brañas, 2, baixo. FONTECULL
CULLEREDO
15189 A CORUÑA. 981-665964
Roupa exterior
Nº Socios: 7
Data constitución: 85. Rex.: 158-C
- 44 CONFECCIONES CURTIS, scl.
r/ Alcalde Espiñeira
CURTIS
15310 A CORUÑA.
Roupa exterior de muller
Nº Socios: 14
Data constitución: 89. Rex.: 374-C
- 45 CONFECCIONES BERDEOGAS, sc.
Berdeogas
DUMBRIA
15151 A CORUÑA.
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 8
Data constitución: 88. Rex.: 259-C
- 46 CONFECCIONES EZARO, scl.
r/ Castelao, 1. Ezaro
DUMBRIA
15151 A CORUÑA. 981-746755
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 12
Data constitución: 87. Rex.: 244-C
- 47 CONFECCIONES FENE, scl.
Marqués de Figueroa, 40 - Perilo
FENE
15500 A CORUÑA.
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 14
Data constitución: 88. Rex.: 307-C
- 48 CONFECCIONES NERIOS, scl.
r/ Riveira s/n.
FISTERRA
15155 A CORUÑA. 981-740457
Roupa exterior neno
Nº Socios: 16
Data constitución: 87. Rex.: 243-C
- 49 CONFECCIONES DUIO, scl.
Duio
FISTERRA
15155 A CORUÑA. 981-740396
Roupa exterior
Nº Socios: 20
Data constitución: 87. Rex.: 252-C
- 50 CONFECCIONES FISTERRA, sc.
r/ Riveira s/n.
FISTERRA
15155 A CORUÑA. 981-740351
Roupa exterior de neno
Nº Socios: 8
Data constitución: 87. Rex.: 254-C

- 51 CONFEC. Mª GORETTI-MELIDE, scl.
Convento P. Pasionistas. Priorada
MELIDE
15809 A CORUÑA. 981-506115
Roupa exterior
Nº Socios: 6
Data constitución: 86. Rex.: 203-C
- 52 CONFECCIONES MELIDE, scl.
r/ Fulicheiro, s.n.
MELIDE
15800 A CORUÑA. 981-505755
Roupa exterior
Nº Socios: 5
Data constitución: 85. Rex.: 157-C
- 53 CONFECCIONES BOCELO, scl.
r/ Roca Salgado, s.n.
MELIDE
15800 A CORUÑA. 981-505381
Roupa exterior de muller
Nº Socios: 7
Data constitución: 86. Rex.: 175-C
- 54 CONFECCIONES LOS ANGELES, sc.
Convento PP. Pasionistas. Priorada.
MELIDE
15809 A CORUÑA. 981-506235
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 27
Data constitución: 87. Rex.: 228-C
- 55 CONFECCIONES FURELOS, scl.
Ronda de Pontevedra s/n.
MELIDE
15809 A CORUÑA. 981-506194
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 10
Data constitución: 87. Rex.: 218-C
- 56 CONFECCIONES FORTE-MELIDE, sc.
Forte
MELIDE
15800 A CORUÑA.
Roupa exterior neno
Nº Socios: 5
Data constitución: 89. Rex.: 386-C
- 57 CONFECCIONES SAN ANTONIO, sc.
Martagona
MELIDE
15800 A CORUÑA. 981-506260
Roupa exterior
Nº Socios: 17
Data constitución: 88. Rex.: 301-C
- 58 CONFEC. SAN ROQUE-MELIDE, scl.
r/ Roca Salgado, s.n.
MELIDE
15800 A CORUÑA. 981-506222
Roupa texana e exterior de muller
Nº Socios: 10
Data constitución: 86. Rex.: 206-C
- 59 CONFECCIONES SAN PEDRO, sc.
Martagona
MELIDE
15800 A CORUÑA. 981-506259
Varios
Nº Socios: 11
Data constitución: 88. Rex.: 267-C
- 60 CONFECCIONES LAS EMES, sc.
MUROS
15250 A CORUÑA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 91. Rex.: 450-C
- 61 CONFECCIONES MURADANAS, sc.
Anido
MUROS
15250 A CORUÑA. 981-826629
Roupa exterior home
Nº Socios: 15
Data constitución: 88. Rex.: 274-C
- 62 CONFECCIONES OS MUIÑOS, sc.
Os Muiños.
MUXIA
15124 A CORUÑA. 981-742086
Nº Socios: 13
Data constitución: 88. Rex.: 271-C
- 63 CONFECCIONES MORAIME, scl.
Moraima
MUXIA
15124 A CORUÑA.
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 12
Data constitución: 88. Rex.: 269-C
- 64 CONFECCIONES NARON, scl.
San Avelino, 9-11. PIÑEIRIÑOS
NARÓN
15578 A CORUÑA. 981-380999
Roupa exterior neno
Nº Socios: 10
Data constitución: 87. Rex.: 248-C

- 65 TRABAJO ASOCIADO NAXTECO, sc.
r/ Lobo Montero nº 95 baixo - A Gánd
NARÓN
A CORUÑA.
Confección en serie.
Nº Socios: —
Data constitución: 81. Rex.: 77-C
- 66 VAL DE BARCALA, scl.
Avda. de Castela, s.n.
NEGREIRA
15830 A CORUÑA.
Confección en serie
Nº Socios: —
Data constitución: 91. Rex.: 461-C
- 67 BERGONDO, scl.
BERGONDO
NOIA
A CORUÑA.
Confección en serie
Nº Socios: 10
Data constitución: 82. Rex.: 112-C
- 68 CONFECCIONES COPENOSA, sc.
Telleiro - Santa Cristina
NOIA
15200 A CORUÑA. 981-821100
Xénero de pel home e muller
Nº Socios: 14
Data constitución: 88. Rex.: 279-C
- 69 CONFECCIONES SALCEDA, scl.
Ferreiros
O PINO
15874 A CORUÑA. 981-519186
Roupa exterior neno e muller
Nº Socios: 15
Data constitución: 87. Rex.: 236-C
- 70 CONFECCIONES ARCA, scl.
Arca
O PINO
15874 A CORUÑA. 981-511117
Roupa exterior home
Nº Socios: 22
Data constitución: 87. Rex.: 240-C
- 71 CONFECCIONES LENGÜELLE, scl.
Pontraga, s.n.
ORDES
65680 A CORUÑA. 981-681527
Roupa exterior de muller
Nº Socios: 6
Data constitución: 89. Rex.: 380-C
- 72 CONFECCIONES OROSO, scl.
Empalme de Enxebe
OROSO
15688 A CORUÑA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 90. Rex.: 430-C
- 73 CONFECCIONES CARAMIÑAL, scl.
r/ do Barco, 2, baixo
POBOA DO CARAMIÑAL
15940 A CORUÑA.
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 23
Data constitución: 87. Rex.: 239-C
- 74 CONFECCIONES VALLE INCLAN, sc.
POBOA DO CARAMIÑAL
15940 A CORUÑA.
Roupa exterior
Nº Socios: 15
Data constitución: 89. Rex.: 378-C
- 75 CONFECCIONES LUA NOVA, scl.
Lugarde Regueiro - Isorna
RIANXO
15920 A CORUÑA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 90. Rex.: 435-C
- 76 CONFECCIONES FIANDEIRAS, sc.
Santa Maria de Asados
RIANXO
15920 A CORUÑA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 90. Rex.: 423-C
- 77 CONFECCIONES RITECOS, scl.
Paseo de Ribeira s.n.
RIANXO
15920 A CORUÑA. 981-860367
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 13
Data constitución: 88. Rex.: 314-C
- 78 CONFECCIONES CUARTOMIL, sc.
Taragoña - Cartomil
RIANXO
15985 A CORUÑA.
Confección.
Nº Socios: —
Data constitución: 90. Rex.: 442-C

- 79 CONFEC. VIRGEN DE GUADALUPE, s.
r/ Paseo de Ribeira (de Manuel Antonio)
RIANXO
15920 A CORUÑA.
Confección.
Nº Socios: —
Data constitución: 91. Rex.: 455-C
- 80 CONFECCIONES LAS PALMERAS, sc.
r/ Norte, 103, Palmeira
RIBEIRA
15950 A CORUÑA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 91. Rex.: 449-C
- 81 CONFECCIONES ROIS, scl.
Antiqueira
ROIS
15911 A CORUÑA. 981-810073
Roupa exterior home
Nº Socios: 11
Data constitución: 89. Rex.: 347-C
- 82 NOS, scl.
Rua do Tambre
SANTIAGO DE COMPOSTELA
15704 A CORUÑA. 981-586826
Varios
Nº Socios: 12
Data constitución: 87. Rex.: 246-C
- 83 CONFECCIONES MODISAN, scl.
Rua do Río, 30, baixo
SANTIAGO DE COMPOSTELA
A CORUÑA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 88. Rex.: 304-C
- 84 CONFECCIONES VISANTOÑA, sc.
Seoane - Visantofia
SANTISO
15563 A CORUÑA. 981-505085
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 6
Data constitución: 88. Rex.: 283-C
- 85 CONFECCIONES RAIRIZ, scl.
Rairiz
SANTISO
15563 A CORUÑA.
Roupa exterior muller
Nº Socios: 7
Data constitución: 89. Rex.: 387-C
- 86 CONFECCIONES BACARIZA, sc.
Bacariza - Visantofia
SANTISO
15563 A CORUÑA.
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 9
Data constitución: 87. Rex.: 237-C
- 87 CONFECCIONES GRIXALBA, sc.
As Cruces - Grixalba - Casal de Aba
SOBRADO
15312 A CORUÑA.
Roupa exterior
Nº Socios: 9
Data constitución: 87. Rex.: 249-C
- 88 LA IGLESIA, scl.
La Iglesia, Fijo, Calo
TEO
15886 A CORUÑA. 981-531317
Roupa exterior home
Nº Socios: 12
Data constitución: 83. Rex.: 119-C
- 89 SANJOR, scl.
Vilar de Calo
TEO
A CORUÑA.
Maioristas de Merceria
Nº Socios: —
Data constitución: 87. Rex.: 257-C
- 90 SOLANS, scl.
Solans - Calo
TEO
A CORUÑA.
Confección en serie
Nº Socios: —
Data constitución: 82. Rex.: 111-C
- 91 CONFECCIONES PONTEPEDRA, sc.
Pontepedra, s.n.
TORDOIA
15683A CORUÑA. 981-690014
Roupa exterior
Nº Socios: 5
Data constitución: 89. Rex.: 337-C
- 92 CONFECCIONES TOURO, scl.
San Juan de Touro
TOURO
15822 A CORUÑA. 981-504164
Roupa exterior neno e muller
Nº Socios: 15
Data constitución: 88. Rex.: 261-C

- 93 CONFECCIONES LOXO, scl.
Loxo
TOURO
15822 A CORUÑA.
Roupa exterior neno e home
Nº Socios: 19
Data constitución: 87. Rex.: 211-C
- 94 CONFECCIONES TURCES, scl.
Turces
TOURO
15822 A CORUÑA. 908-187487
Roupa exterior neno
Nº Socios: 16
Data constitución: 87. Rex.: 241-C
- 95 CONFECCIONES FAO, scl.
Fao
TOURO
15822 A CORUÑA. 981-504185
Roupa texana neno e xove
Nº Socios: 13
Data constitución: 89. Rex.: 390-C
- 96 CONFECCIONES BESEÑO, scl.
Beseño
TOURO
15822 A CORUÑA.
Roupa exterior de neno
Nº Socios: 12
Data constitución: 87. Rex.: 227-C
- 97 CONFECCIONES SARANDON, sc.
Sarandón
VEDRA
15885 A CORUÑA. 981-503008
Roupa exterior neno e home
Nº Socios: 16
Data constitución: 89. Rex.: 326-C
- 98 CONFECCIONES OS PENEDIÑOS, sc.
Penediños-Camanzo. A Vaiuca. Pont
VILA DE CRUCES
36585A CORUÑA.
Roupa exterior neno
Nº Socios: 18
Data constitución: 88. Rex.: PO-132
- 99 CONFEC. STA. Mª DE MEZONZO, s.
Lugar de Mezonzo
VILASANTAR
15107 A CORUÑA. 981-786578
Roupa exterior neno e xove
Nº Socios: 14
Data constitución: 87. Rex.: 216-C
- 100 CONFECCIONES SAN VICENTE, sc.
San Vicente de Curtis
VILASANTAR
15107 A CORUÑA.
Roupa exterior neno
Nº Socios: 20
Data constitución: 88. Rex.: 230-C
- 101 CONFECCIONES RU, scl.
Ru
VILASANTAR
15107 A CORUÑA.
Roupa exterior neno
Nº Socios: 13
Data constitución: 87. Rex.: 217-C
- 102 CONFECCIONES BERDOYAS, sc.
Berdoias
VIMIANZO
15129 A CORUÑA.
Roupa exterior de neno
Nº Socios: 11
Data constitución: 88. Rex.: 268-C
- 103 CONFECCIONES VAL SONEIRA, sc.
r/ Trasariz, 73. San Vicente de Vim
VIMIANZO
15129 A CORUÑA. 981-716679
Roupa exterior neno
Nº Socios: 18
Data constitución: 87. Rex.: 250-C
- 104 CONFECCIONES PONTE CARREIRA, s.
Ponte Carreira
FRADES
15145 A CORUÑA. 981-692046
Roupa exterior muller
Nº Socios: 15
Data constitución: 88. Rex.: 1260-C
- 105 PEPOLA PIU'S, scl.
Grl. Mola, 2
LUGO
27000 LUGO.
Deseño gráfico e moda
Nº Socios: 5
Data constitución: 88. Rex.: LU-133
- 106 CONFECCIONES PEDREGAL, sc.
r/ Pena, 59
MEIRA
25240 LUGO.
Confección.
Nº Socios: —
Data constitución: 91. Rex.: LU-179

- 107 O SAVIÑAO, scl.
r/ Progreso, 19
O SAVIÑAO
27200 LUGO.
Roupa deportiva
Nº Socios: 17
Data constitución: 89. Rex.: LU-156
- 108 CONFECCIONES PALAS, scl.
r/ Ourense, 77, b.
PALAS DE REI
27200 LUGO. 982-380250
Roupa exterior xove e muller
Nº Socios: 9
Data constitución: 90. Rex.: LU-164
- 109 ESCAIRO, scl.
Escairo - Mourence
VILALBA
27800 LUGO.
Varios
Nº Socios: 7
Data constitución: 84. Rex.: LU-56
- 110 S. COOP. CONFECCIONES MANCER
r/ Calvario, 11. 3º
VILALBA
27800 LUGO.
Roupa exterior
Nº Socios: 7
Data constitución: 79. Rex.: LU-9
- 111 S. COOP. DE LUINTRA
LUINTRA
32160 OURENSE.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 89. Rex.: OR-97
- 112 VASIBA, scl.
ROMELO
ALLARIZ
OURENSE.
Textil
Nº Socios: —
Data constitución: 88. Rex.: OR-84
- 113 XESTAL, scl.
ROIMELO
ALLARIZ
32660 OURENSE.
Roupa exterior neno e home
Nº Socios: 5
Data constitución: 88. Rex.: OR-87
- 114 S. COOP. VIERO
Praza de Abastos
BANDE
32840 OURENSE.
Roupa texana e exterior
Nº Socios: 19
Data constitución: 89. Rex.: OR-107
- 115 S. COOP. TEXTIL COTEX - BOCE
San Rosendo, 11
CELANOVA
32800 OURENSE.
Roupa interior
Nº Socios: 14
Data constitución: 89. Rex.: OR-110
- 116 VALDELIÑO, scl.
r/ Cerdeiriña, nº 1
LAZA
32620 OURENSE.
Roupa exterior muller
Nº Socios: 4
Data constitución: 89. Rex.: OR-98
- 117 SAN PEDRO DE MACEDA, scl.
MACEDA
32700 OURENSE.
Roupa exterior home e muller
Nº Socios: 45
Data constitución: 88. Rex.: OR-91
- 118 SANTA RITA DE DACON, scl.
Dacon
MASIDE
32570 OURENSE.
Roupa exterior home
Nº Socios: 2
Data constitución: 84. Rex.: OR-46
- 119 S. COOP. DE TEJEDORAS ARTESANAS
DE SAN XOAN DE SEOANE
O CARBALLIÑO
OURENSE.
Prod. Art. Confec. e Artes Textil
Nº Socios: 0
Data constitución: 75. Rex.: —
- 120 1986, scl.
Estrada do Reino, s.n. - Arcos
O CARBALLIÑO
32500 OURENSE. 988-273267
Roupa exterior home
Nº Socios: 47
Data constitución: 86. Rex.: OR-60

- 121 CONFECCIONES IRIXO, scl.
Parada de Labiote
O IRIXO
32530 OURENSE.
Roupa exterior xove
Nº Socios: 9
Data constitución: 88. Rex.: OR-95
- 122 CONFECCIONES BIDEMAMM, sc.
r/ Quintian, 53, baixo; r/ Mercado
OURENSE
32001 OURENSE
Roupa exterior de home
Nº Socios: 4
Data constitución: 85. Rex.: OR-56
- 123 A CUÑA, scl.
Avda. Universidad, 17, baixo
OURENSE
32005 OURENSE.
Roupa exterior home
Nº Socios: 13
Data constitución: 85. Rex.: OR-55
- 124 S. COOP. BARROSO
Galerías Progreso. Dr. Fleming
OURENSE.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 89. Rex.: OR-103
- 125 S. COOP. A CARBALLEIRA
Dr. Flemming, 45, 1º C
OURENSE.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 89. Rex.: OR-111
- 126 S. COOP. SAN MIGUEL DE TABOADELA
TABOADELA
OURENSE.
Roupa deportiva e roupa exterior
Nº Socios: 30
Data constitución: 88. Rex.: OR-90
- 127 S.C. VENMI, scl.
Urbanización Cabido. Avda. Portugal
VERIN
OURENSE.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 89. Rex.: OR-108
- 128 CONFECCIONES MONTERREY, scl.
r/ do Cemiterio
VERIN
32600 OURENSE.
Roupa exterior e xénero punto
Nº Socios: 11
Data constitución: 84. Rex.: OR-41
- 129 IMAXE, scl.
r/ Elli, 11, baixo
VERIN
32600 OURENSE
Roupa exterior muller
Nº Socios: 9
Data constitución: 89. Rex.: OR-117
- 130 S.C. CONFECCIONES LADEIRO, sc.
Avda. Saousas, s.n.
VERIN
OURENSE.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 89. Rex.: OR-109
- 131 XUNQUEIRA DE AMBIA, scl.
XUNQUEIRA DE AMBIA
32670 OURENSE. 988-436100
Roupa exterior home
Nº Socios: 35
Data constitución: 88. Rex.: OR-92
- 132 CONFECCIONES A CAÑIZA, sc.
Feira.
A CAÑIZA
36880 PONTEVEDRA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 90. Rex.: PO-182
- 133 CONFECCIONES OCA, scl.
San Estevo de Oca
A ESTRADA
36680 PONTEVEDRA.
Roupa exterior muller
Nº Socios: 8
Data constitución: 89. Rex.: PO-167
- 134 CONFECCIONES BAIXO MIÑO, sc.
Baixada á Praia
A GUARDA
36780 PONTEVEDRA. 986-613952
Roupa exterior de muller
Nº Socios: 11
Data constitución: 89. Rex.: PO-158

- 135 CONFECCIONES TERMES, scl.
Riberteme. Santa Marta, s.n.
AS NEVES
36447 PONTEVEDRA. 986-648005
Roupa exterior neno
Nº Socios: 21
Data constitución: 88. Rex.: PO-130
- 136 CONFECCIONES SANNOMEDIO, sc.
Taboexa
AS NEVES
36448 PONTEVEDRA. 986-648085
Roupa texana e exterior muller
Nº Socios: 27
Data constitución: 89. Rex.: PO-143
- 137 AS NEVES, scl.
Tortoreas, s.n.
AS NEVES
36440 PONTEVEDRA. 986-648068
Roupa exterior de neno
Nº Socios: 25
Data constitución: 87. Rex.: PO-115
- 138 CONFECCIONES ANCORA, scl.
Achadiza, 50. Beluso
BUEU
26939 PONTEVEDRA.
Varios
Nº Socios: 6
Data constitución: 91. Rex.: PO-196
- 139 GALAICA
r/ Caniveiros
BUEU
36930 PONTEVEDRA. 986-323202
Roupa deportiva e roupa exterior
Nº Socios: 17
Data constitución: 90. Rex.: PO-183
- 140 CONFECCIONES UMIA, scl.
José Salgado
CALDAS DE REIS
36651 PONTEVEDRA.
Roupa exterior muller
Nº Socios: 18
Data constitución: 88. Rex.: PO-131
- 141 RODEIRA, scl.
r/ Real, 68
CANGAS DO MORRAZO
36940 PONTEVEDRA. 986-302446
Roupa exterior home
Nº Socios: 15
Data constitución: 90. Rex.: PO-189
- 142 CONFECCIONES XUNTANZA, sc.
r/ Concepción Arenal, 7
CANGAS DO MORRAZO
36940 PONTEVEDRA. 986-304865
Roupa exterior
Nº Socios: 17
Data constitución: 89. Rex.: PO-152
- 143 GOCOMODA, scl.
r/ Hospitaliño, s.n.
GOLADA
PONTEVEDRA
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 89. Rex.: PO-141
- 144 CRISM, scl.
Pista de Outeiro, s.n.
LALIN
36519 PONTEVEDRA
Fabricación prendas de punto
Nº Socios: —
Data constitución: 90. Rex.: PO-186
- 145 CONFECCIONES DEZA, scl.
r/ Arenal, 53, baixo. r/ B. 29, baixo
LALIN
36500 PONTEVEDRA. 986-781828
Roupa exterior muller
Nº Socios: 15
Data constitución: 88. Rex.: PO-121
- 146 CONFECCIONES OLALIA, scl.
Reibón, 65, baixo
MOAÑA
36950 PONTEVEDRA. 986-322772
Roupa deportiva e exterior home
Nº Socios: 16
Data constitución: 90. Rex.: PO-187
- 147 GAMODA, scl.
Sanguiñeda - Monte
MOS
PONTEVEDRA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 84. Rex.: PO-75
- 148 O SERAN, scl.
Pegullal, s.n.
SALCEDA DE CASELAS
36470 PONTEVEDRA. 986-347081
Roupa exterior neno
Nº Socios: 20
Data constitución: 87. Rex.: PO-114

- 149 CONFECCIONES CORZANS, scl.
Corzán
SALVATERRA
36457 PONTEVEDRA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 91. Rex.: PO-207
- 150 AS ANTAS, scl.
Oleiros
SALVATERRA
36457 PONTEVEDRA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 90. Rex.: PO-188
- 151 LEITARELLO, scl.
Leirado
SALVATERRA DE MIÑO
36457 PONTEVEDRA.
Roupa exterior neno e muller
Nº Socios: 27
Data constitución: 88. Rex.: PO-125
- 152 COMODIN GALICIA, scl.
Urzaiz, 132, baixo
VIGO
36205 PONTEVEDRA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 90. Rex.: PO-191
- 153 COOTEVI, scl.
Gandariña, 322
VIGO
36214 PONTEVEDRA. 986-275692
Roupa exterior
Nº Socios: 20
Data constitución: 78. Rex.: 2367
- 154 DESCOR VIGO, scl.
Coutada, 7. Beade
VIGO
36204 PONTEVEDRA. 986-483301
Confección
Nº Socios: 17
Data constitución: 91. Rex.: PO-209
- 155 CONCAL, scl.
Severino Cobas
VIGO
36214 PONTEVEDRA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 91. Rex.: PO-199
- 156 MODIVIGO, Modistas de Vigo, s.
r/ Travesía de Vigo, 269
VIGO
36207 PONTEVEDRA. 986-378409
Roupa exterior home
Nº Socios: 10
Data constitución: 88. Rex.: PO-119
- 157 CONFECCIONES PILCARSA, sc.
Aguadelo - Pª de Piloño
VILA DE CRUCES
36190 PONTEVEDRA. 986-586093
Roupa exterior muller
Nº Socios: 15
Data constitución: 89. Rex.: PO-144
- 158 CONFECCIONES MERZA, scl.
Merza
VILA DE CRUCES
PONTEVEDRA
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 90. Rex.: PO-184
- 159 CONFECCIONES SANTA CRUZ, scl.
Agudelo - Pª Piloño
VILA DE CRUCES
36190 PONTEVEDRA. 986-586093
Roupa exterior muller
Nº Socios: 14
Data constitución: 89. Rex.: PO-174
- 160 CONFECCIONES BRANDARIZ, sc.
Brandariz (Brandomés)
VILA DE CRUCES
36585 PONTEVEDRA. 986-586026
Roupa exterior e xénero de pel
Nº Socios: 16
Data constitución: 88. Rex.: PO-117
- 161 CONFECCIONES AROUSA, scl.
Concello de Vilagarcía
VILAGARCÍA DE AROUSA
PONTEVEDRA.
Confección
Nº Socios: —
Data constitución: 89. Rex.: PO-173

RELACIÓN POR DENOMINACIÓN

- 120 1986, scl.
- 123 A CUÑA, scl.
- 13 AMENEIRAL, scl.
- 150 AS ANTAS, scl.
- 137 AS NEVES, scl.
- 15 BASEL, scl.
- 34 BEMIL, scl.
- 67 BERGONDO, scl.
- 27 BOIMORTO, scl.
- 152 COMODIN GALICIA, scl.
- 155 CONCAL, scl.
- 132 CONFECCIONES A CAÑIZA, scl.
- 35 CONFECCIONES A CARBALLA, scl.
- 20 CONFECCIONES A PEDREIRA, scl.
- 42 CONFECCIONES ABRENTE, scl.
- 39 CONFECCIONES AMEIXENDA, scl.
- 138 CONFECCIONES ANCORA, scl.
- 70 CONFECCIONES ARCA, scl.
- 26 CONFECCIONES ARCEO, scl.
- 160 CONFECCIONES AROUSA, scl.
- 22 CONFECCIONES ARZUA, scl.
- 86 CONFECCIONES BACARIZA, scl.
- 32 CONFECCIONES BAIUCA, scl.
- 134 CONFECCIONES BAIXO MIÑO, scl.
- 45 CONFECCIONES BERDEOGAS, scl.
- 102 CONFECCIONES BERDOYA, scl.
- 96 CONFECCIONES BESEÑO, scl.
- 122 CONFECCIONES BIDEMAMM, scl.
- 53 CONFECCIONES BOCELO, scl.
- 19 CONFECCIONES BOENTE, scl.
- 29 CONFECCIONES BOQUEIXON, scl.
- 160 CONFECCIONES BRANDARIZ, scl.
- 28 CONFECCIONES CAMPORRAPADO, scl.
- 73 CONFECCIONES CARAMIÑAL, scl.
- 4 CONFECCIONES CASTELAO, scl.
- 68 CONFECCIONES COPENOSA, scl.
- 41 CONFECCIONES CORCUBION, scl.
- 149 CONFECCIONES CORZANS, scl.
- 78 CONFECCIONES CUARTOMIL, scl.
- 44 CONFECCIONES CURTIS, scl.

- 145 CONFECCIONES DEZA, scl.
- 49 CONFECCIONES DUIO, scl.
- 46 CONFECCIONES EZARO, scl.
- 95 CONFECCIONES FAO, scl.
- 47 CONFECCIONES FENE, scl.
- 76 CONFECCIONES FIANDEIRAS, scl.
- 50 CONFECCIONES FISTERRA, scl.
- 56 CONFECCIONES FORTE-MELIDE, scl.
- 55 CONFECCIONES FURELOS, scl.
- 87 CONFECCIONES GRIXALBA, scl.
- 11 CONFECCIONES HERCULES, scl.
- 121 CONFECCIONES IRIXO, scl.
- 60 CONFECCIONES LAS EMES, scl.
- 80 CONFECCIONES LAS PALMERAS, scl.
- 30 CONFECCIONES LEDESMA, scl.
- 71 CONFECCIONES LENGÜELLE, scl.
- 33 CONFECCIONES LESTEDO, scl.
- 17 CONFECCIONES LOS AMIGOS, scl.
- 54 CONFECCIONES LOS ANGELES, scl.
- 93 CONFECCIONES LOXO, scl.
- 75 CONFECCIONES LUA NOVA, scl.
- 51 CONFECCIONES MARIA GORETTI-MELIDE, scl.
- 52 CONFECCIONES MELIDE, scl.
- 158 CONFECCIONES MERZA, scl.
- 10 CONFECCIONES MODICOR, scl.
- 83 CONFECCIONES MODISAN, scl.
- 128 CONFECCIONES MONTERREY, scl.
- 63 CONFECCIONES MORAIME, scl.
- 61 CONFECCIONES MURADANAS, scl.
- 64 CONFECCIONES NARON, scl.
- 48 CONFECCIONES NERIOS, scl.
- 37 CONFECCIONES O PINDO, scl.
- 38 CONFECCIONES O VISO, scl.
- 40 CONFECCIONES OBRADOIRO, scl.
- 133 CONFECCIONES OCA, scl.
- 23 CONFECCIONES OINES, scl.
- 146 CONFECCIONES OLAIA, scl.
- 72 CONFECCIONES OROSO, scl.
- 62 CONFECCIONES OS MUIÑOS, scl.
- 98 CONFECCIONES OS PENEDIÑOS, scl.
- 9 CONFECCIONES OTERO PEDRAYO, scl.
- 108 CONFECCIONES PALAS, scl.
- 106 CONFECCIONES PEDREGAL, scl.

- 157 CONFECCIONES PILCARSA, scl.
- 104 CONFECCIONES PONTE CARREIRA, scl.
- 91 CONFECCIONES PONTEPEDRA, scl.
- 8 CONFECCIONES PORTAZGO, scl.
- 85 CONFECCIONES RAIRIZ, scl.
- 36 CONFECCIONES RAZO, scl.
- 31 CONFECCIONES REINA LUPA, scl.
- 7 CONFECCIONES RENACER, scl.
- 43 CONFECCIONES RIO DE QUINTAS, scl.
- 24 CONFECCIONES RIO VELLO, scl.
- 77 CONFECCIONES RITECOS, scl.
- 81 CONFECCIONES ROIS, scl.
- 101 CONFECCIONES RU, scl.
- 69 CONFECCIONES SALCEDA, scl.
- 57 CONFECCIONES SAN ANTONIO, scl.
- 14 CONFECCIONES SAN ESTEBAN DE COBAS, scl.
- 59 CONFECCIONES SAN PEDRO, scl.
- 58 CONFECCIONES SAN ROQUE-MELIDE, scl.
- 100 CONFECCIONES SAN VICENTE, scl.
- 136 CONFECCIONES SANNOMEDIO, scl.
- 1 CONFECCIONES SANTA BARBARA, scl.
- 159 CONFECCIONES SANTA CRUZ, scl.
- 2 CONFECCIONES SANTA GEMA, scl.
- 16 CONFECCIONES SANTA LEOCADIA, scl.
- 25 CONFECCIONES SANTA LUCIA-ARZUA, scl.
- 97 CONFECCIONES SARANDON, scl.
- 99 CONFECCIONES STA. M^a DE MEZONZO, scl.
- 135 CONFECCIONES TERMES, scl.
- 92 CONFECCIONES TOURO, scl.
- 94 CONFECCIONES TURCES, scl.
- 140 CONFECCIONES UMIA, scl.
- 103 CONFECCIONES VAL SONEIRA, scl.
- 74 CONFECCIONES VALLE INCLAN, scl.
- 21 CONFECCIONES VILLANTIME, scl.
- 12 CONFECCIONES VIOS, scl.
- 79 CONFECCIONES VIRGEN DE GUADALUPE, scl.
- 84 CONFECCIONES VISANTOÑA, scl.
- 142 CONFECCIONES XUNTANZA, scl.
- 18 CONFECCIONES PATINO-BRE, scl.
- 153 COOTEVI, scl.
- 144 CRISM, scl.
- 154 DESCOR VIGO, scl.
- 5 DIDAIS, scl.

- 109 ESCAIRO, scl.
- 6 ESDAN, scl.
- 139 GALAICA, scl.
- 147 GAMODA, scl.
- 143 GOCOMODA, scl.
- 129 IMAXE, scl.
- 3 KIANO DISEÑO-MODA, scl.
- 88 LA IGLESIA, scl.
- 151 LEITARELLO, scl.
- 156 MODIVIGO, Modistas de Vigo, scl.
- 82 NOS, scl.
- 107 O SAVIÑAO, scl.
- 148 O SERAN, scl.
- 105 PEPOLA PIU'S, scl.
- 141 RODEIRA, scl.
- 119 S. COOP. DE TEJEDORAS ARTESANAS DE S. JUAN DE SEOANE
- 117 SAN PEDRO DE MACEDA, scl.
- 89 SANJOR, scl.
- 118 SANTA RITA DE DACON, scl.
- 90 SOLANS, scl.
- 125 S. COOP. A CARBALLEIRA
- 11 S. COOP. DE LUINTRA
- 115 S. COOP. TEXTIL COTEX-BOCE
- 124 S. COOP. BARROSO
- 110 S. COOP. CONFECCIONES MANCER
- 126 S. COOP. SAN MIGUEL DE TABOADELA
- 114 S. COOP. VIERO
- 130 S. C. CONFECCIONES LADEIRO, scl.
- 127 S. C. VENMI, scl.
- 65 TRABAJO ASOCIADO NAXTECO, scl.
- 66 VAL DE BARCALA, scl.
- 116 VALDELINO, scl.
- 112 VASIBA, scl.
- 113 XESTAL, scl.
- 131 XUNQUEIRA DE AMBIA, scl.

POR UNHA POLÍTICA INDUSTRIAL ACTIVA*

Manuel LAGO PEÑAS
Comisións Obreiras

Aprézase a actual crise industrial galega coma unha crise do modelo de desenvolvemento “que aínda 15 anos máis tarde non ten alternativa”, caracterizándose por: 1) inexistencia de novos proxectos industriais de envergadura; 2) ausencia de investimentos estranxeiros; 3) Redución da capacidade de produción e do emprego das grandes empresas; 4) gran mortandade de empresas; 5) destrución do 20% do emprego industrial (76-86). As políticas aplicadas agravaron o proceso que decima o capital e o emprego industrial (a política de reconversión / reindustrialización do goberno central; a política de reindustrialización -ZUR,ZID-; marxinação dos programas de infraestruturas do goberno central; ausencia da Administración da Xunta nos procesos de definición dos proxectos industriais; escaqueo do INI). Propóñense os liñamentos dun novo modelo de desenvolvemento industrial e apúntanse os instrumentos: planeamento democrático, gran esforzo dinamizador do sector público, elaboración de plans por bisbarra, programas sectoriais, mantemento do tecido industrial e nova política de desenvolvemento territorial.

1. Caracterización da industria en Galicia.

O sector industrial foi e aínda é o núcleo central de calquera sistema económico desenvolvido e desempeña un papel fundamental nos procesos de crecemento económico dos países.

As modificacións na distribución sectorial do emprego e a xeración de valor engadido que se están producindo nos últimos anos non deben facer esquecer que a base industrial dun país, que tamén se coñece e con razón como *a base da economía real*, é a que posibilita e soporta o desenvolvemento do sector terciario que é, fundamentalmente, un sector de servizos a empresas industriais.

Coñece-la evolución do desenvolvemento industrial dun país é equivalente a coñece-la evolución económica e social do conxunto. As notas que caracterizan e describen o modelo de desenvolvemento e a situación actual da industria en Galicia pódense resumir nos seguintes puntos:

a) O proceso de industrialización de Galicia foi serodio no tempo e ademais foi moi débil. Á altura de 1991 a industria só ocupa en Galicia o 14% do emprego total, cifra realmente baixa ó comparala co 25% que se da no resto do Estado español.

b) O sector industrial galego ten unha distribución territorial moi desequilibrada,

* Ponencia presentada á Conferencia de Comisións Obreiras sobre Crise industrial en Galicia en Novembro de 1991 en Santiago de Compostela.

xa que se concentra basicamente nas áreas de Vigo / A Coruña / Ferrol e deixa como verdadeiro deserto industrial ó resto do país.

Só algúns proxectos industriais singulares, Inespal en San Cibrao ou Endesa en As Pontes, xeraron actividade industrial e emprego fóra das zonas habituais.

c) O sector industrial galego ten unha distribución sectorial moi desequilibrada, concentrando a súa produción en moi poucas actividades, sendo moi baixa ou nula a presenza nun gran número de subsectores industriais, moitos deles de gran importancia cualitativa.

A industria da Automoción, a Construcción Naval, a Alimenticia ligada á Pesca e a Enerxética, constitúen o núcleo central no desenvolvemento da industria galega.

d) A grande maioría dos proxectos industriais significativos tiveron un carácter de industrias de enclave, isto é, de investimentos que aproveitan algún tipo de vantaxes para a súa instalación pero que non se insertan no territorio e, polo tanto, non xeran no seu entorno actividades industriais complementarias e auxiliares.

e) Consecuencia do anterior é a debilidade do tecido industrial, das relacións entre as distintas empresas en Galicia, tanto interindustrias como intraindustriais.

f) A práctica totalidade da gran industria galega ten un carácter dependente, xa que ten os seus centros de decisión situados fóra de Galicia, dada a estrutura de propiedade das grandes empresas (multinacionais ou empresas públicas estatais).

g) Falta de integración nos procesos productivos, xa que moitas fases dos procesos realízanse fóra. Nalgúns subsectores significativos en Galicia realízanse só as fases iniciais ou as finais do ciclo productivo, non facéndose aquelas actividades que xeran maior valor engadido e, como consecuencia, emprego. Os exemplos da industria do petróleo, o aluminio ou a de papel son xa tópicos como expresión desta falta de integración do ciclo productivo.

h) A industria galega tende a situarse no que se denominan sectores maduros, isto é, con niveis de demanda estancada ou decrecente. Esta tendencia ten, en todo caso, máis que ver coa ausencia de novos proxectos de investimento significativo nos anos 80 e 90 ca co propio carácter dos sectores tradicionais da Economía Galega.

i) A gran industria galega pódese caracterizar en téminos xerais como gran consumidora de materias primas e enerxía, xeradora de pouco valor engadido e cunha baixa relación investimento/emprego.

l) A clase empresarial galega amosou unha incapacidade case conxénita, en téminos xerais, de protagonizar un proceso de investimento e de protagonismo no desenvolvemento industrial e económico do país.

Salvo casos singulares (Pescanova, Coren, Zara, Banco Pastor,...) o peso do investimento e da industrialización de Galicia estivo nas multinacionais e na empresa pública estatal.

ll) Clara insuficiencia cuantitativa e cualitativa nas infraestruturas básicas, que encarecen e dificultan a localización industrial en Galicia. As deficiencias en vías rápidas de conexión por estrada co entorno que nos rodea (meseta, cornisa cantábrica, Portugal), a mala situación do ferrocarril, as deficiencias nas instalacións portuarias e

na súa conexión cos medios de transporte, os sistemas de telecomunicación ou a rede de gasificación como fonte enerxética máis barata, son graves carencias que limitaron e limitan as posibilidades de crecemento e competitividade da industria en Galicia.

m) Inadecuación na formación, tanto dos empresarios como dos traballadores, á evolución do sistema productivo e ás transformacións técnicas que demanda un proceso de adaptación e formación permanente.

n) O impulso inicial e a fase de intensa industrialización que experimentou Galicia nos anos 60/70 baseouse nas seguintes actuacións:

1º A industria ligada á Pesca. Especialmente da construción naval e da conserva.

2º A industria ligada á explotación da minería enerxética.

3º Grandes proxectos industriais singulares decididos por multinacionais ou polo sector público Estatal.

4º Empresas ligadas á explotación dalgún tipo de vantaxes comparativas, especialmente os recursos naturais.

Este modelo de crecemento industrial de Galicia que se desenvolven nos anos 60/70 entrou en crise a finais da década dos 70, en correspondencia coa crise económica de todo o sistema capitalista.

2. Os efectos da crise.

En Galicia, a aparición dos efectos máis dramáticos da crise, en termos de peche de empresas e de paro, tardou un par de anos máis ca no resto do Estado, pero cando se concretou, a intensidade da mesma foi maior.

Ademais, como veremos máis adiante, a industria en Galicia témola definido outras veces como unha crise do modelo de desenvolvemento, concretada na crise dos subsectores básicos do entramado industrial. Esta crise de modelo, que aínda 15 anos máis tarde non ten alternativa, caracterízase polas seguintes notas:

1) Inexistencia de novos proxectos industriais de gran tamaño en investimentos e emprego nos últimos 10 anos. Tódolos grandes investimentos industriais que hoxe compoñen o núcleo industrial de Galicia son dos anos 60/70, e nos últimos 10 anos, ante a ausencia de grandes proxectos novos, o crecemento industrial baseouse exclusivamente no aumento do volume dalgúns grupos, sempre dentro duns niveis baixos.

2) Ausencia de investimentos productivos estranxeiros. Nos últimos anos, en correspondencia ó proceso de apertura ó exterior e de integración do Estado español na CEE, o capital estranxeiro entrou masivamente en España. Aínda tendo en conta as correctas críticas á forma e intención deses investimentos multinacionais, estes contribuíron a un certo relanzamento industrial.

En Galicia nos últimos 10 anos non hai ningún novo proxecto industrial multinacional, dándose pola contra procesos de desinvestimento (Alcan no sector do Aluminio, por exemplo).

3) Redución da capacidade de produción e do emprego das grandes empresas. Con maior ou menor intensidade o conxunto das grandes empresas galegas sufriron nos últimos anos un proceso de redimensionamento á baixa, tanto nas empresas públicas como nas privadas, en plans de reconversión oficializados ou en axustes fóra de acordos.

4) A crise do modelo industrial tivo como manifestación concreta unha grande mortandade de empresas, que nos últimos anos ten creado unha longuísima lista de empresas pechadas, importantes tanto cuantitativa coma cualitativamente no sector industrial galego.

5) A lóxica consecuencia da crise das empresas foi a redución do emprego industrial. Un só dato refrexa o carácter traumático da evolución da ocupación: no período 1976/86 o máis intenso da crise, destruíronse 53.800 empregos industriais, isto é, o 20% dos que había ou dito doutro xeito, destruíronse un de cada 4 postos de traballo na industria.

A consecuencia desta destrución masiva de emprego ten un resultado desolador: no período da crise perdéronse en Galicia máis empregos industriais ca os que se crearon nas décadas dos 60 e 70, anos nos que se dou o proceso de desenvolvemento industrial máis intenso da historia de Galicia.

3. As políticas aplicadas agravando os efectos da crise.

Fronte a esta evolución negativa, que supuxo a creba do modelo de crecemento industrial de Galicia, as políticas aplicadas e tamén a falta de políticas, lonxe de paliar os efectos da crise, actuaron na maioría dos casos como agravantes da mesma:

a) A política da reconversión / reindustrialización practicada polo Goberno Central, pode hoxe calificarse, coa perspectiva do tempo transcurrido, como de auténtico fracaso.

O que no seu momento CC.OO. calificou como axuste duro e reconversión salvaxe, tivo os efectos que no momento da súa aplicación xa advertimos.

A reconversión só tivo como efecto o peche e a redución da actividade das empresas, sen modificación real nas súas capacidades productivas e tecnolóxicas e provocou, ademais, unha profunda crise nas zonas onde se aplicou con maior intensidade.

A situación de crise actual no sector naval, o máis “reconvertido” polo Goberno Central ou a permanencia na crise de Ferrol, a zona máis castigada pola reconversión, son claros exemplos dese fracaso.

b) A política de reindustrialización, concretada nas ZUR e nas ZID foi un absoluto fracaso sendo incapaces de recolocar nin tan sequera ós traballadores excedentes da reconversión.

No período de aplicación da ZUR e da ZID, máis de 6 anos entre as dúas, remataron sen a execución de practicamente ningún proxecto industrial significativo, especialmente na zona de Ferrol.

A falta de coordinación entre as Administracións, a mala xestión realizada, a

errónea definición dos instrumentos e especialmente a ausencia de investimento público explican o estrepitoso fracaso da denominada fase de reindustrialización que debería compensa-la perda de emprego e actividade xerada pola reconversión.

c) Marxinación de Galicia no programa de infraestruturas desenvolvido polo Goberno Central nos últimos anos. A intensa política de investimentos en infraestructura que se concreta no I Plan de Estradas, o Plan de Transporte Ferroviario (seguido dos Plans de alta velocidade), a rede de gasificación, etc., apenas contempla intervencións significativas en Galicia como consecuencia dunha concepción neoliberal da política económica que concentra o investimento público nos territorios onde máis contribúe á rendibilidade dos capitais privados.

d) A Xunta de Galicia, nas diferentes composicións de Goberno, foi incapaz de definir unha política industrial axeitada á realidade do país. A dependencia do Goberno Central nun caso e a fé cega na capacidade do mercado para resolve-la crise, común ós diferentes gobernos, provocou a ausencia total do Goberno galego nos procesos de crise e crecemento dos últimos anos.

4. A presente emposta industrial.

A situación máis inmediata da industria en Galicia presenta algúns síntomas de inqueda, especialmente porque nos lembra ós que acompañaron o inicio da fase máis aguda do ciclo depresivo anterior:

1) A economía capitalista mundial está sufrindo, a partir de 1990, unha profunda recesión, co que se racha o ciclo alcista iniciado en 1981/82 e que durou perto de 10 anos. A intensidade e duración que pode acadar a depresión é algo que se nos escapa, pero en todo caso 1990/1991 ten reflexado xa taxas de crecemento e niveis de actividade bastante baixos. Consonte con iso, producíronse en moitos sectores (automóvil como máis significativo) e grandes empresas multinacionais (incluída a IBM) procesos de redimensionamento á baixa na súa actividade e nos seus cadros de persoal.

2) Ese factor depresivo da economía mundial afecta obviamente á economía española e galega e de feito en 1991 a taxa de crecemento vai se-la máis baixa dos últimos anos.

Pero ademais deste factor, o Goberno Central definiu como punto central da súa política económica o chamado enfriamento, isto é, a ralentización da actividade económica que ten como consecuencia a redución do emprego.

Consecuencia desta política é a presentación para 1992 dun presuposto moi restrictivo no investimeno que vai paraliza-los investimentos en infraestructuras básicas para avanzar na competitividade da economía, así como unha redución significativa na empresa pública.

Galicia, que foi marxinaada nos investimentos realizados no período de maior expansión 1985/89 (por exemplo no primeiro plan de estradas) vai comprobar como as promesas de maiores investimentos vanse esfumar coma consecuencia dos recortes

presupostarios.

3) O Goberno xa avanzou diferentes actuacións que falan claramente dun novo proceso de axuste e privatización do sector público.

Os plans de reducións de cadros de persoal de Hunosa, Ensidesa ou Iberia, únise o proxecto de dividi-lo en dous grupos: o das empresas rendibles, nas que aparece (salvo, tal vez, o sector eléctrico) como obxectivo final a súa privatización e as empresas non rendibles, para o que se aposta como única saída a medio prazo a do peche.

Empresas básicas do entramado industrial galego como Bazán, Astano, Barreras e Sta. Bárbara inclúense neste segundo grupo e poden sufrir un segundo e tal vez definitivo proceso de axuste e redución da actividade.

4) Nesta grave situación a actitude da Xunta de Galicia é de absoluto abandono das súas responsabilidades. Non existe ningún proxecto ou modelo de política industrial a desenvolver, nin horizontal nin vertical, nin hai unha resposta ás actuacións prexudiciais do Goberno Central (por exemplo, no relativo á segregación do INI) pero é especialmente criticable a súa actitude pouco dialogante cos axentes sociais ó paraliza-la Mesa de Política Industrial que era o único organismo de concertación e de busca de alternativas industriais que existía en Galicia.

5) A manifestación concreta de todos estes factores é o elevadísimo incremento dos expedientes de regulación de emprego no último ano, así como os diversos plans presentados polas Direccións de varias empresas significativas para a redución do emprego.

A precarización do mercado de traballo galego nos últimos anos, que ten levado a unha taxa de emprego precario do 35% dos asalariados no sector privado, posibilitou ás empresas realiza-los seus axustes de cadros de persoal despedindo ós traballadores con contrato temporal, polo que a manifestación pública destes axustes ten sido pequena.

En todo caso, de continuar este proceso intenso de axuste, serían os cadros de persoal fixos os afectados co que os procesos de mobilización social volverían a aparecer.

5. Necesidade dun novo modelo de desenvolvemento industrial.

Fronte a esta política de axuste e abandono de responsabilidades que deixa nas máns da iniciativa privada a tarefa de industrializa-lo país, pese á incapacidade manifestada ó longo da historia recente de Galicia, CC.OO. expón os seguintes obxectivos e propostas dun novo modelo de desenvolvemento industrial:

a) Acadar unha maior dimensión do sector industrial en Galicia para o que é preciso índices de crecemento do PIB anual moi superiores ós actuais e ós promedios estatais.

b) Tal como temos formulado noutros informes, a industria en Galicia tería que pasar de ocupar ó 14% actual ó 25% do emprego total. Esta porcentaxe aplicada á poboación ocupada suporía pasar dos 150.000 empregos actuais a non menos de

250.000, isto é, un crecemento de 100.000 empregos netos na industria.

c) O modelo de desenvolvemento industrial novo debería corrixi-los erros do actual polo que acadar un sector industrial equilibrado, territorial e sectorialmente, é un obxectivo básico. Isto implica plans para expandi-lo sector industrial á zona interior de Galicia e a múltiples subsectores que non están presentes na industria galega de hoxe.

d) É necesario que o novo modelo industrial eleve o grao de interrelación industrial, isto é, que avance no entramado do tecido industrial galego de xeito que remate por xerar un tecido propio e autocentrado.

e) Un elemento fundamental no desenvolvemento industrial é a integración dos ciclos productivos realizando o maior nivel posible das diferentes fases da produción en Galicia.

f) Esta integración que implica potencia-las relacións inter e intraindustriais ten que supor un importante desenvolvemento das industrias auxiliares das empresas de cabeceira.

g) Asegura-lo mantemento dos sectores e empresas que ata agora son a base da industria galega como paso previo á apertura a outros sectores e actividades de futuro.

h) Defendemos un novo modelo industrial que explote racionalmente os recursos naturais e as vantaxes comparativas de Galicia, e que a través da ligazón da industria co sector primario potencie industrias de alto valor engadido e emprego.

i) Utilización das grandes empresas, especialmente as públicas, para a dinamización industrial do seu entorno, utilizando a súa capacidade de compra, o seu nivel tecnolóxico, a súa experiencia, o seu potencial humano, etc.

l) Planifica-la implantación de novas tecnoloxías, non só nos sectores novos, senón horizontalmente no conxunto dos sectores (productos, procesos, deseño, etc.).

ll) Apoio ás pequenas e medianas empresas facilitando procesos de concentración e/ou colaboración comercial, técnica, exportadora, etc. así como o seu acceso a fontes de financiación axeitadas. Igualmente é necesario avanzar nunha maior capacidade de xestión e de profesionalización das estruturas de dirección das empresas, o que implica a formación empresarial.

m) Apoio e fomento ás formas de economía social, cooperativas e sociedades anónimas laborais.

n) O logro dos obxectivos anteriores implica o planeamento territorial, isto é, a nivel comarcal e sectorial das diferentes propostas.

o) Reinvestimento de parte dos beneficios empresariais para a súa dedicación ó investimento productivo e xerador de emprego. Xunto á tradicional reivindicación de reinvestimento en Galicia dos fondos xerados pola Empresa Pública galega, tamén é necesario formular para o conxunto do Estado e polo tanto tamén para Galicia, unha Lei Marco que obrigue á constitución de fondos de investimentos con parte dos excedentes xerados polas empresas.

Acada-los anteriores obxectivos e a aplicación das medidas propostas obriga a definir un Plan Industrial Galego a medio e longo prazo como instrumento e orientación do conxunto das actuacións, recursos, investimentos, etc. dos diferentes

axentes económicos, sociais e institucionais de Galicia.

6. Instrumentos de actuación

Os instrumentos de actuación para acadar estes obxectivos que nos propoñemos e que posibilitarían o cumprimento do plan son os seguintes:

6.1. Planificación democrática da economía

Para levar á práctica ese novo modelo de crecemento é absolutamente necesario dispor dunha planificación a medio e longo prazo. As dúas condicións que esa planificación ten que ter para ser efectiva, é que sexa realizada democráticamente, isto é, coa participación do conxunto dos axentes sociais, e que sexa territorial e que teña en conta os diferentes espazos que conforman Galicia.

Para realizar esa planificación democrática e territorial é preciso crea-lo Consello Económico e Social.

6.2. Sector Público

A debilidade do Sector Industrial galego, a crise que atravesaron e están a atravesar algunhas das polas básicas do entramado industrial galego, a incapacidade e limitacións para comezar un proceso industrializador baseado en novos sectores que compensen as perdas de produción e emprego noutros sectores, a non superación da crise nalgúnhas comarcas industriais históricas, obriga a facer un gran esforzo de dinamización industrial.

Ata agora as iniciativas empresariais privadas mostráronse incapaces de asumir o reto reindustrializador. As características do que debe se-lo novo impulso do sector industrial galego (o volume de investimentos, o nivel tecnolóxico, desenvolvemento de sectores novos, a localización territorial) xunto á xa citada debilidade do empresariado galego fai recaer na iniciativa pública o peso do proceso reindustrializador que o país precisa.

O S.N. de CC.OO. de Galicia defende un sector público de importancia cualitativa e cuantitativamente crecente, mellor xestionado, que se intrudza en novos procesos e ramas de actividade, que se modernice e que serva de guía ó sector privado no modelo de crecemento que o país precisa.

Para todo isto o S.N. de CC.OO. de Galicia propón as seguintes actuacións concretas:

- 1) Constitución do Sector Público Galego dependente da Xunta de Galicia, como o instrumento fundamental para o impulso económico do país.
- 2) Os presupostos xerais da Xunta de Galicia deberán incluír partidas específicas de investimento productivo anualmente. Igualmente o Goberno galego asegurará

unha utilización crecente con fins de investimento productivo dos Fondos Comunitarios, especialmente o FEDER.

3) Participación do Goberno Galego na elaboración das directrices de actuación das empresas públicas que desenvolvan a súa actividade en Galicia, sexa esta industrial ou financeira. Enténdese esta participación como a capacidade do Goberno Galego para intervir nas decisións sobre proxectos de investimentos ou de realización das novas actividades.

Esta participación é o principio dun proceso que ten que rematar coa trasferencia á Comunidade Autónoma daquelas empresas que sexan susceptibles de ser traspasadas plenamente ó Goberno Galego.

4) Negociación do Goberno Galego coa Administración Central (Ministerios ou Institutos) dos criterios de reparto no Estado do investimento público productivo, para eleva-lo raquíto nivel de investimento en Galicia que fai actualmetne o Sector Público.

5) Reinvestimento dos excedentes empresariais xerados polas empresas públicas que actúan en Galicia en procesos de desenvolvemento industrial.

6) Consolidación das empresas públicas existentes, con especial atención a aquelas que se atopan en sectores en dificultade ou que están en situación de crise.

7) Compromiso de mantemento do emprego actual nas empresas públicas.

8) Dinamización do entorno das grandes empresas públicas, tanto no desenvolvemento da súa industria auxiliar como no territorio onde están situadas.

9) A prioridade dos investimentos, sexa a cargo das propias empresas, da Administración Central ou da Xunta, terá a finalidade de completa-los ciclos productivos das empresas públicas (Aluminio, Celulosa, Petróleo).

10) Implantación de novas actividades do sector público en sectores de futuro nas que a iniciativa privada tense mostrado incapaz como xeito de impulsa-la industrialización que compense a perda de emprego que xa se produciu noutros sectores.

11) Plans específicos de reindustrialización para zonas e comarcas con especiais características.

12) Elaboración dun mapa industrial galego que permita identifica-las debilidades e potencialidades do sector e en consecuencia determina-los sectores prioritarios de desenvolvemento.

O cumprimento das tarefas anteriores fai necesaria a creación dun Ente Público Galego que por un lado cree e dirixa ese novo sector público galego que propoñemos e por outro coordene a participación do Goberno Galego no Sector Público, hoxe dependente da Admón. Pública Central, avanzando así no camiño da súa trasferencia á Comunidade.

6.3 Plans comarcais

A distribución no conxunto do territorio galego dos recursos económicos, as potencialidades e as alternativas de crecemento non só son complexas senón profundamente desiguais. No conxunto do país coexisten zonas en declinio industrial con ou-

tras que non iniciaron aínda ningún proceso industrializador.

Polo tanto é imprescindible a elaboración de plans comarcais de actuación nas diferentes comarcas, que sexan capaces de determina-las necesidades, detecta-las posibilidades de medranza e en consecuencia defini-los proxectos e propostas de desenvolvemento.

As profundas diferencias entre comarcas e os profundos desequilibrios que existen entre as diferentes zonas do país, fan imprescindible para a correcta definición e actuación do plan industrial que estea plenamente comarcalizado, procurando elimina-los desequilibrios interterritoriais.

6.4 Plans sectoriais

A situación dos diferentes sectores da economía galega é moi distinta, pero en case todos existe a nota común da inestabilidade. Algúns dos que son sectores básicos da estrutura social galega están en difícil situación e existen malas perspectivas de non se tomaren, xaora, accións para cambia-la situación. A construción naval, a pesca, a industria conservería e de alimentación, a minería non enerxética, son exemplos de sectores básicos na nosa economía que están hoxe baixo unha forte incerteza.

Outros sectores importantes ou ben aínda non desenvolveron toda a súa capacidade de produción ou emprego, ou ben están en situación de inestabilidade ante os cambios que vai supoñe-la aplicación da Acta Única Europea. Por iso é preciso a conformación de plans sectoriais a medio e longo prazo, que servan para resolve-lo futuro dos diferentes sectores integrándose no conxunto do plan industrial.

6.5. Mantemento do tecido industrial

A primeira actuación nun proceso de desenvolvemento industrial ten que ser precisamente mante-lo que xa existe, xa que só a partir do mantemento do que son os sectores e as empresas básicas da industria galega, será posible enfrontar un proceso de desenvolvemento.

Para iso é preciso actuar en tres niveis:

1. Apoio a sectores básicos da estrutura industrial galega, algúns deles en difícil situación ou ben con malas perspectivas.
2. Apoio ás empresas que sendo viables, atópanse en situación conxuntural de crise da que non son capaces de saír por si mesmas.
3. Dotación dunha partida presupostaria destinada á participación da Xunta no capital social destas empresas.
4. Participación dos Sindicatos no proceso de concesión de axudas.

6.6 Nova política de desenvolvemento territorial.

Ante a evidencia do fracaso das políticas de incentivación para a localización in-

dustrial, é absolutamente necesaria a definición dunha nova política de desenvolvemento territorial no conxunto do Estado e tamén en Galicia que teña en conta tres instrumentos básicos:

6.6.1. Infraestructuras

Un plan Industrial para Galicia ten que ir acompañado necesariamente da creación dunha infraestrutura viaria que posibilite a posta en contacto, de forma rápida e a baixo custo, das industrias que se instalen coas fontes de materias tanto no interior coma no exterior do país armonizada coas necesidades do transporte de viaxeiros. Para isto cómpre artellar unha rede viaria que vertebre interiormente o mercado galego e nos poña en conexión rápida cos espazos económicos cos que Galicia se ten que relacionar.

6.6.2. Incentivos para a localización industrial:

A actitude pasiva de subvencións ós investimentos de capital privado mostráronse insuficientes para dirixi-los investimentos cara ós territorios menos desenvolvidos. Este fracaso obriga a unha nova definición dos instrumentos de incentivación que teña como principio fundamental o que realmente se discrimine de forma positiva ós territorios con maiores dificultades, dentro dos que obviamente, estará Galicia.

6.6.3. Fondos estruturais da CEE e PDR:

O pleno desenvolvemento da Acta Única Europea vai acentuar aínda máis os desequilibrios interterritoriais entre as rexións europeas se non vai acompañado das adecuadas medidas que supoñan a Cohesión Económica e Social.

Galicia, que no índice sintético que mide os desequilibrios relativos da Comunidade Europea ocupa o posto número doce dos territorios menos desenvolvidos dun total de 160 rexións da Comunidade, pode verse negativamente afectada no desenvolvemento do Mercado Único, se non existe, entre outras medidas, unha política rexional axeitada.

A escaseza actual da contía dos Fondos Estructurais que só supoñen o 0,3% do P.I.B. comunitario e os criterios erróneos de reparto dos mesmos, de non seren reformados, van impedir financiar unha verdadeira actuación de reequilibrio territorial.

Os regulamentos dos Fondos Estructurais Europeos obrigan a unha modificación da política rexional do Estado, introducindo novos criterios de planificación e de desenvolvemento territorial, que se concreta na elaboración de Plans de Desenvolvemento Rexional.

7. Para unhas propostas de actuación.

En base a todo o anterior propóñense as actuacións que seguen:

a.- Participación real da Xunta de Galicia no deseño dos Plans que con cargo ós Fondos Estruturais (FEDER, FSE, FEOGA-O) vaian presentarse na CEE.

b.- Participación dos axentes sociais (organizacións empresariais e sindicais) na elaboración dos programas a presentar en calquera dos obxectivos dos Fondos Estruturais, especialmente no Fondo Social e no FEDER, tal como determinan os propios regulamentos dos fondos.

c.- Creación dunha comisión tripartita, Xunta-Empresarios-Sindicatos para a elaboración dos programas e para o seguimento do seu cumprimento.

d.- Rendibilización máxima dos Fondos Comunitarios e en concreto nas seguintes actuacións:

1. Os fondos comunitarios terán un carácter complementario e non substitutivo das partidas presupostarias propias.
2. Cumprimento da orientación da CEE para que o 30% do FEDER se dedique ó investimento productivo.

e.- Participación dos axentes sociais na elaboración do Programa de Desenvolvemento Rexional (PDR) e no seguimento posterior do mesmo a través da comisión tripartita referida no punto c.

Ademais débese actuar no senso de modifica-lo actual Plan de Desenvolvemento Rexional de España, para conseguir que a cifra de investimentos da Administración Central por habitante sexa igual en Galicia ca no resto de Comunidades que son obxectivo comunitario número un.

SUMMARY The present industrial crisis may be considered as a crisis in the development pattern ("which has not had an alternative proposed for at least 15 years", consisting of the following points: 1) the inexistence of new significant industrial projects; 2) the absence of foreign investment; 3) the reduction of manufacturing capacity and of the number of posts in large companies; 4) the high number of companies which have gone out of business; 5) the drastic reduction —by 20%— of industrial-related jobs.

The policies applied have made the process of development weaker by diminishing capital and industrial employment (the policy of reindustrialization reconversion by the Spanish Government; the policies on conversion/reindustrialization —ZUR, ZID; the marginality of the government's projects on the central governments infrastructure; the absence of the Galician Government's Administration (Xunta) in the planning of industrial procedures; the lack of responsibility of the INI). The strategies of a new industrial development plan have been proposed and the following means have been advised: democratic planning, a more dynamic participation of the public sector, putting plans in local areas into practice, maintaining the industrial and setting up new policies for industrial development.

CRISE XERAL*

Fernando ACUÑA RÚA
CXTG-CIG

Reflexiónase sobre as graves ameazas que pesan sobre toda a produción galega e os talantes das Administracións as confrontaren. Reclámase un “plan de choque” que encare o desastre e proponse “a operatividade económica e sobre todo industrial do sector público”. Enxérganse os liñamentos sindicais.

A mobilización do dous de decembro na praza compostelana do Obradoiro significou un forte toque de atención ós gobernos, galego e central, sobre a verdadeira dimensión da crise que se asenta ameazadora sobre o presente e sobre o futuro dos nosos sectores económicos, sobre a xeneralidade da industria, sobre o agro e sobre a pesca.

Non foi casualidade que a convocatoria fose protagonizada conxuntamente por sindicatos e organizacións agrarias. De feito, a colaboración daquela convocatoria, dalgúns xeito inédita, que abrangüa ó máis significativo das organizacións sociais, seguíu e segue a se manifestar agora que as mesmas organizacións chamamos ó conxunto do pobo traballador galego á que vai ser histórica xornada do dous de abril. Non foi casualidade, dicía, porque esa sintonía ven inducida e provocada precisamente polo alcance da crise. Sendo obvio que a situación dos traballadores por conta allea é ben diferente á da xeneralidade dos produtores agrarios, o certo é que aquí, diante da parsimonia e submisión da Xunta de Galicia, diante da manifesta marxina-ción —cando non inmiscricorde ataque— do goberno central do Estado, compre aunar vontades e esforzos na elemental dirección de esixir cambios e transformacións.

O carácter global da crise é evidente: calquera persoa que lea un periódico dun día aleatorio destes meses, atoparase con noticias de múltiples empresas agónicas, de mobilizacións obreiras, de problemas agrarios como o das cotas do leite ou o sector cárnico, de negros presaxios para o mundo do mar, etc.

Para a Xunta semella tratarse dun problema de axuste, de cambios no tránsito dun modelo asistido a outro perfectamente competitivo, que é o desexable (para o actual goberno galego, claro). Así as cousas, trataríase de prodigar entre os traballadores e cidadáns en xeral (dos *votantes*, vaia) a idea de que hai que confiar nas bon-

* Recibido en Febreiro de 1992.

dades innatas dun futuro no que, rematado o necesario axuste de agora, as cousas da nosa economía transcorerían en clave de progreso e medranza. O aformismo *non hai mal que por ben non veña* sería o consolo para as desesperanzas de agora. O cal mesmo pode levar á complacencia a quen están libres de sufrir en propia carne o tal axuste, pero é unha receita de dudosa aceptación para os *axustados*, nova categoría social na que a éste paso ímonos encadrar a maioría dos galegos.

Dicía hai pouco o Presidente da Xunta que éste país, dentro duns anos non o ía coñecer nin a nai que o pariu (sic), xactándose dos logros habidos e dos proxectos por desenvolver dende o seu goberno. Cecais, a habitual dobre linguaxe de certa clase política, veña aquí a conto para pensar se, efectivamente, así será, e a nosa Nación convertirase en pouco tempo nun inmenso eucaliptal, onde non haxa nin industria, nen barcos, nin vacas, e onde polo tanto os traballadores sobren.

A actual dependencia das políticas económicas deseñadas na C.E.E. dos compromisos asumidos polo goberno central no tratado de adhesión, e dos tamén asumidos con posterioridade ó mesmo, sitúanos no absurdo de que sectores básicos para Galicia, por exemplo o lacteo ou a pesca, atópanse en proceso de desmantelamento, mentras o Estado Español importa enormes continxentes de leite e peixe. Absurda porque neses sectores, coma noutros, áchanse posibilidades reais dun desenvolvemento racional. Absurda, claro, se facemos abstracción dos intereses que con tales políticas se defenden.

Da industria, ó frenético ritmo de desmantelamento destes anos, dentro de pouco só escoitamos falar ós libros de historia. O Presidente da Xunta, noutro día de inspiración, quixo alcumar no Parlamento galego a 1991 como o *ano da industrialización de Galicia*. Rematado o ano, ben se vé o que hai: se de algo se pode alcumar o ano pasado será do da desertización industrial de Galicia.

Agora, cando se cumpre o ecuador da actual lexislatura xunteira, a mensaxe propagandística vai no senso dun pretencioso Plan Económico e Social do que se fala moito pero ignórase o seu paradeiro. A Xunta, con moito ruído e poucas noces, inúndanos de literatura e papeis que se para algo serven é para ratifica-lo diagnóstico sindical da crítica situación. Sen embargo, non é de diagnósticos do que anda Galicia necesitada, senón de medidas concretas e globais, dun plan de choque que supoña un punto de inflexión na tendencia actual que galopa, dito sexa sen catastrofismo senón co máis crú dos realismos, hacia o desastre. Medidas que, obviamente, é o goberno galego quen ten que definir. Nesto coincidimos co Presidente: quen goberna é a Xunta, que para iso é produto da vontade popular expresada nas furnas. Pois ben, gobernar é o que dende os sindicatos se lle solicita e esixe. Non seremos nós quen cuestionemos esa prerrogativa.

Agora ben, gobernar significa, na tesitura que se atopa o país, ofrecer solucións ós problemas sociais. Inda sabendo que a nosa autonomía é débil —en certos aspectos mesmo raquíca— en competencias de planificación e decisión económica; sabendo tamén que os recursos económicos e os resortes políticos non residen en Santiago precisamente; coñecendo por suposto —e precisamente por iso— as

circunstancias históricas nas que nos movemos; tendo presente todo eso, a Xunta está orlignada a ofrecer ó noso pobo algo máis ca operacións de márketing.

Non vale, neste partido, bota-las pelotas fora. Non é de recibo que o Conselleiro de Economía, por exemplo, dea lexitimidade á folga se ela se dirixe contra o goberno central. Tampouco que un deputado do mesmo grupo político que nos goberna, se preste a encabeza-la folxa xeral se o seu partido o considera oportuno. Home, tales valentías poden ser cousa de sindicalistas e demais secuaces, pero persoaxes tan sisudos...

O que se precisa é capacidade reivindicativa fronte ás instancias onde residen as competencias, recursos e resortes ós que antes aludíamos, unha vez defindio o que Galicia necesita. E o que Galicia necesita non se pode definir sen darlle amnistía á operatividade económica e sobre todo industrial do sector público, hoxe catalogada de materia prohibida polo liberalismo que se predica, e unha vez constatada a realidade de que o capital privado, con Fraga ou sen Fraga, non se anima. O mesmo que compriría algunha dose de contundencia para supera-la outra realidade de que só un 2,5% do investimento da banca pública estatal se verifique en Galicia, ou —máis chamativo aínda— que dos recursos captados polos intermediarios financeiros en Galicia (é dicir, do que os galegos aforramos) só se invista aquí un escaso 59%.

¿Lémbranse do pacto das autovías? Daquela, o goberno galego, transgrediu o acordo unánime da Xunta, os partidos políticos, os sindicatos e a organización patronal, que esixía a Madrid que as autovías de comunicación coa Meseta estivesen rematadas no ano 1993. O pacto Xunta-goberno central, uns días despois, demoraba ata 1995 a execución destas infraestructuras. Agora, semella que non só houbo transgresión dun acordo unánime da sociedade galega, senón que temos mercadas tódalas rifas do sorteo dun novo aprazamento. A ver se as vemos no terceiro milenio: podendo ser nos seus albores.

E así sucesivamente. Mentras a Xunta de Galicia practica a máis despampanante submisión verbo do goberno central, éste resposta co máis sepulcral dos silencios ás reivindicacións sindicais. O Sr. García Sabell, delegado do Goberno central en Galicia (como se sabe polas diferentes ocasións en que, ó longo do seu dilatado exercicio do cargo, ten manifestado a súa gran capacidade como valedor do centralismo na nosa Terra) aplica o silencio administrativo ó que por escrito e verbalmente se lle manifestou e reclamou polos sindicatos van alá tres meses.

O panorama non é precisamente alentador. Mais non está entre os defectos sindicais o do resignado sometemento. Queremos transformar esa realidade. Por eso, fundamentalmente, é polo que convocamos a folga xeral do día dous de abril. Ó tempo, digámolo por enésima vez, mantemos unha actitude aberta ó diálogo, e non por perder tempo e paciencia falando, senón co ánimo de chegar a acordos que signifiquen un aporte positivo entre tanta desfeita.

SUMMARY The serious threats to Galician products and the attitude of the Administration when confronted are studied. A plan of action has been demanded to confront any possible disaster and project economic vitality, proposing "economic operativity, above all in terms of the public industry sector". Syndical strategies are beginning to be seen.

UN MODELO DINÁMICO DE ANÁLISE E CONTROL DA XESTIÓN PRESUPOSTARIA LOCAL NA SÚA RELACIÓN CO ENTORNO*

XURXO GONZÁLEZ GURRIARÁN
EUEE. Universidade de Vigo

“A práctica indícanos un importante desacordo entre o que debería ser e o que son as Administracións Públicas á hora de planear, coordinar e avalia-las súas actuacións”. Formúlase a necesidade de mellora-la eficiencia da xestión asegurando mesmo que responda a formulacións estratéxicas, teña en conta o planeamento a nivel superior e engada o coñecemento da realidade socio-económica local. O modelo serviría para avalia-lo comportamento relativo das actuacións presupostarias dos concellos, o seu impacto sobre o estar ben das poboacións e sobre a actividade económica local e por fin proporcionar información precisa para o sistema de planeamento e orzamental. Exemplifícanse algúns resultados e posibilidades. Conclúese valorando a gran potencialidade do método e propondo unha Unidade Central de Análise e Control Presupostario Local.

1. Introducción. Obxecto da ponencia.

A nosa sociedade trata de ser fundamentalmente organizada, formada por un elevado número de formacións complexas que requiren unha configuración racional. A relación entre fins, obxectivos e medios lévanos inevitablemente á necesidade de organización e racionalidade económica. Entre as organizacións, adquiren cada día maior importancia as corporacións locais.

A práctica indícanos un importante desacordo entre o que deberían ser e o que son as Administracións Públicas á hora de planificar, coordinar, xestionar e avaliar as súas actuacións. Tiven a ocasión de vivi-la elaboración do primeiro Plan Económico de Galicia e os sucesivos Programas de Desenvolvemento Rexional, e puíden constata-la insuficiencia de instrumentos e modelos de análise e control presupostario local incorporables a sistemas de planificación de alcance rexional.

O obxecto desta ponencia é engadir unha modesta aportación ós traballos orientados a unha xestión da Administración Pública Local máis xerencial e, polo tanto, máis eficaz e eficiente. En particular, trátase de expoñer un modelo de análise e control da xestión presupostaria local apoiado nun conxunto de indicadores dinámicos, que permita integra-la información presupostaria con variables de entorno socio-económico e con variables territoriais.

* Ponencia presentada ó “II Simposium internacional sobre entidades locais: os seus sistemas de Planeamento Económico”, Sevilla, 7. XI. 91.

Realizouse unha exemplificación do modelo, empregando a información presupostaria da totalidade dos concellos galegos dende 1985 ata 1988, que permite afirmar que o modelo constitúe unha vía de análise que, aunque terá que ser ampliada, resulta dunha eficacia suficientemente aceptable.

2. Algunhas consideracións de principio.

A Administración Local tende a se-la unidade de referencia política e administrativa do conxunto de Estado, como consecuencia do novo ordenamento territorial que produciu un desprazamento de competencias e responsabilidades cara ás Comunidades Autónomas e ós Concellos.

Na mesma, concéntranse cada día maiores demandas de familias e empresas por máis e mellores servicios, medidas de apoio á promoción socio-económica e vías de información e participación.

Practicamente, a Administración Local constitúe o espello de toda a xestión do goberno das Administracións Públicas concorrentes nun territorio, é dicir, das Administracións a nivel de concello, provincial, rexional, estatal e comunitario.

A realidade económica da súa importancia maniféstase en que o gasto das Administracións Locais medrou máis axiña có PIB nacional e có da Administración Central. Se a isto engadimos que é indispensable mellora-la eficiencia da xestión, asegurando que as actuacións presupostarias respondan a formulacións estratéxicas.

Estas formulacións requiren o emprego de cenarios macroeconómicos para a presupostación local, de xeito que poida aproveitarse na elaboración dos presupostos locais toda a perspectiva de planificación de nivel superior, engadindo á mesma os datos derivados dun maior coñecemento da realidade socio- económica local.

Ó mesmo tempo, é aconsellable afondar nos modelos de planificación e presupostación as vantaxes sinérxicas da coordinación horizontal e vertical, que permitirían a converxencia dos presupostos públicos de diferentes niveis. O avance da normativa presupostaria posibilita que as estruturas dos presupostos dos tres niveis da Administración local, rexional e estatal, sexan semellantes e polo tanto coordinables.

En efecto, unha análise detallada da evolución e situación das técnicas de presupostación funcional e a normativa ó respecto, permite afirmar que non existen obstáculos para a implementación dos Presupostos por Programas no ámbito local e que é o medio básico para conseguirla interrelación entre programas afíns e plurianuais, articular sistemas de indicadores adecuados e incorporar técnicas cuantitativas de control e seguimento.

A implantación de sistemas de vinculación inter-Administracións ó traves de instrumentos de planificación e programación require a previa profundización en modelos de análise e control dos presupostos a nivel local. Ese é o obxectivo que se persegue cun modelo que comentamos neste traballo.

3. O modelo proposto.

3.1. Características do Modelo e compoñentes da Matriz de Información.

3.1.1. Características xerais do modelo.

O modelo emprega variables presupostarias, de entorno socio-económico local e variables territoriais. Ó recolle-la evolución no tempo, no caso das presupostarias e de entorno, a través de taxas medias anuais de variación, as devanditas variables adquiren o carácter de indicadores dinámicos.

Como elemento básico de traballo constrúese a matriz de información formada por tantas filas como concellos se analisen no universo de Administración Local considerado. Nas columnas refléxanse as variables. Todo elo está referido ó período de análise seleccionado.

A aplicación sistematizada dun conxunto de técnicas cuantitativas á matriz de información permite determinar pautas de actuación e explica-la evolución da situación socio-económica dos concellos en función da evolución das variables presupostarias locais e de variables de carácter territorial.

Preténdese acadar así un modelo con potencialidade para se converter na base dun Sistema de Análise e Control Presupostario Local, pola súa capacidade para xerar información útil na adopción de decisións dos xestores públicos.

3.1.2. Formulacións e compoñentes da Matriz de Información.

A partir da idea estrutural comentada, a dimensión e contido da matriz de información están condicionados por:

- * O universo de concellos considerados.
- * Os indicadores seleccionados.
- * O período de tempo de análise.

Na exemplificación do modelo, o período de análise comprende os anos 1985 a 1988 e a matriz resultante está composta por:

- 312 filas correspondentes á totalidade dos concellos de Galicia (hoxe 313).
- 25 columnas formadas por 5 variables territoriais, 6 variables dinámicas de entorno e 14 variables dinámicas presupostarias, 8 extraídas dos presupostos municipais liquidados 1985 a 1987, e 6 ós preventivos 1985 a 1988.

Pretendeuse facer unha selección de indicadores segundo caractericen ó programa ou ó cenario baixo o que se ten que desenvolver ese programa. Así, temos seleccionado aquelas variables dinámicas presupostarias que consideramos poden responder dun xeito significativo ós programas de actuación e que constitúen indicadores de medios, de resultados, de obxectivos e de xestión. Coa batería de indicadores correspondentes a

variables territoriais e variables dinámicas de entorno pretendeuse seleccionar aquelas que definen o cenario e aquelas outras que relaciona entorno e programa.

Na selección seguíuse un proceso iterativo. É dicir, comprobouse ó través das técnicas de análise, que indicadores eran máis significativos. Sen embargo, o proceso de selección debe continuar aberto.

Aínda cando na exemplificación que realizamos empregouse un volume extraordinario de información, non cabe dúbida que os resultados serían máis completos empregando series máis longas e corrixindo algúns desfases na superposición da observación das variables presupostarias e de entorno, desfases que practicamente perden relevancia co tratamento estatístico conxunto de taxas medias anuais. No que segue, faise un resumo da totalidade dos indicadores incluídos nas columnas da Matriz de Información.

A) As 5 variables territoriais

Provincia: Na matriz vai implícito no código de cada concello.

Poboación (P): Variable de intervalo que identifica o tamaño da poboación de cada concello. Codificada por tramos de poboación de dereito, segundo o Padrón de Habitantes 1986 (1, menos de 5000 h.; 2, de 5001 ata 10000; 3, de 10001 ata 20000; 4, de 20001 ata 50000 e 5, mais de 50000).

Situación costeira/interior (SG): Variable de intervalo que identifica os concellos con algún límite na costa (1 costeiro) ou non (0, interior).

Superficie (SUP): Km² de cada concello.

Densidade (DEN): Habitantes/Km² referido á poboación de dereito de 1986.

B) As 6 variables dinámicas de entorno (V1 a V6)

Dinamismo demográfico (V1): Taxa media anual acumulativa de variación da poboación total de dereito. En porcentaxe para o período 1986-88. Indicador sintético da dinámica da estrutura poboacional e do atractivo residencial.

Paro rexistrado (V2): Taxa media anual acumulativa de variación das demandas de emprego pendentes de satisfacer ó 31.3 de cada ano, en porcentaxe para o período 1985-89. Indicador sintético da dinámica do desequilibrio oferta-demanda do mercado laboral.

Cota do mercado (V3): Cantidade de produtos ou servizos que, teóricamente e en igualdade de condicións, poden absorber as distintas unidades territoriais, expresada en valor relativo sobor dunha base nacional representada por 100.000 unidades. Expresa a capacidade de consumo das distintas áreas segundo a súa poboación e a capacidade de compra dos seus grupos sociais. Expresado en termos de taxas convértese nun indicador dinámico.

Índice turístico (V4): Proporción respecto a 100.000 que corresponde a cada

área sobor do total nacional, do importe anual das prazas en hostelería e campings. Indicador da atracción turística de cada concello, que expresado en taxas adquire un carácter dinámico.

Número de licencias comerciais (V5): Expresa a estrutura e intensidade do aparato mercantil de cada concello. Taxa media anual acumulativa de variación. En porcentaxe para o período 1985-89.

Renda familiar disponible por habitante (V6): Taxa media anual acumulativa de variación, en porcentaxe para o período 1984-86. Indicador dinámico sintético da riqueza da poboación de cada concello.

C) As 14 variables dinámicas presupostarias (V7 a V20)

Todas elas tratadas como indicadores dinámicos ó emprega-la taxa media anual acumulativa de variación, en porcentaxe, para cada período considerado, segundo se trate de Presupostos Liquidados (1985-87) ou Presupostos Preventivos (1985-88).

Presión fiscal.- (V7) Presupostos Liquidados 1985-87; (V15) Presupostos Preventivos 1985-88: Calculado por cociente entre os Ingresos Tributarios (suma dos tres primeiros Capítulos do Presuposto de Ingresos) e a poboación do concello.

Considerámolo un indicador de obxectivos ou impacto. Dado que é unha magnitude que pode influir en decisións de radicación de empresas ou familias, é probable que se estableza unha política local que teña como obxectivo mante-la carga tributaria dentro de certos límites.

Nivel de endebedamento.- (V8) Presupostos Liquidados 1985-87; (V16) Presupostos Preventivos 1985-88: Determinámolo coma porcentaxe, dividindo a Carga Financeira (suma Capítulos III e IX do Pto. de Gastos), polos Ingresos Correntes (suma cinco primeiros Capítulos do Presuposto de Ingresos) minorados pola Carga Financeira.

Considerámolo un indicador de resultados, porque acadar un certo nivel de endebedamento non é un obxectivo en sí mesmo, senón unha consecuencia derivada da política de investimentos da Corporación Local, en conxunción coas restantes políticas concurrentes.

Aforro neto por habitante.- (V9) Presupostos Liquidados 1985-87; (V17) Presupostos Preventivos 1985-88: Calculado o Aforro Neto coma diferenza entre o Aforro Bruto (Ingresos Correntes, suma dos cinco primeiros Capítulos do Pto. Ingresos, menos os Gastos Correntes, suma dos catro primeiros Capítulos do Pto. Gastos), e as amortizacións do Cap. IX de Pto. de Gastos.

Calificámolo coma indicador de obxectivos que mide a capacidade e propensión ó aforro das Corporacións Locais en relación có pretendido explicitamente.

Aforro neto/investmentos.- (V10) Presupostos Liquidados 1985-87; (V18) Presupostos Preventivos 1985-88: Determinado polo cociente entre o Aforro Neto antes comentado e o Investimento (suma dos Cap. VI e VII do Pto. de Gastos).

É un caso de indicador complexo resultante de relacionar dous indicadores sim-

ples de obxectivos. Con él preténdese expresa-lo grao de cobertura de financiación dos investimentos con recursos propios.

Investimento por habitante.- (V11) Presupostos Liquidados 1985-87; (V19) Presupostos Preventivos 1985-88: Determinado por cociente entre o Investimento xa comentado e o número de habitantes do concello.

Indicador que complementa os dous anteriores. Calificámolo coma indicador de obxectivos que mide a capacidade e propensión ó investimento das Corporacións Locais respecto ós obxectivos pretendidos.

Nivel de Obrigacións Contraídas (V12), Cobertura Recaudatoria (V13) e Obrigacións Recoñecidas e Liquidadas por habitante (V14), correspondentes ós Presupostos Liquidados 1985- 87: Os tres son indicadores de xestión ou proceso que miden a eficacia administrativa na recadación e na execución presupostaria e os incluímos coma taxa media anual de variación no período.

O Nivel de Obrigas Contraídas formulámolo coma a relación entre as Obrigas Recoñecidas e Liquidadas e as previsións definitivas para o total de gastos.

A Cobertura Recaudatoria obtémola coma porcentaxe por cociente entre os Ingresos efectivamente recadados e os Dereitos Recoñecidos e Liquidados.

En canto á ORL por habitante, pretendemos analiza-la eficacia na execución presupostaria, en relación cos habitantes de cada concello.

Total de Gastos previstos por habitante (V20): Trátase dun indicador global da importancia do Presuposto de Gastos de cada concello en relación co número de habitantes do mesmo, co obxecto de poder relativizalo respecto a tódolos concellos que compoñen o universo considerado. Empregamos os Presupostos Preventivos 1985-88, co obxecto de emprega-lo maior período de tempo compatible coa información dispoñible.

3.2. Técnicas de Análise sobor da Matriz de Información.

3.2.1. Formulación xeral.

A Matriz de Información, tal coma se describú, constitúe un sistema organizado e estruturado de indicadores dinámicos dun universo rexional concreto de Corporacións Locais, relativo a un período de tempo determinado. Complementariamente pódense configura-las matrices anuais, é dicir, cada matriz anual de información que ten por compoñentes valores absolutos ou indicadores estáticos para cada ano.

Entendemos que a selección, tratamento e organización da información citada, constitúen en sí mesmos un modelo de utilidade para aplicar diferentes técnicas cuantitativas de análise descritivas e inductivas, soportadas informáticamente, co obxecto de:

—Ter unha visión referencial dos principais agregados e ratios, facilitando o posicionamento dun determinado Municipio con respecto ós valores medios a escala rexional, así como con relación a outros concellos de características similares.

—Detectar pautas de comportamento presupostario en función de variables territoriais.

—Avaliar, a través de indicadores socio-económicos de entorno local, o impacto das decisións presupostarias sobor do benestar da poboación e a actividade económica.

—En fin, proporcionar información precisa, selectiva, fiable e sistematizada a centros de coordinación a nivel provincial, rexional e, no seu caso, a nivel estatal, co obxecto de coordena-los sistemas de planificación e presupostación con repercusión nun mesmo territorio.

3.2.2. Técnicas de Análise utilizadas. comentarios.

Na exemplificación realizada, ensaiáronse diversas técnicas, co obxecto de seleccionar aquelas que permiten interpretacións máis significativas para a xestión das Corporacións Locais.

Sáese fora das formulacións desta exposición detallar cada un dos programas empregados e as saídas de ordenador correspondentes. Sen embargo, no que segue expóñense brevemente as técnicas seleccionadas, co obxecto de evidenciar co conxunto formado pola Matriz de Información e esas Técnicas de Análise e Control Presupostario Local con capacidade suficiente para a adopción de decisións dos xestores públicos.

A) Análise descriptiva por unidades territoriais

—Distribución dos concellos segundo cada variable territorial.

—Cruce de variables territoriais entre sí, ó través de táboas de frecuencias absolutas e relativas (verticais e horizontais).

—Cruce de variables territoriais con variables presupostarias e variables de entorno. A título de exemplos: A variable poboación non discrimina significativamente o comportamento da presión fiscal; a evolución da presión fiscal foi negativa no 39,7% dos concellos e foi positiva, por enriba do valor medio, no 47,4%; o crecemento débil maniféstase nos costeiros, e as situacións extremas, negativa ou crecemento forte, nos do interior.

B) Análise descriptiva da distribución dos valores de cada unha das variables

—Realízase para variables territoriais, presupostarias e de entorno, ó través de estatísticas centrais e de dispersión e a graficación da distribución de frecuencias.

—Na exemplificación, realizáronse análises significativos para dúas variables territoriais, superficie e densidade, dúas de entorno, cota de mercado e renda familiar dispoñible por habitante, e catro presupostarias, presión fiscal e investimento por habitante en presupostos preventivos e liquidados.

C) Análise inductiva de correlación das variables

—Determináronse os coeficientes de correlación simple entre tódalas variables.

—A maior correlación simple e positiva corresponde ás variables Aforro Neto/Investimento (V18) e Aforro Neto por Habitante (V17), ámbalas dúas en Presupostos Preventivos.

—Outras correlacións positivas significativas corresponden a:

Presión Fiscal (V15) e Total de Gastos por Habitante (V20), en Presupostos Preventivos, Densidade de Poboación e Aforro Neto por Habitante (V9) en Presupostos Liquidados.

—As correlacións negativas máis relevantes para a nosa análise:

Cobertura Recadatoria (V13) e ORL por Habitante (V14), en Presupostos Liquidados.

Cobertura Recadatoria (V13) e Total de Gastos previstos por Habitante (V20).

D) Análise inductiva de regresión de variables

—Pretendeuse establecer ecuacións de regresión múltiple que vinculen a variable explicada (neste caso cada unha das variables de entorno), coa/s variable/s explicativa/s (neste caso as presupostarias e as territoriais).

—Analísáronse regresións múltiples lineais por pasos sucesivos, conseguindo unha primeira aproximación a ecuacións de maior poder explicativo para o caso das variables seguintes.

Dinamismo Demográfico (v1). A ecuación explica o 31,4% da súa varianza. As variables explicativas son, ordeadas de maior a menor coeficiente en valores absolutos:

—Poboación - Situación costeira-interior - Nivel de obrigas contraídas - Cobertura recadatoria - Superficie, presión fiscal e ORL por habitante - Densidade, Aforro neto por habitante, Aforro neto/investimento e Nivel de endebedamento.

Renda Familiar dispoñible por Habitante (V6). A ecuación explica o 23% da súa varianza. As variables explicativas tamén ordenadas de maior a menor coeficiente, son as seguintes:

—Poboación - Situación costeira- interior - ORL por habitante - Presión fiscal - Cobertura recadatoria - Superficie - Aforro neto/investimento - Densidade.

E) Análise inductiva de agrupación de variables

—Utilízase a análise factorial, pretendendo reduci-lo número de variables a grupos formados por aquelas que teñen altas correlacións entre sí.

—Analísáronse os factores sodeitados que determinan as devanditas agrupacións. Os máis significativos que se atoparon son:

Factor territorial, composto por poboación, densidade e situación xeográfica.

Factor asociado á evolución da dimensión presupostaria, composto por presión fiscal e ORL por habitante. No caso dos Presupostos Preventivos atopouse un factor similar, composto por presión fiscal, investimento por habitante e total de gastos por habitante.

Factor asociado á evolución dos obxectivos presupostarios, composto polo aforro neto por habitante e aforro neto/investimento.

Factor asociado á evolución da eficacia da xestión, composto polo nivel de endebedamento e cobertura recadatoria.

—O conxunto dos factores atopados teñen un poder explicativo superior ó 50% da varianza do conxunto. Dende outro punto de vista, teñen un significativo poder explicativo das varianzas de cada unha das variables presupostarias.

F) Análise inductiva de relacións entre concellos

—Fáise unha análise discriminante, tomando coma variables dependentes (a explicar) cada unha das variables presupostarias, e coma variables independentes (explicativas) as variables territoriais de poboación e situación xeográfica.

—A variable poboación discrimina particións de grupos de concellos con comportamentos homoxéneos con respecto ó aforro neto por habitante (V9), cobertura recadatoria (V13), ORL por habitante (V14) e nivel de endebedamento (V16).

—A variable situación xeográfica, costeira ou interior, non conforma grupos de concellos con comportamentos homoxéneos en canto á evolución das súas variables presupostarias.

4. A xeito de conclusión. Aproximación a un sistema de xestión presupostaria local.

A validez metodolóxica do modelo proposto evidénciase pola súa capacidade de discriminar e explica-lo comportamento das variables presupostarias relacionadas entre sí e con variables do entorno socio-económico local e variables territoriais. A aplicación ó caso de Galicia foi un xeito de exemplificar a potencialidade do método, aproveitando unha valiosa información dispoñible, en boa medida froito de traballos previos do autor.

É necesario continuar aprofundando na investigación para potenciar máis as capacidades do modelo. Neste senso, convén traballar con series máis longas. Ó mesmo tempo, aprofundarse nas técnicas de análise a utilizar. En particular, é necesario explotar máis fórmulas de regresión que permitan establecer un sistema completo de ecuacións de vinculación de impacto das variables presupostarias sobre o entorno, reforzando así a capacidade do modelo para a análise, tanto “ex-post” coma “ex-ante”.

Modelos dinámicos con ésta ou similares formulacións poderían converterse na base dun Sistema de Análise e Control Presupostario Local de carácter rexional orientado á coordinación inter-Administracións e, en definitiva, a unha xestión da

cousa pública máis eficaz e eficiente.

Unha descrición do Sistema de Análise e Control podería se-la que segue:

1) Elaboración dos presupostos por parte dos concellos, utilizando a mesma estrutura.

2) Envío dos presupostos a unha Unidade Central de Análise e Control Presupostario de carácter rexional.

3) Almacenamento da información presupostaria na Unidade Central, utilizando para elo un soporte informático apropiado para o seu posterior procesamento.

4) Procesado da información na Unidade Central de Análise e Control Presupostario, seguindo un procedemento estandarizado, coñecido e aceptado por tódolos concellos participantes. O proceso tería as seguintes características:

—Identificación de cada concello cun código recoñecible informáticamente, ó que se engadirían outros códigos coma o de situación xeográfica ou localización provincial, o tamaño poboacional, cun certo rango de variación, e outras variables relevantes de análise territorial, coma a superficie e densidade de poboación.

—Selección, tal como se fixo neste traballo, das partidas máis significativas dos presupostos de gastos e ingresos dos distintos concellos. Poidendo tratar por separado os presupostos preventivos e liquidados.

Cálculo dos principais agregados presupostarios, convertíndoos en indicadores relevantes para a análise. A selección de variables presupostarias e indicadores derivados, perfeccionaríase en función do nivel de influencia dos mesmos nos resultados.

—Selección dun grupo representativo de indicadores sintéticos de tipo socio-económico do entorno local, utilizando fontes institucionais permanentes e fiables. Do meso xeito que se indica para as variables presupostarias, a selección de indicadores socio-económicos estaría en proceso de permanente perfeccionamento.

—Na medida na que se fora acumulando suficiente información no tempo, dispoñendo de series de indicadores presupostarios e de entorno socio-económico local, calcularíanse as taxas medias anuais acumulativas de variación.

Coas devanditas taxas e as variables territoriais, construíriase unha matriz de m filas, correspondentes a todos e cada ún dos concellos da rexión, en columnas relativas ás variables discriminatorias territoriais e ós indicadores dinámicos de entorno e presupostarios.

—Aplicación sobre a matriz de información dun conxunto de técnicas de análise estatístico descriptivo e inductivo, coma as aplicadas no modelo proposto. Os resultados obtidos serían analisados, interpretados e sistematizados. Ó mesmo tempo, en función dos mesmos, iríanse perfeccionando as técnicas de análise descriptiva e inductiva empregadas, co obxecto de mellora-lo nivel explicativo dos resultados.

5. *Envío da información obtida ós Concellos cos seus respectivos marcos referenciais, ún particular, outro de comparanza ós seus "pares", e outro xeral de comparanza ó conxunto rexional.*

Na Unidade Central de Análise e Control Presupostario Local, teríase unha importante visión de conxunto, soportada con información en pormenor de todos e cada ún dos concellos. Todo elo permitiría detectar pautas de comportamento por grupos ou tipos de concellos e o impacto sobor das variables de entorno da actividade presupostaria local e rexional. Ó principio, practicamente só se tería unha visión estática, pero, co tempo, poderíase acadar unha visión dinámica, co que se mellorarían as capacidades e a precisión do Sistema.

Cada un dos Concellos da rexión tería unha base referencial que lle permitiría comparar obxectivamente a súa xestión presupostaria no tempo, así coma avalialo impacto da mesma sobre o nivel de actividade económica local e o benestar xeral da poboación do concello. Ademais, a información permitiría facer análises de carácter prospectivo orientado á planificación a medio prazo e á coordinación entre as Administracións concorrentes no mesmo territorio.

Bibliografía.

ARGUELLO REGUERA, C., *La estrategia presupuestaria de las Corporaciones Locales en el marco de una política presupuestaria global de la Administración Pública*, III Semana de Estudios Superiores sobre Economía de las Corporaciones Locales, Granada, 1986.

BERMEJO SANCHEZ, C., *La programación presupuestaria sectorial y el seguimiento físico y financiero de un presupuesto programas/objetivos*, Instituto de Estudios Fiscales, Madrid, 1984.

BOSCH FERRE, F. y DIAZ ALVAREZ, A., "La Gestión Presupuestaria del Gasto Local", *Papeles de Economía Española* nº 37, Madrid, 1988.

BANESTO, Anuario del Mercado Español (1986-1989).

CARRILLO BENITO, E.C., *La implantación del Presupuesto por Programas en la Hacienda Local: Metodología y Análisis Empíricos*, Jornadas de Estudio sobre Contabilidad y Presupuestos Locales, Sevilla, 1985.

CAIXA GALICIA, Renda Municipal en Galicia, 1989.

DIEZ DE CASTRO, E.P., *Los Modelos de estrategia política como base de la estrategia económica de las Corporaciones Locales*, IV Semana de Estudios Superiores sobre Economía de las Corporaciones Locales, Granada 5.1985. *La Crisis en las Corporaciones Locales*, VI Semana de Estudios Superiores sobre Economía de las Corporaciones Locales, Granada 10.1987.

GONZALEZ GURRIARAN, J., *Análisis Funcional de las Inversiones de las Corporaciones Locales: Su interés para la Programación Económica Regional*, VI Semana de Estudios Superiores sobre Economía de las Corporaciones Locales, Granada 10.1987.

INSTITUTO NACIONAL DE ESTADISTICA, *Nomenclator 1981, Padrón de habitantes 1986, Rectificación de padrón 1988.*

INSTITUTO NACIONAL DE EMPLEO, *Estadísticas del Paro Registrado por Municipios (1985-1989).*

MONASTERIO ESCUDERO, C. y SUAREZ PANDIELLO, J., "Una aproximación empírica al crecimiento del gasto municipal", *Revista de Economía Pública*, Universidad de Oviedo, 1989.

ORTIGUEIRA BOUZADA, M., *La Experiencia Presupuestaria Española en el Universo Autonómico*, IV Jornadas Luso-Espanholas de Gestao Científica, Oporto 2.1988, *La Corporación Cibernética*, Publicaciones del C.U.R., Granada 1983.

SECRETARIA DE ESTADO DE HACIENDA, *Documento de Trabajo nº 16, Evolución de la Financiación de las Corporaciones Locales en el Periodo 1986-1989*, Instituto de Estudio Fiscales, Madrid 10.1989.

SOTO VALLE, J.L., "Un Modelo de Corporación Local", *Revista CEUMT*, dossier especial, Barcelona, 1989.

SUAREZ PANDIELLO, J., *Las Haciendas Locales a la luz de la experiencia internacional*, Economía Pública, Diputación Foral de Bizkaia, Departamento de Hacienda y Finanzas, Oviedo 1.1989

VAZQUEZ BARQUERO, A., GONZALEZ GURRIARAN, J. Y OTROS, *Diagnóstico y Prospectiva Socioeconómica de Vigo y su Area de Influencia*, Confederación de Empresarios de Pontevedra, 1989/90.

XUNTA DE GALICIA. CONSELLERIA DE ECONOMIA E FACENDA. DIRECCION XERAL DE PLANIFICACION, *Análise Económico-Financiera das Corporacións Locais Galegas, Publicaciones de los años 1985-1986, 1986-1987 y 1987-1988,*

_____, *Documento de Traballo do Plan Económico de Galicia 1984-1987,*

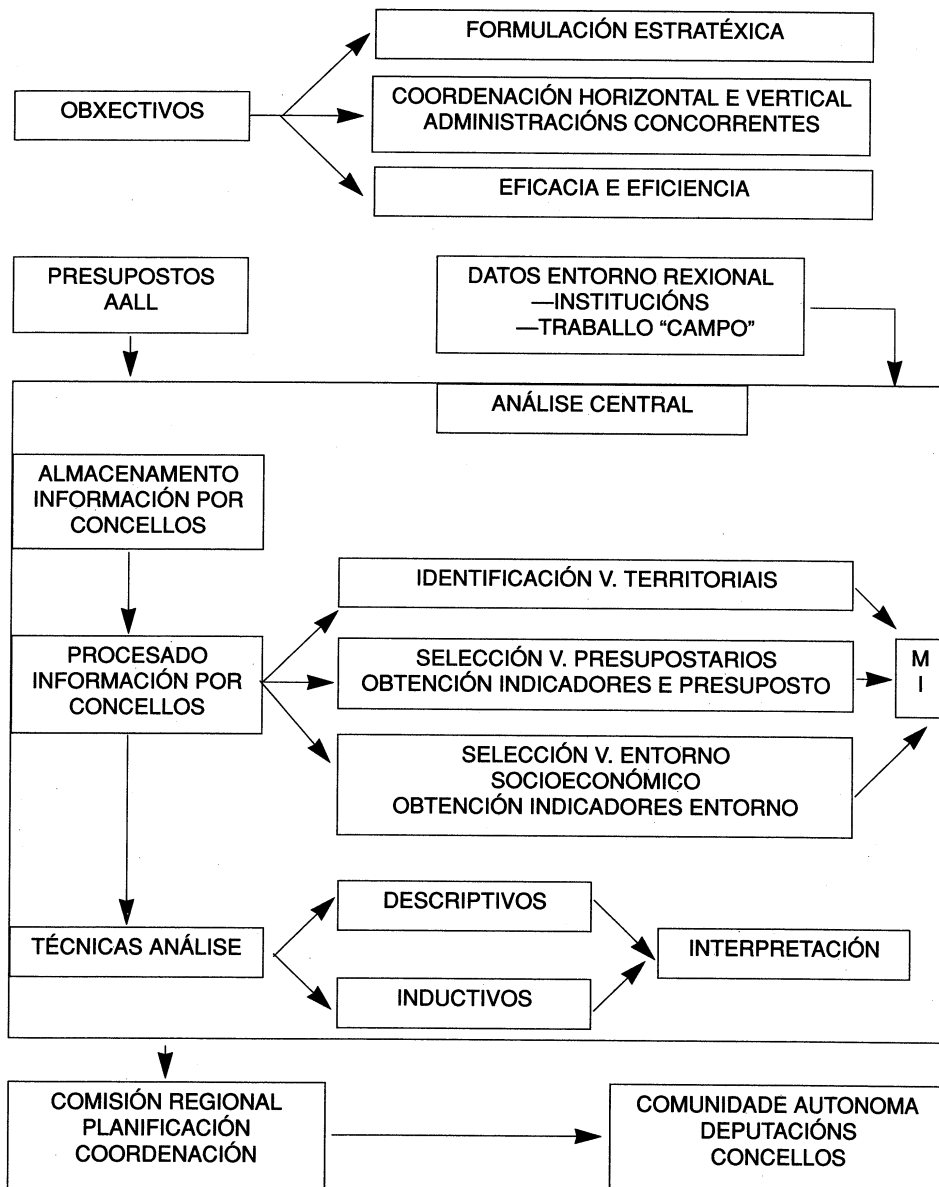
_____, *Programa de Desenvolvemento Rexional de Galicia (PDR) 1986-1990,*

_____, *Instituto Galego de Estatística, Galicia en cifras, 1986, e Anuarios sucesivos.*

_____, *Mapa de Galicia, 1984.*

SUMMARY Experience indicates strong disagreement between how they should be and how the Public Administrations really work when it comes to planning, coordinating, and evaluating the actions and measures undertaken". The need for improving the efficiency of managing the government has become evident in order for any strategic formulas to be carried out for which the local social-economic reality must be taken into account in hope of attaining a superior level of planning. The model proposed here could serve to evaluate the actions carried out with respect to the budget allocated in each municipal district, the impact these measures have on the residents and on the local economic activity, and lastly provide specific information necessary to set up a system for planning and calculating the budget. Some results and possibilities are exemplified. The text concludes with a favourable evaluation of the model, proposing that a Central Unit of Analysis and Control of Local Budgeting be set up.

APROXIMACIÓN DUN SISTEMA DE ANÁLISE E CONTROL PRESUPUESTARIO LOCAL DE CARÁCTER REXIONAL

- P. DÉBIL
- .- Dificultades obtención completa e fiable
 - .- Dificultades políticas
 - .- Necesidade profundizar na selección de variables
 - .- Necesidade profundizar na selección de técnicas de análise (ecuacións)

**EVOLUCIÓN DOS PRESUPOSTOS CONSOLIDADOS CONCELLOS
1985 - 1989**

ANOS	O. CORRENTES	% PIB	O. CAPITAL	% PIB	O. FINANCEIRAS	% PIB	G. TOTAIS	% PIB
1985	767210	2,75	236111	0,85	43311	0,16	1046632	3,76
1986	856227	2,67	279031	0,87	49914	0,16	1185172	3,7
1987	996929	2,81	285421	0,80	65517	0,18	1347867	3,79
1988	1135673	2,99	391094	1,03	82941	0,22	1609708	4,23
1989*	1317935	3,17	496920	1,20	96568	0,23	1911423	4,6

EVOLUCIÓN PTOS. GASTOS		% INCREM. S/ANO A
1985	1046632	—
1986	1185172	13,24
1987	1347867	13,73
1988	1609708	19,43
1989*	1911423	18,74

EVOLUCIÓN PIB		% INCREM. S/ANO A
1985	27853500	—
1986	32043800	15,04
1987	35540600	10,91
1988	38027200	7,00
1989*	41514600	9,17

Millóns ptas. correntes

VARIABLES DA MATRIZ DE INFORMACIÓN

A) AS 5 VARIABLES TERRITORIAIS:

- Provincia
- Poboación (P)
- Situación costeira/interior (SG)
- Superficie (SUP)
- Densidade (DEN)

B) AS 6 VARIABLES DINÁMICAS DE ENTORNO (V1 a V6):

- Dinamismo demográfico (V1)
- Paro rexistrado (V2)
- Cota de mercado (V3)
- Índice turístico (V4)
- Número de licencias comerciais (V5)
- Renda familiar disponible por habitante (V6)

C) AS 14 VARIABLES DINÁMICAS PRESUPOSTARIAS (V7 a V20):

- Presión fiscal.- (V7) Presupostos Liquidados 1985-87; (V15) Presupostos Preventivos 1985-88
- Nivel de endebedamento.- (V8) Presupostos Liquidados 1985-87; (V16) Presupostos Preventivos 1985-88
- Aforro neto por habitante.- (V9) Presupostos Liquidados 1985-87; (V17) Presupostos Preventivos 1985-88
- Aforro neto/Investimentos.- (V10) Presupostos Liquidados 1985-87; (V18) Presupostos Preventivos 1985-88
- Investimento por habitante.- (V11) Presupostos Liquidados 1985-87; (V19) Presupostos Preventivos 1985-88
- Nivel de Obrigacións Contraídas (V12), Cobertura Recadatoria (V13) e Obrigacións Recoñecidas e Liquidadas por habitante (V14), correspondentes ós Presupostos Liquidados 1985-87
- Total de Gastos previstos por habitante (V20)

UNHA DAS FOLLAS DA MATRIZ DE INFORMACIÓN

MUNIC	SG	V1	V2	V3	V4	V5	V6	V7	V8	V9	V10	V11	V12	V13	V14	V15	V16	V17	V18	V19	V20	POB SUP	DENS	
15039	0	-0.324	-0.755	7.457	0.000	5.041	3.986	26.028	3.931	29.284	-7.578	39.697	1.013	-20.280	30.069	-31.995	-53.839	84.319	163.137	112.996	20.063	1	068	0029.7
15040	1	0.601	9.991	3.929	0.000	5.948	5.135	15.766	37.276	160.037	198.692	-12.659	-0.669	3.435	-0.718	23.296	-2.699	112.607	98.010	7.367	12.327	1	037	0103.9
15041	0	0.025	5.023	9.327	0.000	8.716	5.470	-1.942	92.354	1.957	1.813	0.043	-0.968	0.134	4.477	3.735	58.021	4.378	6.214	-1.729	7.963	3	123	0067.9
15042	0	-0.131	4.010	7.457	0.000	7.457	5.387	29.343	-25.609	136.207	54.391	53.002	-0.868	-1.454	21.978	11.779	-3.311	46.627	15.557	26.890	16.375	2	093	0063.9
15043	1	-0.350	7.958	12.174	0.000	10.465	5.900	6.050	33.860	-63.853	-74.352	40.992	0.472	3.662	20.745	17.234	26.082	71.815	18.948	44.450	20.611	2	061	0140.2
15044	1	-0.310	16.082	0.000	0.000	-0.683	7.195	14.141	-47.625	30.249	-45.375	138.414	-1.047	-6.632	30.503	23.968	-15.049	111.777	100.845	5.446	8.789	1	062	0030.5
15045	0	-0.239	2.198	4.664	0.000	10.668	6.969	31.638	11.369	19.306	34.181	-11.091	-1.657	11.683	-1.734	14.771	-0.638	39.320	47.669	-5.644	2.539	2	192	0037.9
15046	0	0.669	10.333	3.900	2414.867	6.755	1.582	9.106	-41.116	-65.444	-77.401	53.279	4.075	-23.279	32.470	13.341	1.138	24.120	-22.917	61.023	24.944	2	097	0066.5
15047	0	-0.169	8.196	13.622	0.000	20.250	4.325	26.997	4.814	5.791	5.678	0.101	-6.492	-0.425	4.523	22.815	-20.377	51.584	16.621	29.975	25.678	1	106	0040.1
15048	1	0.500	0.000	3.929	-0.873	7.641	5.559	9.255	21.633	-34.464	-46.036	21.442	2.979	1.703	14.382	13.880	3.928	44.190	-5.470	52.534	26.248	2	033	0159.5
15049	0	-0.126	0.000	0.000	-3.564	4.028	20.714	42.205	-97.501	-82.134	31.793	0.681	18.296	27.725	26.294	-1.516	94.198	207.859	43.468	29.596	1	048	0039.6	
15050	0	-0.823	12.250	0.000	0.000	-2.902	3.248	50.369	37.073	-22.342	-8.363	39.722	-1.260	0.819	19.886	19.678	0.004	62.850	47.309	10.548	11.240	2	024	0283.1
15051	1	0.096	-3.213	6.779	0.000	6.698	7.026	10.700	10.883	21.187	25.605	-3.525	-2.048	0.415	2.529	16.634	2.436	62.984	46.860	10.968	9.502	2	013	0536.0
15052	1	0.748	0.734	5.737	2559.148	13.235	7.553	5.162	156.303	-5.958	9.900	-14.468	1.309	9.245	-5.465	-6.908	62.427	28.405	39.867	-8.183	-2.428	2	121	0069.1
15053	1	0.463	10.433	4.935	-7.934	8.344	6.622	6.653	219.821	-53.259	-61.034	19.943	-2.068	2.037	15.763	11.536	170.213	-91.699	-71.452	-1.952	13.210	3	072	0167.8
15054	1	1.717	2.141	4.752	11.937	5.808	1.751	7.556	18.916	-5.076	12.115	8.002	0.570	6.036	10.365	6.969	18.423	2.573	10.759	-7.990	3.496	4	066	0467.1
15055	1	-0.368	2.125	4.285	2414.867	0.209	2.058	15.267	11.442	30.820	-6.363	39.722	-1.260	0.819	19.886	19.678	0.004	62.850	47.309	10.548	11.240	2	024	0283.1
15056	0	0.374	15.936	3.395	-7.950	7.947	3.827	32.033	-25.590	-98.308	-87.501	5.905	-0.796	5.331	26.077	14.891	-10.365	34.594	11.903	20.272	16.258	2	115	0062.9
15057	1	1.677	20.925	0.000	3.235	5.499	0.980	7.681	-0.739	-97.094	-83.846	-1.783	-1.702	9.098	7.648	9.605	-10.404	30.607	-3.243	34.971	17.017	3	037	0400.0
15058	1	2.963	-2.520	3.473	-2.413	11.803	2.137	32.582	8.480	89.215	50.887	25.401	-3.574	-2.909	15.315	34.157	0.214	104.936	50.936	35.765	23.378	3	043	0395.6
15059	0	1.146	-0.106	2.768	-10.077	12.468	1.751	-4.068	-58.128	-4.350	-3.346	-1.037	-3.487	-3.504	3.364	20.237	-41.686	40.241	8.346	29.437	13.724	3	158	0076.5
15060	0	0.797	2.757	15.016	-3.829	6.562	4.951	13.807	-35.625	61.367	-43.096	183.564	3.993	-1.628	51.943	8.665	12.982	82.905	-5.677	93.915	28.151	1	072	0056.9
15061	1	0.111	5.230	2.021	-1.590	4.677	2.186	4.261	-6.192	-27.255	-36.434	14.441	0.579	-3.642	19.481	12.638	-12.135	11.234	-7.867	20.720	14.752	3	256	0063.5
15062	1	-0.142	5.794	7.934	-11.633	4.627	4.285	9.737	194.285	-25.613	-26.826	1.668	-0.127	2.802	10.988	10.945	111.321	-0.673	-23.295	29.490	24.880	3	100	0100.7
15063	0	-0.242	-0.892	5.737	0.000	0.000	0.268	0.410	4.988	-54.105	-65.690	33.770	7.974	-0.344	23.410	10.428	-18.166	51.359	-17.786	84.102	37.781	1	072	0048.1
15064	1	-0.078	0.954	7.457	0.000	10.087	7.091	30.953	13.328	11.013	4.789	5.976	-3.269	10.738	8.797	16.298	2.403	71.963	38.244	24.398	16.364	1	039	0071.5
15065	0	0.842	0.000	4.664	-3.610	9.656	-0.790	9.667	6.467	-14.112	-3.334	-13.938	-3.574	-5.527	-0.422	6.703	2.203	-0.761	-4.027	3.499	8.725	3	049	0212.5
15066	0	0.348	8.192	3.929	5043.887	5.629	5.582	19.099	-12.901	-8.431	-15.664	-9.900	0.539	1.458	2.468	8.650	63.571.73	25.913	-22.960	63.504	41.370	2	132	0043.3
15067	1	0.794	3.148	0.000	3.814	-0.814	1.906	6.653	65.687	-1.059	-14.656	15.900	4.212	-4.495	7.956	6.372	35.962	-14.779	-11.452	-3.758	8.588	3	084	0037.6
15068	1	-0.105	4.455	10.668	0.000	13.975	6.188	54.279	-5.417	44.885	0.201	44.605	-2.970	3.395	29.699	42.096	9.990	149.515	89.516	31.696	20.918	2	091	0094.8
15069	1	1.744	6.266	0.000	-11.270	3.295	0.710	9.490	40.851	-39.252	-42.053	4.823	1.818	-0.193	14.802	9.253	-2.975	32.816	42.049	-6.507	7.068	2	029	0299.5
15070	0	1.531	23.480	5.966	14.837	7.055	-3.074	2.943	44.3295.986	-40.236	-31.541	-12.698	5.439	1.187	6.796	2.394	81.963	-9.576	-4.129	-5.679	5.447	3	246	0065.8
15071	1	0.268	14.976	5.425	0.603	6.163	5.566	17.920	9.201	28.870	-16.343	54.047	1.820	3.172	21.671	7.729	-1.671	34.419	-0.289	34.506	16.178	3	095	0118.2
15072	1	0.663	19.247	9.182	-9.640	5.297	3.407	19.512	66.116	55.868	-5.147	48.282	5.633	-0.620	2.429	8.729	-13.742	49.415	28.374	16.392	9.558	3	069	0295.4
15073	1	1.985	-0.267	4.265	4.664	8.171	1.833	38.674	-9.593	78.679	85.644	-3.741	-3.538	12.511	8.545	11.968	15.038	-13.749	-19.397	7.010	12.962	4	065	0395.1
15074	0	-0.098	0.892	10.668	2414.867	9.952	5.096	13.348	12.173	-21.703	-26.673	66.013	3.057	5.968	37.722	4.469	53.388	48.149	4.266	43.077	24.503	2	093	0065.6
15075	1	1.397	3.202	2.106	-5.166	8.044	1.572	6.563	18.388	-15.007	-22.344	9.447	1.520	9.489	9.489	9.286	-1.744	38.065	19.448	15.604	11.719	2	027	0308.8
15076	0	-0.324	2.121	7.457	0.000	-5.547	3.105	30.546	-7.923	-13.722	-35.276	33.291	2.679	-2.474	30.515	26.823	-5.721	36.587	15.062	18.710	20.683	1	099	0040.9
15077	0	0.094	13.126	1.291	0.000	13.622	4.005	44.066	7.661	81.609	28.499	41.483	-1.219	11.188	24.002	23.380	11.235	21.764	40.050	-13.044	6.890	3	203	0059.7

TÉCNICAS DE ANÁLISE SOBRE A MATRIZ DE INFORMACIÓN

A) ANÁLISE DESCRIPTIVA POR UNIDADES TERRITORIAIS:

- Distribución dos municipios segundo cada variable.
- Cruce de variables territoriais entre si.
- Cruce de variables territoriais con variables presupostarias e variables de entorno (ver exemplo).

B) ANÁLISE DESCRIPTIVA DA DISTRIBUCIÓN DOS VALORES DE CADA UNHA DAS VARIABLES:

- A través de estatísticos centrais e de dispersión.
- Realizadas análises significativas para dúas variables territoriais (SUP, DEN), dúas de entorno (V3, V6) e catro presupostarias (V7, V15, V11, V19).

C) ANÁLISE INDUCTIVA DE CORRELACIÓN DAS VARIABLES:

- Coeficientes de correlación simple entre tódalas variables (ver exemplo).
- Maior correlación simple e positiva (V17, V18).
- Outras correlacións positivas significativas (V15, V20) (DEN, V9).
- Correlacións negativas máis relevantes (V13, V14) (V13, V20).

D) ANÁLISE INDUCTIVA DE REGRESIÓN DE VARIABLES:

- Ecuacións que vinculen a variable explicada (cada unha das variables de entorno), coas variables explicativas (as presupostarias e as territoriais).
- Unha primeira aproximación a ecuacións de maior poder explicativo para Dinamismo Demográfico (V1) e Renda Familiar disponible por Habitante (V6) (ver exemplo).

E) ANÁLISE INDUCTIVA DE AGRUPACIÓN DE VARIABLES:

- Factores sodeitados que determinan agrupacións de variables.
 - * Factor territorial (P, DEN, SG).
 - * Factor asociado á evolución da dimensión presupostaria (V15, V19, V20); (V7, V14).
 - * Factor asociado á evolución dos obxectivos presupostarios (V9, V10); (V17, V18).
 - * Factor asociado á evolución da eficacia da xestión (V8, V13).

F) ANÁLISE INDUCTIVA DE RELACIÓN ENTRE CONCELLOS:

- Análise discriminante, tomando como variables dependentes (a explicar) cada unha das variables presupostarias, e como variables independentes (explicativas) as variables territoriais de poboación e situación xeográfica.

- * SG non conforma grupos de concellos con comportamentos homoxéneos respecto evolución variables presupostarias.
- * P conforma agrupacións de concellos respecto a: (ver exemplo).
 - . Aforro neto por habitante (V9)
 - . Cobertura recadatoria (V13)
 - . ORL por habitante (V14)
 - . Nivel de endebedamento (V16)

CRUCE PRESIÓN FISCAL E VARIABLES TERRITORIAIS

	TOTAL	NEGATIVA	PRESIÓN FISCAL	
			DÉBIL	FORTE
Total	312	124	40	148
PROVINCIA				
1	29.8	26.6	42.5	29.1
2	21.2	25.8	20.0	17.6
3	29.5	31.5	*15.0	31.8
4	19.6	16.1	22.5	21.6
SIT XEOGRÁFICA				
Costeiro.....	20.8	20.2	*35.0	17.6
Non costeiro	79.2	79.8	*65.0	82.4
POBOACIÓN				
1	49.7	50.8	37.5	52.0
2	29.8	28.2	35.0	29.7
3	15.1	16.1	15.0	14.2
4	3.2	2.4	10.0	2.0
5	2.2	2.4	2.5	2.0

AS 50 CORRELACIÓNS MAIORES

V18	V17	0.9632
V1	POBOACIÓN	0.5199
V15	V7	0.5077
DENSIDADE POB.	POBOACIÓN	0.4507
POBOACIÓN	SIT. XEOGRÁFIC.	0.4412
V10	V9	0.4345
V20	V14	0.4319
V6	POBOACIÓN	-0.4246
V19	V11	0.3892
V16	V8	0.3714
V20	V15	0.3589
V5	PROVINCIA	-0.3434
V3	V1	-0.3382
V14	V13	-0.3373
V1	DENSIDADE POB.	0.3272
V14	V7	0.3269
V9	DENSIDADE POB.	0.3233
V1	SIT. XEOGRAFIC.	0.3205
DENSIDADE POB.	SIT. XEOGRAFIC.	0.3178
V6	V1	-0.3097
V13	V8	0.2984
V3	POBOACIÓN	-0.2963
V20	V19	0.2691
V6	DENSIDADE POB.	-0.2595
SUPERFICIE	SIT. XEOGRAFIC.	-0.2589
SIT. XEOGRAFIC.	PROVINCIA	-0.2584
V6	SIT. XEOGRAFIC.	-0.2543
V5	POBOACIÓN	0.2477
V20	V13	-0.2464
V15	V14	0.2417
V5	V1	0.2367
V19	V9	0.2248
V14	V12	0.2201
V20	V7	0.2080
V6	V3	0.1964
V2	PROVINCIA	0.1822
V19	V13	-0.1779
V14	V10	-0.1769
V3	SIT. XEOGRAFIC.	-0.1755
V5	V2	-0.1706
V14	V11	0.1677
V17	V13	-0.1651
V12	V11	0.1636
V18	V1	-0.1635
V20	V8	-0.1599
V9	V7	0.1579
V18	V13	-0.1563
V2	V1	-0.1559
DENSIDADE POB.	SUPERFICIE	-0.1554
V17	V1	-0.1528

ECUACIÓN DINAMISMO DEMOGRAFICO (V1)

MULTIPLE REGRESIÓN						V1 312 Choice 12	Explanation
Dependent variable is Number of observations							
Variable	B-coef	Std error of β -coef	t-value df=299	β -coef	partial corr		
POBOACIÓN	0.456**	0.059	7.763	0.482	0.520	
SUPERFICIE	-0.002**	-0.001	2.737	-0.149	0.202	.	
DENSIDADE POB.	0.000	0.000	1.261	0.074	0.075	**	
V10	-0.000	-0.000	1.362	-0.074	0.068		
V12	-0.006	-0.010	0.586	-0.029	0.041		
V7	0.002	0.002	0.926	0.049	0.041		
V14	-0.003	-0.003	0.714	-0.041	0.049		
SIT XEOGRAFIC.	0.092	0.131	0.699	0.041	0.044	.	
V8	-0.000	-0.000	0.559	-0.028	0.026		
V13	0.003	0.005	0.471	0.026	0.027		
V9	0.000	0.000	0.211	0.012	0.012		
V11	0.000	0.000	0.124	0.006	0.007		
Constant	-0.618						
Multiple RSQR	0.314						
adjusted for d.f.	0.286						
Multiple corr	0.560						
F-value (12,299)	11.384						
		residual variance 0.6					
		p= 0.000					

For explanations
use HELP REGRE in Barbro

$$V1 = 0,456 P + 0,091 SG - 0,006 V12 + 0,003 V13 - 0,002 SUP + 0,002 V7 - 0,002 V14 + 0,0001 DEN + 0,0001 V9 - 0,0001 V10 - 0,0001 V8 - 0,617.$$

INDICADORES:

- p** = Poboación.
- SG** = Situación costeira/interior.
- V12** = Nivel de Obrigacións Contraídas.
- V13** = Cobertura Recadatoria.
- SUP** = Superficie.
- V7** = Presión Fiscal. Presupostos Liquidados 1985-87.
- V14** = Obrigacións Recoñecidas e Liquidadas por habitante.
- DEN** = Densidade.
- V9** = Aforro neto por habitante. Presupostos Liquidados 1985-87.
- V10** = Aforro neto/investmentos. Presupostos Liquidados 1985-87.
- V8** = Nivel de endebedamento. Presupostos Liquidados 1985-87.

ECUACIÓN RENDA FAMILIAR DISPONIBLE POR HABITANTE (V6)

MULTIPLE REGRESIÓN						
Dependent variable is						
Number of observations						
Variable	B-coef	Std error of β -coef	t-value df=303	β -coef	partial corr	Explanation
					V6 312 Choice 8	
POBOACIÓN	-1.317**	-0.208	6.344	-0.413	0.425
SUPERFICIE	0.004	0.003	1.573	0.090	0.125	
V14	-0.034**	-0.012	2.804	-0.165	0.094	•
V7	0.020**	0.008	2.598	0.142	0.129	•
V10	-0.001*	-0.000	2.164	-0.114	0.124	•
V7	0.002	0.002	0.926	0.049	0.041	
V13	-0.014	-0.018	0.745	-0.041	0.045	
DENSIDADE POB.	-0.000	-0.000	0.743	-0.044	0.045	•
SIT XEOGRAFIC.	-0.245	-0.464	0.528	-0.032	0.030	•
Constant	6.093					
Multiple RSQR	0.230					
adjusted for d.f.	0.209					
Multiple corr	0.479	residual variance 8				
F-value (12,299)	11.285	p= 0.000				

$$V6 = -1,317 P - 0,245 SG - 0,034 V14 + 0,020 V7 - 0,014 V13 + 0,004 SUP - 0,001 V10 - 0,0001 DEN + 6,093.$$

INDICADORES:

p = Poboación.

SG = Situación costeira/interior.

V14 = Obrigacións Recoñecidas e Liquidadas por habitante.

V7 = Presión Fiscal. Presupostos Liquidados 1985-87.

V13 = Cobertura Recadatoria.

SUP = Superficie.

V10 = Aforro neto/investmentos. Presupostos Liquidados 1985-87.

DEN = Densidade.

ALGUNHAS AGRUPACIÓNS DE CONCELLOS (Particións en base á Poboación)

<u>SEGMENTATION</u>				
Dependent variable V9 (Aforro Neto por habitante)				
Total mean	155.33			
Number of records	312			
Number of variables	2			
	Mean	number	s	codes
SIT XEOGRÁFIC POBOACIÓN	128.35 / 623.45	295 / 17	1.7	* 123 / 45

<u>SEGMENTATION</u>				
Dependent variable V13 (Cobertura Recadatoria)				
Total mean	1.96			
Number of records	312			
Number of variables	2			
	Mean	number	s	codes
SIT XEOGRÁFIC POBOACIÓN	0.40 / 3.51	155 / 157	2.9	** 1 / 2345
	4.24 / 1.00	93 / 219	2.6	** 2 / 1345
	0.53 / 4.60	202 / 110	4.4	** 13 / 245
	3.14 / 1.01	140 / 172	1.3	* 23 / 145
	1.70 / 6.59	295 / 17	1.4	* 123 / 45
	0.82 / 3.25	165 / 147	1.7	* 14 / 235
	4.54 / 0.69	103 / 209	3.8	** 24 / 135
	0.85 / 4.33	212 / 100	3.1	** 134 / 25
	3.42 / 0.62	150 / 162	2.3	** 234 / 15

<u>SEGMENTATION</u>				
Dependent variable V14 (ORL por habitante)				
Total mean	13.34			
Number of records	312			
Number of variables	2			
	Mean	number	s	codes
SIT XEOGRÁFIC POBOACIÓN	14.80 / 10.66	202 / 110	1.7	* 13 / 245
	14.66 / 10.54	212 / 100	1.6	* 134 / 25

SEGMENTATION**Dependent variable V16 (Nivel de endebedamento)**

Total mean	1084.12
Number of records	312
Number of variables	2

Mean	number	s	codes
------	--------	---	-------

SIT XEOGRÁFIC
POBOACIÓN

1564.96 / 609.41	155 / 157	1.3	* 1 / 2345
------------------	-----------	-----	------------

NOVOS ENFOQUES DO PLANEAMENTO E A PROMOCIÓN ECONÓMICA EN GALICIA*

Xurxo GONZÁLEZ GURRIARÁN
E.U.E.E. - Universidade de Vigo

Os Plans de Desenvolvemento Rexional son a expresión da política rexional de cada estado membro da CEE en coordinación coa política rexional comunitaria, condición indispensable para beneficiarse das contribucións dos Fondos Estructurais e instrumento básico para a coordinación dos mesmos. Faise unha reflexión sobre a metodoloxía do planeamento rexional na CEE, sobre a evolución dos instrumentos da política rexional en España, e unha historia do planeamento rexional en Galicia. Por fin, examínase o proceso de elaboración do documento do Plan Económico e Social 1992-1995, o Instituto Galego de Promoción Económica e o Consello Económico e Social.

1. Introducción.

A planificación económica supón un proceso de racionalización e coordinación das actuacións dos poderes públicos en canto á organización máis eficaz e eficiente dos recursos humanos e materiais, para acadalo benestar colectivo no ámbito dunha economía social de mercado.

A Constitución española prevé un modelo de planificación participativa, orientador para o Sector Privado, e vinculante para o Sector Público. O Estatuto de Autonomía de Galicia contén referencias explícitas ás competencias da Comunidade Autónoma, en materia de planificación rexional e fomento da actividade económica.

A presente exposición pretende recolle-los aspectos máis significativos da situación e orientacións da planificación e promoción económica en Galicia. O obxecto da súa inclusión nas *Primeiras Xornadas Galegas sobre Economía das Corporacións Locais*, é informar e, no seu caso, analizar e debater un tema que consideramos relevante para as actuacións de investimento e fomento das Administracións Públicas en xeral e da Administración Local en particular.

A Administración Local ten un crecente protagonismo coma consecuencia do novo ordenamento territorial, político e administrativo da España das Autonomías. Cada vez son máis o centro da atención das familias e organizacións económicas e sociais, en solicitude de mellores infraestructuras e equipamentos sociais, mellores

* Ponencia presentada ás "Primeiras Xornadas galegas sobre economía das corporacións locais", Santiago de Compostela, 28-30 de Novembro de 1991.

servicios, creación de emprego, apoio á actividade productiva, etc. Na meirande parte dos casos, constitúen para o administrado o punto de referencia do conxunto das Administracións Públicas concorrentes.

Se consideramos ademais a crecente participación da Administración Local no investimento público e a problemática evolución do diferencial intermunicipal en canto a nivel de desenvolvemento e benestar, debemos afirmar que a política rexional e a planificación e promoción económica vinculadas ó local, son cuestións nas que os Concellos e Deputacións han participar activa e coordinadamente cos restantes niveis da Administración Pública. Debemos lembrar ó respecto as actividades que en materia económica se asignan ás Corporacións Locais e que recolle a Lei Reguladora das Bases de Réxime Local, as formulacións financeiras derivadas da Lei Reguladora das Facendas Locais, e a referencia explícita á participación das Autoridades Locais na política rexional, recollida nos actuais Regulamentos dos Fondos Estructurais da CE.

2. Situación da Planificación Rexional na CE.

2.1. Formulación inicial e evolución. A reforma dos Fondos Estructurais.

A integración de España na CE marca significativamente a evolución da planificación rexional no noso país, como consecuencia da normativa e formulacións das Autoridades Comunitarias. Os Programas de Desenrolo Rexional (PDR) son a expresión da política rexional de cada Estado membro e da súa coordinación coa política rexional comunitaria. Supoñen, ademais, a condición indispensable para beneficiárense das contribucións dos Fondos Estructurais e son o instrumento básico de coordinación dos mesmos (FEDER creado no ano 75, FEOGA-O impulsado dende o ano 62, e FSE existente dende os Tratados de Roma).

A historia dos PDRs comunitarios arrinca de 1975, ó abeiro da normativa creadora do FEDER. O Regulamento CE 1987/84 introduce cambios notables na política rexional e acentúa a necesidade de dispoñer de PDRs para accederen a cofinanciacións comunitarias, establecendo unha estrutura xeralizada para estes instrumentos de planificación económica: Análise económica e social — Obxectivos de desenvolvemento — Accións de desenvolvemento — Recursos financeiros — Execución e seguimento.

A reforma dos Tratados da Comunidade Europea prodúcese coa Acta Unica Europea en vigor dende 1 Xullo 1987. Peza fundamental é a reforma dos Fondos Estructurais: concentra-las accións en obxectivos precisos; dotar ós Fondos de recursos financeiros axeitados ós seus fins; conseguir que as accións dos Fondos Estructurais estean baseadas na coordinación, cooperación e complementación entre tódolos niveis das Administracións Públicas, utilizando como referencia a programación económica a medio prazo...

A reforma dos Fondos Estructurais comézase ó través de 2 Regulamentos comúns ós tres Fondos, e relativos ás súas funcións e a coordinación dos mesmos (2052/88), e ó conxunto de disposicións comúns de funcionamento (4253/88). A reforma complétase cos regulamentos específicos para cada un dos Fondos (4254/88, 4255/88 e 4256/88). Convén lembra-los aspectos fundamentais desta reforma, por canto marcan unha referencia básica para os enfoques actuais de planificación e promoción económica:

- Establecemento de obxectivos prioritarios:

Obxectivo nº 1.- Fomenta-lo desenvolvemento e axuste estrutural das rexións menos desenvolvidas (FEDER, FEOGA-O e FSE).

Obxectivo nº 2.- Reconverte-las rexións afectadas polo declive industrial e especial atención ás rexións fronteirizas (FEDER e FSE).

Obxectivo nº 3.- Combate-lo paro de longa duración (FSE).

Obxectivo nº 4.- Propicia-la inserción social dos xoves (FSE).

Obxectivo nº 5.a.- Adapta-las estruturas agrarias (FEOGA-O).

Obxectivo nº 5.b.- Fomenta-lo desenvolvemento das zoas rurais (FEOGA-O e FEDER).

- Incremento dos recursos financeiros (duplica-los créditos dos Fondos entre 1987 e 1993), concentración dos recursos nas rexións do obxectivo nº 1 (o 80% dos recursos do FEDER) e incremento da porcentaxe de cofinanciación dos Fondos (mínimo 50% e máximo 75% para accións en rexións obxectivo nº 1).

- En canto a aspectos de procedemento, a existencia de Plans de 3 a 5 anos cun tratamento diferencial segundo se trate de zonas do obxectivo nº 1, obxectivo nº 2, obxectivos nº 3 e 4, e obxectivo nº 5.b; establecemento de Marcos Comunitarios de Apoio de acordo cos Estados membros, nos que se especifiquen as liñas prioritarias, xeitos de intervención, plan de financiación e duración das intervencións; establecemento de Comités para o seguimento dos obxectivos, coa posibilidade de participación das Administracións Rexionais e Locais; e especificación dos xeitos de intervención a cofinanciar (programas operativos, programas de axudas nacionais, subvencións globais, proxectos relevantes e axudas para asistencia técnica, estudos, etc.).

2.2. Necesidade de revisión da política rexional da CE.

Despois dos anos transcorridos dende a reforma dos Fondos Estructurais, que pretendía marcar un fito de singular transcendencia nos resultados da planificación e promoción do desenvolvemento rexional, as cotas alcanzadas non son suficientemente satisfactorias:

- O proceso negociador do contido e programación dos Marcos Comunitarios de Apoio é lento e pouco flexible, e a participación das Administracións Rexionais e

Locais segue sendo moi escasa.

- O enfoque integrado e por programas é reducido, tanto nas medidas adoptadas como na coordinación das Administracións concorrentes.

- Os recursos financeiros, a duplicar en termos reais entre 87-93, son e serán insuficientes para propiciar a tempo as accións necesarias nas rexións menos desenvolvidas cara ó Mercado Unico. En realidade, partíuse dun nivel de recursos no 87 moi baixo e debería alcanzarse unha dotación para o conxunto dos tres Fondos próxima a un tercio do presuposto comunitario.

En consecuencia, é preciso facer novas reformulacións pois o establecemento do Mercado Único e da Unión Económica e Monetaria só serán posibles no marco da Cohesión Económica e Social, coma instrumento de redución dos desequilibrios rexionais existentes. Isto implica concentrar maiores esforzos en prol das rexións do obxectivo nº 1 que, en moitos casos, como é o de Galicia, tamén están afectadas polos restantes obxectivos. Nas novas reformulacións deberían considerarse os seguintes aspectos:

- Criterios máis concretos na definición dos Marcos Comunitarios de Apoio, sobre todo no que se refere á definición e xerarquización das prioridades.

- Medidas de programación, xestión e control mais coordinadas entre os Fondos, chegando á integración dos tres existentes nun só, ós efectos de dita programación e control.

- Establecemento de instrumentos de participación real das Autoridades Rexionais e Locais.

- Coordinación eficiente entre a política rexional e as restantes políticas comunitarias para conseguir sinerxias máis positivas.

- Estímulo real do potencial endógeno e a eficiencia productiva para o logro da competitividade.

3. Notas sobor da evolución dos instrumentos de Política Rexional en España.

Poderíamos dicir que os instrumentos de planificación e promoción ata a aparición do Estado das Autonomías no ano 78, pecan de excesiva xeralidade nos seus obxectivos, simultaneidade de instrumentos, sucesivos cambios de formulacións e, en xeral, ambigüidade na implantación.

A planificación indicativa posta en marcha no ano 64 coa política de Polos de Desenvolvemento (en Galicia os de Vigo, A Coruña e Vilagarcía de Arousa), foi incapaz de crear un entramado industrial consistente e, en moitos casos, agravou sensiblemente os desequilibrios existentes. Similares efectos tiveron os Polígonos, Zonas de Preferente Localización, etc. Tampouco se acadaron avances significativos coas Grandes Areas de Expansión Industrial creadas co obxectivo de ordenar mellor a localización industrial para supera-los defectos dos sistemas de Polos, e a paralela

creación das SODIs, que permanecen ata os nosos días, acadou uns resultados moi desiguais segundo as diferentes rexións.

Tampouco se poden valorar positivamente as políticas sectoriais de reconversión e reindustrialización que, nalgúns sectores como o Naval, chegan ós nosos días sen ter resolvido definitivamente os problemas estruturais, ou ben acadando solucións en base ó debilitamento case irrecuperable dalgúns subsectores. As ZUR (en Galicia créase no 85 con cabeceiras en Ferrol e Vigo) tiveron unha vida moi efémera e con resultados moi pouco alentadores.

Tra-la atonía planificadora entre 1973 e 1978, reoriéntanse os instrumentos de planificación, como consecuencia da nova organización territorial do Estado e as esixencias da normativa comunitaria.

Tamén se producen cambios significativos na política de fomento que se materializarán na nova normativa de Incentivos Económicos Rexionais, a través da Lei do 85, Regulamento do 87 e Disposicións complementarias do 89, que derrogan as Grandes Areas, os Polos, Polígonos, Zonas de Preferente Localización, etc. No caso de Galicia, supón a creación dunha Zona Industrial en Declive (ZID) en Ferrol e a calificación do resto da Comunidade Autónoma como Zona de Promoción Económica (ZPE). Esta nova política de incentivos nace con vocación de manter estreitas relacións coas restantes políticas de desenvolvemento rexional e sectoriais, propiciando ó mesmo tempo a coordinación interadministracións e institucións.

A incorporación de España á Comunidade Europea e a necesidade constitucional de estruturar mecanismos de solidariedade interrexional, son os aspectos fundamentais que explican o proceso recente da programación rexional. A Lei do FCI (1984) e a normativa da CE para acceder ó FEDER, son as circunstancias definitivas para establecer unha metodoloxía para a elaboración dos Programas de Desenvolvemento Rexional (BOE 13.5.85).

A Administración Central do Estado presentaba perante a Comisión da CE o 15.7.85 un primeiro PDR para o período 1986-88, que nos primeiros días de 1987 é substituído polo PDR 1986-90 (primeiro PDR que como os restantes europeos, acada un período de programación de 5 anos). Posteriormente, como consecuencia da reforma dos Fondos Estruturais, elabórase e trasládase á Comisión o PDR 1989-93 correspondente ás rexións españolas do obxectivo nº 1, coas previsións de actuacións de investimento e promoción económica para o devandito período. Complementariamente, tamén se deseñan o Plan de Reconversión Rexional e Social (Zonas do obxectivo nº 2), e o Plan para acceder ás axudas vinculadas ós obxectivos nº 3 e 4 (combate-lo paro de longa duración e facilita-la inserción profesional dos xóves).

4. Rasgos significativos dos enfoques da planificación e promoción económica na actualidade.

A xeito de conclusión sobor da evolución e características dos instrumentos de

planificación e promoción económica recollidos nos apartados anteriores, podemos resumi-los rasgos que nos parecen máis relevantes e que marcan as actuais tendencias da planificación rexional:

- Política rexional descentralizada, como consecuencia das reformas políticas e administrativas do noso país e da integración do mesmo na CE. Ó mesmo tempo, prodúcese a internacionalización da política rexional no espacio configurado pola CE.

- Intensificación das formulacións estratéxicas, planificación- programación-pre-supostación con explicitación das coordenadas espaciais e temporais.

- Formulacións integradas de novos instrumentos, orientados á mellora da produtividade e competitividade do sistema productivo, complementando as accións de ordenación e equilibrio territorial:

- * Promoción do uso do potencial endóxico, impulsando as capacidades de desenvolvemento propias de cada rexión.

- * Anovación da base tecnolóxica e organizativa do sistema productivo e cualificación da man de obra.

- * Apoio ás pemes existentes que propicien o tecido empresarial e fomento de novas pemes en sectores con futuro.

- * Intervención selectiva das Administracións Públicas fronte a políticas baseadas fundamentalmente en subvencións a fondo perdido.

- * Canalización das accións de fomento a través de axentes intermedios de xestión sometidos ó control público (Axencias de Desenvolvemento).

- Formulacións participativas-sinéxicas de tódolos axentes involucrados no desenvolvemento utilizando modelos de planificación e control integrais e instrumentos de coordinación. Isto implica a necesidade de asumir compromisos a longo prazo por tódalas Administracións Públicas e a vinculación dos axentes económicos e sociais a través de órganos coma o Consello Económico-Social.

5. A Planificación e Promoción Económica en Galicia.

5.1. O proceso ata o PDR de Galicia 1989-1993.

A primeira referencia de planificación no marco do Estatuto de Autonomía é o *Documento de traballo do Plan Económico de Galicia 1984-87*, presentado en Comisión Parlamentaria en Setembro do 84. Coma o seu nome indica, constituíu un instrumento de análise e propostas, co obxecto da súa ampla distribución para sensibilizar á sociedade galega en xeral, e para obter as opinións e suxerencias da Comisión Europea, Administración Central, Administracións Locais, institucións e organizacións empresariais, sindicais e profesionais.

O Documento supuxo tamén un primeiro exercicio de aproximación ó que serían os Programas de Desenvolvemento Rexional de Galicia. Entre os aspectos metodolóxicos máis relevantes podemos citar:

- Formulación estratéxica vinculada á presupostación por programas.
- Visión integrada de organización territorial, infraestruturas e equipamentos e desenvolvemento do sistema productivo.
- Coordinación interna da Administración Autónoma en materia de planificación económica, ó través da Comisión de Política Económica Inter-Consellerías.
- Sistema participativo en base a reunións de traballo cos representantes da Administración Local, Cámaras de Comercio, Confederacións de Empresarios e Sindicatos.

O PDR de Galicia 1986-88 foi presentado perante a Administración Central do Estado en Xullo do 85, ó mesmo tempo co primeiro conxunto de proxectos para solicitar a cofinanciación do FEDER. As súas formulacións supuxeron a síntese do Documento de Traballo do Plan Económico no marco da metodoloxía para a elaboración dos PDRs.

O Programa de Desenvolvemento Rexional de Galicia 1986-90 constitúe unha importante revisión e actualización metodolóxica para culmina-lo proceso iniciado en 1984 e, ó mesmo tempo, permitíu cumpli-lo requisito da súa integración no primeiro PDR de España tra-la adhesión á CE.

Quizais un aspecto novedoso dende o punto de vista metodolóxico, foi a constitución dun Grupo de Traballo de Planificación, formado por representantes das Comunidades Autónomas e coordinado po-lo Ministerio de Economía e Facenda, co obxecto de fixa-los criterios sobre o alcance, estrutura e contido dos PDRs. Así acadouse que os modelos de programas de actuación e de orixe e destino dos recursos financeiros a considerar en cada ún dos períodos de planificación, fosen consensuados entre tódalas Comunidades Autónomas e a Administración Central do Estado.

O Programa de Galicia formulouse seguindo un modelo de desenvolvemento autocentrado, integrado e equilibrado dende a consideración de Galicia como zona asistida FEDER, zona prioritaria FSE e zona desfavorecida FEOGA-O. Autocentrado, en canto ó aproveitamento óptimo dos recursos endóxeos. Integrado, no senso sectorial e espacial. Equilibrado, en canto á priorización das actuacións investidoras e de fomento entre bisbarras e sectores económicos.

O primeiro capítulo do PDR 86-90, "Análise económica e social", responde a un diagnóstico que conclúe destacando os principais desequilibrios e potencialidades. O capítulo de "Obxectivos de desenvolvemento", detállanse os obxectivos xerais dos correspondentes ós sectores productivos e analiza os criterios de priorización espaciais, temporais e operativos. No apartado de "Accións de desenvolvemento", detállanse as mesmas de acordo cos grupos de obxectivos, e disgréganse en subaccións, co obxecto de aproximarse ó que serían proxectos concretos a nivel dos presupostos

de cada exercicio. Ó mesmo tempo, reagrupáanse as accións en programas de actuación para establece-la distribución dos “Recursos financeiros” previstos e que son obxeto do capítulo cuarto.

O contido complétase cun último capítulo adicado ás bases de “Execución, Coordinación e Seguimento” do PDR. Neste senso, inclúense uns anexos de gran valor metodolóxico para a implementación e axuste do plan, por canto se establece a codificación e relacións entre obxetivos, accións, programas de actuación e programas presupostarios, co obxecto de instrumenta-los presupostos anuais da Xunta, de acordo co contido do PDR 1986-90.

Como consecuencia da Acta Unica Europea e a reforma dos Fondos Estructurais de 1988, a Xunta de Galicia elaborou o PDR DE GALICIA 1989-93 adaptado ás novas orientacións. Metodolóxicamente, o documento supón un novo avance dos traballos precedentes, coa inclusión de aspectos cuantitativos de proxectos relevantes e unha formalización que integra os modelos programáticos do Documento de Traballo 84-87 cos utilizados nos anexos do PDR 1986-90 e na estrutura das Memorias de Obxetivos e Programas dos Presupostos anuais dende 1985. Tamén se avanza na utilización de indicadores para seguemento e análise do impacto das accións previstas para o período de programación.

Os instrumentos de planificación económica global desenvolvidos en Galicia dende 1984, completáronse coa elaboración de Programas Sectoriais plurianuais como o Estudo de Recoñecemento Territorial de Galicia, Plan de Estradas, Plan Director de Transportes, Plan Especial de Portos, Plan de Solo e Vivenda, Plan de Xestión e Tratamento de Residuos, Mapa Sanitario, Plan de Mantemento e Desenvolvemento da Capacidade Industrial de Galicia, Liñas Básicas de Política Agraria Galega, Plan de Calidade dos Viños Galegos, Plan do Leite, Programa Plurianual do Sector Pesqueiro... e un longo etcétera de programación sectorial que chega ata os nosos días.

O mecanismo de enlace planificación-programación-presupostación é a Memoria de Obxetivos e Programas que se inclúe en cada un dos Presupostos Xerais da Comunidade Autónoma Galega dende 1985: Relaciona para cada programa presupostario os obxetivos e accións do PDR cos obxetivos e accións específicos de cada ano; encadra os proxectos derivados das accións na clasificación económica presupostaria; cuantifica as previsións económicas a nivel territorial, e engade os indicadores de seguemento e a referencia ós axentes xestores. É pois un mecanismo de enlace na cadea de previsión económica e, ó mesmo tempo, un instrumento de integración da tripla óptica presupostaria, funcional, económica e orgánica.

O último elo do proceso formado dende a planificación global ata a execución das accións previstas en cada exercicio presupostario, constitúeno os Decretos, Ordes, Resolucións, etc. que o Goberno, Consellerías e demais órganos de xestión e control desenvolven. No caso de accións de fomento, ademais da difusión da normativa ó traves do Diario Oficial de Galicia e as publicacións das Consellerías sectoriais, é interesante o esforzo de integración e sistematización plasmado dende

1987 nun catálogo constantemente actualizable de Liñas de Axuda da Comunidade Autónoma de Galicia realizado pola Comisión de Política Económica da Xunta.

En canto ás sinerxias das accións investidoras e de fomento das Administracións concorrentes en Galicia, ademais das formulacións integradoras recollidas nos sucesivos plans económicos a medio prazo, debe valorarse tamén o contido da documentación que baixo o título “Comentario Analítico dos documentos presupostarios das Deputacións Provinciais”, inclúese cos Presupostos da Comunidade Autónoma, tentando avanzar na difícil coordinación económica inter-Administracións. Co mesmo obxectivo, tamén se inicia en 1984 e chega ata os nosos días un importante traballo de análise das actuacións das Administracións Locais Galegas que se traduce na publicación anual *Análise Económica - Financeira das Corporacións Locais Galegas* e que supón a expresión dunha valiosa información sistematizada e comentada, con especial atención á necesaria visión integradora das actuacións de contido económico destas Administracións, tan importantes para o desenvolvemento de Galicia.

5.2. Orientacións e Instrumentos de Planificación e Promoción no momento actual. Formulación e proceso metodolóxico para o Plan Económico e Social 92-95 (PES 92-95).

Nos apartados anteriores intentouse describir e reflexionar sobre o marco de referencia e a evolución dos instrumentos básicos de planificación e promoción económica ata os nosos días. ¿Cal son os aspectos máis relevantes da situación no momento actual?. Na nosa opinión podemos resumilos en tres eixos:

- Na formulación e proceso de elaboración do Plan Económico e Social 1992-95 (PES 92-95).
- No proxecto de Lei de creación do Instituto Galego de Promoción Económica (IGAPE).
- A anunciada creación do Consello Económico e Social de Galicia (CES).

No que segue referímonos ó PES 92-95. Con relación ó IGAPE, remitimos ó lector ó contido e conclusións do Seminario Internacional sobre “Institucións de Promoción Económica Rexional. A experiencia europea” organizado o pasado mes de Xullo pola Consellería de Economía e Facenda, e que permite avaliar a necesidade e oportunidade da creación do IGAPE e analiza a idoneidade do modelo formulado como instrumento absolutamente novedoso da promoción económica en Galicia.

A necesidade do PES 92-95 xorde perante o reto da competitividade que supón a formación do Mercado Único Europeo. Galicia terá que establecer un novo posicionamento estratéxico que derive nas accións precisas para desenvolver e fortalecer a súa posición. Trátase, en definitiva, de seleccionar e consensuar entre tódolos axentes económicos e sociais as accións públicas e privadas que permitan impulsar de-

finitivamente a modernización da economía galega.

En consecuencia, a Xunta de Galicia estimou necesario reformula-los instrumentos de planificación económica rexional, elaborando un novo Plan Económico e Social de mercado carácter estratéxico e cunha moderna concepción metodolóxica. Para elo está seguindo un proceso que comprende as seguintes fases:

- Elaboración dun Estudio de oportunidade para a realización do Plan Económico e Social de Galicia.
- Proceso de Análise das Directrices Estratéxicas para o Desenvolvemento de Galicia.
- Formalización e implementación do Plan Económico e Social 92-95.

Na actualidade completáronse as dúas primeiras etapas e estase na fase de finalización do PES 92-95 mediante reunións de traballo da Comisión de Política Económica Inter-Consellerías e consultas a institucións e axentes económicos e sociais e a outros niveis da Administración Pública. En todo caso, a finalización estará condicionada polo Modelo de Financiación das Comunidades Autónomas que se está a debater a nivel do Estado, polo que cabe esperar que o PES 92-95 sexa presentado nas primeiras semanas do vindeiro ano.

A) Estudio da oportunidade para a realización do Plan Económico e Social de Galicia.

Con este traballo pretendéuse cubri-los seguintes obxectivos:

- Xustifica-la necesidade de avanzar nas formulacións estratéxicas da planificación de carácter global e intersectorial.
- Realizar un diagnóstico da situación actual, establecendo os puntos fortes e febles da economía galega.
- Analisa-lo entorno para identifica-las oportunidades e ameazas presentes e futuras a medio prazo.
- Como consecuencia do anterior, establece-lo posicionamento de Galicia no marco do Mercado Único Europeo e determina-la oportunidade dun novo paso na planificación rexional a través do Plan Económico e Social 92-95.

O proceso metodolóxico seguido comprendeu as seguintes etapas:

- Inventariado, selección e estudio dos documentos de planificación económica de Galicia, así como estudos internos e externos á Xunta e publicacións científicas e profesionais relacionadas co tema.
- Análise dos aspectos básicos que caracterizan o sistema económico e social de Galicia, e das tendencias do entorno nacional e internacional que poden afectar significativamente á nosa Comunidade Autónoma:

* Análise de documentación.

* Traballos de campo e realización de entrevistas a personalidades que configuran unha mostra significativa de especialistas, axentes económicos e sociais e xestores das Administracións Públicas.

— Elaboración das conclusións provisionais e análises das mesmas no seo da Comisión de Política Económica.

O resultado final é un documento ben sistematizado e consistente coa eficacia da metodoloxía empregada que se resume nos análises DAFO (Debilidade-Ameazas-Fortalezas-Oportunidades) que, partindo do establecemento das condicións que se estiman como imprescindibles para acadalo dinamismo dunha rexión e acadalo seu desenvolvemento e modernización, establécense para: Demografía — Emprego e Formación — Sector Agrario — Sector Pesqueiro — Sector Industrial — Sector Terciario — Servicios Financeiros — Infraestruturas de Transportes e Comunicacións — Soporte Físico ás Actividades Socioeconómicas — Calidade de Vida e Habitabilidade — Administracións Públicas.

Como conclusión faise unha primeira aproximación á formulación estratéxica para Galicia (Modernización da base económica galega — Formación dos recursos humanos — Articulación e innovación do tecido empresarial — Mellora da accesibilidade interior e exterior — Difusión dos equipamentos e servicos sociais — Reforma da Administración Pública), e ós modelos organizativos para levar a cabo o proceso de planificación concretado no PES 92-95.

B) Proceso de análise das directrices estratéxicas para o desenvolvemento de Galicia.

A partir do estudio de oportunidade e as súas conclusións, iniciouse a segunda fase para a elaboración do Plan Económico e Social de Galicia, incorporando como aspecto metodolóxico máis novedoso a participación, a través de Grupos de Traballo, de cualificados axentes económicos e sociais externos á Administración e seleccionados polo seu protagonismo e/ou experiencias en relación co desenvolvemento da Comunidade Autónoma. Con este proceso de análise pretendeuse acadalos seguintes obxectivos:

— Ampliar de xeito sistematizado a participación de axentes económicos e sociais no proceso da planificación rexional.

— Establecer un conxunto de directrices básicas suficientemente contrastadas que, xuntamente coas experiencias de planificación, programación e presupostación dende 1984, servan de fundamento estratéxico do próximo Plan Económico e Social.

— Como resultado do anterior, formalización do Documento Intermedio de Planificación “Análise das Directrices Estratéxicas para o Desenvolvemento de Galicia”.

A metodoloxía empregada plasmóuse no proceso que comprendeu as fases seguintes:

— Establecemento do Equipo Técnico de dirección de todo o proceso e do Comité de Seguimento vinculado á Comisión de Política Económica da Xunta.

— A partir dunha ampla análise documental, selección dos Eixos Temáticos Estratégicos prioritarios para a análise e debate dos Grupos de Traballo:

** Mellora dos recursos humanos:*

Formación ocupacional para o desenvolvemento.

Formación superior para a modernización.

** Creación de empresas, I+D:*

O espírito emprendedor como factor de cambio.

Innovación para o desenvolvemento.

Cambios tecnolóxicos nas organizacións productivas.

** Mellora da accesibilidade e mobilidade para as empresas:*

Dinamización do mercado galego.

Integración no Mercado Unico Europeo.

** Mellora do habitat para producir e vivir:*

Mellora das infraestructuras e equipamentos.

Mellora do habitat para a calidade de vida.

** Modernización da economía galega.*

— Organización das reunións dos Grupos de Traballo. Planificáronse dez reunións para tratar os cinco eixos temáticos. Para cada reunión seleccionouse un grupo de 8/10 persoas, preferentemente do mundo empresarial e académico, significativas polos seus coñecementos e experiencia en cada tema. O total de participantes superou as 80 persoas.

— Elaboración de un documento metodolóxico xeral e outros cinco específicos para as reunións que, previamente á celebración de cada unha delas, distribuíuse entre os participantes co obxecto de establece-las referencias para a análise de cada tema.

— Celebración das reunións dos Grupos de Traballo, conducidas tecnicamente por expertos en planificación estratéxica, coñecedores da problemática galega e allos á Administración Autonómica. A fase final de cada reunión comprendeu a elaboración das conclusións da análise e debate, co obxecto da súa consideración no Documento Intermedio de Planificación.

— Elaborada a versión preliminar do Documento Intermedio, presentouse e analizouse en dúas novas reunións. Parellamente procedéuse á realización dun sondeo de opinión sobre as conclusións preliminares obtidas, realizado entre a totalidade

dos integrantes dos distintos Grupos de Traballo, co obxecto de validar e axustalo contido do devandito documento.

— Elaboración da versión definitiva do Documento Intermedio de Planificación.

O resultado deste proceso foi moi positivo, tanto pola participación e aportacións dos Grupos de Traballo, coma polo feito de ter obtido un acordo amplo e rigoroso sobor do contido dos eixos estratéxicos e as conclusións a considerar nos obxectivos, accións e prioridades do Plan Económico e Social de Galicia 1992-95. Neste senso cabe cita-las tres conclusións de carácter xeral:

— “A situación socioeconómica de Galicia, e en especial, a súa situación estratéxica de cara ó escenario do futuro Mercado Único Europeo, demanda un cambio no modelo de desenvolvemento tradicional. Galicia necesita pasar dunha economía subvencionada, de acentuado carácter asistencial, a unha economía competitiva, baseada na mellora permanente da produtividade e competitividade do sistema productivo empresarial galego”.

— “O proceso de cambio poderíase estruturar sobor da base dunha combinación sinérxica das denominadas palancas de desenvolvemento, analizadas durante as reunións dos Grupos de Traballo:

* Mellora dos recursos humanos: A formación coma investimento estratéxico para un desenvolvemento baseado na actividade empresarial.

* Innovación, cambio tecnolóxico e desenvolvemento empresarial: Os esforzos públicos e privados deberían centrarse na racionalización e modernización tecnolóxica da estrutura productiva galega, en termos de produtos, procesos, organización e xestión.

* Mellora da mobilidade e accesibilidade para as empresas: A dotación infraestructural en materia de transporte e comunicacións, se ben non é por sí mesma un factor xerador de medrío, é o instrumento fundamental para facilita-la mobilidade dos recursos empresariais (para a produtividade) e a accesibilidade ós mercados (para a competitividade).

* Mellora do hábitat para producir e vivir: A infraestrutura e os equipamentos urbanos deben ser considerados coma parte do habitat, á vez que a cultura, a formación e o lecer coma elementos productivos. A protección e mellora do medio ambiente constitúen un atractivo diferencial de importancia relevante para atraer/fixa-la localización de actividades empresariais con futuro”.

— “O proceso de desenvolvemento rexional cara un modelo de economía competitiva, demanda o impulso enérxico e sostido do Sector Público, en particular a escala rexional e local. Fundamentalmente, coma patrocinador e garante das directrices estratéxicas de desenvolvemento e coma dinamizador da produtividade e a competitividade do sistema empresarial”.

En materia de infraestructuras e equipamentos para resolve-los problemas de mobilidade e accesibilidade, así como para mellora-las condicións de localización

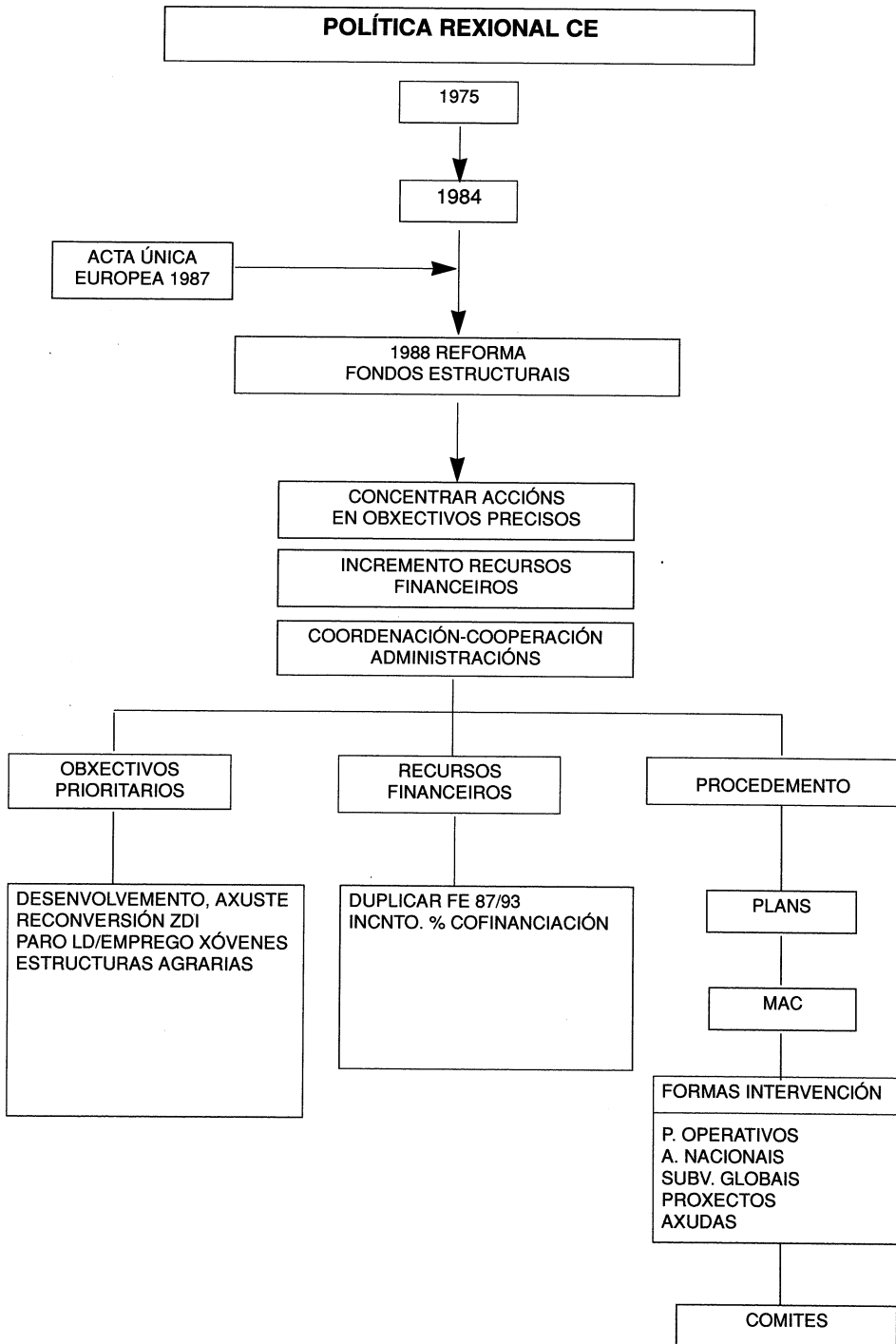
empresarial e o habitat, deséxase que a Administración gaste mais e mellor. En materia de promoción económica, a través fundamentalmente do impulso do cambio tecnolóxico e a promoción de innovacións empresariais, deséxase unha mellora fundamentalmente cualitativa, é dicir, que a Administración gaste mellor”.

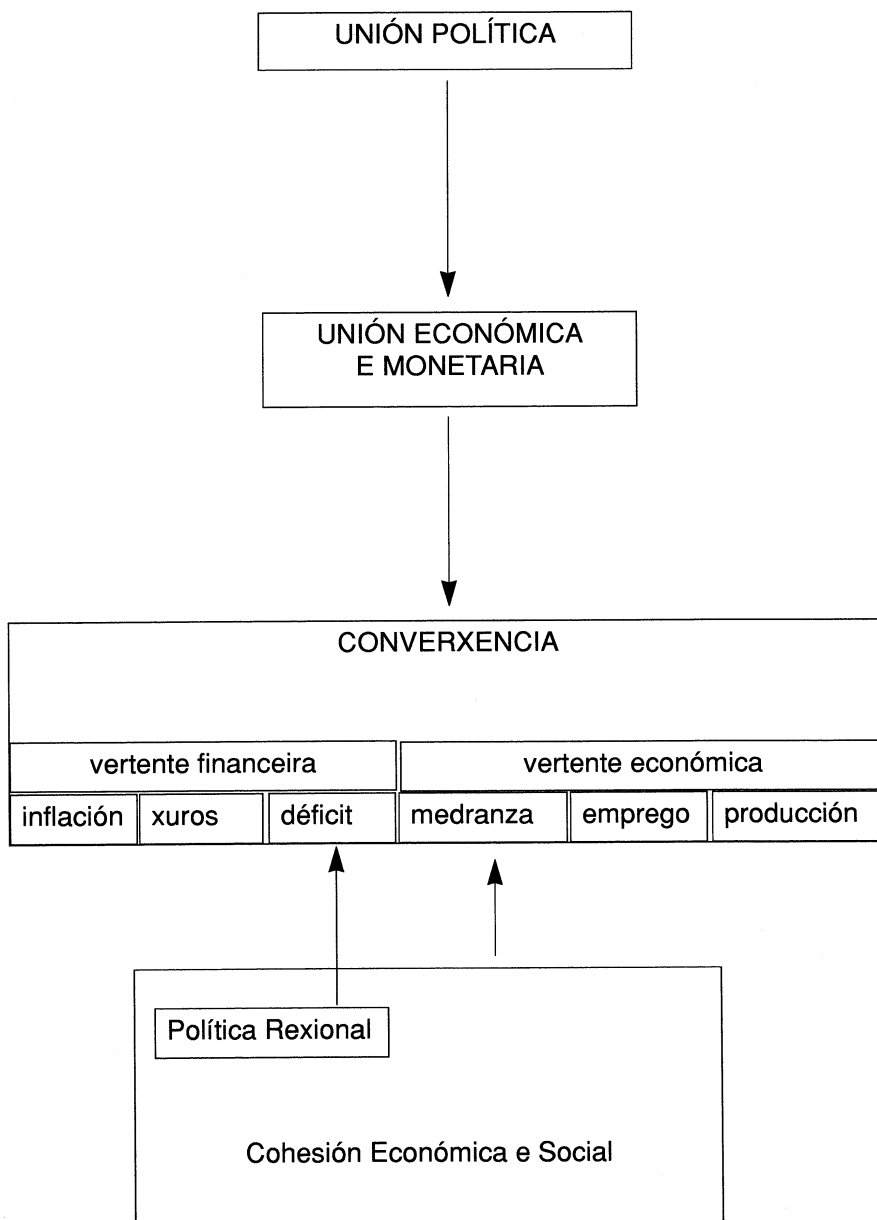
A través desta exposición preténdese reflexionar sobre os aspectos máis relevantes do marco, evolución, situación e orientacións da planificación e promoción económica en Galicia. Todo parece indicar que dende o punto de vista técnico e metodolóxico seguíuse unha traxectoria ascendente que debe culminar coa próxima aparición do Plan Económico e Social 92-95 e a posta en marcha do Instituto Galego de Promoción Económica.

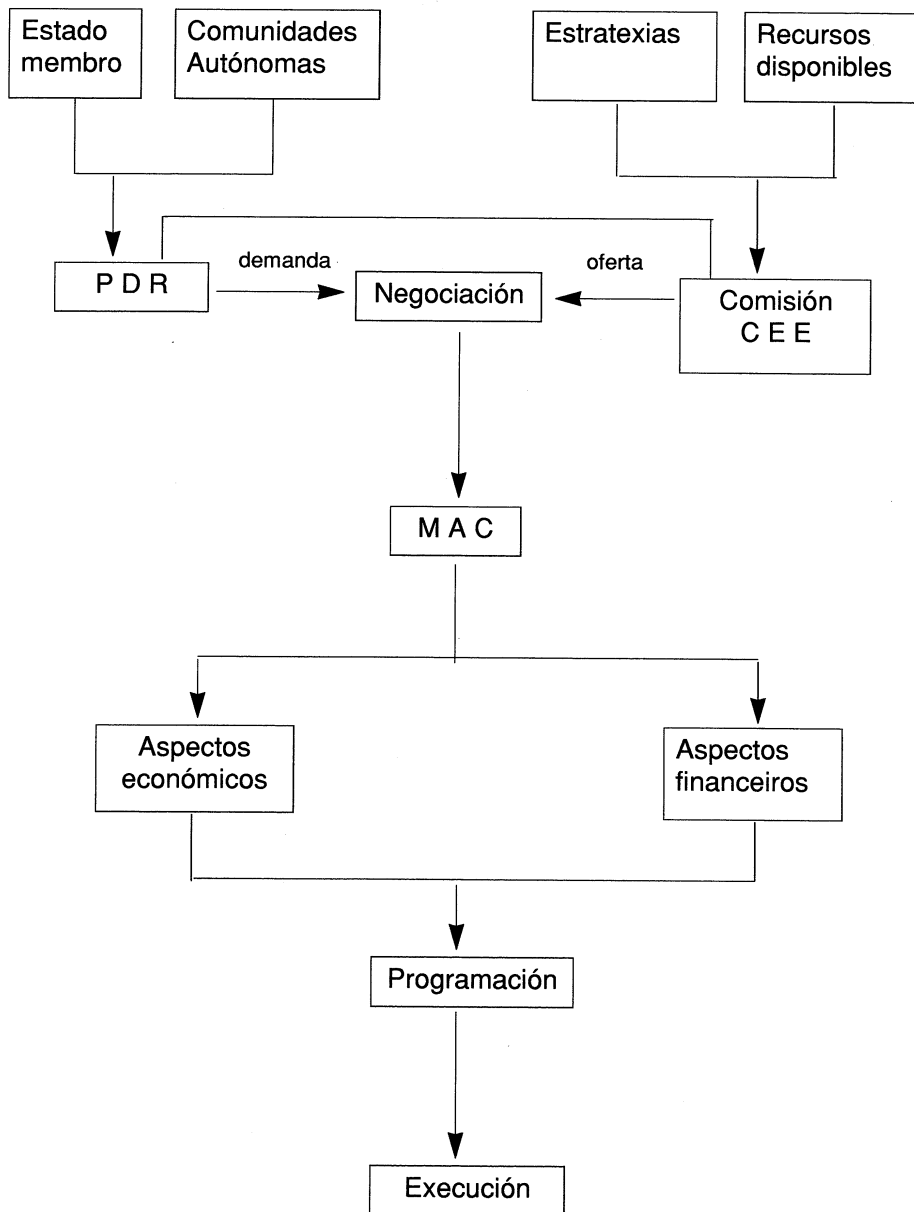
Tamén se avanzou sensiblemente na participación dos axentes económicos e sociais, avance que debe completarse coa constiución do Consello Económico e Social.

A asignatura todavía pendente para conseguir efectos sinérxicos e eficientes é a coordinación real de tódalas Administracións concorrentes en Galicia a través de órganos de planificación e seguimento dos investimentos públicos e das actuacións de promoción económica.

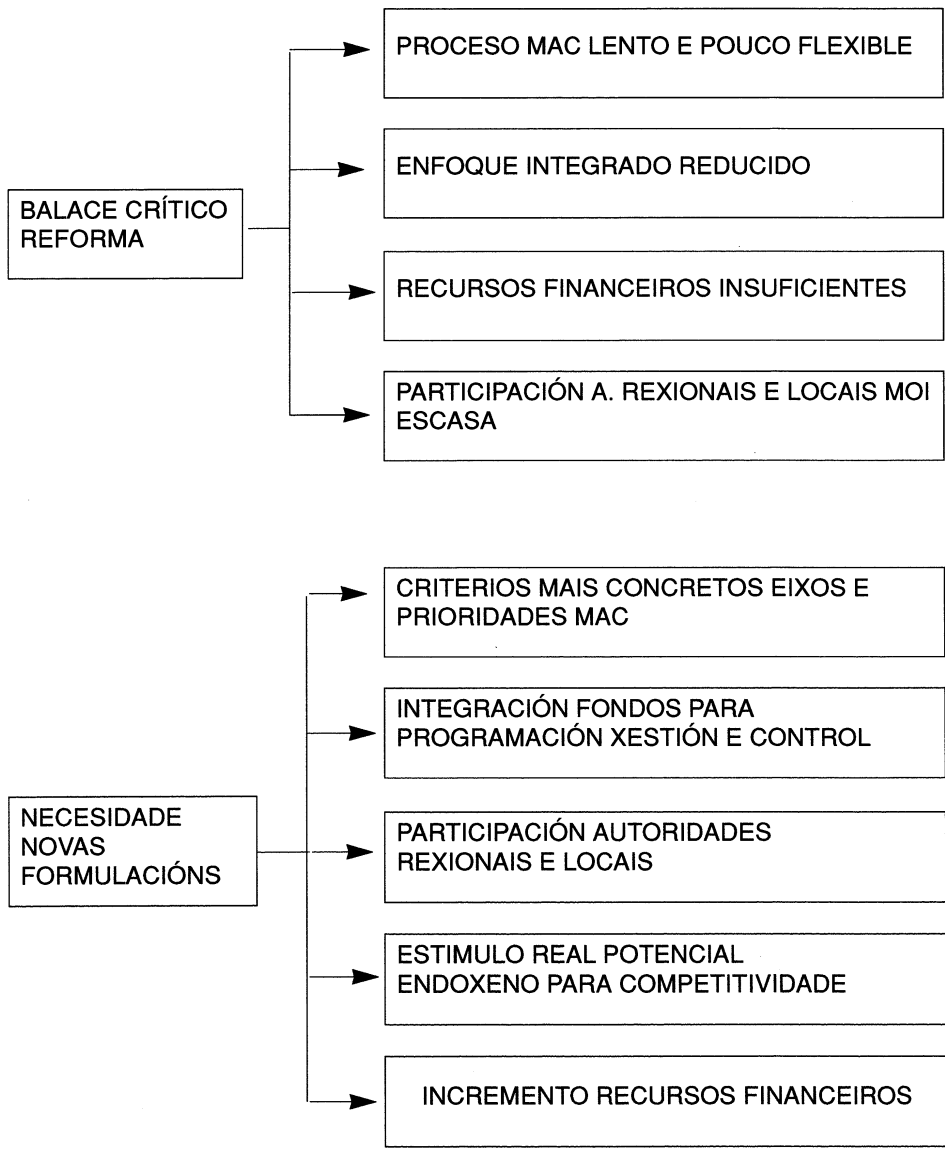
SUMMARY The Regional Development Plans are the expression of the regional politics of each state member of the Common Market, in coordination with the community's regional politics of the whole European Community- an absolutely necessary condition providing that each may benefit from the contributions of the Structural Funds, for the application of which the plans serve as a basic tool. This articles reflects upon 1) the methodology of the Regional Planning carried out by the European Economic Community, 2) the evolution of the tools of regional politics in Spain, 3) the history of regional planning in Galicia, and lastly, examines the process by which the documents are being elaborated for the 1992-1995 Social-Economic Plan, thereby taking into account both the Galician Institute for Economic Growth and the Council on Social-Economics.

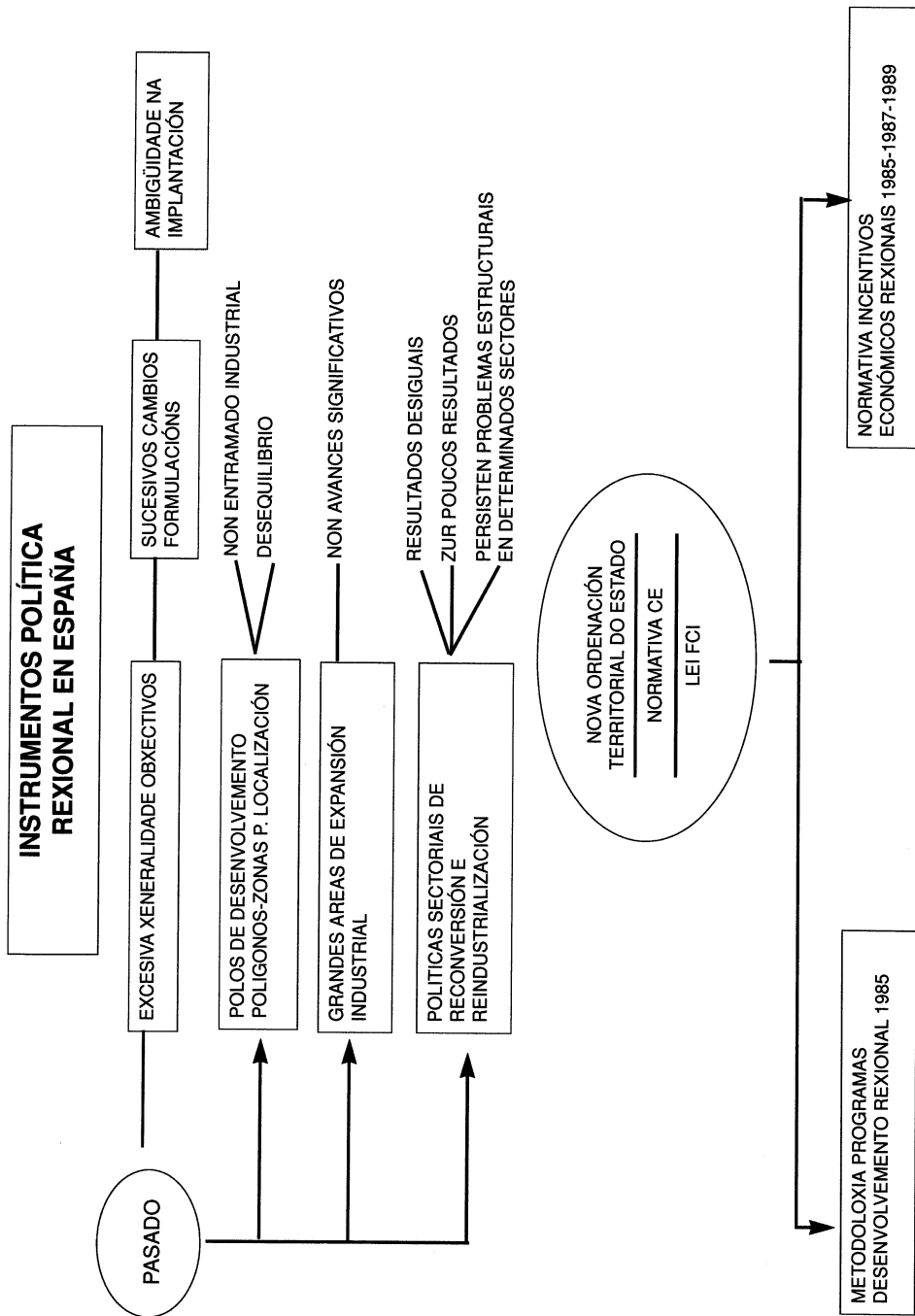

**NECESIDADE REFORMULACIÓNS
POLÍTICA REXIONAL CE**

**ASIGNACIÓN DE FONDOS ESTRUCTURAIS PARA
AS REXIÓNS DE ESPAÑA MENOS DESENVOLVIDAS
(OBJECTIVO Nº 1), SEGUNDO O MAC 1989-1993**

FONDO	M. ECU	M. Pts.	Porcentaxe
FEDER	6.199	805.870	63,4
FSE	2.348	305.240	24,0
FEOGA-O	1.232	160.160	12,6
TOTAL	9.779	1.271.270	100,0

Notas: — Estas cifras non inclúen as asignacións que recibe España con cargo ós recursos dos fondos de libre disposición da Comisión (no caso do FEDER o 15 por 100 da súa dotación).

— O tipo de cambio adoptado é 1 ecu = 130 pts.

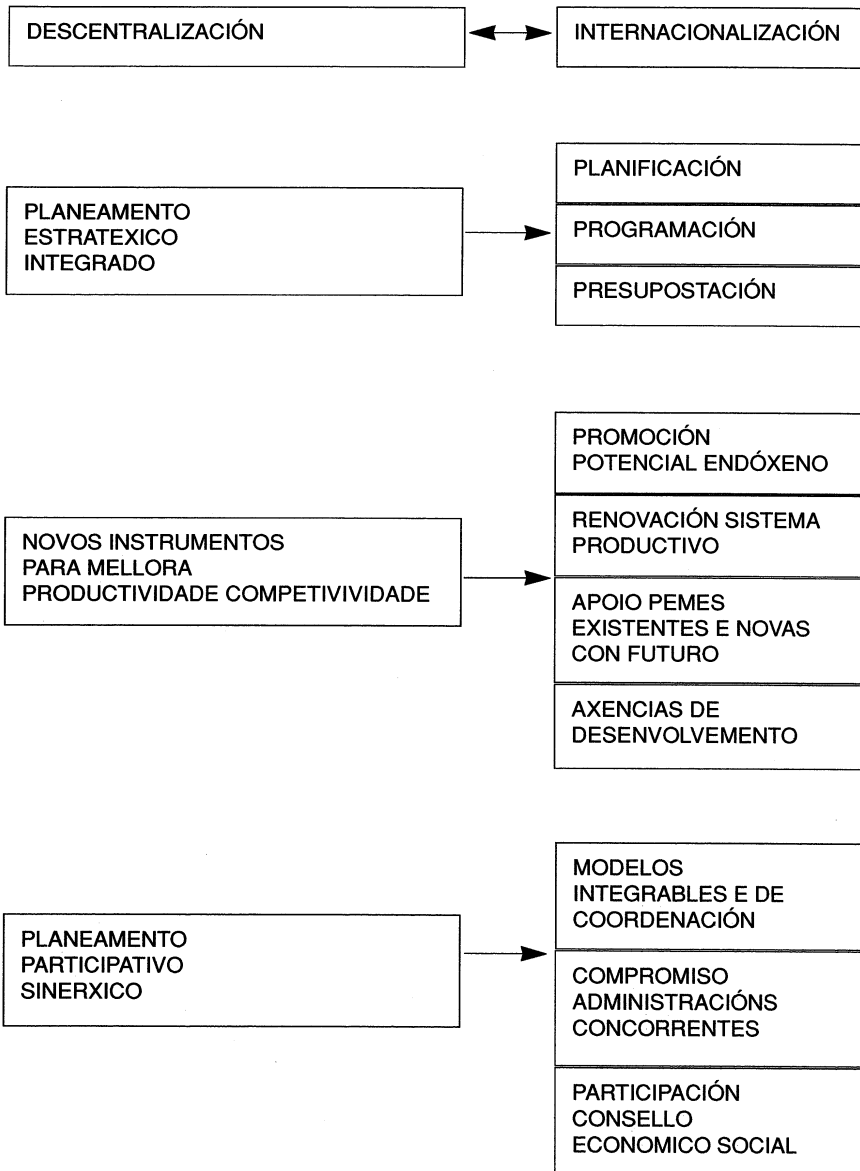
**DISTRIBUCIÓN INSTITUCIONAL DOS RECURSOS
ESPAÑOIS DO FEDER PROGRAMADA PARA O
PERIODO 1989 - 1993**

INSTITUCIÓN	M. Pts.	Porcentaxe
Ministerios	412.630	51,2
Comunidades autónomas	272.350	33,8
Empresas públicas	64.470	8,0
Corporacións locais	56.420	7,0
TOTAL	805.870	100,0

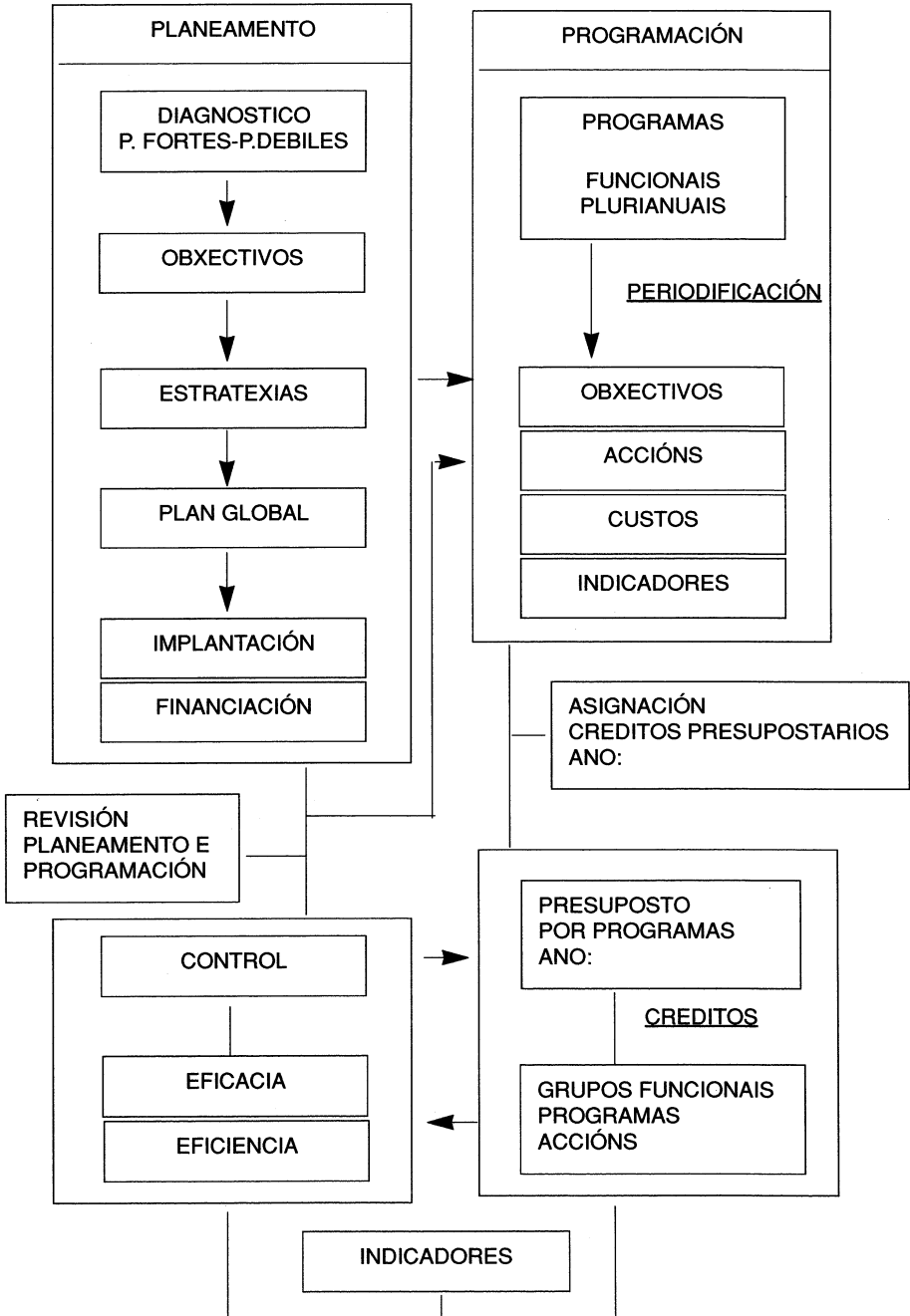
**RECURSOS DO FEDER PARA AS COMUNIDADES AUTÓNOMAS
DE OBXETIVO Nº 1, SEGUNDO O MAC 1989 - 1993**

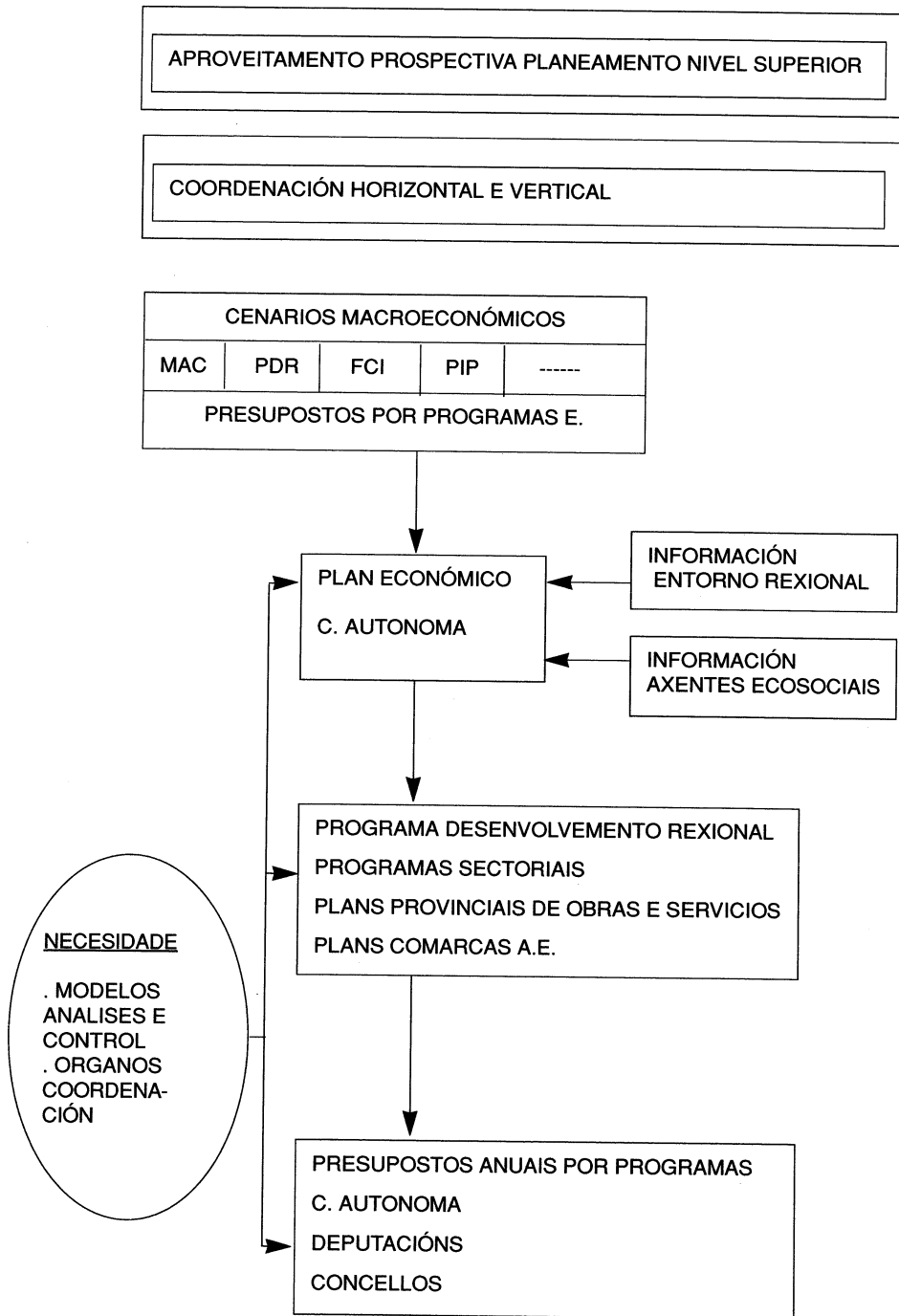
COMUNIDADE AUTONOMA	M.Pts.	Porcentaxe
Andalucía	84.700	31,1
Asturias	11.439	4,2
Canarias	23.694	8,7
Castela e León	30.503	11,2
Castela - A Mancha	23.967	8,8
Comunidade Valenciana	23.150	8,5
Extremadura	21.788	8,0
Galicia	41.125	15,1
Murcia	9.260	3,4
Ceuta	1.362	0,5
Melilla	1.362	0,5
TOTAL	272.350	100,0

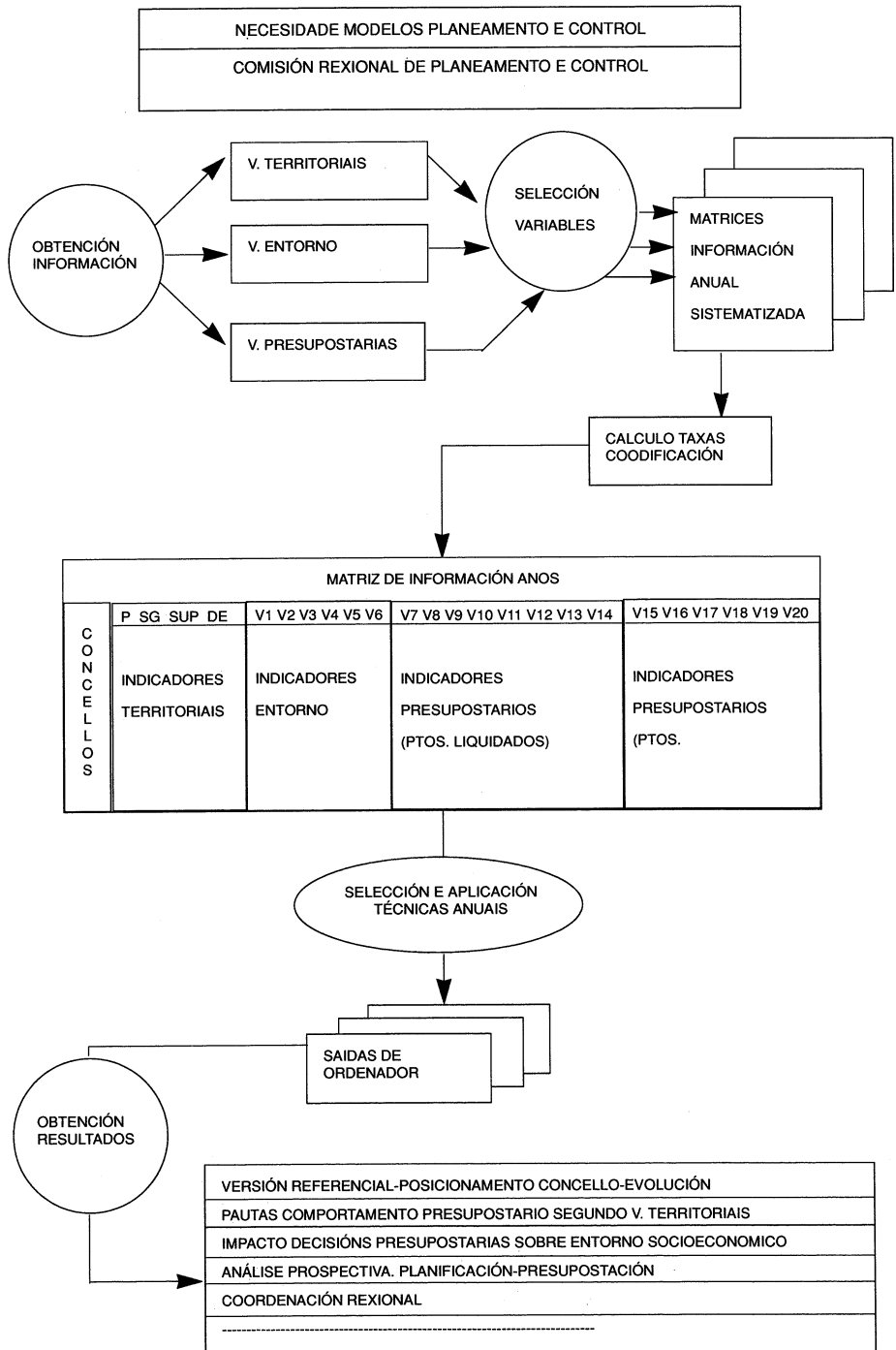
RASGOS SIGNIFICATIVOS DA PLANIFICACIÓN E PROMOCIÓN ECONÓMICA DA ACTUALIDADE

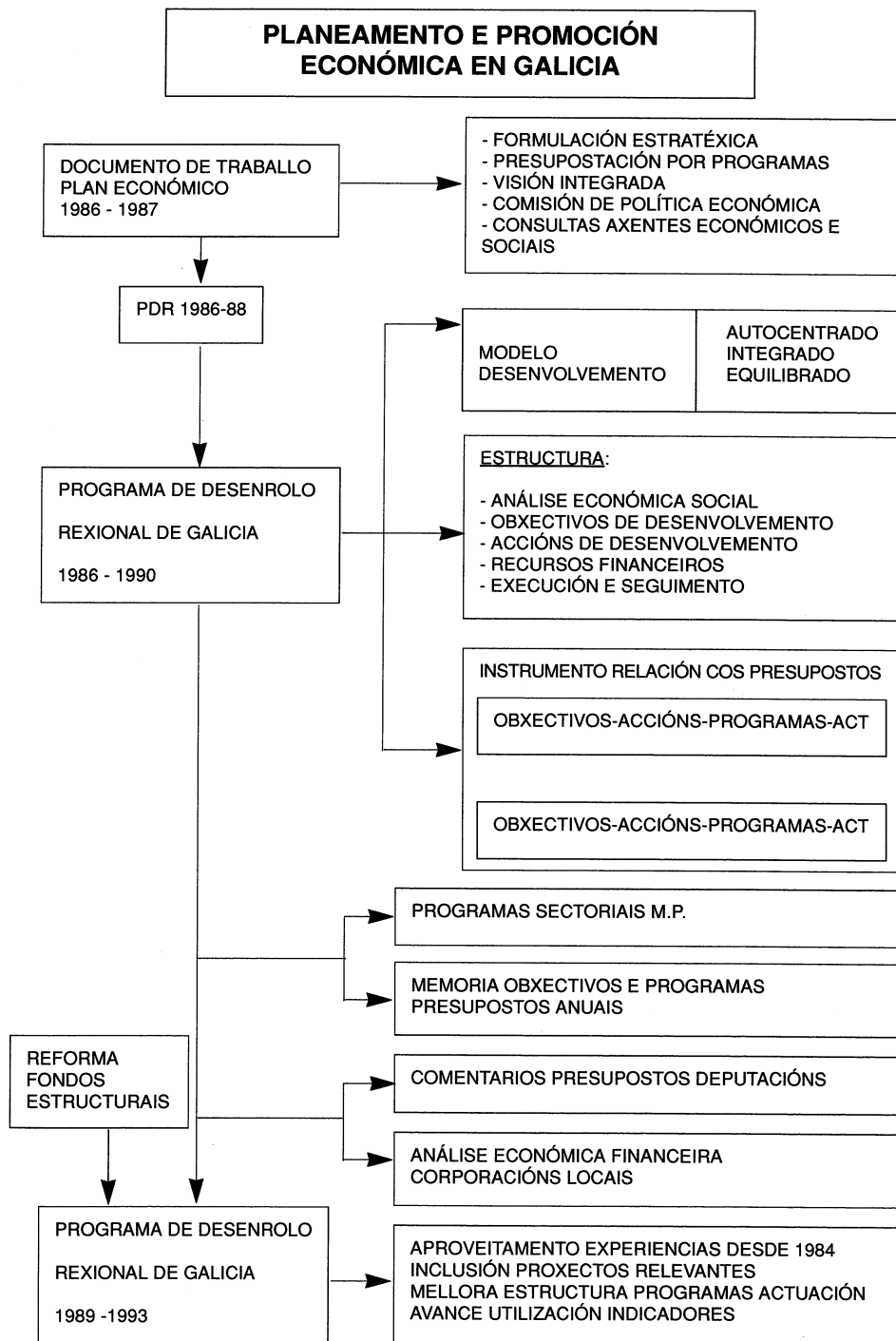

NECESIDADE DE FORMULACIÓNS ESTRATÉXICAS

ACCIÓN: AMPLIACIÓN E MELLORA DA REDE VIARIA	CÓDIGO 1.1.1.
SUBACCIÓNES:	
<ul style="list-style-type: none"> • Infraestruturas viarias na rede litoral. • Articulación dos eixos interiores N-S e L-O. • Mellora das comunicacións trasfronteirizas con Portugal. 	

D E S C R I C I Ó N	PROXECTOS MÁIS IMPORTANTES	
	<ul style="list-style-type: none"> - Pontevedra - Sanxenxo - Vilagarcía. - Coruxo - Saiáns - Ramallosa - Baiona. - Lalín - Chantada - Monforte. - Ferrol - As Pontes - L.P. Lugo. - Lugo - Baleira - L.P. Asturias. - Viana do Bolo - Cambela - Freixido. - Muros - Cee - Vimianzo - Baio - Agualada. - Acceso RiAnxo - Boiro - Ribeira - Noia. - Muras - Vilalba - Lugo - Nadeia - Sarria - Bóveda - Monforte. - Tui - Ponte Barxas - Ribadavia. - Ourense - Embalse de Lindoso. - Oza - Curtis - CorRedoiras - Melide - Agolada. 	
	ORGANISMOS RESPONSABLES	NORMATIVA E PLANS
	<ul style="list-style-type: none"> - Consellería de Ordenación do Territorio e Obras Públicas. • Dirección Xeral de Obras Públicas. 	<ul style="list-style-type: none"> - Regulamento (CEE) nº 4254/88 do Consello de 19.12.88. (FEDER) - Plan de Estradas da Comunidade Autónoma (en redacción)

F I N A N C I A M E N T O	PLURIANUALIDADES EN 10 ⁶ Pts. de 1989						PREV. DE CRÉDITO POR CAP. PRESUPUESTARIO						
	1989	1990	1991	1992	1993	TOTAL	CAP.	1989	1990	1991	1992	1993	TOTAL
	14084	15569	17206	19011	21000	86870	VI	14084	15569	17206	19011	21000	86870
							VII	--	--	--	--	--	--
							TOTAL	14084	15569	17206	19011	21000	86870

FINALIDADE
<ul style="list-style-type: none"> • Artellamento territorial de Galicia. • Mellora da seguridade do transporte terrestre. • Potenciación das relacións de Galicia co Norte de Portugal e co Principado de Asturias e a Comunidade de Castela-León. • Potenciación do atractivo turístico do litoral galego. • Mellora da accesibilidade as zonas do interior. • Potenciación dos recursos naturais.

IMPACTO								
<ul style="list-style-type: none"> • Incidencia territorial (investimentos): <table style="margin-left: 40px;"> <tr> <td>CO</td> <td>LU</td> <td>OU</td> <td>PO</td> </tr> <tr> <td>30513</td> <td>16830</td> <td>16123</td> <td>23404</td> </tr> </table> <ul style="list-style-type: none"> • Efectos sobre o emprego: 1736 empregos/ano durante a execución do programa. 	CO	LU	OU	PO	30513	16830	16123	23404
CO	LU	OU	PO					
30513	16830	16123	23404					

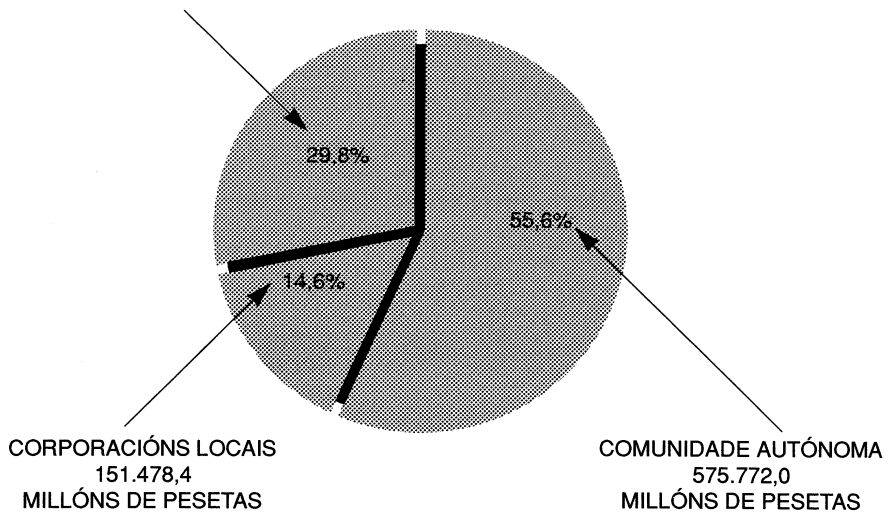
INDICADORES PARA SEGUIMIENTO
<ul style="list-style-type: none"> • Km. de estradas de novo trazado. • Km. de ancheamento e mellora. • Km. de conservación da rede. • Km. de reforzo de firme.

PDR 86 - 90

Resume xeral de recursos (10⁶ pts. de 1986)						
ORIXEN	1986	1987	1988	1989	1990	TOTAL
Admón. Autónoma	33040,9	50126,0	46844,3	52856,5	55772,3	238640,0
Admón. Central	15873,3	16307,0	13943,1	14377,9	8793,4	69294,7
Admón. Local	23127,6	26284,0	27998,2	29773,1	31611,8	138794,7
Fondos Estruct. CEE	12162,4	19662,0	20627,1	21541,8	22441,6	96404,9
Outros recursos	38995,0	42870,4	45908,9	48116,2	48521,0	224411,5
TOTAL	123199,2	155249,4	155321,6	166665,5	167110,1	767545,8

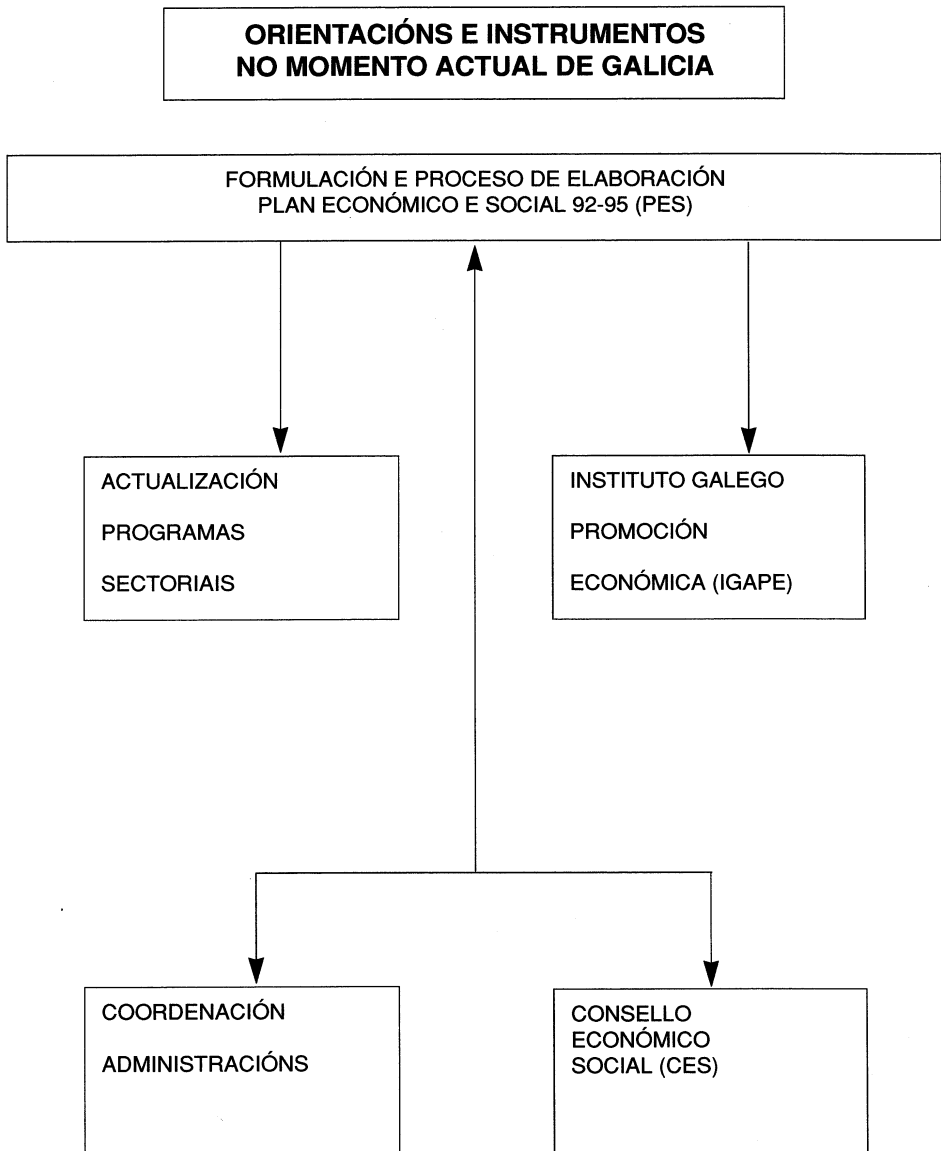
PDR 1989 - 1993

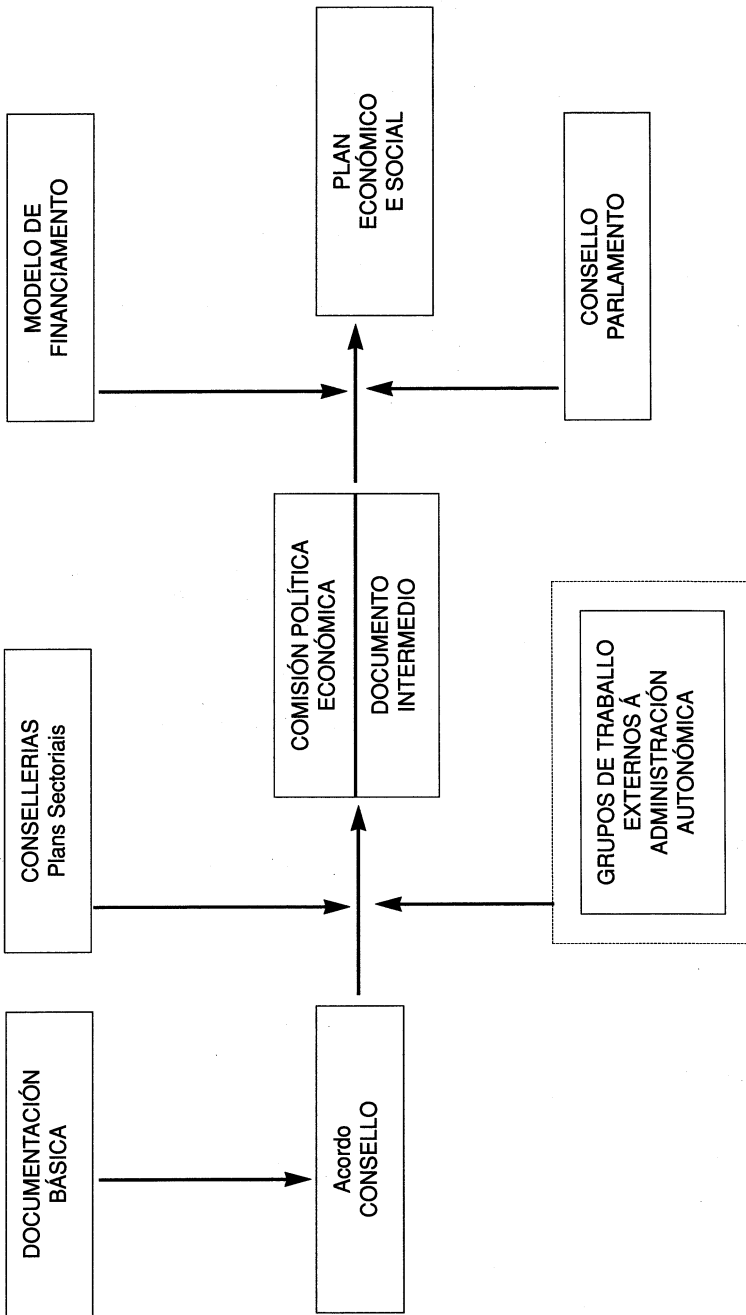
ADMINISTRACIÓN CENTRAL
308.444,2
MILLÓNS DE PESETAS

RECURSOS PARA INVESTIMENTOS:

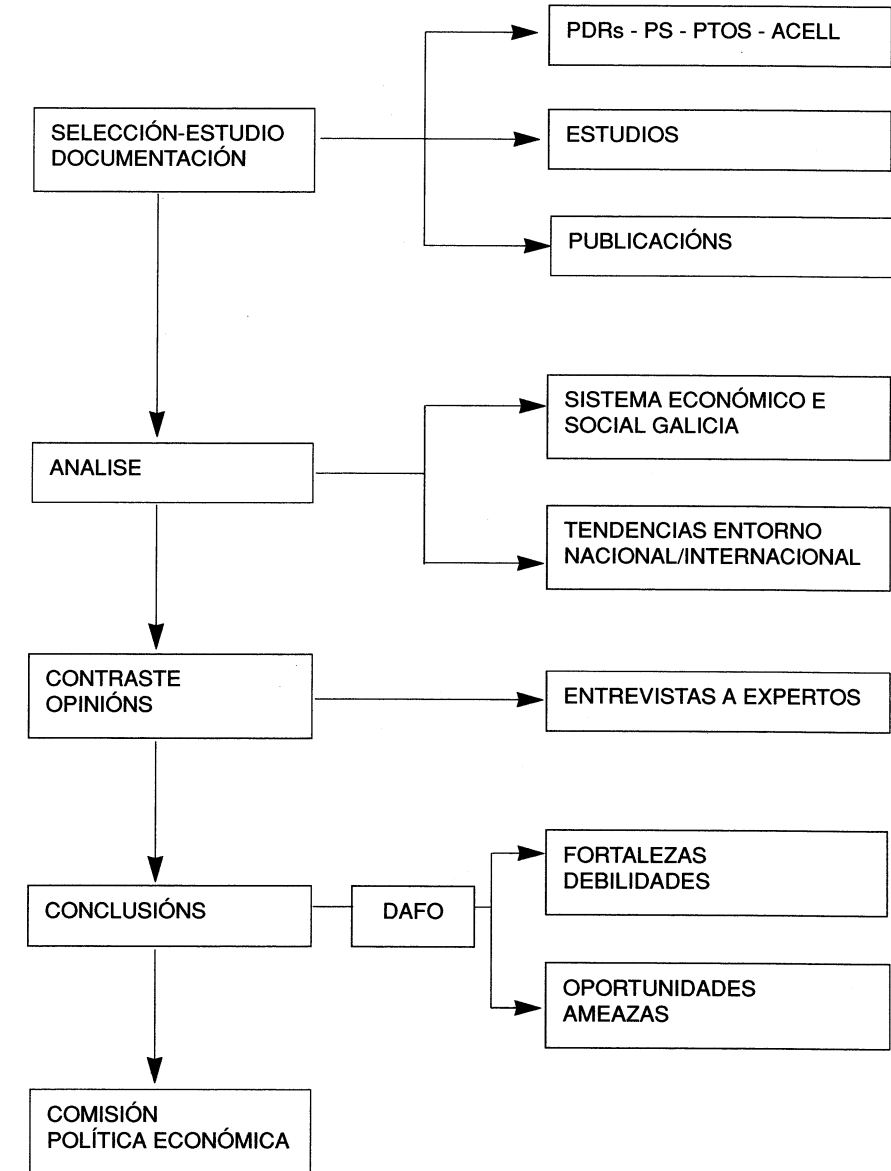
1.035.694,6 MILLÓNS DE PESETAS DE 1989.

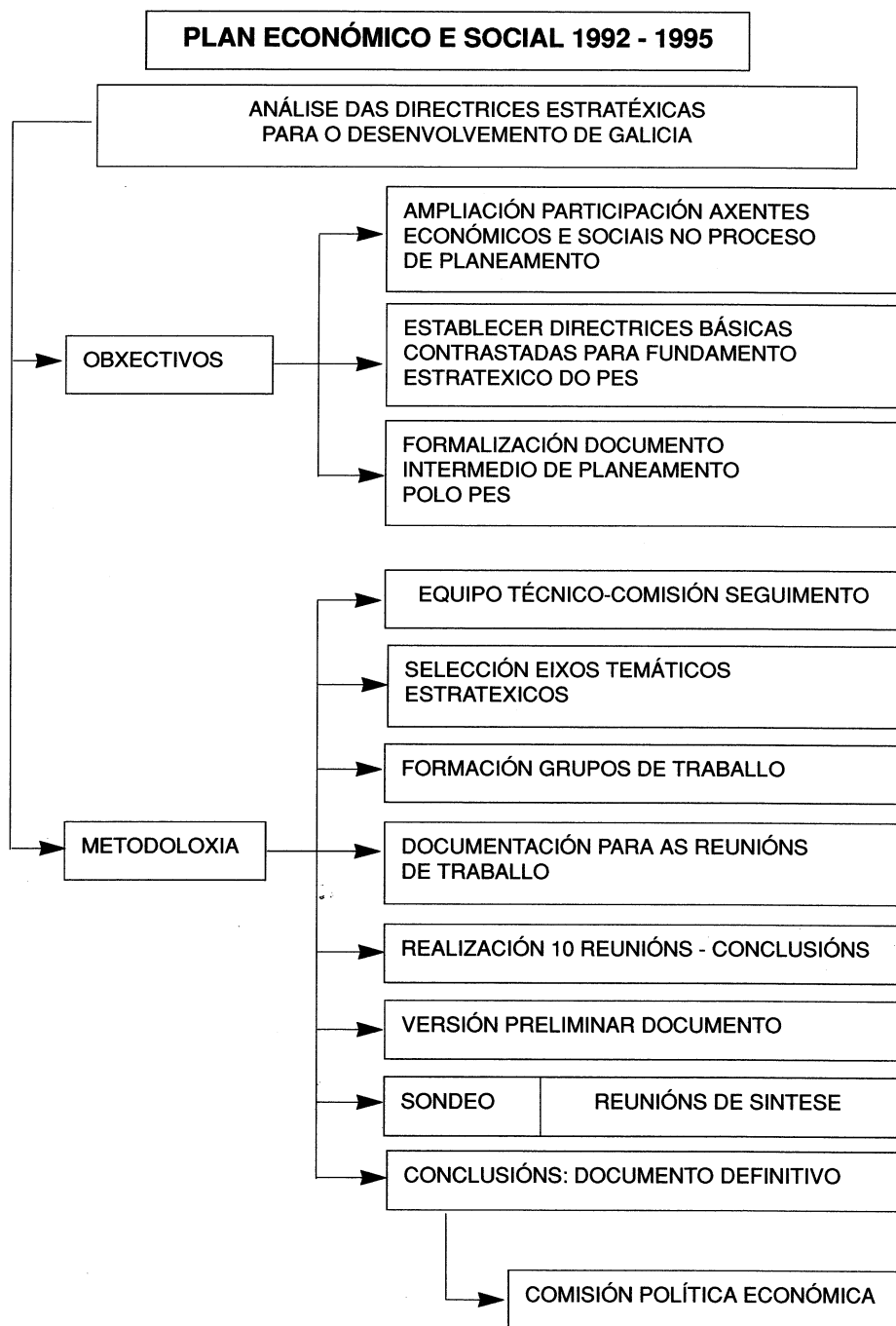

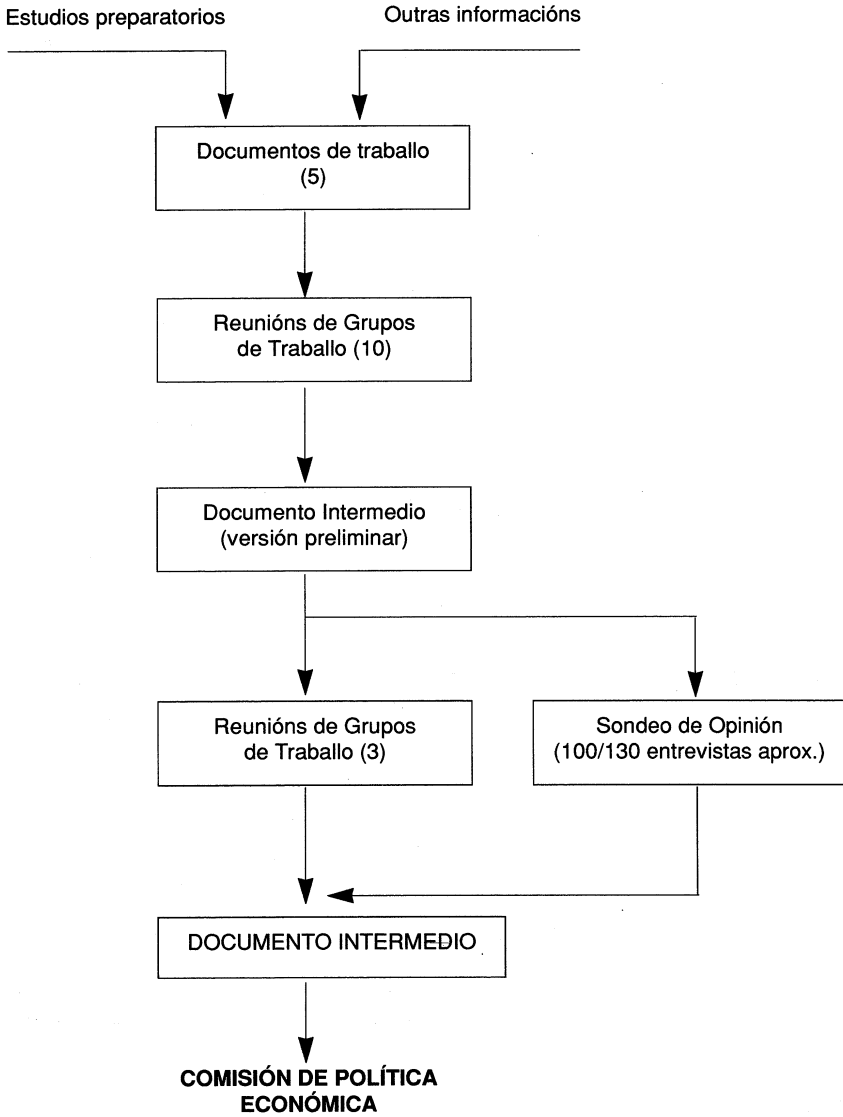
PLAN ECONÓMICO E SOCIAL 1992 - 1995

ANALISE DE OPORTUNIDADE DO PES

**ANÁLISE DAS DIRECTRICES ESTRATÉXICAS
DESENVOLVEMENTO METODOLÓXICO PREVISTO**

PLAN ECONÓMICO E SOCIAL 1992 - 1995

**ANÁLISE DAS DIRECTRICES ESTRATÉXICAS
PARA O DESENVOLVEMENTO DE GALICIA**

EIXOS ESTRATÉXICOS

MELLORA DOS RECURSOS HUMANOS

**FORMACIÓN OCUPACIONAL PARA O DESENVOLVEMENTO
FORMACIÓN SUPERIOR PARA A MODERNIZACIÓN**

CREACIÓN DE EMPRESAS, INNOVACIÓN E DESENVOLVEMENTO

**O ESPIRITO EMPRENDEDOR COMO FACTOR DE CAMBIO
INNOVACIÓN PARA O DESENVOLVEMENTO
CAMBIOS TECNOLÓXICOS NAS OPERACIÓNS PRODUCTIVAS**

MELLORA DA ACCESIBILIDADE, MOBILIDADE PARA AS EMPRESAS

**DINAMIZACIÓN DO MERCADO GALEGO
INTEGRACIÓN NO MERCADO ÚNICO EUROPEO**

MELLORA DO HABITAT PARA PRODUCIR E VIVIR

**MELLORA DAS INFRAESTRUCTURAS E EQUIPAMENTOS
MELLORA DO HABITAT PARA A CALIDADE DE VIDA**

MODERNIZACIÓN DA ECONOMIA GALEGA

LIXEIRA LEMBRANZA DA INVESTIGACIÓN AGRARIA EN GALICIA*

Xosé Uxío REY FERNÁNDEZ
INIA

Recapitúlase sobre as institucións de investigación agraria en Galicia, do plan do CRIDA de 1973 e da unificación no INIA, que elabora os programas de investigación para a agricultura húmida, representando un gran esforzo humano e de medios. Pero dende 1977 o número de titulados superiores adicados á investigación agrícola no INIA decrece ata hoxe; recórrese á figura do becario, non coma investigador en formación mais coma un recurso humano barato e pouco apreciado, vencellado ós programas de forma pouco estable, e sempre moi lonxe do propósito da previsión de necesidades feita en 1973 -172 investigadores, fronte ós que existen só 45-. En canto se deteriora a investigación propia, a Administración da Xunta encarga traballos de investigación a "consultings" privados, externalizando a investigación e a elaboración de programas que mesmo existían no INIA. Conclúese coa necesidade de recupera-las grandes potencialidades da investigación agraria pública mediante un plan de investigación axeitado.

1. Introducción.

A investigación agraria en Galicia feita dende os departamentos específicos da administración, foi sempre considerada como marxinal por periférica. Historicamente, dende a mítica Granxa da Deputación Provincial da Coruña, ata o seu herdeiro actual, o Centro de Investigacións Agrarias de Mabegondo, quen celebrou o centenario da súa fundación no 1989, veuse facendo investigación nos eidos da patoloxía vexetal, na anterga estación fitopatolóxica de Galicia; produción de cereais e gramíneas, na antiga granxa e no centro do noroeste; produción gandeira, co Plan Coruña; produción forestal, no IFIE de Pontevedra; así como moitas outras experiencias colaterais máis: avicultura, porcinoicultura, maquinaria agrícola, divulgación... Todo elo ata o 1973, no que se redacta un Plan Xeral do Centro Rexional de Investigación e Desenvolvemento Agrario da División Primeira, división que inclúe a Galicia e o Norte, a Cornisa Cantábrica. Este Plan trataba de recoller esforzos estatais e internacionais para desenvolver unha investigación axeitada que fose o motor do desenvolvemento da agricultura nas zonas húmidas, fundamentalmente Galicia, por estar ubicada en A Coruña a cabeceira da citada División Primeira.

Naqueles anos o Estado Español considerou oportuno concentra-las dispersas investigacións agraria, veterinaria e forestal nun só organismo. Despareceron o Insti-

* Recibida o 12 de Febreiro de 1992.

tuto de Investigacións Agronómicas, o Patronato de Bioloxía Animal e o Instituto Forestal de Investigacións e Experiencias, para se transformaren no Instituto Nacional de Investigacións Agrarias, organismo autónomo dependente do Ministerio de Agricultura. Elixíase a fórmula de Organismo Autónomo para contar con maior axilidade administrativa na hora de concertar acordos económicos e científicos. Esta concentración supuxo para Galicia a aparición dun centro de investigación único, puidéndose considerar que é a partir destes feitos cando se inicia unha planificación dunha investigación agraria para Galicia, aprobándose un plan de investigación en zonas húmidas co patrocinio do Banco Mundial, que tratará de desenvolver-la produción lactea e cárnica, e que comezará coa expropiación das terras necesarias para facer unha gran finca experimental. O Plan non quedou só nas fincas: Formou investigadores, construiu edificios administrativos, laboratorios e agropecuarios, e iniciou os programas, subprogramas e proxectos de investigación: Producción de leite en base a pastos, produción de carne en base a pastos, sanidade animal, calidade do leite e da carne, variedades de pratenses, melloramento do millo, protección de cultivos, estudos de masas forestales, frondosas galegas, prevención de incendios... Despois de 19 anos do inicio de aquel plan, cunha transferencia de administración polo medio, sen que se elaborase aínda outro alternativo, ¿Podemos enxuizar se en Galicia se deron as condicións obxectivas para dispoñer dunha investigación agraria eficaz, utilizable pola administración e o administrado, ou pola contra todo aquel gran esforzo de ideas e diñeiro (un crédito co Banco Mundial que aínda non se rematou de pagar), ficou no máis desesperado dos esquezementos, devolvendo á investigación agraria galega ó feito marxinal e periférico de primeiros do século?

2. Recursos na investigación.

A investigación, en Xeral, debe contar con dous recursos básicos para a súa realización: Un recurso de medios humanos, e un recurso de medios económicos, e necesariamente por esta orde, xa que sen recursos económicos pódense demoras conclusións, ó paralizárense en parte as actividades, tardar máis tempo en dalas a coñecer... pero sen recursos humanos non acadaremos ningún tipo de investigación. Cando se aprobou o Proxecto do Banco Mundial para o Desenvolvemento da Investigación Agraria en España, e do mesmo xeito, en Galicia, chegaron ó noso país un fato de expertos membros dunha organización, “consulting” do Banco Mundial: o IRI (Investigation Research Institute). Chegaron e tomaron como meta o “encarrela-la parada investigación agraria”. Deberíase, coa súa axuda, traxer liñas e plans. Guiar na formación dos novos investigadores, fiscalizar que as obras, transformacións agrarias nas fincas, e formación de laboratorios, facíanse adecuadamente. Estes expertos, anglosaxónicos todos eles, baseaban toda a súa tarefa nunha premisa que lle espetaban claramente a todo aquel que lles interrogaba sobre a súa misión en Galicia: “é mellor aprender a pescar ca regala-lo pescado que se ten que comer”. En certa maneira non estaban trabucados, xa que a primeira fase da creación dunha in-

fraestructura de investigación é, sen dúbida algunha, a formación de investigadores, pero en Galicia xa se viña facendo investigación agraria, xa se viña formando investigadores, e, o mais importante, investigación ó xeito galego.

Así pois os recursos humanos convértense nunha clave para a implantación do Plan de Xullo de 1973. Este Plan expoñía a situación agraria e establecía a súa problemática, fixándose como horizonte tope 1980, dando nacemento ós programas prioritarios de Producción Animal, Pastos e Forraxes e Producción Forestal. A actual estrutura do Centro Galego De Tecnoloxía Agraria, nos seus servicios e seccións, segue esta formulación, engadindo nestes últimos anos a Enoloxía.

Debidamente xustificadas, e derivadas destes programas, os subprogramas convértense nas liñas de traballo da investigación agraria galega, que do seu previsto horizonte de 1980, traspasaran compridamente a liña temporal dos 90: Producción de leite, Producción de carne, Reproducción, Manexo, Sanidade Animal, Calidade do Leite, Calidade da carne, Pradeiras Semeadas, Pastos e pradeiras naturais, Cultivos anuais, Protección vexetal, Conservación de Forraxes, Economía e socioloxía agrarias, e estudos do medio ecolóxico, edáfico, climático e biótico. Catorce liñas de traballo que, cos lixeiros maquillaxes lóxicos polo transcorrer do tempo, fican na actualidade.

Para este Plan o Centro Rexional de Investigación e Desenvolvemento Agrario contaba con cinco departamentos, un deles radicado en Pontevedra, e o resto na Coruña, cun total de 72 persoas: 20 titulados superiores, 12 titulados de grao medio, 28 auxiliares técnicos e 11 administrativos. Trinta e dous titulados superiores e de grao medio que xa viñan facendo investigación, polo que non se partía de cero, tal como os do “consulting” IRI parecían pensar.

Vexamos pois como se xogou esa baza do Plan para a Investigación Agraria en Galicia, para con iso tratar de tirar algunha conclusión sobre este tipo de investigación xa no 92.

No 1973 o Plan contou con 16 titulados superiores, 11 titulados de grao medio, 19 auxiliares técnicos e 9 administrativos, ó deixar, de algun xeito, fora do Proxecto do Banco Mundial os 4 titulados superiores, o titulado de grao medio e os 4 auxiliares técnicos de esta especialidade, así como ós 7 auxiliares técnicos e os dous administrativos de outras fincas. Aínda que quedaban descolgados, as autoridades administrativas daquel tempo trataban de contar con eles e facían esforzos para colocar as súas necesidades nas previsións que se facían polos expertos do “consulting” do Banco Mundial. Para a nosa análise marxinaremos numericamente estes especialistas, tal como fixo o “consulting” extranxeiro, pero non esquezamos que eles existiron e existen, que traballaron e traballan, e que cumpriron, os que ficaron, cunha etapa investigadora na nosa Comunidade “contra vento e marea”, podíamos dicir.

Contando con aquel grupo inicial de 55 persoas, os expertos engadiron un cadro de necesidades e previsións ata 1980 (cadro 1).

**Cadro 1. Necesidades de novo persoal investigador ata 1980.
Previsión do plan de investigación agraria para Galicia de 1973.**

	1973	1974	1975	1980	TOTAL
Titulados Superiores	17	12	10	14	53
Titulados de grao medio	21	31	28	12	92
Auxiliares técnicos	4	8	12	12	46
Administrativos	3	6	4	—	13

As previsións (necesidades) dábannos que en 1980 teríamos 69 titulados superiores investigando en Galicia (16 máis 53; 103 titulados de grao medio (92 máis 11); 65 auxiliares técnicos (46 máis 19); e 22 administrativos (13 máis 9).

No 1977 e anos seguintes (cadro 2) o número de titulados superiores pasa de 31 a 22: A cota de 31 non se chegou a superar nunca, nin se chegaron a alcanza-las previsións de 1980, e este dato obríganos a face-la análise dunha figura que estaba prevista no plan, pero de outro xeito: a do Becario.

Cadro 2. Persoal de investigación agraria en Galicia (1977-1989)

	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	84/85	86/87	1988	1989
TS	31	19	25	27	25	27	26	26	23	18	22
TGM	13	11	11	11	11	11	11	8	13	11	10
ADM	13	18	11	12	11	11	10	8	9	6	7
ALB	3	7	8	6	9	9	6	3	5	5	5
CAP	14	10	15	14	8	7	4	4	2	5	5
OAG	51	46	54	50	59	56	60	59	63	61	57
BEC	3	3	3	2	2	2	5	17	22	15	17

(TS: titulado superior; TGN: titulado grao medio; ADM: administrativo; ALB: auxiliar laboratorio; CAP: capataz; OAG: obreiro agrícola; BEC: becario).

No Plan de 1973 a figura do becario contemplábase coma un titulado que tras unha preparación no Centro en Galicia, e unha saída ó extranxeiro onde podía obter algún título ou grao, retornaba ó centro para se integrar no equipo investigador. Des-te xeito pretendíase cubrir con xente preparada e especializada as necesidades pre-

vistas. O tempo global de preparación do becario non debería supera-los catro anos. Por término medio, naqueles anos, a preparación do becario foi de tres anos. Un dos esforzos económicos máis grandes foi o da preparación destes becarios. A súa educación foi custeada co mesmo crédito internacional que custeou os edificios, os laboratorios e o equipamento de investigación... un crédito que non se rematará de pagar ata final de século. Se vemos o cadro 2 notaremos que esta figura increméntase notablemente a partir do 1984/85. Pero sen solución de continuidade no equipo investigador, xa que rematada a súa formación, concluído o seu grao, ou ben ten que seguir, mal pagado, como “becario”, ou ter que depender de contratos anuais en precario, co que ó fin remata por ir a outros eidos do mundo profesional ou laboral, non aproveitándose toda a formación investigadora nel xerada.

A substitución ou ampliación de titulados superiores e de grao medio (este último colectivo mantense ó longo do tempo bastante estable en torno ó número inicial de profesionais) estables por seren funcionarios ou inestables por seren contratados, vai-se facendo con becarios. Nun momento dado, ó final da década dos 80 algúns destes becarios pasan un exame e son confirmados como funcionarios interinos (alguns administrativos seguen este mesmo camiño). Parece unha situación máis estable para os equipos de investigación, que lles permite contar con 20 a 25 titulados superiores, e en torno á ducia dos de grao medio. Desgraciadamente, entrada a década dos 90, estes funcionarios interinos deben de se volver examinar, non se sabendo aínda se ficarán nos seus postos investigadores ou cubrirán outras vacantes no caso de aprobaren. Se contabilizamos conxuntamente titulados superiores e de grao medio e becarios, o grupo de investigadores mantense ó arredor de 45 persoas, moi lonxe das 172 previstas no plan do 73. O grupo de administrativos medrou ata 1978, descendendo notablemente ó longo dos seguintes anos. Deberase, tamen, contar conxuntamente ós auxiliares de laboratorio, capataces e obreiros agrícolas para asimilalos ó grupo denominado no Plan de “Auxiliares Técnicos”. Grupo que se ve desprazado máis cara ó operario agrícola que ó de capataz ou ó de auxiliar de laboratorio. Parece que o grupo contempla as previsións do Plan do 73 no seu conxunto, pero separadamente vemos unha diminución do número de capataces moi importante, e que os auxiliares de laboratorio non chegan ós que as instalacións e proxectos necesitan (cadro 3).

Cadro 3. Investigadores, Administrativos e Auxiliares técnicos na investigación agraria en Galicia.

	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	84/85	86/87	1988	1989
Investig.	47	33	39	40	38	40	42	51	58	44	49
Administ.	13	18	11	12	11	11	10	8	9	6	7
Aux. téc.	68	63	77	70	76	72	70	66	70	71	77

3. A investigación

Ningún pode dubidar que o esforzo, as máis das veces voluntarista, destes equi-

pos de traballo finou en conclusións que beneficiaron ó campo galego. Observemos as memorias e as súas publicacións, e veremos que as praderías e o leite en Galicia debenlle moito ós investigadores e ó seu traballo dende aquel mítico 1973. Pero demos outra reviravolta na espiral, e insistamos na necesidade que ten este país agrario que é Galicia de mirar ó espello da investigación para recibir unha resposta ós seus problemas. ¿Quen será tan tolo que, se ten un fato, aínda que cativo, de expertos, deixe de consultalo diante dun problema? Aínda así, parece que de algún xeito, pódese acadar ese nivel de tolemia, xa que levándose adiante determinadas liñas de investigación nos centros agrarios, acabouse por demandar de determinados “consultings” solucións a temas expresados nesas liñas, e posiblemente con menor experiencia nos temas tratados que a dos grupos de traballo dos centros. Así nos atopamos que ó longo da última década encargáronse traballos de investigación a entidades privadas sobre “Comercialización da carne”, “Comercialización da horta e viño do Salnés”, “Comercialización do Queixo”, “Plan do leite”, “Feiras e mercados en Galicia”, etc. Os investigadores agrarios detectan rapidamente que se están a facer estes traballos, e mesmo notan como ideas súas son levadas adiante por alleos, coa conseguinte frustración pola impotencia.

4. Conclusión

En 1992 debemos tirar unha conclusión da historia narrada. En primeiro lugar, que aínda se está a tempo, que aínda queda material humano en Galicia para que, con un Plan similar ó do 73, pero axeitado á nosa realidade, coa experiencia do antigo, poidamos ergue-lo que parece a caída dun area fundamental como é a investigación agraria. En segundo lugar que ante o reto da sociedade europea, sempre estaremos mellor respaldados cunha sólida comunidade científica.

Bibliografía

CRIDA01, *Plan General del Centro Regional de Investigación y Desarrollo Agrario de la División Primera*, CRIDA01, Apartado 10, A Coruña.

CRIDA01, *Memorias anuales del INIA (CRIDA01)*, anos 1973 ó 1989, CIAM, Apartado 10, A Coruña.

SUMMARY This article recapitulates upon the Institutions that carry out Agricultural Research in Galicia, part of the 1973 CRIDA plan, and their integration into the INIA, elaborating research projects on farming in rainy climates, which requires making great effort in terms of man power and supplies. However, since 1977, the number of specialists dedicated to agricultural research in the INIA has been decreasing at alarming rates. It is by means of scholarships, not by permanent contracts to researchers that an inexpensive, but undervalued labour force, is maintained. Even though this implies setting up less-stable programs, far from meeting the expectations discussed in 1973, with 172 researchers, compared to 45 at present. As the state-funded research programs deteriorate, the public administration of the Xunta contracts research projects from private “consultings”, thereby externalizing the investigation and elaboration of programs that previously existed in the very INIA. This article concludes by stressing the need to recover the immense possibilities of public agricultural research by means of an adequate plan of investigation.

SOBRE O PLANEAMENTO PROSPECTIVO EN GALICIA*

Iago SANTOS CASTROVIEJO
EUEE. Universidade de Vigo

Faise unha reflexión sobre o planeamento como expediente de xestión económica nacional e mais sobre a súa tradición en Galicia. Proponse o planeamento como a gran ferramenta para enfronta-lo subdesenvolvemento e apostar polo medrio e dubídase das posibilidades de eficacia se non se aborda asemade a transformación institucional, sociolóxica e cultural. O planeamento quere, antes, un gran esforzo por construír unha teoría e unha ciencia a propósito do país, e unha vontade certa de enfronta-los obstáculos estruturais, principalmente sociolóxicos.

1. Antecedentes.

O planeamento en Galicia ten xa algúns anos de historia (creación da Dirección Xeral de Planificación da Consellería de Economía e Facenda en 1984), e algúns precedentes: o Plan de Explotación Marisqueira de Galicia (Decreto 1 238/1970, con antecedentes dende 1966), os plans de desenvolvemento franquistas que escasamente poden ser chamados planeamento en Galicia, aínda que Galicia sí se viu estimulada pola política dirixista —cando menos na construción dunha flota de altura cun importante foco de acumulación pública—. A constitución do Consello Sindical do Noroeste supuxo o primeiro organismo con vocación de prospectiva e planeamento económico, aínda que non estaba equipado institucionalmente para aborda-la tarefa. Unha recapitulación sobre estas lalacións de planeamento económico non me é posible agora, pero creo que se pode dicir: a) o Plan Marisqueiro, se ben fracasou nos seus obxectivos principalmente porque para realizalo precisaba unha gran transformación social, organizacional e institucional cunha potencialidade conflictual ante a que non se mantiveron firmes os obxectivos —digamos que o sistema político franquista estaba asentado na sociedade mareira sobre os sectores máis renuentes a acepta-la transformación do Plan Marisqueiro e beneficiarios do seu caos¹. Pero o Plan Marisqueiro foi o gran dinamizador dos intentos reordenadores, permitiu arrequentar experiencia e formulacións e indiscutiblemente deu un gran pulo á investigación biolóxica e mareira. b) A

* Recibido en Xaneiro de 1992.

1. Xa dende 1967 clamaba a editorial da *Revista de Economía de Galicia*: “De súpeto, os mercados comezaron a se ampliaren a un ritmo moi vivo e a explotación dos bancos naturais fíxose abusiva e ó cabo suicida. ¿Por qué? simplemente porque fallaron institucións que organizaran ós mariscadores para

política dirixista consistente en **1.a.**, as liñas prioritarias de actuación con estímulos, sobre todo, as canles privilexiadas de financiación que viñan resolvendo o problema da formación de capital, sobre todo nun país cun sistema bancario pouco moderno; **1.b.**, a empresa pública e **1.c.**, os estímulos á radicación e outros. Entendo que esta política dirixista, mesmo actuando moitas veces en favor de intereses particulares, foi un dos grandes eixos do proceso de industrialización (todo o período do industrialismo franquista) e por veces de evitar ou adia-la des-industrialización (asunción polo sector público de empresas en crise, a partir do 73); c) os plans de desenvolvemento do franquismo catalizaron un proceso de reflexión e discusión colectiva sobre a nosa vida económica. Aínda que os liñamentos partidarios da planificación eran en Galicia anteriores ó planeamento franquista e máis esixentes², a mesma existencia do plan fixo a reflexión prospectiva sobre o noso país máis extendida socialmente, máis aprofundada nas análises e máis significativa e inmediata na súa finalidade: os anos sesenta son os máis fecundos nos estudos e formulacións sobre o país, non sendo esaxerado dicir que aínda hoxe andamos a vivir deles. d) Os seis anos de PDR na administración autonómica non responderon de inicio tanto a unha vontade xenuína como a un requirimento da administración europea, e se tiveramos que balancear, habería que asumir que os PDR apenas foron borradores de presupostos. Pero mesmo nesta situación adversa, na elaboración dos PDR formulouse a necesidade de facer un diagnóstico, expresar unhas prioridades e formular uns obxectivos de desenvolvemento e regulación. Estando lonxe de quedar satisfeitos con sete anos de planeamento económico, debemos recoñecer que a dinámica do planeamento foi a única que formulou esixencias de racionalidade global na Administración da Xunta e obrigaron a unha práctica de negociación das institucións, grupos e intereses do país.

2. Pertinencia.

Respecto da pertinencia do planeamento económico caben dous discursos: *pri-*

facen redundar no seu proveito común as novas posibilidades, esta vez inmediatas e evidentes da explotación marisqueira. Os individuos de maior iniciativa seguiron —é unha constante neste país— o señuelo da especulación: a compra do marisco a prezos miserables a unha multitude desorganizada de ribeireños, para a súa exportación e venda a prezos excelentes. Estes personaxes non só se despreocuparon totalmente de suscitaren unha explotación racional e tecnicamente moderna do marisco, como puxeron moito coitado en mante-la anarquía que lles beneficiaba sen necesidade de esforzo creador. En máis dunha ocasión os “motíns” de mariscadores contra iniciativas determinadas de parques artificiais —emprendidas por científicos honrados e non por ventureiros— foron provocadas por tales personaxes. E con excesiva frecuencia tamén as institucións oficiais “representativas” das comunidades ribeireñas eran e son sinxelamente o feudo desta singular especie de individuos”, *REG*, nº 55-56, Xaneiro-Abril 1967, páx. 3.

2. A *REG* nace en 1958 e dende o seu primeiro número expón tanto unha ideoloxía que reclama o planeamento como unha necesidade de racionalización e lanzamento económico. Vid Ramón GARCÍA BRIONES, “En torno al plan de ordenación de la economía de Galicia”, *REG*, nº 2 (Marzo-Abril 1958), pp. 22-26; para un exame dos liñamentos que impulsaron a *REG*, Xaime ILLA COUTO, “Algúns caracteres da economía galega actual”, Colección Grial, nº 4, Galaxia, Vigo, 1952, pp. 37-45. Respecto das posicións máis esixentes relativamente ás tarefas que se lle encomendan ó plan económico dende as nosas minorías máis ilustradas e a insatisfacción que produce a dilución dos plans franquistas, pódese examinar neste mesmo número o vaciado da *REG* sobre o tema.

meiramente a pertinencia do planeamento económico como forma xeral de regulación; *segundamente* a súa pertinencia en situacións excepcionais. Examinemos estas dúas situacións:

2.1. En canto á planificación como forma de regulación e xestión económica, acábase de despexar definitivamente unha incógnita: o planeamento administrativo desmantelouse en case todo o globo terráqueo. Reflexionando sobre as súas causas, temos unha dupla cuestión: a. ¿é a planificación a causa da mala xestión económica nos países do socialismo administrativo? ¿ou vítima doutros procesos sociais —a xestión administrativa da economía e da sociedade, a pretensión de somete-la vida espiritual da sociedade á imaxinaria dos grupos dominantes, a privación total da autonomía para a vida, mesmo privada, dos cidadáns, e unha filosofía política segundo a cal só é lexítimo o proxecto da élite que se impón esmagadoramente, e culpabilizando a tódolos demais proxectos por meramente existiren³— procesos ós que se somete o planeamento económico como o mecanismo para facelos efectivos?. Calquera tentativa de resposta acabará por poñer de manifesto, 1º, que a causa do desplome do socialismo administrativo non está tanto na planificación como no marasmo institucional e cultural, e na miseria humana derivada máis ben do ordenamento político da república; 2º, que o plan económico, en tanto que proxecto estatal —e moi influído pola élite dominante— abafaba tódolos demais proxectos individuais, grupais e comunitarios, non tanto por razóns do proceso de planificación como sobre todo por razóns de configuración do sistema⁴ do que o planeamento era o gran arquitecto⁵; 3º, que o planeamento foi a gran clave do éxito e sobrevivencia deses sistemas. A gran clave do éxito da industrialización, do pleno emprego, da estratexia de medrío forzado, da sobrevivencia do sistema en condicións de caos social... a crise de esgotamento foi máis ben do sistema administrativo cá do planeamento. As razóns polas que socialismo e planeamento económico xeraron o sistema administrativo é unha reflexión que vén ó caso, pero que non desenvolverei aquí.

b. ¿é a planificación económica un expediente que opera impondo un proxecto —o proxecto oficial— sobre tódolos demais proxectos posibles, ou ben se trata

3. Teño a medio elaborar un proxecto de ética que se fundamentaría sobre dúas proposicións: 1ª, é moralmente bó todo comportamento que se dirixe ás necesidades de desenvolvemento e moralmente malo a excesiva tendencia a refuxiarse nos valores regresivos de poñerse a salvo e nas necesidades carenciais; 2ª, o dereito ó propio proxecto, que deberá ser afirmado socialmente. Estes dous criterios axudarianme moito a xulga-la categoría moral das sociedades. Reparemos que esto non é o mesmo ca medi-lo grao de evolución social, que podería construírse, de acordo co punto de vista de Leslie White como: “é máis adiantada a sociedade que contén e fai circular unha maior cantidade de enerxía”.

4. Sistema do que o planeamento era unha parte decisiva. Pero isto mesmo pode ser unha argumentación a favor do planeamento como expediente de regulación e xestión: en primeiro lugar, porque permitía ás élites factotum actuar cunha metodoloxía de moita potencia; en segundo lugar, porque moi probablemente aquel sistema tería moi poucas posibilidades de sobrevivencia sen o plan central.

5. Aquí cómpre facer unha reflexión sobre se é o planeamento quen constrúe unha república subordinada ó Gosplan ou se é o ordenamento da república quen lle dá estatuto ó proceso de planeamento. A extensa experiencia do planeamento no capitalismo deixa claro que o problema non está tanto no planeamento como no deseño institucional do Gosplan, polo que o lugar da oficina do plan no deseño administrativo e institucional é unha cuestión importante a resolver.

dun expediente que permite lanzar e dar azos a tódolos demais proxectos existentes no interior da comunidade?. Optarmos pola primeira resposta xustificaría o planeamento só en circunstancias moi excepcionais: cando a sociedade establecera agudas prioridades —p.ex. no caso de guerra, acusada ameaza ou reto decisivo— e rexeitalo sempre que non se deran esas circunstancias. Se optamos pola segunda resposta, teríamos que nos tornar do parecer da importancia de establece-los procesos de planeamento como métodos de xestión económica. A resposta a esta cuestión concirne non tanto á planificación-en-abstracto como máis ben da arquitectura institucional da oficina do plan.

Pero a discusión sobre planeamento non remata coa reflexión sobre a debacle do socialismo administrativo. No capitalismo o planeamento foi amplamente utilizado, con resultados desiguais, sobre os que non me é posible facer un balance. Un balance ecuánime da planificación no capitalismo é moito máis difícil de facer porque se pon bruto diferenciar que resultados e proxectos se deben ó plan e que resultados e proxectos se deben ó capital, á iniciativa privada ou á miríada de futuros posibles existentes por ondequera nunha sociedade complexa. Por non entrar en extensas e prolixas consideracións, para as que ademais non estou documentado, permítaseme adopta-la seguinte hipótese heroica: o planeamento económico no capitalismo case nunca fixo dano, moitas veces acertou e vigorou os procesos de desenvolvemento e medrío, deu solución á coordinación das aspiracións das Administracións Públicas e potenciou as privadas. Mesmo cando tivo erros as súas consecuencias non foron desastrosas⁶, e nos seus acertos pódese anotar: **1.** ter xerado procesos de análise, estudo e reflexión que se resolve en apreciacións prospectivas extensibles a tódolos comportamentos sociais; **2.** nunha proposta de acordo e concordia de sectores —non de todos— que permite “actuando todos na mesma dirección” dar unha inmensa proxección ó esforzo de cadaquén; **3.** ter sido a pedra de toque de procesos de expansión industrial e transformación estrutural, etc.

Por fin, réstanos aínda por discutí-la cuestión do poder social, a democratización e a entropía nas súas relacións co plan. Como técnica de regulación e xestión, o plan pode actuar *tanto* para democratiza-lo poder económico *como* para afortala-la concentración do poder; *tanto* para aumenta-los graos de orde, densidade de estímulos positivos no interior da sociedade e mais de “contido en enerxía”⁷ como —xa máis difícilmente— para o seu deterioro e caos. Pero situándonos en concreto no capitalismo, a hostilidade máis habitual que desperta o planeamento económico público —outra cousa é o empresarial— consiste en que pode ser visto coma unha ameaza ó poder do capital e case sempre á fracción dominante do capital: á empresa transna-

6. Se o plan opta por unha liña errónea empresarialmente, pode dar lugar mesmo a conflitos sociais cando haxa que pecha-la empresa, pero isto non é daniño: mobilizou a riqueza e estimulou a actividade económica (mesmo xerando “unha demanda de carbón e aceiro que sirva para producir carbón e aceiro” no dicir de Kalecki). Pódese dicir como máximo que puido ter sido mellor de non ter errado. Peor é cando se constrúen complexos —p. ex., o militar-industrial— que logo teñen un ascendente social e mesmo poden manter cautiva á sociedade civil.

7. No sentido de White.

cional, que pode ver no planeamento un obstáculo ós seus plans. Con efecto: o planeamento económico público é un proceso de tomada de decisións de gran alcance e consecuencias sometido máis ou menos ó control democrático, e por consecuencia un instrumento de democratización do poder económico. Mesmo cando a oficina do plan non está controlada democraticamente —como por exemplo no Portugal salazarista ou na España franquista— o proceso de planeamento obrigaba a unha reflexión prospectiva fundamentada científica e tecnicamente; unha exposición pública do proxecto e mais na proposta de criterios universalmente válidos ou contrastables: por consecuencia racionalizaba e limitaba o exercicio do poder dos círculos dominantes. E as decisións deberían, dunha ou doutra forma, pasa-la proba da crítica universal.

Por fin, prolifera agora literatura pesimista respecto do planeamento nos oitentas: acaso unha aparente baixa das esperanzas postas nas funcións do planeamento teñan que ver coas dificultades de interpreta-los grandes cambios estruturais que nos esperan: poucas das tendencias e estruturas parecen firmes, e polo tanto recórrase a practicar navegación á vista no canto de levar claro o destino e o rumbo⁸. O Xapón, que se caracteriza por destinar importantes esforzos ó planeamento e á previsión, caracteriza o mundo do éxito nos oitenta. Aínda que o planeamento e a prospectiva xaponesa sexan modos de comportamento que emerxen espontaneamente da súa cultura.

Recapitulando: a unha oficina de planeamento económico planetario formularíanse obxectivos —supera-la fame, dar existencia humana a un 25% da poboación do planeta, regula-los prezos nos mercados mundiais, o desenvolvemento do 3º mundo...— que poden conflictuar coas compañías transnacionais e os intereses de algunhas institucións —como os estados dos países beneficiarios-. Pero ¿quen negaría que sería unha instancia racionalizadora e desenvolvedora planetaria?

2.2. En canto ó papel do planeamento en situacións excepcionais, alí onde unha prioridade urxente debe prevalecer sobre as tendencias “espontáneas” ou dos “intereses particulares e localizados”, a resposta é unánime: o planeamento é o gran mecanismo de xestión desas prioridades. Claramente na economía de guerra; tamén no caso da xestión do territorio, de política industrial e da agricultura. Manifestamente cando se impoñen cambios estruturais. Acaso tamén nas situacións de medrío forzado e de industrialización forzada. Isto lévanos á cuestión de ¿cando estamos autorizados a dicir que estamos ante unha situación excepcional?. Poucos o discutirían no caso da guerra. Pero se a gran tarefa é o medrío, a industrialización, vigora-lo investimento industrial, orientar unha iniciativa privada desconcertada, afortala-los

8. Dicía Leopoldo Calvo Sotelo, a propósito do comportamento de Suárez na Transición: “tiña que manexa-la piragüa polas frieiras e apenas debería tratar de aboiar nun precario equilibrio: non se daba vixiado que viña despois. Ninguén podería sabelo, e os máis dos agoiros e prospectivas erraban”, o que axuda a facer ve-la dificultade de actuar con plan e perspectiva en certos momentos de exasperante incerteza. Pero isto non é argumento en contra da prospectiva nin do planeamento: as formulacións prospectivas e a cultura do planeamento *tamén* serven aquí, anque a flexibilidade para cambia-los mundos de referencia con rapidez sexa aquí máis valiosa. Pero só se pode cambia-los mundos de referencia sólida e rapidamente cando se teñen varios —é dicir: cando se fixo un esforzo de prospectiva e dos plans a desenvolver en cada un dos cenarios—. Por veces, por certo, estes coñecementos poden ser pre-conscientes e intuitivos; pero en universos complexos os mundos do intuïto non abundan.

centros de decisión propios do país, acada-lo pleno emprego, controla-los prezos, suaviza-las tendencias ó desgarramento social entre empregados e desempregados por un lado e traballos cualificados arrequentadores e traballos embrutecedores; orientación racional das eleccións no consumo, etc. ¿son situacións que reclaman unha afirmación de prioridades que xustifique o planeamento?.

Afagámonos a vivir nesta agonía: ela permitirá termos o principio supremo do planeamento sempre suxeito ó anovamento de cuestionalo e máis ca nada, deixando subsistir con vizo outros principios de vigorar e xestiona-la vida económica.

3. Galicia como tarefa para o planeamento.

A gran tarefa de Galicia é o seu desenvolvemento, concebido nos termos que se guen, de acordo coa ONU.

“Concíbese cada vez máis o medrío como a dinamización dunha sociedade no seu propio ser, como unha verdadeira aventura que emprende a sociedade, recorrendo a tódalas súas capacidades de autocreación. Só un saber concreto interdisciplinar, rigoroso e flexible ó mesmo tempo, adaptado ás realidades, ás arelas e ás posibilidades da sociedade da que se trate pode ofrece-los medios necesarios para semellante determinación lúcida, razoada e ó mesmo tempo vivida no seo do grupo”.

Emprender esta tarefa quere, primeiramente, un gran esforzo de transformación cultural, isto é, de catarse do sistema de símbolos e pautas de comportamentos, do mundo aspiracional, motivacional e do sistema de necesidades⁹ hoxe ancorado nunha cultura tradicional forxada nunha economía agrícola familiar de subsistencia nun país superpoboado, onde a expansión do proxecto persoal é visto —de acordo co mundo no que foi fraguada— como unha ameaza para a colectividade¹⁰. Pero non se corresponde coa civilización do mercado, industrial e urbana, onde a expansión dun proxecto ten efectos benéficos e de retroalimentación positiva sobre tódolos demais, e por consecuencia, debe ser valorado, conversado e afortalado pola colectividade. Respectivamente da transformación cultural temos unha dupla retesía: por un lado deberíamos “facer transitar” a nosa cultura tradicional dende a “cultura da miseria” para a “cultura da abundancia”¹¹, tránsito que quere, para ter éxito, un gran despertar cultural e artístico fundamentado no principio galeguista da nosa “sobera-

9. Un intento meu de entrar nesta materia; “Necesidade e satisfacción”, *Análise empresarial* de Vigo, nº 14 e 15 (1991-1992).

10. Simplificando, nunha sociedade que ten por base económica a terra, e en constancia de técnicas, a expansión de un calquera só se pode producir arrinconando ós outros.

11. Fixen un intento de chama-la atención sobre esta cuestión no *Congreso de Economía e Economistas de Galicia*, A Coruña, 6 ó 8 de Marzo de 1986, mal chamado primeiro; “consideracións ó redor da relación entre representación estética e impulso social, para unha interpretación do subdesenvolvemento de Galicia”, pp. A/10-1 á A/10-19.

nía estética” e que apuntara ó anovamento do noso mundo perceptual e de coñecemento sensible¹² ata que toparan a súa consagración na cultura, na ciencia e na vida: a construción dos cenarios de expresión, encontro e reflexión.

Pero ademais tivemos a contrariedade histórica de que o noso mundo urbano se desenvolvera submisivo a outra cultura, coma un apéndice doutro país e virando as costas ó noso mundo económico e cultural. Por consecuencia a re-elaboración da nosa cultura produciuse defectuosamente, xa que a base económica, territorial, humana que a debiera protagonizar —o mundo urbano, mercantil e industrial— declinou esta tarefa.

En segundo lugar, quere atender á arquitectura institucional. Segue vixente o hiato entre o país e as institucións que lle dan forma e contido, proxección e decisión, hiato que é unha das características salientes da nosa historia moderna e contemporánea. A construción da Administración autonómica e a expansión das funcións e independencia dos Concellos supuxo un paso inmenso na adecuación das institucións ás necesidades da vida social. A tarefa era reformar institucionalmente e de enriba abaixo toda a arquitectura institucional do país, xa que a construción da administración pública moderna fíxose en Galicia exercendo unha violencia que negou o noso ser e arredou a vida social da evolución institucional, constituíndo un auténtico atranco á modernización e desenvolvemento do país¹³. Se defendemos a hipótese de que as institucións son as instancias onde as enerxías sociais se acumulan e se xestionan, non poderíamos aspirar a ningún proceso de desenvolvemento se antes non “recompoñemos”, “readaptamos” e “purgamos” a vida institucional do país, coa dupla arela de as institucións andaren en harmonía nos seus fluxos enerxéticos coa vida social e cultural do país e mais seren quen de resolver e proxectar cara adiante as tendencias, intereses e aspiracións da sociedade.

En terceiro lugar temos o problema da nosa economía: un investimento productivo fraco; un sistema de necesidades pobre; sectores primarios bastante anárquicos que teñen aínda por face-la súa reforma estrutural e institucional e o seu ordenamento; e un tecido empresarial ameazado e tradicionalmente insuficiente,...

O plan económico podería enfrontar este problema con éxito seguramente. Ningún outro mecanismo parece servir: non abonda coa iniciativa privada, que ademais se recoñece insuficiente para enfrontar os problemas globalmente; dificilmente a empresa trasnacional, coa que ademais as relacións de confluencia, alianza e con-

12. De como o percepto —p. ex. a imaxe visual— recodifica todo o mundo do coñecemento sensible —primeira mediación— do coñecemento significativo —segunda mediación— e do coñecemento abstracto —terceira mediación— con non moi coñecidas implicacións en toda a xerarquía do organismo, vid. Michel DENIS, *Las imágenes mentales*, s. XXI, Madrid, 1984. Noutro estilo máis lonxícuo ós métodos da ciencia, Jorge DE OTEIZA, *Quousque tandem...! ensayo de interpretación estética del alma vasca*, Hórdago, Zarauz, 1983.

13. Marc BENITAH, *Besoins économiques et pouvoir. Un modèle psychanalytique du développement*, Anthropos, Paris, 1980, fai un intento de explica-lo subdesenvolvemento como unha incapacidade da comunidade en xestionar os intereses sociais ó estilo no que o *eu* confronta procesos de incapacidade de expresar e acadar as propias tendencias na neurose. Non houbo, que eu saiba, moitos máis intentos de desenvolver nunha teoría sobre estes alicerces, inda sendo, na miña opinión, unha vía moi fecunda e que lle ven coma anel ó dedo galego.

flicto con outros intereses e aspiracións do país reclaman para nos construímos outras vías de canalización e expresión de intereses. A actuación das Administracións Públicas e os seus presupostos e políticas, a parte de xustificar un plan que atenuara os efectos peores do seu policentrismo, axudarían a establecer prioridades globais¹⁴. Pero un intento de aborda-los problemas económicos e estruturais tería probablemente pouco éxito e a experiencia puxo de manifesto o permanente fastidio dos mellores esforzos dos nosos máis ilustrados e xenerosos homes: as estruturas, actitudes e prácticas vitais correspóndense a unha realidade cultural e social e non pode ser abordada con éxito se non se enfrontan tamén aqueles eidos: nunha sociedade arraizada nunha cultura tradicional do noso estilo e unhas institucións destinadas a construír redes clientelistas encrequenadas e dependentes e polas que circulan pouco máis ca relacións e informacións persoais, dificilmente poderemos facer triunfar un clima favorable á racionalidade da vida industrial e empresarial. A unha cultura do traballo e do aforro, das necesidades pouco máis extensas cás do sistema vexetativo, dificilmente lle cadra un mercado amplo e unha produción diversificada. Etc.

4. *A bagaxe do planeamento.*

O planeamento quere unha bagaxe teórica, nun primeiro lugar; uns soportes de acumulación de formulacións, opinións e debates amplos e plurais, en segundo lugar; e unha vontade e capacidade para conduci-los acontecementos, por fin.

A importancia dunha teoría para o planeamento económico estriba tanto en que a súa ausencia —unha confianza apenas na experiencia e no empirismo— resolvería o labor do planeamento nun “arranxar corredoiras”¹⁵ guiado polo aparente, por vence-los obstáculos que se presentan inmediatamente; pero non a atinar coas causas últimas, como a aborda-lo problema fraccionadamente e non de maneira global e coherente. A falla dunha teoría —ou o menosprezo pola decisión fundada nun marco teórico sólido e sensato— pode conducir por un lado ó desperdicio de esforzos e recursos nos síntomas antes ca nas causas e por consecuencia sen atinar co bo suceso; por outro lado no desánimo, no desconcerto, e xa no fracaso da empresa global e na desmoralización dos protagonistas. Así, se nós nos empeñamos nun proceso de desenvolvemento agrario incidindo na estrutura agraria nos toparemos co fracaso sistemático e coa desmoralización de moitos. Favorecer mesmo o investimento productivo agrario terá moito do mesmo. En cambio, o proceso de urbanización e o investimento industrial terán moito máis potencial transformador da estrutura agraria cá incidencia directa na agricultura: tanto porque absorbe os excedentes poboacionais da agricultura¹⁶ como porque amplía os

14. Non se defende aquí que a Administración Pública deba actuar con exceso de coherencia; e o seu policentrismo e diferencias de criterio entre as súas instancias son mesmo boas ó permitir unha flexibilidade relacional e formas de mitiga-los lados máis groseiros dos eventuais abusos e erros.

15. Carta de José Taboada Lobit, *REG*, nº 611-63, 1968, pp. 43-44.

16. José Manuel NAREDO, *La evolución de la agricultura en España. Desarrollo capitalista y crisis de las formas de producción tradicionales*, Estela, Barcelona, 1971.

mercados que ela precisa para a súa transformación.

O exame do comportamento dinámico do capitalismo pon de manifesto que a variable motora é o investimento: a) determina os beneficios, e por consecuencia a rendabilidade¹⁷; b) determina o aforro; c) determina a demanda agregada; d) é a vía por onde se produce a innovación tecnolóxica; e) determina o emprego. Se nos concentramos no investimento industrial, teríamos ademais as súas características de industrializador e urbanizador e mais de xera-las bases tanto da demanda de produtos agrícolas e absorbedor de empregos como de motor de demanda de servicios á industria e ás empresas: unha modelización teórica que examinara o carácter motor da variable “investimento industrial” permitiría concentra-los esforzos do planeamento antes ca nada nun obxectivo: o investimento industrial e os obstáculos que se opoñen ó seu vizoso comportamento.

En segundo lugar cómprennos uns soportes de acumulación de formulacións, opinións e debates. Porque fan falla formas universais de acumulación e circulación da información; porque canto máis en pormenor sexa debatida unha decisión ou un programa tanto máis aumenta o seu afinamento; tanto maior é a vixianza sobre os seus resultados, tantas máis son as teses a ter en conta á hora de elaboralo e realizalo e por consecuencia tanto máis elevada a súa adopción; pero tamén porque tanto maior é a participación na súa adopción e tanto máis traballada a concordia e posta de acordo nos seus obxectivos e proceso. Adicionalmente, o nivel de coñecemento e co-responsabilización no acordo será tanto máis alto.

Entre os grandes elementos de defensa do planeamento sempre foi posto nun lugar destacado que o planeamento obriga a unha reflexión prospectiva e sistémica do universo que se pretende planear; e por consecuencia, a formula-las cuestións-clave e a dotarse de respostas e obxectivos. Pero os procesos de estudio sempre foron fecundos e de bos resultados¹⁸ e con frecuencia orixinou unha considerable participación e interese dos afectados.

En terceiro lugar, fainos falla unha vontade e capacidade para conduci-los acontecementos. De pouco vale facer un diagnóstico acertado e marcármonos uns obxectivos axeitados se logo non temos capacidade para nos enfrontarmos con perseverancia ás estruturas clientelistas de circulación dos votos: os xestores desas estruturas —e por consecuencia beneficiarios— as máis das veces manterán esas estruturas reproductoras da miseria e do atraso.

17. Michal KALECKI, “Los determinantes de las ganancias”, en *Ensayos escogidos sobre dinámica de la economía capitalista*, FCE, México, 1977; pp. 94-109.

18. As prácticas adoptadas ultimamente pola Xunta de Galicia de encargar a empresas foráneas os estudos de prospectiva e externaliza-la investigación boicotea o lado máis importante, fecundo e incuestionado do proceso de programación e planeamento. Fastidia certamente escoitar representantes da Xunta tatear fraccionadamente resultados de estudos encargados a consultings sen atinguir concepcións globais, asunto que se fai tanto máis lamentable cando como resultado deste proceso empobrecemos a vida intelectual do país obtendo para cugulo moi misquiños resultados do diñeiro investido en pagar ós de fóra.

5. *Vigora-lo investimento industrial.*

Do exame do comportamento dun sistema capitalista séguese o carácter motor da variable investimento industrial¹⁹. O investimento determina o valor do aforro, da rendibilidade do capital, da demanda e do gasto, do emprego; é o proceso polo que se mobiliza a riqueza, se forman as cidades, se dinamiza o comercio, o tráfico e os servicios; se transforma a estrutura productiva, se atrae á poboación excedente do agro e se crean mercados agrícolas —se transforma, por consecuencia, a agricultura— se conduce a innovación tecnolóxica, se anovan as formas de vida —de produción e consumo, de vivenda e traballo— se crean empresas e se dá máis ampla proxección ás existentes. Sofre importantes procesos de retroalimentación —o investimento determina os beneficios, que polo seu turno vigoran o investimento; determina a demanda que realimenta a ampliación da capacidade productiva, etc.— é motor porque é a orixe da cadea causal que determina o comportamento de tódalas demais variables estratéxicas, e os procesos de retroalimentación topan a súa orixe no propio comportamento do investimento. Tamén para o caso das transformacións estruturais.

Dende sempre, os estudos económicos sobre a nosa terra²⁰ coinciden en sinalar como a súa máis evidente eiva o fraco manexo do investimento productivo. Que tendo o país tantas potencialidades de mobilización da súa riqueza, os aforros restaban paralizados ou como moito ían afortala-las empresas extrañas. Buscáronse as causas en moito lugares, pero foi frecuente coincidir no carácter pouco decidido e apenas dinámico da poboación e en particular dos homes de empresa²¹, resultado

19. Naturalmente, calquera expediente de planificación debe estar fundado nunha teoría expresa, con modelos de comportamento. Aquí asumiremos certas proposicións sen expoñe-lo marco de referencia teórico, aínda que, por suposto, témolo practicamente elaborado.

20. Temos unha fermosa e fecunda tradición do pensamento económico, dende os ilustrados ata a Revista de Economía de Galicia, que parece inexistir para os economistas actuais, e mesmo ser menosprezada con fachenda e en proveito das correntes dominantes anglosaxónicas. Fastidia ver tantos estudos actuais concluíndo o que xa estaba na nosa tradición e mesmo sen lles chegar á súa altura.

21. Ramón GARCÍA BRIONES, “En torno al plan de ordenación de la economía de Galicia”, *REG*, nº 2 (1958, Marzo-Abril), pp. 22-26: “inapelablemente hai que crear un instrumento que impulse e active a función necesaria para que os potentes medios de Galicia desperten e alumeen tanta riqueza como nos é precisa. Este instrumento chámase: orientación, asociación financeira e crédito popular, ou á pequena empresa. Galicia anda doída de falla de diñeiro. Padece o problema —hoxe tan xeralizado— dunha defectuosa distribución da riqueza. Posúense capitais importantes pero en poucas mans. Andan retraídos, son pouco operantes e de insignificante refreixo creador. Xogan á renda fixa e limitada, colocados os máis deles en papel do Estado —uns 1600 millóns de pesetas, calcúlanse apenas en tres cidades da provincia de A Coruña— ou en empresas de fóra da rexión onde os beneficios reverten ó mesmo ciclo. Galicia obtén para sí propia, da súa riqueza, moi pouco proveito. (...) Galicia precisa créditos liberais para os seus campesiños e pescadores, maioría sustancial da rexión, e para o desenvolvemento da pequena industria. A Galicia élle necesaria a asociación de capitais, a constitución de grupos financeiros preferibles da súa propia entraña, para acometer plans da maior envergadura industrial. E dicimos da súa propia entraña a fin de que revirtan a sí propia os beneficios que sexa dado acadar no seu proveito (...) Cabería estudar a este fin a constitución dun Consello Económico Rexional que orientase a ordenación económica de Galicia e regulase, entre outras funcións, o trámite crediticio ó que me veño referindo”, p. 25.

que parece fácil e cómodo xa que non explica o por qué da excesiva cautela nin como resolve-lo problema.

O planeamento que tivera por diagnóstico o fraco manexo do investimento industrial e por marco teórico o seu carácter motor e transformador do sistema, tería que asignarse como prioridade vigora-lo investimento industrial.

Unha axenda que se propuxera este obxectivo debería contemplar unha colección de medidas:

A. medidas directas: o investimento público directo e a participación pública en proxectos empresariais.

B. medidas con resultados directos: a seriedade na edificación dunha Administración Pública capaz e profesionalizada; as infraestruturas, a atención ós factores de radicación; o fomento da investigación e en particular aquelas liñas con máis proxeción; a política de innovación tecnolóxica; o fomento dos medios de comunicación especializados, e outra colección de medidas de apoio —tipo parques, fomento de estudos de proxectos e viabilidade, programas de formación ó respecto,...—

C. A remoción de obstáculos: como os derivados da política monetaria centralista, dun sistema financeiro inadecuado ós nosos fins prioritarios; de apoio á creación dunha demanda suficiente e dun mercado interior —tanto asumindo compras públicas en determinados sectores²² como asumindo obrigas relativas á formación e orientación da demanda privada-; de atraso tecnolóxico ou de acceso ós mercados externos mediante unha política adecuada de fomento.

D.— As estratexias de apoio, en particular os plans sectoriais que se determinen prioritarios, e que deberían contar cunha prospectiva e compromiso real-concreto da Administración pública. Entendemos que como mínimo cómpren programas sectoriais prioritarios: agro-industria, pesca-cultivos mariños, contrucción naval, textil-confeción e alternativos. Pero non contamos, polo momento, cos estudos pertinentes. A estratexia territorial de estender xeograficamente as zonas de influencia dos mercados...

E.— O investimento privado, que o planeamento pode estimular considerablemente mediante unha pluralidade de fórmulas de asistencia e corresponsabilización, pero sobre todo se leva á práctica unha labor orientadora e potenciadora de proxectos empresariais.

Por fin, cómpre sinalar que Galicia é moi dependente da produción externa de bens de equipamento²³. Isto implica que moitas da potencialidades expansivas do relanzamento do investimento industrial esváense, non sendo que se enfrente simultane-

22. Intenteino, para o caso da arte e da cultura en “vigorar infraestruturas para o cultivo das nosas necesidades superiores”, *Análise empresarial*, nº 12 (1991), pp. 43-47.

23. “O 35% das importacións de Galicia correspóndense con bens de equipo, o que nos podería levar a afirmar que a importación galega é, en certo punto, saneada e saludable”. Begoña CRISTETO BLASCO e José SÁNCHEZ DE SAN DÁMASO, “Estructura del comercio externo de Galicia 1990. La balanza agroalimentaria”, *Boletín semanal do ICE*, 28.X.-3.XI.91; pp. 3397-3403. Tamén cos informes *Comercio exterior de Galicia. Informe 1990* (D.T. de Comercio de Galicia mimeografiado, Vigo, 1991); e *Comercio exterior de Galicia. Informe primer semestre 1991* (idem, 1992).

amente o problema. Ven aquí ó caso dicir que, estimadas as necesidades de equipamento e a demanda de bens de investimento, resulta máis factible aborda-la produción interna deses bens, produción para a que non fallan proxectos da iniciativa privada, pero que precisan máis claridade de futuro e un afortalamiento do marco de confianza.

6. Repensa-las institucións.

O problema das institucións foi excelentemente formulado nunha famosa editorial da REG que extracto:

“A expresión xenuína do espírito dunha comunidade encarna nunhas institucións peculiares, axeitadas en forma e substancia ás características iniciais da vida social do grupo e capaces plenamente, por elo mesmo, de servir de apoio e marco ó desenvolvemento —á evolución progresiva— da colectividade en tódalas ordes. Unha delas —e apenas iso— é a económica. Sen institucións idóneas non hai posibilidade de desenvolvemento global. En carecendo destes instrumentos e ó propio tempo, vehículos indispensables, non existe posibilidade seria de desenvolver, desplegar, desbrocha-lo espírito xenuíno dunha comunidade e por consecuencia non é posible conducila ó estar ben entendido no seu pleno e humanamente máis valioso e elevado sentido. Cabe, tal vez, obter un aumento —mesmo avolumado— da riqueza material sumada pola colectividade, pero dificilmente pode erixirse isto, en de por sí, en concepto de desenvolvemento entendido nun sentido sociolóxico cabal. Farase sentir, acuciante, a penuria absoluta de dimensións esenciais do estar ben e esta mesma penuria será a primeira en impedir, mesmo na propia orde dos recursos materiais, a vivencia dun réxime de distribución en consonancia cun estar ben colectivo auténtico, sequera material. Cánto menos non van ser inalcanzables logros de rango superior —e non por iso alleos á valoración económica— que, só eles, permiten falar de desenvolvemento social da comunidade.

Sen institucións idóneas non hai desenvolvemento posible. Por iso cómpre comezar por crealas, descubrilas ou restablecelas —que ás veces chega con levanta-la veda-. Ou despexa-lo camiño de institucións inoperantes, esclerosadas, parasitarias, que abafan o bafexo dunha comunidade dada. Con frecuencia imponse o retorno ó mundo recoleto que vive baixo a gran caparazón, moi ó seu xeito, para observar de cerca o seu funcionamento e descubrir (...) A través de institucións vivas espontáneas remozadas está trazado o camiño, a un tempo, de busca das fontes humanas de progreso da colectividade e de despregue da orixinal capacidade de creación do propio estar ben. Despexar ese camiño é o primeiro labor serio

obrigado dunha política de medrío que se precie”²⁴.

A gran tarefa de busca-las fontes humanas do progreso e abrílles cauces parece consistir, nun lugar destacado, na arquitectura institucional que se estableza, por consecuencia, nunha das cuestións clave de prospectiva.

A inadecuación do sistema institucional ás necesidades do país parece manifesto: *En primeiro lugar é preciso re-pensa-la edificación da Administración autonómica: A Administración autonómica creouse máis ben a instancias de constituí-lo estado das autonomías antes ca baixo impulsos da poboación galega e das súas institucións e colectivos. Acaso por esa razón seguira unha senda pasiva —actuar a impulsos dos acontecementos e das esixencias da Administración Central, satisfacer reclamos fraccionados emanados de dinámicas localizadas interesadas e non referenciados a principios e conviccións...-, unha ausencia de proxecto e por consecuencia incapaz de xerar estímulos no cadro de persoal da propia administración nin unha dinámica de traballo marcada pola tensión hacia uns obxectivos. A súa evidente indiferencia ante as cuestións máis acuciantes e os procesos máis vultosos do país nun período tan crítico; e así asistimos a unha política cultural de escaparate, pero non penetrando nos contidos latentes da nosa comunidade, residentes no “mundo recoleto no que a vida mantén en vigor enerxías” e nas “fórmulas embrionarias de inestimable valor para a eclosión dun estar ben colectivo”; indiferencia que é explicada, tamén, pola ausencia no país de colectivos que sinalen esta necesidade e os seus eixos programáticos; contemplamos tamén como sectores productivos arraizados e con posibilidades son desmantelados e vendidos, tanto pola propia desidia de algúns empresarios insolidarios e pouco capaces, como pola ausencia de propósito nunha administración autonómica que, carente de liñas programáticas, enfronta o esfarelamento con expedientes pouco eficaces —por usar un falar suave— como concesión de créditos e axudas non suxeitas a unha política nin suxeitas a unhas esixencias; adiando todo o máis o desastre —e mesmo xerando un clima onde o desastre permanente é pertinente—.*

As institucións crediticias deben ser tamén consideradas. Dende os ilustrados, os estudos sobre o país insistiron sempre no carácter inadecuado do noso sistema de crédito, e propuxeron reformas institucionais. Hoxe temos a permanencia da ancestral fuxida de medios financeiros. Pero a política monetaria é decidida polo Banco de España e a Galicia apenas lle competen as decisións de algúns bancos e caixas con centro de decisión na nación. Aquela política monetaria estatal obedece ás necesidades, mercados financeiros e probas de forzas estatais, pero a realidade de Galicia é diferente: considerado en sí mesmo, o exceso de depósitos sobre o crédito pre-

25. Nótese que no XIX o mercado crediticio galego, conducido polos vericuetos e recovecos dun espazo do crédito fraccionado e persoalizado, obedecía á usura e a xuros altos —“os xuros comen con ún á mesa” é a cultura xerada pola usura—, e que a consideración dinámica do sistema do crédito é que os créditos crean depósitos antes cós depósitos crean créditos; ademais, xa que o investimento determina o aforro e non á inversa, hai que explicar antes por qué se aforra máis do que se inviste, o que nos levaría á súa orixe externa, e a culpabilizar ó fraco investimento no interior do país do problema. Ben entendido que isto non exculpa ó sistema financeiro de poñer atrancos ó investimento no país.

sionaría á queda dos xuros²⁵, aunque temos que ser vítimas dunha política de restriccións sobre o crédito que fixo moito dano ó anovamento productivo do país. Se unha política expansiva da moeda debería causar inflación máis intensamente entre nós por motivo dos atrancos estruturais, estaría duplamente xustificado o deseño dunhas institucións financeiras que, cando menos, dirixiran o crédito hacia obxectivos selectos, como por exemplo acontecía co crédito privilexiado.

Por fin, conscentes da influencia da prensa na formación de opinión, e do seu ascendente sobre a vida social, en lugar de marcarse unhas orientacións transformadoras, recórrese a expedientes de soborno nunha política singular de subvencións masivas que contan como aliados a uns profesionais-boieiros que, no canto de dotarse de criterios para a elaboración e selección da información, “andan ás boias” de acontecementos sen significado e como consecuencia, operan destructivamente con respecto ós procesos e esforzos máis de fondo e capaces de xera-la adecuación institucional e o estar ben e progresos.

A administración local, asentada sobre unha distribución municipal tradicionalmente denunciada por inadecuada nos aspectos dos asentamentos, zonas e institucións consuetudinarias, tampouco foi re-pensada nin reconstruída —coa soa excepción de Cariño-. O caso do Concello de Silleda asumindo e transmitindo estímulos para o desenvolvemento dunha bisbarra, pode servir de referencia para as posibilidades da Administración local no caso de asumir tarefas e re-pensa-las súas misións e obxectivos.

Poderíamos continuar: por se non era suficiente a inadecuación moderna e contemporánea das nosas institucións ás fontes humanas do noso pobo, cando ó abeiro dos procesos de apertura do primeiro século XX van saíndo da súa latencia formas de organización social —os sindicatos agrícolas, os pósitos de mariñeiros, as institucións cívicas e cidadáns ...—, o franquismo estableceu de novo a veda e puxo no seu lugar unha administración censuradora e que non tolera o asociacionismo cívico, unhas Confrarías e “Hermandades” que reconstrúen redes clientelistas e son productiva e socialmente inoperantes e contra-producentes,...

Habería moito máis que traer a propósito das institucións. Bástenos isto para facer ve-lo apoteigma: Sen re-pensa-las nosas institucións, e sen crear unha arquitectura institucional que afonde nas fontes humanas do progreso, pouco poderá dar de sí o planeamento.

7. Reconstruí-lo núcleo cultural.

Mesmo ladeando que un proceso de medrío, por moito que se restrinxa nos máis estreitos límites económicos, é, antes ca nada, un proceso de desenvolvemento cultural —de re-elaboración, incorporación e almacenamento de rasgos culturais no interior da sociedade que medra; por consecuencia, de aumento e diversificación das tecnoloxías de control do entorno-, non poderíamos eludir que o planeamento garra-

rá para un fracaso certo se non vai acompañado —e en certos puntos, precedido— dunha re-construcción cultural. Xa Labrada tiña posto de manifesto como unha política de fomento podería tornarse machorra se non se poñía á poboación en condicións de se beneficiar dela:

“Con efecto, formouse a matrícula, concedéndolle o privilexio exclusivo da pesca, pero non se tivo presente que os privilexios só animan a aqueles que son capaces de se aproveitaren deles”²⁶

referíndose ó fracaso entre os patrianos dunha das máis salientes políticas de fomento do século XVIII. A reconstrucción cultural debería apuntar á capacidade para tirarmos proveito dos nosos recursos e ocasións; a capacitar á sociedade para o seu dinamismo e formulación de intereses; a desbloquea-lo desenvolvemento e funcionamento das institucións irritando os espontáneos brotes dinámicos. Mesmo cando as nosas normas e concepcións non se deran articulado en leis e institucións, seguen a existir no noso seo, e ningún proceso de desenvolvemento será posible sen unha re-elaboración deles. Deámonos conta de que o sistema educativo, os medios de comunicación de masas, etc. son variables dependentes da cultura dada. Por isto, ningún proceso de desenvolvemento pode confiar neles a secas. Énos necesaria unha re-elaboración cultural que funcione con certa independencia das variables sociais e económicas en presenza, o que sen dúbida será custosa en términos de enerxía.

Ese proceso de formación de cultura no noso caso debería ter presente cando menos tres aspectos: a) o proceso de medrío cultural; b) o proceso de sincretismo e reelaboración cultural; e c) o proceso de afirmación cultural.

a. o proceso de medrío cultural

Que pode ser formulado, con Adams:

“Nos períodos de medrío cultural ráchanse os patróns de adaptación existentes por efecto dos novos controles de ambiente. Poden considerarse coma períodos nos que se descartan as adaptacións de estado estable anteriores pola introducción de novas formas de enfrontamento, e nos que moi probablemente se están a abrir, dentro do ambiente, novas “áreas de liberdade non usada”²⁷

Istes son períodos de medranza intensa en tódalas ordes da vida social —xaora no económico— que un proceso de planeamento non pode ladear. Consiste na creación de novos rasgos culturais —invención, descubrimento, importación,... de “novos instrumentos para o control do ambiente”. Estou excusado de sinala-las grandes creacións culturais do noso tempo —ata o punto de ser moitas veces caracterizadas como un cambio civilizacional— e por consecuencia, da pertinencia destas conside-

26. Lucas LABRADA, *Descripción económica del reino de Galicia*, Ferrol, 1804. (Reedición de Galaxia, Vigo, 1971).

27. Richard Newbold ADAMS, *Energía y estructura. Una teoría del poder social*, FCE, México, 1983, páx. 309.

racións para o noso país.

b. O proceso de sincretismo²⁸ e reelaboración cultural.

Trátase do problema da conciliación cultural nun país que ten sufrido procesos prolongados e agudos de disociación que viñeron e veñen bloqueando o desabrochar

28. Nótase a ambivalencia do significado de sincretismo, que na antropoloxía ven significando fusión-conciliación de rasgos procedentes de culturas distintas, e en psicoloxía a forma de percepción confusa de quen aínda non desenvolveu a facultade de percibir con claridade.

29. Pódese ler, na *Revista de Economía de Galicia*, nº 39-40 (Maio-Agosto 1964), pp. 1.4. “Perspectivas: La política económica y el país”, unha extraordinaria interpretación do atraso, onde se xoga con catro instancias: Política económica, sociedade, institucións e país; e tres disfuncións: a) O desaxuste entre país e política económica —que nos fai incapaces de tirar proveito dos recursos e ocasións—; b) O divorcio entre sociedade e país —que incapacita á sociedade para o seu dinamismo e formulación de intereses, a debilita e encrequena; e ó país para vigorar, afirmar e transformar—; c) O conflito entre as institucións e o país —que bloquea o desenvolvemento e funcionamento das institucións—: “o desaxuste entre os perfís do país galego e a política económica que se lle aplica é un feito (...) Iste desaxuste non é un fenómeno recente. Non sen fundamento a economía de Galicia é, en liña xerais, unha realidade inmóbil dende séculos. Resultaría difícil explicar esta parálise sen a presenza constante dunha política económica inadecuada á nosa anatomía. Noutros términos, dificilmente tería permanecido estacionaria a economía galega se non viñera padecendo unha política económica que agostaba os seus espontáneos brotes dinámicos” p. 1; “A solución do problema enerxético non significou, ata agora, gran cousa para o país. O país case non tirou proveito da explotación deses recursos. Porque o país non andaba en condicións de “tirar proveito”. Porque o problema do país non era un problema de enerxía. Ou, se se quere mellor, porque o país tiña formulados problemas previos ó da enerxía. Problemas doutra índole cá escaseza de tal ou cal recurso” p. 1; “Ese desaxuste, con efecto, debe a súa lonxevidade á existencia dun divorcio entre o país e a sociedade e un conflito entre o país e as institucións.

Divorcio entre o país e a sociedade que se lle superpón. É, efectivamente, a nosa unha sociedade superposta, no sitio dunha sociedade integrada no país, no sitio dunha sociedade imbricada nas estruturas elementais do país e articulada conforme ás súas características peculiares. É unha sociedade que pesou coma un corpo inerte e extraño sobre a colectividade na que se afincaba e que deba ter servido para organizar e dinamizar. É unha sociedade mimética e blandengue, unha sociedade nacida coma refreixo de fenómenos distantes e que viu abafar e entorpece-lo funcionamento dunhas organizacións elementais pre-existentes, sen ter tido, nin a virtude de adaptarse a elas e revitalizalas, nin enerxía dabondo para transforma-la raíz da economía e a cultura do pobo que a viu sostendo. É unha sociedade sen conciencia da comunidade histórica na que se asenta e da que se nutre. Unha sociedade distanciada, que nin tan siquera entrou en conflito co país porque nin tan siquera para ese esforzo tiña enerxías” p. 2.

“Por outra parte, o conflito entre o país e as institucións. Non hai aquí simple divorcio, incomunicación ou distanciamento, senon auténtico conflito. O país tiña as súas propias institucións: recias, eficaces, unhas; vacilantes, anticuadas, outras. En calquera caso, institucións surxidas espontaneamente conforme ós requerimentos da vida mesma do país e das súas peculiaridades. Pero se lles negou entidade ou se lles escamotearon as súas funcións. E creáronse, impuxéronse, outras novas. Dende entón, nin se desenvolveron as primeiras nin funcionaron as segundas.

As institucións xurídicas propias perderon vigor e eficacia, e as novas crearon conflitos —que perderan— e produciron destrozos na vida económica. A chamada administración local repartiuse o país coma un mapa en branco: nin a bisbarra nin a parroquia, células naturais da vida da colectividade, se tomaron coma cauce escalonado para a organización desa vida —para unha articulación democrática do país. A administración central estableceu a súa rede para captar e leva-los problemas a resolver en distantes laboratorios. O ensino organizouse en réxime colonial —e de pésima eficacia, por certo— coma se a cultura indíxena fose vituperable e deforme. Os corpos profesionais e técnicos enquistáronse” 3.

das súas posibilidades²⁹. A cuestión pode ser formulada, con Levi-Strauss:

“Anque a organización social estea reducida ó caos en razón das novas condicións de existencia impostas ós indíxenas e das presións laicas e relixiosas que experimentan, a actitude reflexiva intelectual subsiste. Cando xa non é posible mante-las interpretacións tradicionais, elaboranse outras que, como as primeiras, están inspiradas por motivacións (no sentido de Saussure) e por esquemas. Estructuras sociais, antano simplemente xustapostas no espazo, póñense en correspondencia (...) Toman tamén conciencia deses diversos procedementos e tratan de formular regras de equivalencia. Ningúen dubida de que se o proceso de deterioración se interrompira, ese sincretismo non puidese servir de punto de partida a unha sociedade nova, para elaborar un sistema global no que tódolos aspectos se atoparían axustados”³⁰.

Para nós trátase de propoñer-la interrupción do proceso de deterioro e desgarramento cultural e mais de establece-los puntos de partida dunha sociedade nova.

c. O proceso de afirmación do propio ser.

O desenvolvemento ten sempre que ter por primeiro principio a afirmación do propio ser. Intentar procesos de desenvolvemento negando as propias tendencias conduce á formación dun falso sí onde o si propio é negado e a unha deformación da personalidade no neno —logo no home— e o que é certo na psicanálise pódenos valer de intuición para transplantalo ás sociedades. Falamos do ser social, e polo tanto en primeiro lugar da cultura, do sistema de concepcións, símbolos, representacións e pautas de comportamento dun pobo³¹. Os xogos, creacións, reconstrucións e sínteses culturais teñen importancia para nós, *en primeiro lugar* porque debemos reinterpretar-los nosos contidos culturais máis fundidos se queremos facelos recuperables para un proceso de desenvolvemento “postindustrial” —e mesmo industrial— fundamentado no propio ser —si mesmo que ten por alicerces precisamente eses contidos-; *en segundo lugar*, porque só unha síntese cultural nos permitirá poñernos de acordo nunha concepción do medrío, nun proxecto de futuro, “empexugando todos na mesma dirección”: actuais estudos sobre xestión de empresas poñen de manifesto a excelencia do funcionamento das empresas nas que existe “unha cultura empre-

“Agora ben. Ningunha comunidade tolera o sometemento permanente a unhas directrices inadecuadas para a solución dos seus problemas económicos. Pero Galicia estaba rachada. O país estaba inerte, porque non dispoñía dunha sociedade conscente e solidarizada cos seus problemas, nin dunhas institucións xenuínas e representativas. A política económica imposta tiña coma colaboración unha sociedade onde os intereses non coincidían, en definitiva, cos do país, e unhas institucións enquistadas e caciquís —desaparecidas unhas, xurden deseguida novas formas de caciquismo. E así temos chegado ós nosos días” 4.

30. LEVI-STRAUSS, *El pensamiento salvaje*, tomado de Adams, cit., páx. 176-177.

31. Nas sociedades máis complexas, podemos falar de formas de pluralidade cultural e dun proceso constante de combinación de elementos culturais, novas sínteses e novas creacións que fan máis diversificada —e por veces fraccionada— a “cultura dun pobo”.

sarial” no seu cadro de persoal, isto é: onde o persoal participa comunmente dunhas representacións e pautas de comportamento onde sabe qué debe facer mesmo sen recorrer a maiores mecanismos de decisión. Algo similar é o que se pretende discutir aquí, se ben nunha cultura nacional é outro conto.

Cultura é, tamén, coñecemento de sí propio, e aínda mellor, de sí propio en situación. Isto implica aprofundar nas investigacións sociais do país e favorece-los procesos de encontro e intercambios, os soportes arraizados no cerne do país, onde as xentes reflexionen na propia situación, nas oportunidades e ameazas; nas debilidades e fortalezas; nas súas inclinacións, decisións e propósitos, e por consecuencia, estratexias afíns. É aí onde ten que ir tamén o planificador: a coñece-las arelas e dificultades das xentes para elaborar propostas e proxectos que permitan abrir camiños. Pero vías ben meditadas ás que se lle vexa posibilidades e que contén co compromiso do Plan: a este respecto habería que facer un calendario de cuestións por resolver e conseguir que as xentes falen e se entendan ó arredor de proxectos.

Recapitulación.

O desexo como forza motivacional constructora de futuro —dende a necesidade ó proxecto de acción— ten no plan económico o seu mecanismo estratéxico, como forma de apostar polo futuro desexado entre os futuros posibles. En Galicia, un planeamento prospectivo que abordara dende o aproveitamento das oportunidades presentes ata cómo enfronta-la crise foi concebido como a pedra filósofa do medrío. Temos unha longa tradición que reclama o planeamento coma unidade das solucións do afastamento: un planeamento fundado nunha percepción que restableza a harmonía entre o país, a sociedade, as institucións e a política económica: a mesma harmonía que, reclamada maxistralmente hai trinta anos na Revista de Economía de Galicia, mereceu a censura administrativa do seu director —e noso mestre— Xaime Illa Couto.

SUMMARY This article reflects upon the notion of planning as a measure for national economic management, and offers an historical description of such activity in Galicia. Planning is proposed as the best means of confronting underdevelopment as well as encouraging growth, while questioning any effectiveness without simultaneously initiating a program of institutional, sociological, and cultural change as well. Before anything else, greater effort must be put forth in designing a theory and a science applicable to Galicia, which requires a certain level of good will in order to overcome what are primarily sociologically related obstacles.

**OS PROGRAMAS DE APOIO Á CREACIÓN
DE EMPREGO DO INEM*
(Orde de 21.II.1986)**

Álvaro FONSECA MORETÓN
Paz GONZÁLEZ VILLAMAYOR
INEM

Enuméranse os programas de promoción de emprego do INEM: fomento da economía social, iniciativas locais, traballadores autónomos, discriminación positiva ós grupos con máis dificultades, colaboración do INEM con outros organismos públicos para a creación de empresas, escolas-taller e casas de oficios. Reflexiónase nalgúns aspectos de parcos resultados: “a economía social non é dabondo con dotala de recursos económicos”, “en canto ás medidas de contratación de xoves, en moitas ocasións tamén valen para a subministración de man de obra barata ás empresas”.

1. Programas de apoio ó emprego en cooperativas e sociedades laborais.

A finalidade deste programa é conceder axudas económicas para a creación ou conservación de postos de traballo mediante a constitución, ampliación do número de socios, mantemento de Cooperativas ou Sociedades Laborais, así como subvencionar a asistencia técnica e formación que mellore a xestión das mesmas e/ou a promoción cooperativa comunitaria que contribúa ó desenvolvemento da economía social.

Serán beneficiarios das axudas deste Programa:

- As Cooperativas de Traballo Asociado ou de explotación comunitaria da terra, os seus socios traballadores, así como os socios de traballo de outros tipos de Cooperativas.
- As Sociedades Anónimas Laborais e/ou os seus socios traballadores.
- As Cooperativas de Segundo Grao integradas maioritariamente por cooperativas de traballo asociado.

Poderán concederse as seguintes subvencións:

- Rendas de subsistencia, ata 250.000 pts., duplicándose esta cantidade si participa o F.S.E., por socio traballador, cando se trate de desemprega-

* Recibido o 7 de Febreiro de 1992.

dos menores de 25 anos ou parados maiores de 25 anos que leven inscritos, polo menos, un ano na correspondente Oficina de Emprego, e adquiran a condición de socios traballadores dunha cooperativa.

— Subvencións financeiras para a redución dos intereses de créditos para investimentos en capital fixo destinado á constitución ou mantemento de cooperativas ou S.A.L.

— Axudas de carácter excepcional, para cooperativas de traballo asociado de nova creación, constituídas exclusivamente por xoves menores de 25 anos, así como as adicadas ó ensino, previo convenio co Ministerio de Educación e Ciencia, tamén constituídas por xoves menores de 25 anos e deberán ser expresamente autorizadas polo Ministerio de Traballo e Seguridade Social.

— Axudas de asistencia técnica que presentan as seguintes modalidades:

- a) Contratación de directores xerentes ou técnicos.
- b) Estudos de viabilidade, organización, comercialización, diagnose e outros de análoga natureza.
- c) Estudos precisos para a obtención de financiación.
- d) Auditorías e informes económicos.
- e) Asesoramento nos diversos eidos de xestión empresarial.

— Formación profesional, que se basea en impartir cursos de formación profesional ocupacional, dirixidos ós socios de cooperativas e S.A.L. ou aqueles que desexen constituírse ou integrarse neste tipo de sociedades.

— Promoción e fomento do cooperativismo e da economía social.

2. Programas de promoción de iniciativas locais para a creación de emprego.

Este programa ten como finalidade promover, impulsar e financiar aquelas iniciativas que xeren emprego estable mediante a creación de pequenas ou medianas empresas.

As citadas iniciativas deberán concretarse en proxectos de empresas que cumplan os seguintes requisitos: nova creación, dimensión mediana ou pequena, xeración de postos de traballo estables, viabilidade técnica, financeira e económica e non pertencer a sectores en crise ou suxeitos a plans de reconversión industrial.

Asimesmo, os mencionados proxectos deberán estar promovidos, participados ou confirmados por entidades municipais, provinciais ou autonómicas.

Terán consideración prioritaria aqueles proxectos que proporcionen emprego estable a xoves desempregados menores de 25 anos ou desempregados maiores de 25 anos e menores de 45 que leven, polo menos, un ano inscritos na Oficina de Empre-

go; como proxectos que teñan por obxecto prestar servicios de carácter social e comunitario que melloren a calidade de vida da poboación do entorno.

As axudas consisten en: subvención financeira, asistencia técnica, rendas de subsistencia e contratación de axentes de desenvolvemento (expertos que teñan como función promover, desenvolver ou asesorar iniciativas locais de emprego).

3. Programa de promoción de emprego autónomo.

A finalidade é promover e axudar a financiar aqueles proxectos que faciliten a constitución en traballadores autónomos ou por conta propia a persoas que se encontren inscritas como desempregados nas Oficinas de Emprego.

A súa forma: o pagamento das prestacións contributivas devengadas nunha sóa vez, salvo o 8% en concepto de xuros, é unha medida interesante, e ten bastante incidencia no mercado de traballo, directa por unha banda, por axudar a potencia-lo autoemprego e indirecta por outra pois se crean outros postos de traballo.

Requisitos: unha vez recoñecido o pagamento único da prestación, presenta-la alta de autónomos ou certificación da Seguridade Social se non procede ese réxime, caso no que será o que corresponda ó Colexio respectivo. Alta en Licencia Fiscal e xustificantes dos gastos realizados. Presentar trimestralmente as cotas de autónomos, das que se devengará a metade, durante o período que tiveran dereito pola prestación.

É unha medida interesante que ten bastante incidencia no eido do autoemprego, na creación de cooperativas e sociedades laborais.

4. Apoio salarial para a contratación de mulleres en profesións ou oficios nos que están subrepresentadas.

Con respecto ó mercado do emprego das mulleres, danse tres características: por unha banda, a oferta feminina de man de obra é moi elevada nos últimos tempos, por outra a muller tradicionalmente, ven ocupando unha posición netamente discriminada en canto ás condicións de colocación e ós sectores nos que desenvolven o seu traballo, xa que, en maior número, concéntranse no sector terciario ou de servicios (ensinanza, sanidade, comercio, servicio doméstico, etc.), por último, aprézase ademais a súa unificación preferente nun mercado de traballo secundario.

Así, este programa ten por finalidade incentiva-la contratación de mulleres menores de vintecinco anos ou maiores de vintecinco anos que leven, polo menos, un ano inscritas como desempregadas na correspondente Oficina de Emprego, naquelas profesións ou oficios nos que a muller está subrepresentada. As contratacións deben celebrarse por tempo indefinido e supoñer aumento neto do cadro de persoal.

Os beneficiarios que contraten mulleres que reúnan os anteriores requisitos terán dereito a unha subvención de ata 250.000 Pts., incrementadas ó dobre, se participa o

F.S.E., por cada contrato celebrado.

5. Integración Laboral dos minusválidos en Centros Especiais de emprego e traballo autónomo.

Os Centros Especiais de Emprego son “aqueles que teñen por obxectivo principal realizaren un traballo productivo, participando regularmente nas operacións de mercado e tendo como finalidade o asegurar un emprego remunerado e a prestación de servizos de axuste persoal e social que requiran os seus traballadores minusválidos, á vez que sexa un medio de integración do maior número de minusválidos ó réxime de traballo normal” (Lei 13/1.982, de Integración Social do Minusválido).

Así aparecen neste Programa dous tipos de medidas para os Centros Especiais:

— Accións que axuden a poñer en marcha proxectos xeradores de emprego ou de carácter innovador. A súa finalidade é financiar calesquera iniciativas que xeren emprego preferentemente estables para traballadores minusválidos desempregados mediante a creación ou ampliación de Centros.

Poderanse conceder ó efecto as seguintes subvencións: asistencia técnica, subvención parcial ós tipos de interese dos préstamos e para investimento fixo en proxectos de recoñecido interese social.

As subvencións anteriores non superarán os 2.000.000 de Ptas. por posto de traballo creado con carácter estable, salvo casos excepcionais.

Os requisitos e condicións que deberán cumprir estes proxectos son: viabilidade técnica, económica e financeira, creación de emprego estable e estar ó corrente no pagamento das súas obrigas coa Seguridade Social.

— Accións destinadas ó mantemento de postos de traballo. Os Centros Especiais de Emprego poderán obter, con destino á consecución destes fins, as seguintes axudas: subvencións do custe salarial, bonificación do 100% da cuota empresarial á Seguridade Social, subvencións para a adaptación de postos de traballo e eliminación de barreiras arquitectónicas, subvención destinada a equilibrar e sanear financeiramente ós Centros para que acaden niveis de produtividade e rendibilidade que garantan a súa viabilidade e rendibilidade, ou para equilibrar presupostos nos que carezan de ánimo de lucro e sexan de utilidade pública e asistencia técnica.

Tamén os traballadores minusválidos desempregados que desexen constituirse en traballadores autónomos poderán recibir as seguintes subvencións: subvención parcial dos xuros ós préstamos e subvención de ata 400.000 pts. para investimento de capital fixo.

6. Outras medidas de fomento do emprego.

No “Informe de Base sobre a Política de Emprego en España” publicado polo

Ministerio de Trabajo e Seguridade Social en 1.988 aparecen medidas de creación de novos empregos mediante o fomento do emprego no sector público, como son a colaboración entre o INEM e os organismos públicos e os traballadores temporais de colaboración social, fomento de emprego no sector privado ou como medida en favor de categorías específicas de traballadores, a incentivación na contratación de xoves traballadores, mentras que as xubilacións anticipadas encádranse dentro das denominadas medidas de reparto de emprego.

a) *A colaboración entre o INEM e os organismos públicos*, cúa contratación está regulada pola Orde Ministerial de 21 de Febreiro de 1.985 que fixa as bases xerais para o establecemento dos Convenios de Colaboración entre o INEM e os organismos citados. Os convenios regularán a colaboración entre o INEM e o outro órgano público para a realización de obras ou servicios de interese xeral e social de competencia do Ente Colaborador por traballadores desempregados. No convenio debe figurar a aportación económica de cada parte á execución das obras e servicios, as accións de formación profesional a desenvolver, modalidades de contratación, etc.

Dentro das obras e servicios propostos darase preferencia a: os que teñan un maior interese xeral e social; os que permitan a creación permanente de postos de traballo; os que favorezan a formación e práctica profesional dos contratados.

A selección dos traballadores para estes convenios farase dentro dos desempregados inscritos no INEM, en función da maior adecuación ó posto ofertado, superior en antigüidade como demandante de emprego e maiores responsabilidades familiares.

b) *Os traballadores temporais de colaboración social*, medida regulada no R.D. 1809/86. Esta medida de fomento de emprego é un cambio de filosofía, ó entender que a política de emprego tamén abarca traballos excluídos dos esquemas formais do contrato de traballo, xa que permite ás Administracións Públicas utilizar traballadores perceptores do seguro de desemprego, para labores que redunden no beneficio da comunidade, previa selección do INEM, por unha duración máxima igual ó tempo que lles falta por percibir a prestación por desemprego, que se continúa a percibir, completando a Administración a diferenza entre a contía da prestación, o subsidio e a base reguladora sobre a que se teña determinado a prestación de nivel contributivo, coa garantía, en todo caso, de cobra-lo Salario Mínimo Interprofesional vixente, facéndose cargo tamén das cotas correspondentes por accidentes de traballo e enfermidades profesionais.

c) *A incentivación da contratación de xoves traballadores*, regulada pola Lei 8/80 e R.D. 1.992/84.

Contrato para a formación que ten por obxecto potencia-la contratación

de xoves e minusválidos, combinando a prestación de traballo retribuído e a formación laboral non retribuída.

É un contrato para maiores de 16 anos e menores de 20 anos ou minusválidos sen límite de idade, para realizaren, respectivamente, un traballo retribuído unicamente en canto ás horas efectivamente traballadas e a impartición dunha formación que lle permitan desenvolver un posto de traballo. A duración deste contrato non pode ser inferior a 3 meses nin superior a 3 anos.

A xornada laboral repártese entre ensinanza e traballo efectivo, de forma que o tempo adicado á ensinanza non pode ser inferior a un cuarto nin superior á metade do convenio no contrato.

A empresa que contrata a tempo completo a un traballador para a formación, ten unha redución do 100% ou do 90%, respectivamente segundo teña o seu cadro de persoal menos ou máis de 25 traballadores, da cota empresarial por contingencias comúns da Seguridade Social. Ademais, o Plan F.I.P. establece unha subvención de 90 Ptas. por traballador e hora de formación.

Contrato en Prácticas, ten por obxecto potencia-lo emprego dos titulados, ó traves dun traballo retribuído que lles permita perfeccionar e aplica-los seus coñecementos e lles facilite unha práctica profesional axeitada ós seus estudos. É un contrato para quen estean en posesión dunha titulación legal, académica ou laboral, de prestación dun traballo retribuído axeitado ó seu nivel de estudos. Debe celebrarse dentro dos 4 anos inmediatamente seguintes á finalización dos estudos, por un tempo non inferior a 3 meses nin superior a 3 anos.

A empresa ten unha redución do 75% da cota empresarial por contingencias comúns da Seguridade Social, sempre que contrate ó traballador en prácticas a tempo completo.

d) *As xubilacións anticipadas*, como instrumento de reparto de emprego.

Contrato de substitución por anticipación da idade de xubilación, que ten por finalidade a contratación de traballadores desempregados e substitución de traballadores que anticipen a súa idade ordinaria de xubilación de 65 a 64 anos. A empresa está obrigada a substituí-lo traballador xubilado por outro traballador, ó que pode contratar por calquera modalidade contractual, excepto a tempo parcial e cunha duración como mínimo de 1 ano.

Contrato de relevo e xubilación parcial anticipada. O contrato de relevo é o que se concerta cun traballador inscrito no INEM como desempregado, para ocupa-la parte da xornada deixada vacante por un traballador que voluntariamente accede a unha xubilación anticipada parcial, á vez que se lle fai un contrato a tempo parcial pola xornada traballada. Para solicitar este tipo de xubilación parcial anticipada, é preciso que se reú-

nan as condicións xerais esixibles para causar pensión de xubilación, excepto a idade, non debendo atoparse a máis de tres anos da fixada no seu réxime de Seguridade Social para poder pedi-la xubilación.

Todas estas medidas de fomento ó emprego non surtiron todo o efecto que se esperaba, en moitos casos. A Economía Social non é suficiente con dotala de recursos económicos, hai que difundila e apoiála dende os entes públicos, fai falla xente que crea nela e se adique a poñela en marcha co respaldo decidido dos poderes públicos, fundamentalmente o Local, sobre todo en Galicia pola súa vocación individualista. En canto ás medidas de contratación de xoves nacen cunha boa filosofía, pero, en moitas ocasións, tamén serven para suministrar man de obra barata ás empresas, xa que non adican o tempo nin os medios necesarios para a formación deses xoves.

7. Programas públicos de emprego e formación. O programa de Escolas-Taller e Casas de Oficio.

Dado o problema de paro masivo, resulta absolutamente imprescindible acompañalas medidas de política económica con medidas de política activa ás novas necesidades da economía. Por iso hai que ter en conta, por unha banda, que as cifras oficiais de paro apuntan a un colectivo especialmente afectado que é o dos xoves demandantes do primeiro emprego e, por outra, que a falla de cualificación ou a inadecuación da súa formación cos requisitos profesionais das empresas ofertantes de emprego, así como a ausencia de experiencia profesional, soen constituí-las principais barreiras de cara á inserción profesional destes xoves.

Tendo en conta estes factores, hai dúas posibles políticas activas que poden contribuir tanto a resolve-lo paro masivo, como a renova-la estrutura productiva. A primeira, encamiñada a establecer un sistema educativo e formativo de calidade e axeitado ás necesidades productivas e un reciclaxe, permanente que inclúe a toda a poboación en idade de traballar. A segunda, que compete ós poderes públicos para que impulsen novos espazos de actividade dirixidos ós xoves en paro. Estas dúas políticas son as que se formulan nos programas de Escolas-Taller e Casas de Oficios.

7.1. Escolas-Taller.

As Escolas-Taller xurden nos anos 1.985 e 1.986 como experiencia de formación e emprego xuvenil. Teñen como finalidade crear centros de formación e emprego onde os alumnos, preferentemente xoves menores de 25 anos en desemprego, ó tempo que se forman como especialistas nunha profesión ou oficio, adquiran experiencia profesional, realizando un traballo de utilidade pública, por medio do cal contribúe á conservación, restauración e novos usos do Patrimonio Artístico, Histórico, Cultural e Natural, e á rehabilitación de entornos urbáns ou do medio ambiente

e a mellora das condicións de vida das cidades.

Tódalas actuacións contidas no programa deben integrar: formación teórica, formación en talleres, e traballo práctico en obra. En definitiva, son programas de formación-emprego onde ambas características son imprescindibles.

Os proxectos constan dunha etapa formativa de iniciación. Posteriormente segue unha etapa de formación en alternancia co traballo dirixida á cualificación e especialización profesional. A duración de ambas fases para cada alumno traballador non será inferior a 1 ano nin superior a 3, non debendo ter unha duración inferior a 4 meses a primeira fase formativa.

7.2. Casas de Oficios.

Créanse pola Orde Ministerial do 29 de Marzo de 1.988 e é un programa inspirado na mesma filosofía que o de Escolas-Taller, configurándose tamén como un sistema de aprendizaxe que combina a formación teórica e a práctica, coa idea da inserción ou integración dos xoves no mercado de traballo. Diferénciase das Escolas-Taller en que se centra no entorno urbán e vai destinado o seu programa de xeito fundamental á recuperación de oficios artesanais en vías de extinción, como: canteirías, carpinterías, restauración de vivendas, etc.

Estas Casas de Oficios configúranse como un centro de formación ocupacional e de animación de emprego xuvenil que se propoñen cos seus programas mellora-las condicións de vida e rehabilita-lo propio barrio ou distrito urbano onde se atopan, dotándolle dos servizos dos que carece.

Os seus proxectos formativos constan, como nos das Escolas-Taller, de dúas fases. Unha primeira de formación ocupacional nunha especialidade formativa ou nun oficio e outra segunda, onde a devandita formación se imparte en alternancia co traballo ou a práctica profesional. A duración de ambas etapas nunca será superior a 1 ano nin inferior a 6 meses.

Tanto nun como no outro programa, na primeira etapa os alumnos reciben as becas e axudas económicas previstas na normativa do Plan Nacional de Formación e Inserción Profesional. Durante a segunda etapa, os alumnos serán contratados, co garante dun salario mínimo como retribución en proporción á xornada de traballo real.

Como obxectivos fundamentais pódense sinalar:

1. Formación de especialistas en profesións demandadas polo mercado de traballo e diversos oficios artesanos, acreditándoos cunha titulación profesional despois de segui-lo curso.
2. Integración e inserción profesional de xoves en paro, titulados ou non, cunha saída profesional como asalariados, autónomos ou cooperativistas, no ámbito da conservación, restauración, rehabilitación e construción en xeral.
3. Impulso e elevación do oficio do artesan, tanto a nivel social como dende a verquente do emprego, en especialidades como: cerámica, pel e

coiro, textil, papel e cartón, tallado de madeiras nobres, instrumentos musicais, estampacións artísticas, etc.

4. Difusión e implantación de novas profesións ligadas ó medio ambiente e á calidade de vida, con especialidades do tipo de: xardiñeiría, restauración da vexetación e fauna autóctona, guías-animadores de espazos naturais e eco-museos, etc.

5. Promoción das tarefas de restauración e conservación do Patrimonio Histórico ou entorno urbano, cunhas especialidades fundamentais: albañilería, canteiría, forxa, etc.

6. Actuar coma soporte de actividades culturais á vez que como embrión de futuros centros estables que faciliten o emprego á vez que serven como elementos de defensa e conservación do patrimonio da zona onde se atopa a Escola-Taller ou a Casa de Oficinos.

Os contidos formativos destes programas abranxen non só a formación nos oficios, como tamén formación na xestión empresarial e formación en novas tecnoloxías en canto que éstas supoñan avance nos procesos de produción e organización dos oficios tradicionais.

Os proxectos de Escolas-Taller e Casas de Oficinos deben ser promovidos por órganos da Administración do Estado, Corporacións Locais, Comunidades Autónomas, Organismos Autónomos, Entidades Estatais e Institucións Públicas ou privadas sen fins de lucro. As Entidades Promotoras teñen que cofinanciar xunto co INEM o custo dos programas.

Estes programas, que teñen como finalidade dar unha saída máis ó paro xuvenil, terían que estar máis afincados en equipos multiprofesionais de educadores especializados, pedagogos e psicólogos que deberían orientar ós xoves dende o momento mesmo que demandan unha praza, logo durante o seu período formativo, e por último, durante o proceso de búsqueda de emprego e ó longo do seu primeiro ano de experiencia laboral. Esta labor require un traballo mais especial no caso das alumnas, debido a que foron formadas en profesións tradicionalmente “masculinas” e enfrontan especiais resistencias no mercado laboral.

Estes equipos multiprofesionais estarían para dar asistencia técnica ó terminala formación en temas como: técnicas de búsqueda de emprego, posibilidades e trámites administrativos para se instalar como traballador autónomo, crear unha empresa ou constituírense nunha cooperativa de traballo asociado ou nunha Sociedade Anónima Laboral e apoio á xestión empresarial en aspectos tales como financiación, comercialización, recursos humanos, xestión tributaria e laboral.

8. O Inem cara ó futuro.

O INEM debe enfrontar dúas grandes retesías neste momento: dun lado, a erra-

dicación de vicios existentes, e do outro, a redefinición dos apoios que convén prestar ós servizos públicos de emprego.

En canto ó primeiro punto hai que diferenciar dous colectivos: o que usa os servizos e o que os ofrece. O que usa os servizos do INEM ten buscado, en demasiadas ocasións, unha resposta máxica ou paternalista ós seus problemas, cando a solución dos mesmos non era só responsabilidade nin competencia do INEM. O INEM confúndese moitas veces cun servizo de atención social ou cun lugar onde atopar man de obra barata por parte dos que ofrecen emprego. Esta imaxe, en moitas ocasións, foi fomentada polo propio funcionario dunha forma indirecta pensando que así axudaba ó parado. Esta confusión, en ocasións, ten chegado a desvirtualo sentido dos servizos e as actitudes dos usuarios. Non é fácil cambiar esta cultura, pero o cambio ten que ser responsabilidade de todos: dos que usan os servizos e dos que os atenden.

Ante todo, é fundamental que o desempregado coñeza o que ofrece (¿Cal é o seu potencial de coñecementos e habilidades que está disposto a aportar á sociedade laboral?), o como (¿de que xeito ofrece as súas capacidades?), e o cando (¿Cal é o seu grao de disponibilidad? ¿cando está disposto a ofrecer os seus servizos e a cambio de que?). O INEM debe axudalo a descubri-las súas habilidades e instruílo para que saiba organiza-la súa información e transmitila de maneira satisfactoria a quen lle oferte un posto de traballo.

Por outra banda, tamén o empresario debe cambia-las súas actitudes. O INEM non é o lugar onde se ofrece man de obra barata ou desesperada.

O empresario debe coñecer realmente cal é o posto que quere cubrir, cales son as súas características e funcións e, a partir de ahí, oferta-lo posto na oficina de emprego.

Pero o INEM, sendo un servizo público de emprego, non só debe organizarse e fomentar no demandante de emprego e no empresario actitudes novas que leven a colocar ó mellor, no momento oportuno e da forma máis fácil posible; ademais, debe xestionar programas para que tódolos traballadores estean en igualdade de oportunidades, a través da formación, información e de programas de reciclaxe laboral.

Que o INEM sexa un organismo máis eficaz no futuro é tarefa de tódolos implicados.

SUMMARY Here is a list of the programs promoting employment offered by the INEM: as a means of fomenting social-economy, local initiatives, self-employment, discrimination in favour of groups with greater difficulties, collaboration of the INEM with other public organisms to create more businesses, work-shops, and centres to gain more skills or learn new techniques, etc... Some aspects of the poor results obtained to date have been reflected upon: "It is not enough to provide economic resources in terms of Social Economy", "with respect to measures in favour of hiring younger workers, often they have the additional benefit of supplying cheap labour to businesses".

DA COMUNIDADE Ó DESENVOLVEMENTO COMUNITARIO*

Xan BOUZADA
Universidade de Vigo

Faise un intento de definición e revista do concepto e situación da comunidade na imaxinaria e na operatividade social. Examínase o desenvolvemento comunitario como metodoloxía capaz de actuar e transforma-lo ámbito da vida social local, entendido o DC como o situado “nunha área difusa entre a potenciación do tecido e organización social e o planeamento social da comunidade”.

1. Da comunidade.

Este traballo que hoxe presentamos é o primeiro dunha serie de dous ó longo dos cales desexamos abordar un problema sociolóxico: o da comunidade e o seu desenvolvemento, que evidencia un indudable interese nun país coma o noso que conta de entre os seus 313 concellos con 298 deles que posúen unha poboación inferior ós vinte mil habitantes e que observa, mesmo nas súas vilas de maior tamaño, como son, nunha grande medida, precisamente as relacións metafóricas da “comunidade” rural abandonada as que van ir consolidando e afirmando a súa presenza.

A “cuestión da comunidade” en socioloxía tense amosado susceptible de asumir varios enfoques os cales resultan distinguibles os uns dos outros, malia atoparse intimamente relacionados. Neste senso é posible concretar-la súa abordaxe desde unha serie de perspectivas de entre as cales as máis sobranceiras serían as seguintes:

1. A comunidade coma modelo social caracterizador dunha anterior xeira histórica que hoxe amósase superada nunha grande medida pola actual cultura occidental. Este enfoque percibiría á comunidade coma un feito fundamentalmente residual.

2. A comunidade como un tipo de organización social tradicional aínda vivo hoxe, pero que se atoparía vencellado de xeito prioritario, senón exclusivo, a certos territorios sociais caracterizados polo seu tamaño reducido, pola súa ruralidade e relativo arcaísmo, así como por un certo grao de incomunicación co exterior o cal daría lugar nelas á prevalencia de densas redes sociais internas sobre daquelas de carácter externo.

* Recibido en Decembro de 1991.

3. A comunidade coma un modelo peculiar de vertebración da socialidade que acada un determinado nivel de cohesión territorial, relacional e identitaria con relativa independencia do seu espazo de implantación e da súa configuración interna. Podendo éstas resultar tamén detectables en áreas “modernas” urbanas, barrios, suburbios, etc.

4. A comunidade e o comunitario como feito simbólico e social que é susceptible de poder impregnar toda unha gama diversa de iniciativas e proxectos, os cales engadirían ó seu carácter social á súa máis precisa tonalidade comunitaria e que abrangería a aqueles proxectos, colectivos e entidades ós que nalgún momento a socioloxía denominou tamén coma “comunidades de interese”.

5. En derradeiro lugar incluíríamos aquí unha última posibilidade, nunha grande medida relacionada coa anterior, que ven facer referencia á comunidade e ó comunitario coma pretextos potencialmente retroalimentadores de iniciativas e procesos de intervención e dinamización social que remiten á comunidade e ó comunitario (ou ó local) desde unha dobre proxección; o Desenvolvemento declara ter vocación Comunitaria, por desexar exercer sobre dunha comunidade constituída e desde bases e perspectivas encamiñadas á consolidación de modelos sociais aínda máis evolucionados e arrefecidos nos seus aspectos solidarios e comunitarios.

Ao longo deste primeiro artigo centrarémonos de xeito particular nos aspectos máis conceptuais e simbólicos que atinxen ó tema da comunidade e que nos remiten ós apartados catro e cinco, mentres que deixaremos para o seguinte traballo a abordaxe de todo o que se refire á relación existente entre os apartados dous e tres, relativo ás comunidades territoriais, co quinto e último. Asunto, o do próximo artigo, que coidamos hoxe do maior interese práctico para unha aproximación ó tema desde a realidade actual de Galicia.

Neste primeiro traballo tentaremos unha aproximación teórica ó concepto de comunidade así como ás súas virtualidades simbólicas e as dinámicas oscilantes e ambivalentes que éste ten vido experimentando e que aínda hoxe segue a experimentar constituindo ésta unha fonte de tendenciosos equívocos que cómpre detectar e recoñecer.

Asemade queremos indicar tamén aquí que esta primeira reflexión tentará establecer-las súas consideracións a partir de achádegos teóricos consolidados ó traveso da socioloxía da comunidade e do Desenvolvemento Comunitario e Local facendo fincapé máis nos fitos conceptuais que naqueles de carácter práctico.

Todo o relativo á consolidación da comunidade coma un valor social e á potencialidade do término de cara á construción simbólica do comunitario; así como aqueles aspectos que nos remiten á relación entre o comunitario/local e o Desenvolvemento Local e Comunitario, constituirán, logo, os eixos centrais da presente reflexión.

2. O concepto de comunidade e os seus límites.

A comunidade, a súa sustancia e a súa xénese, e xa desde as orixes da sociolo-

xía, levan despertado o interese dun número considerable de autores atraídos polo social. Sabemos que entre os clásicos Emile Durkheim e Ferdinand Tönnies¹ levaron a cabo un esforzo particular dirixido a desvela-los seus significados. Aínda que as súas análises non sempre resultaron converxentes, sí se produciu unha razoable coincidencia entre eles ó considerar-la “comunidade” como unha realidade arraizada nos albores do social e á asociación ou solidariedade orgánica como fenómenos prototípicos da modernidade. Para Durkheim a progresividade da segunda con respecto á primeira parece establecerse de modo contundente. Tönnies, pola súa parte, semellou deixar aberta unha vía á hipótese de que a modernidade puidese estar desaloxando á comunidade pola súa porta principal para darlle acollida afable desde a de servicio.

O concepto de comunidade leva experimentado unha lenta evolución ó longo dos últimos anos que semella terse resolto en virtude dunha relativa apertura do término para asumir máis amplos significados. Maciver no seu clásico “Community” defendía no 1917² a integralidade do concepto con respecto ó de asociación ou organización, os cales disporían de significados máis parciais ou restrinxidos. Para él o comunal resolvería as contradicións previas establecidas polos clásicos; a comunidade contería á asociación. Anos máis tarde e ó longo dunha reflexión minuciosa Jacqueline Scherer reaccionaría contra esta —na súa opinión— esaxerada redución do concepto para defender unha progresiva ampliación do seu significado³. Peter Willmott nun recente traballo reforza tamén esta tendencia dirixida a robustecer o alcance do concepto constatando, por outra banda, que a realidade social, ó seu xeito e por mor do uso, xa se encargara de ilo facendo⁴. Esta apertura, non obstante, e tal como veremos, non se atopará exenta de certas dificultades. A excesiva obesidade significativa do concepto pode conducir á súa disolución.

Algúns autores levan resaltado a presenza dun certo componente comunitario, ás veces de carácter místico, en movementos sociais e populares con raíces no século pasado, certos colectivos e comunas teñen actuado coma entidades que emprazaban ó individuo coma ser total no seu proxecto social⁵. Que a comunidade pervive

1. DURKHEIM, E. *La división del trabajo social*, Akal, Madrid, 1982, pp. 207-212; TÖNNIES, F. *Comunidad y asociación*, Península, Barcelona, 1979, pp. 210.

2. MACIVER, R.M. *Community: a Sociological Study*, Macmillan, Londres, 1917, p. 24: “A community is a focus of social life, the common living of social beings, an association is an organisation of social life, definitely established for the pursuit of one or more common interests. An association is partial, a community is integral”

3. SCHERER, J., *Contemporary Community. Sociological Illusion or Reality*, Tavistock, Londres, 1972, p. 118: “In terms of community, we have defined the term so narrowly on the basis of comparatively few anthropological studies and habitual labels adopted by administrative units for convenience, that we have convinced ourselves that community does not exist”.

4. WILLMOTT, Peter. *Community Initiatives: Patterns and Prospects*, Policy Studies Institute. Londres, 1989: “The two concepts —the territorial community and interest community— are not mutually exclusive (...) A local territorial community might contain several communities”.

5. SENNET, R. *Les tyrannies de l'intimité*, Seuil. Paris, 1979, p. 191.

na aldea moderna ou no territorio urbano é, para alén das intuicións de Tönnies, unha afirmación que se segue a manter. As comunidades experimentan tamén hoxe un preciso e elaborado renacer entre algúns grupos sociais da Europa máis norteña e privilexiada. Obviamente o número de exemplos e xeitos da súa permanencia, pode de seguirmos estes criterios, verse considerablemente incrementado⁶.

A palabra comunidade emerxe hoxe tamén como un término pleno de calidez que semella exhortar tibiamente á utopía, coma un refuxio que ofrece acobillo na tempestade imprevisible do social. Coma un sedante que conxura a indeterminación. Deste xeito o referente da comunidade se constitúe en itinerario que convoca á reconstrucción do equilibrio⁷.

O proxecto de construír-l comunidade xurde así coma unha concreción da vontade de erguer unha segunda casa que conteña dentro os alicerces da primeira e que metaforizando a área intermedia na que xerminou, alá na lonxana infancia, o ámbito securizador, dea producido obxectos-imaxes que axuden a reducir-la incertidume. Así se tentará consolidar un dobre simbólico que invirta e sublime ilusoriamente o vacío social ata alí precariamente soportado⁸.

Replegarse sobre da esencia, renunciando ó accidental, é o que predica a recuperación rousseuniana do home natural como saída securizadora que vertebra todo un despregue que procura nas follas usadas da protohistoria a ilusión liberadora. O natural xurde así como unha etapa no tránsito cara ó territorio idealizado da microcomunidad. Unha pequena comunidade de reducida xeografía que atopa o seu enclave privilexiado no proteico e denso universo rural⁹.

Emocións, máis que ideas, son as que emanan de esa palabra, a miúdo máis sensación que concepto. A comunidade xurde coma o territorio da homoxeneidade re-

6. GANS, H.J. *The Urban villages: Group and Class in the Life of Italian Americans*, Free Press. New York, 1962; SEELEY, J.R.; SIM R.A. e LOOSEY, E.W. *Crestwood Height: A Study of the Culture of Suburban Life*, Wiley. Toronto, 1963. WILLIAMS, W.M. *The Sociology of an English Village*, Routledge and Kegan Paul. Londres, 1956, pp. 155 y ss.; sobre do ámbito urbano ver: WILLMOTT, P. *The Evolution of a Community. A Study of Degenham after Forty Years* Routledge and Kegan Paul. Londres, 1963, pp. 110. GAUNT, L. e D. "El modelo escandinavo", pp. 483-507, en Burguière, A. et alii. *Historia de la familia*, Alianza Editorial. Madrid 1988, p. 506.

7. WILLIAMS, R. *Keywords*, Fontana. Londres, 1976: "This warmly persuasive word (...) it seems never to be used unfavourably". MAFFESOLI, M. "Resistance et identité", en Beauchard, J. *Identités collectives et travail social*, Privat. Toulouse, 1979, p. 56: "La recherche de niches de repliement sur les bases quotidiennes. La encore il faudrait poursuivre l'analyse pour montrer que ce phénomène n'est pas ponctuel mais qu'il manifeste une constante dans toutes les structurations sociales".

8. ERIKSON, E.H. *Infancia y sociedad*, Ed. Hormé. Buenos Aires, 1976, p. 214: "Comprobaremos que las neurosis contienen intentos inconscientes y fútiles por adaptarse al presente heterogéneo con los conceptos mágicos de un pasado más homogéneo". MENDEL, G. *La psychanalyse revisitée*, La Découverte, Paris, 1988, p. 22: —área intermedia— "où naîtrait la capacité d'une conciliation tempérée de l'irréalité consubstantielle de l'être humain avec la réalité objective (...) la formation d'une telle aire intermédiaire rend le sujet capable de créer des objets transitionnels, tels d'abord, ceux universels de la poupée, de l'ours en peluche, ou des jouets".

9. ROUSSEAU, J.J. *Emilio*, Edfaf, Madrid, 1985, p. 38. Pitrou, A. "La nostalgie du clan", pp. 78-86, en *Autrement*, nº 114, xulio de 1978.

conquistada, coma a posta en evidencia dun fondo valeiro producido pola disolución da vella socialidade que o tempo fora sedimentando. Na distancia, lúcidamente, Weber percibira ese fluxo que frecuentemente semella seguir a subxacer no discurso do sociólogo¹⁰.

A comunidade ten actuado coma unha estrutura que insume e asume nun todo, coma un modelo que reinserta, obturando tódolos poros que o individuo expón ó social concitando un desexo de integración plena que reacciona ante unha globalidade perdida que se añora na medida en que os vínculos se dilúen e a distancia se incrementa. Na lonxanía, o rural corporeizado na nostalxia da súa ausencia ve agrandar-la súa imaxe, hiperbolizar-las súas virtudes, borrar-las súas carencias. Na cidade anómica da crise a miseria autárquica xa esquecida rexurde na forma invertida e idealizada da seguridade cíclica da terra nutricia e inmutable.

Máis alá das súas fronteirase acharíanse: o risco, o cambio imprevisible, a heteroxeneidade, a entropía... . A comunidade xía idealmente o social erguendo un muro diante da indeterminación. O comunitarismo e a súa mística aspirarían nunha considerable medida a controla-lo futuro metaforizando o pasado¹¹.

Se a idea de comunidade e a súa vocación retroalimentadora semella perenne é quizáis debido tamén a que conta cuns bos propagandistas. Os urbanistas, metade arquitectos, metade sociólogos, levan mantido un longo pulso coa ilusión de recuperar-la comunidade. Ese proceso que viviu varias etapas ten resultado tamén ambiguo e con efectos diversos. O certo é que entre as matizacións pioneiras de Leo Kuper até a obra recente de Christopher Alexander, pasando por Morris, Willmott e tantos outros, pódese dicir que ese pulo prometeico permñañece e que a realidade non disuade, ó menos totalmente, a xestación dese tipo de proxectos¹². Construír a comunidade desde a mesa do urbanista permite recuperar o sentido máis xenuino da palabra utopía.

Os sociólogos, frecuentemente chamados á prospección do futuro cando non á profecía, teñen tamén e con diferente intensidade, aportado o seu grao para a masa deste pan. E aínda que algúns establezan unha perceptible distancia crítica con respecto a ese labor, o certo é que a búsqueda mítica da comunidade prístina e orixina-

10. ARIES, Ph. *El niño y la vida familiar en el Antiguo Régimen*, Taurus, Madrid, 1987, p. 12: "La consecuencia (...) es la polarización de la vida social del s. XIX en torno a la familia y a la profesión, y la desaparición (...) de la antigua socialidad". WEBER, M. *Sobre la teoría de las ciencias sociales*, Península, Barcelona, 1971, p. 38.

11. CROZIER, M. *La sociedad bloqueada*, Amorrortu, Buenos Aires, 1970, p. 66: "De hecho la nostalgia comunitaria expresa simplemente un temor ante las dificultades psicológicas de la elección, de la confrontación con el prójimo, una angustia ante la libertad y el riesgo. La pequeña comunidad es un refugio mítico".

12. KUPER, Leo *Living in towns*, Cresset Press, Londres, 1953; ALEXANDER, Ch. *Un lenguaje de patronos*, Gustavo Gili, Barcelona, 1980; MORRIS, R.N. e MOGEY, J. *The Sociology of Housing*, Routledge and Kegan Paul, Londres, 1965; WILLMOTT, P., 1963, o.c., e de WILLMOTT, P. e YOUNG, M. *Family and Kinship in East London*, Routledge and Kegan Paul, 1957, ver as súas recomendacións aos planificadores.

ria coma recoñecía Carl Withers no seu clásico da socioloxía da comunidade “Plainville” semella ser un rito que non chega nunca a diluirse do todo manténdose latente, ou ben renacendo no seo de novas propostas máis vivas e complexizadas¹³.

Esta tendencia que case se configura coma unha constante non é por suposto exclusiva da vontade prefiguradora de sociólogos e urbanistas, tamén o grupo social desde a súa propia historia semella ter tendencia a idealizar o pasado recente percibíndoo coma máis homoxéneo para dese xeito elaborar o seu propio modelo de comunidade perdida¹⁴. En todo caso emáis alá dos publicistas ós que o término congrega, o certo é que, tal e como constata Willmott (1989:1), a palabra leva experimentado unha expansión impregnadora ó longo do último cuarto de século: comunidade escolar, medicina comunitaria, centros comunitarios, comunidades de veciños, comunidades terapéuticas, arte comunitario ou emisoras de radio comunitarias, tentan todos eles engalanarse cun término que adxetiva con particular eficacia todo aquilo ó que se aproxima. A comunidade, morta ou non, ten sido capaz de seguir a gañar batallas.

3. *Do Desenvolvemento Comunitario.*

O Desenvolvemento Comunitario pola súa parte asumira xa ese adxetivo con bastante celeridade. Prácticamente nos albores da socioloxía teórica da comunidade xenerouse de xeito natural a posibilidade de intervir sobre do ámbito local para transformalo.

O concepto de Desenvolvemento Comunitario ten sido percibido en xeral coma aquél proceso que un colectivo ou unha determinada poboación pon en marcha para producir (con diferentes graos de autonomía e autoorganización) algún tipo de cambio social. O D.C. sitúase polo tanto nunha área difusa que pode oscilar entre a potenciación do tecido e organización social e a planificación social da comunidade. Dentro do concepto cabe todo aquilo que “estimule e anime á xente a expresar-las súas necesidades, a apoie nas súas accións colectivas ou lles axude nos seus proxectos”¹⁵.

O D.C., tal e como xa tentamos mostrar noutra parte¹⁶, concita un interese parti-

13. STEIN, M.R. *The Eclipse of Community*, Princeton, New Jersey, 1960; sobre do mesmo tema ver: D.W. e GREER, S. *The Concept of Community*, Butterworths, Londres, 1970, p. 11: “We shall have to invent new styles of community”.

14. WARE, C.F. *Greewich Village*, Houghton, Boston, 1953, p. 82: “Thirty or more years before (...) the village was, according to the testimony of the survivors, a genuine neighbourhood”; MOGEY, J.M. *Family and Neighbourhood*, Oxford University Press, Oxford, 1956, p. 87: “They described the first days of the estate (...) it was a period of great mutual friendliness, when groups of people helped one another in all sort of ways”.

15. EDWARDS, A.D. e JONES, D. *Community and Community Development*, Mouton / The Hague, París, 1976, pp. 138 e 141; BROADY, M. e HEDLEY, R. *Working Partnerships: Community Development in Local Authorities*, Bedford Square Press, Londres, 1989.

16. “Desenvolvemento Comunitario: marco teórico e reconceptualización”. Informe elaborado para a Consellería de Traballo e Benestar Social da Xunta de Galicia realizado no ano 1988.

cular coma nivel óptimo de intervención globalizada sobre do social con raíces nas experiencias de Animación Socio-educativa, Socio-cultural, Socio-económica Local e de Ordenación Territorial, achándose por suposto tamén no punto de mira central dos intereses tanto do traballo social e comunitario clásico coma do reconceptualizado. De todos modos no D.C. palpitou sempre un vigoroso pulo práctico por globalizar-la intervención e facela efectiva na dirección dun cambio social que servise á millora da calidade de vida das xentes ás que se dirixe, tamén é certo que as súas orixes arraízanse en estratexias moralizantes que solaparon nos comezos problemáticas xenuinamente sociais con discursos e retóricas de cariz moral. Desde o encomiable voluntarismo do fundador Charles Booth, pasando polo Recreacionismo made in USA ou a corrente antianómica da Animación Socio-cultural francesa ata recentes traballos de prevención criminolóxica comunitaria¹⁷ existe un fluxo teórico integrador que soña coa construción incruenta dunha homoxeneidade social plácida que non se vexa distorsionada por conflitos disfuncionais. Utopía que, máis ou menos claramente expresada, late sen dúbida no groso da práctica do traballo social que hoxe adoita estilarse entre nós. Esperanza equilibradora de clases medias que habita nos que traballan a ferramenta do técnico-social.

De tódolos xeitos a viabilización do D.C. está tamén obrigada como todo cristián a rendirlle tributos ó Cesar. Difícil, senon imposible, é quizáis aspirar a un D.C. incontaminado, crítico, puro, ¿revolucionario?¹⁸.

O D.C. que nace e se desenvolve na area do social vese obrigado tamén, coma toda acción social, a canear os condicionamentos difusos, pero constantes, a que se ve sometido polas distintas formas do poder. O máis frecuente ó que éste pode aspirar habitualmente é a promover colectivos que se autoorganicen e a atopar vías que permitan presionar ós que ostentan o poder político¹⁹. Quizais ahí se atope unha das causas da relativa desafección de certas comunidades cara a este reto diante da sospeita de poder estaren a participar nun xogo que parte coas cartas xa marcadas así coma con marxes de iniciativa moi reducidos.

Máis alá destes condicionamentos seculares, un tempo, o noso, definido pola

17. HOPE, T. e SHAW, M. "Communities and Crime Reduction", Her Majesty's Stationery Office, Londres, 1988.

18. Resulta moi discutible neste senso a proposta aportada por ENCABO, J. et alii, "Desarrollo de la Comunidad: ¿un nuevo mito?" en *Anales de Pedagogía*, nº 6, 1988, pp. 151-163.

19. DUBET, F. "Des nations sans État aux pays de l'Etat" en *Autrement*, nº 47, Paris 1983, pp. 10-15; p. 15: "Les mouvements qui s'organisent autour du local sont trop faibles pour se passer de relais politiques, mais c'est dans ce lieu que se joue l'avenir de la décentralisation". Nunha dirección parecida DONNISON, D. en "Social Policy and the Community" incluído en Bulmer, M. et alii *The Goals of Social Policy*, Unwin Hyman, Londres, 1989. Defende que é imprescindible para o éxito dos procesos de Desenvolvemento social o que éstos contén co apoio dos políticos locais. No mesmo senso exprésase GONTCHAROFF, G. "Le développement local dans les contraintes des systèmes institutionnels", pp. 23-39, en *Acteurs et actions de développement local*, College Coopératif de Bretagne, Saint Malo, 1986, p. 33: "Il me semble que les endroits où le développement progresse le mieux, ce sont ceux dans lesquels il y a le meilleur équilibre dans le tandem: Les associatif poussant, les élus se laissant pousser par les associatifs".

precariedade e a premura semella necesitar promover-la emerxencia de modelos utópicos de escala accesible en tempos de declive do Gran Relato.

Neste contexto, o Desenvolvemento Local e Comunitario rexurde coma unha utopía-refuxio para tempos de intenso desguace ideolóxico. O repregue defínese coma un novo ideal. Quíxose reforzar o estado e nacionalizar-la economía cando se confiaba nel. Agora o local e o seu desenvolvemento, coidan algúns²⁰, serven de terra de acollida ó inexorable reenfoque trala decepción.

Nas lindes do social o D.C. débátese fronte ás súas propias paradoxas. O D.C. coma vástago que é do fluxo racionalizador experimentado polo traballo social tívose, desde sempre, que enfrontar ó feito de que o seu éxito xerador de progreso se fose consumando na medida en que o comunitario se ía diluindo a expensas do orgánico e asociativo; o pouso comunitario actuou de feedback, de mecanismo de retroalimentación, senón de pretexto, para a execución dese tránsito. Aquí o informal comunitario ten servido de soporte á desaparición do expresivo como centro e á súa substitución pola nova centralidade instrumental e formal que caracteriza diferencialmente ás sociedades ou grupos sociais modernos máis complexos e organizados. Coma decía Maciver (1917:211), “é literalmente certo que a comunidade para poder salvarse non lle queda máis remedio que desaparecer”.

Realidade paradóxica tamén a dos seus axentes convocados. O D.C. nacido para favorecer-la democratización do social atópase fronte á repetida constatación de que quen acuden á súa convocatoria proceden con máis frecuencia da desexada de sectores sociais intensamente autoseleccionados. No mellor dos casos: os máis equipados dos precarios (Edwards, A. et alt. 1976: 174). Os líderes da acción selecciónanse aínda en maior medida. O precario económico, non só o é a ese nivel, tamén o é cultural e socialmente. E precisamente o cultural e o social resultan ferramentas cardinais para o labor de desenvolvemento das comunidades.

Deste xeito a afirmación de que o D.C. e o D.L. e a descentralización política teñen sido procesos que en xeral viñeron favorecer ás novas clases medias profesionais convertiráse nunha opinión crítica de ampla difusión. De tódolos xeitos os límites e as formas de manifestarse este privilexio admite algunhas matizacións necesarias. Os próximos anos e a vindeira historia do D.C. e o D.L. axudarán a desaxar esa incógnita.

Do mesmo xeito que acontece coas distintas clases sociais tampouco todas as colectividades parten en igualdade de condicións para facer fructificar-las súas estratexias de D.C. e D.L., aquelas máis dotadas técnica, cultural e socialmente terán á súa vez maiores facilidades no camiño para que o proceso iniciado poida chegar a bo término²¹.

20. PLASSARD, F. *Autonomie au quotidien. Réponse à la crise? Rôle et sens des microinitiatives*, Chronique Social, Lyon, 1984. 152.

21. Nos traballos: *Empleo y educación a nivel local*, Ministerio de Trabajo, Madrid 1989 e MACROBIE, G. *Small is possible*, Jonathan Cape, Londres, 1981, móstranse experiencias punteiras no D.C. e L. situadas no Canadá, en Inglaterra e nos Estados Unidos.

Se nos últimos anos se levan evidenciado tendencias descentralizadoras no contexto europeo, habería que dicir que este tipo de procesos non se desenvolven sen suspicacias, apuntando en ocasións a hipótese de nos podermos atopar diante dunha estratexia prevista polo sistema que tería a súa orixe nun intento do centro por deslastrarse de certos campos de xestión gravosos que lle resultaría máis doado deixar administrar desde a periferia²².

O D.C. e o D.L. promóvese con frecuencia en áreas e conxunturas sociais e económicas excesivamente fráxiles. A economía social poténciase a miúdo cando a situación económica é menos doada e alí onde as condicións son menos propicias, é dicir, cando e onde o capital privado non se atreve²³. Nestas condicións resulta verosímil a afirmación de que o D.C. e L. se atope nunha certa medida traballando a favor dunha progresiva sociedade dual na que algúns vexetan inactivos nun paro forzoso, outros traballan en exceso e mal pagados, mentres unha minoría atopa aco- modo privilexiado en sectores tecnolóxicos punteiros. Os efectos constatados polas estratexias promovidas deica hoxe polo D.C. e L. poderían, algunhas delas apuntar cara esta hipótese.

Así tenden a configurarse en ocasións diversos micropoderes descentralizados e locais que nunca chegan a acadar-la carta de adultos que lles permita desvincularse do poder decisorio do centro. Desde estas limitacións chegan a producirse dinámicas de D.C. e L. que, ocasionalmente inermes, conclúen por atopar o seu norde nunha volta da noria que as reconduce na procura de solucións ó maná da gran industria. E todo iso ó traveso da asunción xeralizada dunha “nova” ética empresarial competitiva que así se autolexitima devindo necesaria e universal²⁴. Deste xeito o D.C. e L., inicialmente xurdido coma un mito blando que quería servir de resposta a unha sociedade dura e hipercompetitiva, pode verse abocado a asumir, alomenos en parte, unha nova identidade diferente diante da perentoriedade de ganar en eficacia.

Neste contexto o D.C. e L., tras ter asumido nunha considerable medida o impulso social crítico dos anos sesenta, correría agora o risco de desvirtuarse convertíndose nun neocanalizador domesticado da enerxía transformadora que definiría aquela época²⁵.

22. WILLMOTT, P. (1989), op. cit., p. 29: “That decentralised administration made for more effective management (...) might save money or at least mean that it could be spent to better effect”.

23. ROBERTSON, J. *Future Work*, Gower Andersoht-Hampshire, 1987, p. 152: “Community businesses and community enterprises. This new approach to economic self-help in areas o high unemployment which are unattractive to conventional profit-making business”. En *La Voz de Galicia* de 12-2-89 indicábase: “Baja un 50% el ritmo de creación de sociedades anónimas laborales en Galicia (...) y España, al mismo tiempo que se producía un alza histórica de la bolsa española”.

24. Sobre disto ve-lo artigo de Landais, F. no nº 4 da revista *Autrement* dedicada monográficamente ó tema do Desenvolvemento Local.

25. Observando o recente dinamismo do desenvolvemento local francés o sociólogo Yves Barel en (1984), op. cit., p. 16, prantexaba a hipótese de que moitos dos “novos empresarios”, máis ou menos alternativos, resultasen actuar coma neocanalizadores da enerxía crítica dos anos sesenta.

Que nos atopamos asistindo a un proceso de desguace do estado do benestar resulta hoxe evidente nalgúns países europeos e que diante desta situación non xurden propostas excesivamente orixinais máis alá da redefinición de antigas estratexias, semella tamén craro. Neste punto algúns afirman ou se cuestionan os límites do D.C. e L. para erixirse nunha “terceira vía” que puidese de xeito incruento resistir no presente e prefigurar o futuro²⁶.

Noustante o D.C. e L., ou alomenos a sociedade civil popular desde a que é exercido, e tal como nos teñen amosado algúns autores recentemente²⁷ é susceptible asemade de ser percibido coma unha canle robusta aberta a xogos que exercen desde o pulo popular no redeseño dunha sociedade máis libre e solidaria en xeiras coma as presentes nas que o bloqueo teórico e a desafección arrasas unhas leiras nas que anceia medrar o neoliberalismo.

Con relativa independencia dos sesgos e ambivalencias subxacentes naquelas dinámicas que enfrontan hoxe ás comunidades co seu desenvolvemento que a miúdo resultan herdeiras dun denso pulo mítico integrador baseado en evocacións pastorais fondamente conservadoras. Cómpre asemade incidir na capacidade de éstas para erixírense en eixos produtores de modos renovados de cooperación e solidariedade. Procesos, os vividos polas comunidades, intensamente paradóxicos ó construír éstas, inexorablemente, o seu ideal de desenvolvemento co recurso radical á disolución e substitución do modelo de comunidade preexistente. Dilema que devén irresoluble en virtude dunha poderosa regra do holismo²⁸ que ó concebir á comunidade coma un sistema baseado nunha constatable e nada arbitraria adxudicación dos roles dá lugar a que calqueira transformación nalgunha das súas partes, ou do xogo do seu sistema de actores, poida conducir a toda unha redefinición no perfil do seu modelo global.

Dilema éste no que acocha un ineludible dobre proceso de cambio chamado a tentar buscar azos nos alicerces e a conservar o conservable ó tempo que a procurar o cambio renovador que permita conxurar no social a indeterminación e a barbarie neodarwinista.

4. *Para concluírmos.*

O D.C. e L. , propulsor de intervencións globalizadoras perfírase hoxe coma un mito funcional chamado a amortiguar-la ansiedade social diante dunha situación que é percibida coma de bloqueo.

Na medida en que esta sociedade se atope capacitada a corto prazo para dar unha

26. ROBERTSON, J. (1987), op. cit., p. 153.

27. RODRÍGUEZ VILLASANTE, T. “Movimiento ciudadano e iniciativas populares”, *Cuadernos Hoac*, nº 16, abril, 1991; AROCENA, J. *Le developpement local*, L'Harmattan, Paris, 1986.

28. FOSTER, G.M. *Las culturas tradicionales y los cambios técnicos*, F.C.E., México 1988, pp. 25 y ss.

saída política global a ese cerco, o D.C. favorecendo un espellismo e desactivando ese potencial, podería estar a actuar coma un mito de ocultación, mentres que, e tal como é farto probable, se a situación social mantén o seu actual repregue favorecedor da remisión das tensións e frustracións ós ámbitos familiar, individual e síquico, o D.C. podería estar a configurarse coma unha proposta solidaria favorecedora do reforzamento dos fluxos de democratización e de resistencia ó deterioro social.

Segundo que a presente crise social que hoxe afrontamos poida posibilitar-la xerminación de alternativas políticas activas e democratizadoras ou que únicamente sexa susceptible de provocar marxinalizacións pasivas e fraxilización social, o D.C. e L. poderá resultar hoxe un mito disuasor ou ben unha utopía factible que alomenos servise de contención ao, en aparencia, progresivo vacío social.

Compriría dicir, chegados a este punto que malia a ambigüedad ambivalente das funcións sociais do D.C., a peculiar realidade sociolóxica de Galicia presenta un perfil que semella querer avanzar e resolver na práctica moitos dos dilemas ideolóxicos que coutan hoxe o camiño teórico do D.C. e L.

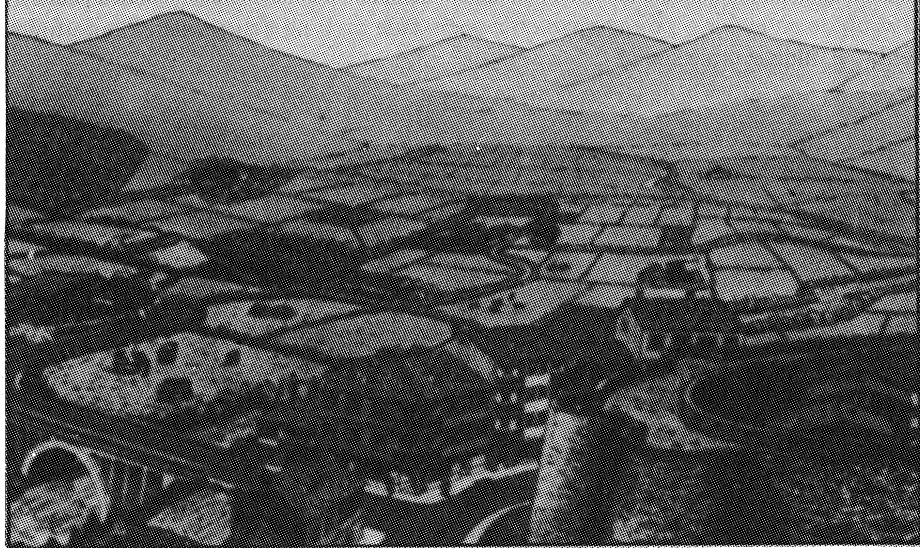
Se no rural e no semirural de Galicia o D.C. e L. semella estar hoxe a abrirse a unha serie de experiencias anovadoras con base no cooperativismo agrario, nalgúns casos, ou nos programas de desenvolvemento local apoiados desde as institucións, noutros. Cómpre asemade dicir que desde unha perspectiva diferente a ésta, e nunha grande medida complementaria, nos nosos barrios urbáns está a emerxer e a medrar hoxe con forza unha nova vontade política que ten coma punta de lanza a recuperación do sentido social e político das comunidades en virtude da potenciación do protagonismo do actor local. Barrios coma o de Caranza na Coruña ou Casco Vello en Vigo e algúns outros, están a poñer hoxe os alicerces dunha primeira pedra pioneira no xeito de entender o protagonismo da sociedade civil no actual contexto de fondo cambio e intensa crise social.

SUMMARY Here an attempt is made to define the concept of community and review its situation in the social imagery and social operativity. Community development is examined here as a methodology capable of acting on and transforming the settings of everyday social living, wherein DC is understood to be situated "in an area spread out between the potentiation of networks of social organization and the social planning of a community".

CAIXA RURAL
DE LUGO

No campo e na cidade

NOTICIAS DE ACTOS

Programa de formación. A Asociación Para a Economía Social —coeditora desta publicación—, a Universidade de Vigo e a Consellería de Traballo teñen decidido poñer en funcionamento un programa de formación para cadros da Economía Social. Interesados en programas de formación, mesmo individualizados e atendendo a tódolos aspectos da formación, poden dirixirse á Constantino Gago Conde, EUEE (asociación Para A Economía Social), fax 986-211840; ou ben Apartado 5172 de Vigo.

Xornadas de cooperativismo na confección, Vigo, 13 e 14 de Decembro de 1991. Universidade de Vigo, Consellería de Traballo e Asociación para a Economía Social.

Lugar de encontro onde se deu cita a tódalas Cooperativas da Confección, Escolas Taller, ademais de numerosas personalidades relacionadas e interesadas neste sector da economía galega.

O fin das xornadas era realizar un estudio xeral e obxectivo coa intención de que entre especialistas e afectados, tendo presente os problemas que na actualidade afectan ó sector, se toparan remedios e alternativas para os mesmos.

As primeiras intervencións baseaban as súas ponencias baixo o tema “Tendencias futuras na industria da Confección. Consideración prospectiva”. Tema que pola dimensión e profundidade coa que foi abordado, ó principio observábanse facianas asombradas diante de tales exposicións, como: Sistemas informatizados de confección, información centralizada, necesaria reestructuración nun prazo non superior a dez anos para poñerse ó alcance das innovacións, etc., polo que a maioría da xente, miraba pero non veía, ouvía pero non escoitaba, pois sen dúbida crer iso coma un posible futuro para elas, sería como pensar que os sonhos fanse realidade.

Xabier Vence Deza (Profesor de Economía Aplicada), logra captar a súa atención coas súas primeiras tonalidades sobor o 10% que supón o sector textil en Galicia sobor a totalidade do emprego. Dando corpo con este dato ó valor e estima persoal dos asistentes.

Realizado un percorrido pola historia ata chegar á realidade actual do sector textil galego, afirma que é necesario incrementa-los investimentos en tecnoloxía aínda

que iso conleve un reaxuste nos cadros de persoal.

Aclara o papel secundario e triste futuro das cooperativas subcontractadas. Afirma: “Son comodíns que non só dependen do mercado, como tamén dos competidores para os que traballan”. Asegura que a única alternativa para as cooperativas é a Producción independente, coa axuda de consorcios de cooperativas.

Concha Mayoral, subdirectora de industrias textís do Ministerio de Industria, fai fincapé no entorno competitivo, resaltando o significado da dimensión, afirmando que unha industria con menos de 28 traballadores é absurdo. Ve a prospección do futuro cara a exportación, coa axuda da cooperación intersectorial (textil-confección-comercialización). A eliminación de toda a subestima sobor das marcas españolas, no que estamos á altura dos demais países, permítenos dedicarnos a mellorar en:

- Coñecemento sobre a distribución, técnicas de creación de gustos.
- Estratexias Promoción Exterior (Mercado Extranxeiro)
- Estratexias de Formación (Expertos, reciclaxe humán e técnico)

Ricardo Amor (no nome do Director Xeral de Industria), expón un duro diagnóstico sobre o cooperativismo galego neste sector. Afirma que existe:

- Mínima cualificación para a gran demanda.
- Poucos xestionadores de Márketing.
- Increméntanse os deseñadores.
- Un só cliente para moitas cooperativas (180 na Coruña).
- Salarios baixos, media 800.000.- Pts. ano/socio.
- Períodos de inactividade.
- Contabilidade xestionada por externos.
- Non competitivas.
- Formulación nula, etc.

E os resultados non subirán se non mellora a calidade do investimento. Resalta que por parte da Administración Autonómica, dito sector mantén preferencia nas súas actuacións, tratando de paliar deficiencias con subvencións para a formación e inmovilizado, cara a incrementa-la dimensión e calidade.

Os asistentes, rostro de resignación coa súa realidade, aceptan estas duras afirmacións antes de hipócritas ironías.

Por parte de Ramón Díaz Carrero, (Xefe de Servicios da Consellería de Trabaño) opina que quizais a Economía Social (Cooperativas), teñan uns principios anti-gos, tal vez desfasados hoxe en día. Relacionando deseguido as axudas de fomento de emprego nas cooperativas por parte da Consellería:

- Asistencia Técnica na creación (do 50% ó 100%)
- Asistencia de Formación.

- No plano financeiro (Préstamos co interese do 6%)
- Rendas de subsistencia.
- Excepcionais.

Unha vez dado turno a rogos e preguntas, a xente intervén, non moito pero si con preguntas claves: ¿Que ocorre coas subvencións, pois a realidade axústase moi pouco á teoría? Leis obsoletas ou en casos fallas dunha regulamentación específica. ¿Cal é a verdadeira orixe do nacemento das cooperativas? Alternativas para saír do paro, descentralización da produción, adaptación á competitividade. ¿Que ocorre co ensino neste campo? Escolas poucas e deficientes (Zaragoza) non existe peritaxe de confección. Pero a realidade é que a rapidez non deixou reaccionar con flexibilidade e atopámonos con que o desenvolvemento da maquinaria vai por diante do desenvolvemento do home, aínda que o INEM tenta paliar esas deficiencias. ¡Sensibilidade á Administración, emprego terceiromundista, salario baixo, non existe formación, non existe capacidade de xestión,..Este sector mantén preferencia, aínda que é certo que non existe fácil solución.

Con respecto a outras experiencias do cooperativismo da confección, temos:

Arcadi Vilert (Director de Promoción Empresarial da Federación de Cooperativas de Traballo Asociado de Cataluña FCTAC e Director do Desenvolvemento Empresarial de COCETA). Opina que o sector necesita unha reconversión e adaptabilidade.

Resalta tamén que o fracaso da maioría das cooperativas estriba nunha concepción errada.

Cooperativa:

- Propiedade = Socios.
- Poder= Asamblea organizada con acta firmada.
- Mando= Xunta directiva que executa acordos tomados soio e exclusivamente na Asamblea.

Afirma que a alternativa e solución está na dimensión e para elo e necesario formar:

- *Organizacións*, con principios de solidariedade e sentido de grupo.
- *Consortios*, que esixen ós seus integrantes (cooperativas), uns requisitos tanto de dimensión calidade e aportación.

Rematada a primeira xornada a cargo de Primitivo Borjabad Gonzalo (Profesor da Universidade de Barcelona. Departamento de Dereito Mercantil). Tamén membro do consello rector dunhas 30 cooperativas o cal non deixa dúbida sobre a súa experiencia.

Recoñece o sector coma un entorno difícil polo que cre imprescindible marcar unhas pautas e obxectivos.

- *Cara onde imos?*
- *Que queremos conquistar?*
- *Que dificultades atoparemos?*
- *Como se consiguen os recursos financeiros?*

Facéndonos posteriormente mención de todos os posibles recursos financeiros dos que dispón unha cooperativa.

Rematada a súa exposición, este último ponente recibe numerosas preguntas dos asistentes, que viraban ó arredor dos seus problemas internos que ó mesmo tempo formaban parte das súas meirandes preocupacións a priori.

A 2ª xornada comeza no panel co “Futuro do Cooperativismo no proceso de produción na confección”, con Xurxo López Neira (Promotor do Cooperativismo na Confección). Comenta que a súa finalidade foi sempre palia-lo paro naquelas po-boacións máis necesitadas e con xente xoven que nun principio non tiña outra alternativa de futuro. Coincidindo con outros ponentes en que a falla de organización interna e a pouca capacidade de xestión fai que os problemas se agudicen ante a demanda de calidade.

Ainda que se vislumbra unha certa “claridade” no medio de tanta escuridade: *o consorcio* co que está seguro que viría a especialización, a racionalidade e a busca de novos mercados.

Seguidamente Rogelio Martínez Bouzas (Xerente da Asociación Textil de Galicia), opina que o proceso de evolución foi moi rápido, creando un mercado con moitas esixencias, e que a un curto prazo existirá un propio e único mercado comunitario, para o que debemos estar preparados para estar á altura dos demais.

Pecháronse as xornadas coa intervención de Cooperativistas e membros das asociacións de cooperativas, quen coincidiron en crer que o futuro está nas súas mans, se entre todas se esforzan por conseguilo xa que coñecen a priori que ese camiño non está asfaltado. Conseguindo que co dito mensaxe se sentisen identificados todos os alí asistentes.

Maximina Pereira

O excelente leite de FEIRACO.

No número 137, correspondente ó presente mes de xaneiro, a revista *Compra Maestra* da Organización de Consumidores e Usuarios publica os resultados dunha ampla análise efectuada a 34 marcas de leite; despois de estudia-las variables básicas coas que o produto leite se presenta no mercado: contido, composición - estruc-

to seco, graxa, proteínas, lactosa - conservación, estabilizantes, sabor e prezo, a Organización de Consumidores e Usuarios califica a Feiraco co título de Compra Maestra, sendo o único leite de Galicia merecedora de tal calificación.

Do amplo informe da OCU destacámola consideración do proceso UHT, ó través do cal o leite se esteriliza por “pulverización”, como o máis moderno e importante, sendo o outro sistema, a “uperización”, un dos máis antigos, contrariamente ó que pretende determinada publicidade.

Compra Maestra” considera que as proteínas do leite, de fácil asimilación e alto valor biolóxico, definen a calidade do produto, e destaca que Feiraco é o leite con porcentaxe máis elevada de tódalas producidas en España.

No referente á análise de prezos destacamos un párrafo do informe, moi significativo para os consumidores:

“O abano de prezos para os leites con calificación global de boa ou moi boa vai dende as 73 pts/L de Feiraco, ata as 104 pts/L ou 106 pts. litro de media de Pascual e Puleva; é dicir, que polo que se compran dous litros de Pascual ou Puleva pódense comprar tres de Feiraco, de calidade comparable”.

O recoñecemento, por unha organización independente de defensa dos consumidores da calidade de Feiraco, constitúe unha enorme satisfacción para tódolos que interveñen nos procesos de produción, fabricación e venda dos nosos produtos, confirmándose así a importancia que para o desenvolvemento e modernización das explotacións gandeiras do campo galego teñen os rigorosos controles da Cooperativa Feiraco sobor da calidade das súas materias primas e produtos.

A FUNDACIÓN PARA A PROMOCIÓN DO EMPREGO DE AS PONTES.

Con data 13 de Novembro, o Alcalde das Pontes, Aquilino Meizoso Carballo, reméсанos o Informe do Secretario da Fundación, “co rogo da súa publicación, ós efectos de divulga-las actuacións desenvolvidas neste Concello tendentes a favorece-las actuacións empresariais que se pretenden implantar”.

Manuel Larrosa Rodríguez, Secretario da **Fundación para a Promoción de Emprego de As Pontes de García Rodríguez**, *Informa*, 1º Dende a constitución da Fundación para a Promoción de Emprego, participada pola Empresa Nacional de Electricidade, S.A., Concello de As Pontes, Sodiga e entidades sindicais, efectuáronse concesións de subvencións nas contías refreixadas no cadro que segue, investimentos e creación de postos de traballo:

Comité Ejecutivo 8 de Abril de 1991

Peticionario	Subvención	Investimento	Actividade Denominación	Postos traballo
Ramiro Aldao Cao	2000000	20000000	Confecciones Martínez y Ardao	15
José León Calvo	967265	30000000	Taller de montaxe de sonido en automóviles	2
Mª José Castro R.	3698414	52408000	Severiano Artesanía, sa	12
Nicasio Casal R.	238290	7500000	Excavacións e transportes	1
Fco. Maceira Alv.	613714	10000000	Talleres metálicos Maceira	4
TOTAL	7517683	119908000		34

Comité executivo 13 Maio 1991

Geogalaica sa	5906369	102600000	Formigón	13
Luís Barrio doel	1697596	29150788	Autolavado, aluger maquinaria	6
TOTAL	7603965	13575088		19

Comité executivo 31 Xuño 1991

Rivera Formoso	2900408	80000000	Estación de servicio	5
Manuel Rodríguez	4929452	121000000	Transporte de mercancías	15
Mª Rocío Blanco	143337	2000000	Guardería chiquitines	1
TOTAL	7973197	203000000		21

Comité executivo 4 de Novembro 1991

Ángeles Santiso	16107110	324442720	Lyrogal sc transportes contrat	30
Álvaro Baamonde	452955	17400000	Transporte mercancías	1
Evangelino Oter	1474244	24000000	Talleres mecánicos-venda Opel	6
Belarmino Mart.	81643	2000000	Juncal-lencería	1
Andrés Varela P.	1708344	40000000	Taller mecánico	4
José A. López Pe	274843	9000000	Construcción albañilería	1
TOTAL	20099139	416842720		4
Global	43193984	676474508		117

2º. O Concello de As Pontes por acordos plenarios con data 16-11-89, 13-11-89 e 1-10-90, efectuou cesións de dereito de superficie no Polígono Industrial de propiedade municipal "Os Airios" ás empresas citadas no cadro que segue con indicación das respectivas superficies:

Data acordo plenario.- Denominación.- Actividade.- Superficie:

16-10-89.- Formigón Geogalaica, s.a.-Planta industrial para a fabricación de formigón preparado.- 10 000 m2

13-12-89.- Unión Fenosa.- Planta de biomasa, planta piloto para o aproveitamento industrial dos residuos de orixe forestal.- 10 000m2

1-10-90.- En trámite.- Nave industrial destino a taller eléctrico de maquinaria pesada.- 2 000 m2.

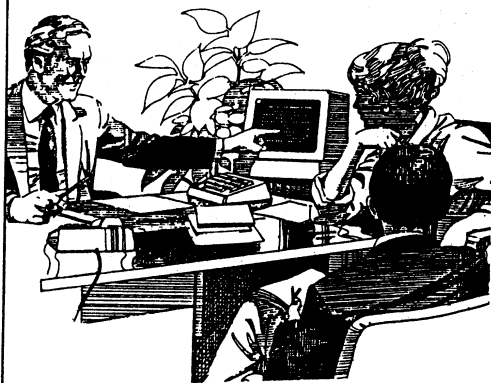
1-10-90.- Talleres Pergue, sl.- Nave industrial para almacenamento de material e camiós.- 2 000 m2

Asimesmo están en trámite máis cesións de dereito de superficie a diversas empresas.

As Pontes, 13 de Novembro de 1991. Asinado.

SOMOS PROFESIONAIS

ASI SON OS NOSOS SERVICIOS

Aforro

Libretas - Contas Correntes - Domiciliación
Nóminas - Tarxeta "Caixa Amiga"- Tarxeta Visa

Financeiros

Préstamos Persoais - Préstamos Vivendas
Préstamos Profesionais - Préstamos Pymes
Activos Financeiros - Obrigacións - Cédulas

Sociais

Clubes de Xubilados - Garderías Infantís
Residencia de Estudiantes - Auditorios
Salas de Arte - Centros de Formación
Premios Literarios - Actividades Socioculturais

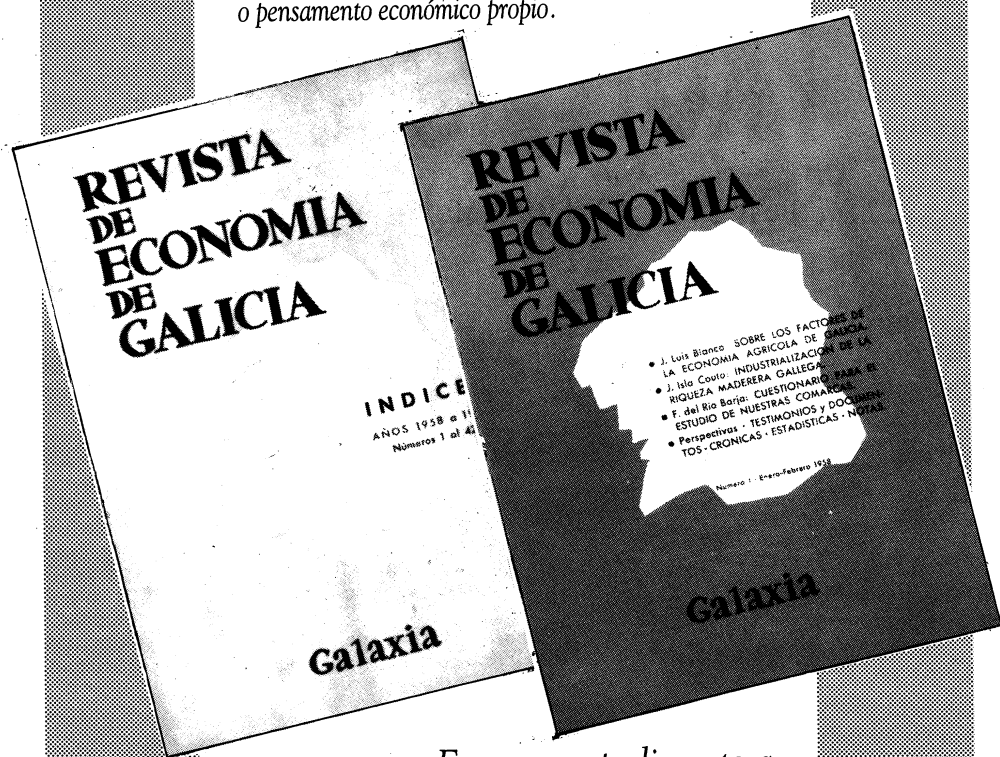
SOMOS PROFESIONAIS

CAIXA DE PONTEVEDRA

Revista de Economía de Galicia

10 anos (1958-1968) vigorando
o pensamento económico propio.

Faga o seu pedimento a

Editorial Galaxia

Reconquista, 1 - 36201 Vigo

Teléfono 986 43 21 00

galaxia

Prezo por número: 680 pts., con I.V.E,

Prezo da colección completa: 44.200 pts.

VACIADO DE DOCUMENTACIÓN: O PLANEAMENTO

Revista de Economía de Galicia. Galaxia, Vigo, anos 1958 ó 1968.

Recollemos aquí tódalas referencias que se fan na REG á planificación, con extensas citas e comentarios.

Jaime ISLA COUTO, “Un plan de industrialización de la riqueza maderera gallega”, REG, nº 1 (xaneiro-febreiro 1958), pp 13-21.

Un plan concreto —e moi acertado— de realización das orientacións xerais do medrío a unha industria tan importante e integrada no noso país.

Ramón GARCÍA BRIONES, “Ordenación de la Economía de Galicia”, REG, nº 1 (xaneiro-febreiro 1958), pp. 34-36.

“Galicia reclama con urxencia un plano de ordenación económica e o seu inmediato desenvolvemento (...) pasar a ser unha entidade operante: debe de se coñecer a sí mesma no que á súa forza potencial concerne e marcar unha meta de todos para todos (...) O melloramento económico de Galicia ha ser integral e a obra coordinada e armoniosa se ha mante-lo equilibrio (...) creo na presenza dun criterio maduro, que non existía varios lustros atrás, para acomete-la empresa (...) sobran medios e fallou a vontade, o temperamento e a cobiza xusta, para conquerer un elevado plano de riqueza”, p.35; reparemos “na carencia dun equipo de homes preparados, nervudos, perseverantes e enérxicos, capaces de se meteren xenerosamente na aventura práctica e eficiente de estudar, ordenar e propulsa-la laboura constructiva que Galicia leva a esperar anos e anos. Na falla de decisión dos seus homes de capacidade económica (...) Centos de millóns de pesetas de capital privado de Galicia andan xiados por falla de audacia, a que precisamos en boa dose”. “Non debe de se eludila verdade, anque nos fira (...). Cando teñamos admitido isto, comezaremos a estar en forma para a luta”. “Unha concencia nova foise formando nos últimos anos, e temos á vista a rota despexada para inicia-lo labor, que na primeira fase ha consistir

en mover e auna-la vontade dos nosos mellores homes (...) Para que a obra adquira perfil, á marxe da labor de divulgación, ha de se formar unha comisión de estudos que proxecte o Plan de Ordenación da economía de Galicia e de explotación dos seus recursos, á que han aportar axuda decidida cantas entidades representativas existan”, p. 35-36.

“El “Plan Compostela””, REG nº1, p.36-37.

Referencia a un artigo de Ramón García Briones en *La Noche*: O progreso integral do país, cunha proposta de plan de desenvolvemento para a comarca de Santiago.

“Un “Plan Quinquenal” en Lugo”, REG nº1, pp. 37-38.

Constitución da Junta Provincial de Protección Agrícola y Ganadera, cun plan anual e un plan quinquenal de actuación de contido agrario.

Ramón GARCÍA BRIONES, “En torno al Plan de Ordenación de la Economía de Galicia”, REG, nº2 (Marzo-Abril 1958), pp. 22-26.

Exponse o esbozo dun Plan para o desenvolvemento de Galicia, moi pensado e contendo moi penetrantes reflexións sobre a nosa sociedade. “Hai que crear un instrumento que impulse e active a función necesaria para que os potentes medios de Galicia desperten e alumeen tanta riqueza como nos é precisa. Este instrumento chámase: Orientación, Asociación financeira e Crédito popular ou á pequena empresa” p.25; “Galicia adoce de falla de diñeiro. Padece o problema —hoxe tan xeralizado— dunha defectuosa distribución da riqueza. Posúense capitais importantes pero en poucas mans. Andan retraídos, son pouco operantes e de insignificante refreixo creador. Xogan á renda fixa e limitada, colocados, a súa maioría, en papel do Estado —uns 1 600 millóns de pesetas, calcúlanse só en tres cidades da provincia de A Coruña— ou en empresas de fóra da rexión e dos que os beneficios revirten no mesmo ciclo. Galicia obtén para sí, da súa riqueza, moi pouco proveito.

Salvo moi honrosas excepcións, este é o cadro xeral da rexión, neste aspecto e a súa consecuencia prevista: deficientes medios, escasos caudais, para pular a expansión económica que pode proporcionar-las seus valiosos recursos potenciais (...) Galicia precisa créditos liberais para os seus campesiños e pescadores, maioría sustancial da rexión e para o desenvolvemento da pequena industria. A Galicia élle necesaria a asociación de capitais, a constitución de grupos financeiros, preferibles da súa propia entraña, para acometer plans de maior envergadura industrial” p. 25; para por fin reclama-la “Constitución dun Consello Económico Rexional que orientase a ordenación económica de Galicia e regulara, entre outras funcións, o trámite crediticio” p.25.

“La política de desarrollo económico regional en Francia”, REG, nºs 3-4, Maio-Agostp 1958, p. 37-60.

Feixe de artigos sobre o DR en Francia e os plans de desenvolvemento.

B. ANDREU, “La ostra gallega, una riqueza en potencia”, REG, nº7-8, xaneiro-Abril 1959, pp. 13-17.

Examínase a situación de deterioro dos bancos ostrícolas, e conclúese coa sección “hacia unha palnificación”.

Ramón GARCÍA BRIONES, “La gran comarca compostelana”, REG, nº 9-10, Maio-Agosto 1959, pp. 13-20.

Reflexións moi elaboradas sobre un plan comarcal para Santiago-Ría de Arousa; “ó non existiren —na gran comarca compostelana— intereses encontrados ou contrapostos constitúe unha seria base para o entendemento e a cordialidade. E conseguintemente para a proxección e desenvolvemento dun ponderado plan de ordenamento e revitalización económica”p.19; “Esta é a base e estes son os recursos con que conta a “gran comarca compostelana”, na que se pode funda-la redacción e desenvolvemento dun plan de ordenación e expansión económica, a incluírse no programa estatal de investimentos”, 19; O Plan comarcal “Affncase naqueles principios e abrangue o espacio de toda a comarca. A súa realización debe acometerse co apoio estatal, baixo o seu control e dirección. Por delegación do Goberno, debe funcionar unha entidade ou comisión propia da gran comarca —natural amor a ela, mellor coñecemento e experiencia, afán e interese hacia o propio— presidida por autoridades superiores de cada unha das provincias de A Coruña e Pontevedra, e composta asimesmo de representantes de ambas, radicados no espacio intercomarcal. A súa misión estribaría en proporcionar orientación, realizar xestións, coordinar esforzos, facilita-la labor de desenvolvemento do plan, administra-la súa execución coa intervención do Estado. A virtude desta comisión poiderase topar, a parte do que antes afirmamos, na súa específica adicación a este Plan” p. 19. e procede a expoñer un atinado e penetrante índice extractado do plan que remata: “O Plan sería realizado por etapas, unha vez definidas as urxencias. As obras de carácter xeral serían proxectadas, segundo a súa condición, por cada departamento ministerial. O plan de conxunto, en canto ó seu estudio técnico, correría a cargo dun equipo de expertos que poidera ser designado pola presidencia do Goberno. Os Concello da bisbarra levarían a cabo os seus plans de urbanización a teor da liña do Plan Comarcal, no que se debe ter en conta a paisaxe e o carácter de cada pobo”p. 20.

Angel MAINER, “Plan de mejora de nuestra agricultura”, reproducción dun artigo da revista *Mejora*, REG, nº 9-10, Maio-Agosto 1959, pp.36-37.

Refírese á necesidade de insistir na mellora das estruturas agrarias.

REG, nº 11-12, Setembro-Decembro, 1959. “La industria conservera viguesa”.

Referenciase un artigo da revista viguesa *Rendimiento*, onde se fala do *I Plan Nacional de Axuda á Industria de Conservas de Pescado*.

REG, nº 15-16, Maio-Agosto 1960. “El Plan agrícola-ganadero coruñés”, pp. 38-39.

Referencia a un artículo da A.R.C. en *Mejora*; “O “Plan Coruña” oriéntase fundamentalmente en tres aspectos: 1º concentración parcelaria; 2º colonización de zonas improductivas e 3º repoboación forestal” páx 38.

REG, nº 21-22, Maio-Agosto 1961, p.48. “El plan agrícola-ganadero de Lugo”.

Cifras sobre o cumprimento do plan no ano 1960.

Philippe J.O. BERNARD, “Integración de los planes regionales y nacionales”, REG, nº 31-36, Xaneiro-Decembro 1963, pp. 58-63.

“O Plan Francés, en canto institución, ten máis de órgano de acercamento de puntos de vista e de coordinación que de órgano de mando”p.58; “a elaboración de previsións colectivas, que constitúen en conxunto o Plan, ven modificar, xeralmente no sentido da alta, as “previsións” dos axentes económicos e principalmente dos empresarios. Deste modo a taxa de progreso posible resulta modificada. (...) as previsións dos industriais, abandonadas a sí propias, seguramente terían conducido a unha taxa de medranza moito menos rápida”p.58. Sinálanse tres funcións dos plans rexionais; *primeira*, “análise dos problemas, obstáculos ou necesidades particulares referentes á organización e desenvolvemento das actividades rexionais, co obxecto de obte-las mellores solucións”p.62; *segunda*, defini-las grandes orientacións e mesmo obxectivos cifrados; e “se pode facilitarse-a elección dos obxectivos mediante a construción de modelos de desenvolvemento económico (...) debera de ser máis dácil de levar a bo término a construción de modelos sinxelos aplicables ó desenvolvemento”p.62; “sen dúbida poderán descubrirse métodos prácticos que presten

bos servicios e é de esperar que se xeralicen”62; “inclinárame por construcións nas que se faga unha distinción entre actividades directrices (ou motrices) dunha rexión e as súas outras actividades e nas que se deduciran sucesivamente as perspectivas das súas actividades motrices e logo as perspectivas das outras actividades”63; *terceira*, os problemas e modalidades da súa posta en marcha.

DELEGACIÓN IUGOSLAVA NA CONFERENCIA DE BELLAGIO (Xuño-Xullo 1960, fragmento), “Planificación regional en Yugoslavia”, REG, nº 31-36, Xaneiro-Decembro 1963, pp. 133-141.

“Esa planificación constitúe un dos elementos dun sistema económico unitario que se caracteriza esencialmente pola orientación deliberada do desenvolvemento económico”133. Refernciase o Plan Prospectivo de Desenvolvemento Económico de Iugoslavia, “Sen perspectiva sobre o desenvolvemento futuro (...) non é posible crea-las condicións indispensables para o desenvolvemento racional do sistema”13-7; “non basta con determina-las posibilidades teóricas e orienta-lo incremento da produción hacia certos sectores particulares (...) senon que é indispensable tirar un partido óptimo da totalidade do potencial productivo”137-138

Jules MILHAU, “Los institutos regionales de estudios y la programación regional”, REG, nº 31-36, Xaneiro-Decembro 1963, pp. 172-184.

“Unha poboación que teña sido asociada á elaboración do programa económico desempeñará un papel activo na execución dese programa; en vez de soportalo, animarao” 180; “A execución dun plan económico esixe sempre un gran esforzo de coordinación”180; “Os institutos de estudos económicos que se sitúan por riba e á marxe da acción parecen máis calificados ca calquer outro organismo para suxerir conciliacións, para propoñe-las sínteses indispensables para o establecemento dun plan rexional coherente e aceptado pola gran maioría da poboación interesada”181; “O programa rexional tipo (en Francia) está dividido en tres partes: os datos, os obxectivos, os medios”181; “Unha das tarefas esenciais do instituto económico será segui-la execución do plan rexional. Capítulo por capítulo, sector por sector, é necesario medir periódicamente o grao de avance dos investimentos e dos traballos, anota-los adiantos e demoras e explicar esa dispersión. O plan rexional, como o plan nacional, é unha creación continua: o plan guía á experiencia e á súa vez reforma o contacto con esa experiencia; algunhas das súas polas sécanse e hai que podalas coma madeira morta; pola contra, certas medidas do plan revelaranse ensaguida como demasiado tímidas e haberá que completalas e aceleralas. Hai que corrixi-lo plan sen cesar á luz dos feitos. Os institutos rexionais deberán estudia-los obstáculos que se atopen na execución do plan, xa que ista execución vai chocar coa resistencia das estruturas como o movemento choca coa inercia, e esas resistencias son sempre maiores na fase de arrinque do plan; en economía, como en

mecánica, o primeiro paso é o que máis custa. 34. En primeiro lugar opóñense a tódalas operacións de ordenación rexional as estruturas territoriais. En tódolos países de Europa occidental a paisaxe agraria, antiqüísima, tradúcese nunha subdivisión da terra en parcelas frecuentemente pouco compatibles, dadas as súas dimensións e as súas formas, cunha alta produtividade agrícola. En tódolos países a concentración só se deu desenvolvido empregando medios cada vez máis enérxicos. A iniciativa individual que procedía por vendas, compras, cambios de parcelas, non deu ningún resultado práctico; as asociacións de agricultores (en Francia as asociacións sindicais) fixeron posible os primeiros progresos; pero por ondequera foi precisa unha intervención directa e vigorosa do poder público para realizar unha verdadeira política de reorganización territorial. En Francia, unha experiencia moi recente, a das sociedades de ordenación territorial e de establecemento rural, permite abrigar fortes esperanzas; agora ben, esas sociedades institúense na maioría dos casos no marco rexional: o seu cometido consiste en adquirirlas terras libres (fincas ou parcelas) para constituír explotacións racionais nas que se instalarán familias de agricultores en condicións de rendibilidade adecuada. As institucións tradicionais arraizadas na rexión constitúen mitas veces obstáculos á execución do programa rexional. Así a creación dunha gran sociedade de economía mixta encargada de realizar unha gran reforma rexional suscitará case sempre reaccións hostís por parte das vellas administracións que, con motivo os sen íl, sítense ameazadas nas súas prerrogativas. A utilidade, a eficacia e mesmo a lexitimidade da nova sociedade pónense en dúbida, os seus fracasos ou as súas dificultades socarréiranse con complacencia, ás veces mesmo se difunden críticas malévolas”183. “Ás veces os corpos locais tamén poden constituír unha trabaxe temible; as rivalidades locais entre poboacións, entre os homes, entre os grupos poden oporse á coordinación dos esforzos individuais e colectivos necesarios para o éxito do plan” 183; “Pero de tódalas resistencias estruturais atopadas na execución dun plan, as máis temibles, as que merecen os estudos máis atentos, son probablemente as resistencias das estruturas sociolóxicas. Con efecto, a resistencia ó progreso non é apenas de orde física, como tamén psicolóxica e humana, porque o progreso, que é unha empresa de estar ben para o porvir, significa con frecuencia para o presente inquedaanza, transtornos, sufrimentos”183; “Estas experiencias apréndennos sobre todo que a execución do plan non é unicamente unha cuestión técnica. O planificador non ten dereito a descoida-lo aspecto humano desdes problemas. Será unha das tarefas esenciais dos institutos rexionais o estudia-las reaccións psico-sociolóxicas das poboacións en presenza do plan que lles concirne e que trastorna ás veces con dor as súas condicións presentes á espera dunha melloría futura. Para facer tales estudos hai que ir ó campo, entrar nas casas, hai que coñecer ós homes, saber gaña-la súa confianza para comprende-lo seu comportamento; hai que participar na vida rexional, coñece-la rexión por e dende dentro”184.

REG, nº 37-38, (Xaneiro-Abril 1964), “perspectivas”, p 1-4.

Discusión sobre a inserción da política rexional nos Plans de Desenvolvemento.

Láíase de ter tomado a opción dos polos de desenvolvemento e reclama: “Galicia necesitaba por lo menos tanto un sistema económico capaz de revitalizar e dar cauce á enerxía humana da súa comunidade, como un posible planeamento minucioso e integral. Na realidade, cando nolas temos cun país de economía subdesenvolvida, pero dotado de forte e estimable personalidade e reacio ó simple mimetismo, o que importa sobre todo é despexar camiños existentes, obstruídos, que parten da entraña mesma do país e polos que pode desplegar e desenvolve-lo seu modo de ser. Da mesma maneira que cando o home anda abafado pola sociedade hai que lle abrir brecha ó seu traveso. En Galicia habería que acadalo axuste da sociedade ó país. E o ordenamento da vida económica obedece, neste senso, ós mesmos requerimentos que a de calquera outro aspecto da vida desa comunidade.

Agora ben, coas actuais medidas nin se crea un marco institucional e unhas estruturas base indispensables para o funcionamento dun sistema económico axustado ós rasgos fisionómicos da nosa realidade —como podería se-lo o cooperativismo para a nosa economía agraria e sectores industrial e comercial insertados nela-, nin se articula unha política económica de conxunto para guía-los pasos da nosa comunidade hacia as fórmulas de progreso que mellor lle vaian, nin se aborda tampouco unha planificación estricita, concebida a escada dos problemas que esta comunidade ten formulados, afinada nos resultados dun previo estudio suficiente das nosas estruturas, centrada no logro duns obxectivos específicos programados. Aplicouse, sen máis, unha fórmula standard. Nin tan siquera se introduciron nela tonalidades que tería sido fácil ter en conta —como na delimitación territorial dos polos, sistema de creación de postos de traballo, etc. Nada desto pode parecermos acertado.

Pero unha laboura que cale máis fundia na realidade económica de Galicia quere antes ca nada un potente esforzo na orde da investigación e conseguinte asesoramento dos órganos rectores da política económica. Só así é posible que os problemas sociais teñan, como postulaba Murguía, “resolución axeitada e xusta, pero sobre todo, conforme co espírito e necesidades de cada pobo””, pp 3-4.

Ramón GARCÍA BRIONES, “La zona de influencia del puerto de Villagarcía y su significado cara al propósito de reactivar la economía en Galicia”, REG, nº 37-38 (Xaneiro-Abril 1964), pp. 5-23.

“IV. O Plan de Desenvolvemento Económico Social de España para o cuatrienio 1964-67” onde se propón “transformar profundamente as estruturas productivas da nación. Indica fórmulas orientadoras á iniciativa privada” e mais “fixa a obra de base a acometer polo Estado mediante investimentos públicos” 11. Señala a política de polos de desenvolvemento, e fai consideracións ó respecto de que, dos 7, 2 (A Coruña e Vigo) corespondense a Galicia. Reclámase para a zona de Vilagarcía unha adecuada inserción no Plan de Desenvolvemento, xustificada *tanto* polas potencialidades económicas integrais da bisbarra compostelana *como* pola súa condición de mediadora entre os polos de desenvolvemento de Vigo e A Coruña e da gran exten-

sión da súa área de influencia: “VI. O hinterland do porto de Vilagarcía, ou a chamada “bisbarra compoetelana””; “É o que poidera considerarse unha bisbarra-tipo, de interese para realizar unha experiencia-piloto por parte da comisaría do Plan de Desenvolvemento”²⁰.

Un estudio precioso dunha comarca.

H. LONGO, “Planificación regional en Polonia”, *REG*, nº 37-38 (Xaneiro-Abril 1964, pp. 58-59.

“El sector pesquero en el Plan de Desarrollo”, *REG*, nº 37-38 (Xaneiro-Abril 1964, p.82.

Extractos dun artículo de Mareiro en *Industrias Pesqueras* de 1.III.

“Perspectivas: La política económica y el país”, *REG*, nº 39-40 (Maio-Agosto 1964), pp. 1.4.

Unha extraordinaria interpretación do atraso, onde se xoga con catro instancias: Política económica, sociedade, institucións e país; e tres disfuncións: a) O desaxuste entre país e política económica —que nos fai incapaces de tirar proveito dos recursos e ocasións-; b) O divorcio entre sociedade e país —que incapacita á sociedade para o seu dinamismo e formulación de intereses, a debilita e encrequena; e ó país para vigorar, afirmar e transformar-; c) O conflito entre as institucións e o país —que bloquea o desenvolvemento e funcionamento das institucións-:

“o desaxuste entre os perfís do país galego e a política económica que se lle aplica é un feito (...) Iste desaxuste non é un fenómeno recente. Non sen fundamento a economía de Galicia é, en liñas xerais, unha realidade inmóbil dende séculos. Resultaría difícil explicar esta prálise sen a presenza constante dunha política económica inadecuada á nosa anatomía. Noutros términos, dificilmente tería permanecido estacionaria a economía galega se non viñera padecendo unha política económica que agostaba os seus espontáneos brotes dinámicos”p.1

“A solución do problema enerxético non significou, ata agora, gran cousa para o país. O país case non tirou proveito da explotación deses recursos. Porque o país non andaba en condicións de “tirar proveito”. Porque o problema do país non era un problema de enerxía. Ou, se se quere mellor, porque o país tiña formulados problemas previos ó da enerxía. Problemas doutra índole cá escaseza de tal ou cal recurso”p.1.

“Ese desaxuste, con efecto, debe a súa lonxevidade á existencia dun divorcio entre o país e a sociedade e un conflito entre o país e as institucións.

Divorcio entre o país e a sociedade que se lle superpón. É, efectivamente, a nosa

unha sociedade superposta, no sitio dunha sociedade integrada no país, no sitio dunha sociedade imbricada nas estruturas elementais do país e articulada conforme ás súas características peculiares. É unha sociedade que pesou coma un corpo inerte e extraño sobre a colectividade na que se afincaba e que debiera ter servido para organizar e dinamizar. É unha sociedade mimética e blandengue, unha sociedade nacida coma refreixo de fenómenos distantes e que viu abafar e entorpace-lo funcionamento dunhas organizacións elementais preexistentes, sen ter tido, nin a virtude de adaptarse a elas e revitalizalas, nin enerxía dabondo para transforma-la raíz da economía e a cultura do pobo que a viu sostendo. É unha sociedade sen conciencia da comunidade histórica na que se asenta e da que se nutre. Unha sociedade distanciada, que nin tan siquera entrou en conflito co país porque nin tan siquera para ese esforzo tiña enerxías”p.2

“Por outra parte, o conflito entre o país e as institucións. Non hai aquí simple divorcio, incomunicación ou distanciamento, senon auténtico conflito. O país tiña as súas propias institucións: recias, eficaces, unhas; vacilantes, anticuadas, outras. En calquera caso, institucións surxidas espontaneamente conforme ós requirimentos da vida mesma do país e das súas peculiaridades. Pero se lles negou entidade ou se lles escamotearon as súas funcións. E creáronse, impuxéronse, outras novas. Dende entón, nin se desenvolveron as primeiras nin funcionaron as segundas.

As institucións xurídicas propias perderon vigor e eficacia, e as novas crearon conflitos —que perduran— e produciron destrozos na vida económica. A chamada administración local repartiuse o país coma un mapa en branco: nin a bisbarra nin a parroquia, células naturais da vida da colectividade, se tomaron coma cauce escalonado para a organización desa vida —para unha articulación democrática do país. A administración central estableceu a súa rede para captar e leva-los problemas a resolver en distantes laboratorios. O ensino organizouse en réxime colonial —e de péssima eficacia, por certo— coma se a cultura indíxena fose vituperable e deforme. Os corpos profesionais e técnicos enquistáronse”3.

Agora ben. Ningunha comunidade tolera o smetemento permanente a unhas directrices inadecuadas para a solución dos seus problemas económicos. Pero Galicia estaba rachada. O país estaba inerte, porque non dispoñía dunha sociedade conscente e solidarizada cos seus problemas, nin dunhas institucións xenuínas e representativas. A política económica imposta tiña coma colaboración unha sociedade onde os intereses non coincidían, en definitiva, cos do país, e unhas institucións enquistadas e caciquís —desaparecidas unhas, xurden deseguida novas formas de caciquismo. E así temos chegado ós nosos días”4.

Siro LOMBARDINI, “Los análisis económicos para la preparación de un plan regional”, *REG*, nº 39-40 (Maio-Agosto 1964), pp. 5-14.

Unha consideración sistemática sobre os estudos de elaboración do Plan Rexional, con referencias ás experiencias do planeamento rexional en Italia. A destacar:

“As razóns polas que en diferentes países se perfila a necesidade dunha planificación económica son diversas. Nuns, para remedia-la incapacidade do sistema económico-social para enxendrar un proceso de desenvolvemento económico, convén preve-las intervencións que se deben coordinar e que só se xustifican nunha óptica máis ampla cá que se utiliza nos plans de consumidores e empresas simplemente tales. Nestes países é nos que verdadeiramente se formula a necesidade dun plan económico”5; “resulta necesario garantir: —Por un lado, que o “plan”, en canto documento-piloto da política económica, esté fundado en análises adecuadas e trace obxectivos claros provistos de garantías válidas para a súa consecución”6; “o plan económico rexional debe crea-las premisas para un mellor aproveitamento das iniciativas das administracións locais”7; “convén lembrar que a programación non é o resultado de simples análises técnico-científicos, como que esixe que se expliciten a vontade, as decisións e as orientacións que se xulguen necesarias e que aqueles análises deberan estudar para contribuír á súa realización”7; “Nestas rexións —as afastadas— fórmulanse problemas de orde sociolóxica (búsqueda de empresarios potenciais do sector público ou privado e formación de propensións sociolóxicas favorables ó desenvolvemento), de orde técnica (determinación dunha gama de actividades coas que se poden aproveita-los recursos do país) e de orde económica (elección das mellores iniciativas en relación cos instrumentos de intervención de que se dispón)”8; con “modelos ou esquemas de análise”; “No plan para Umbría, mediante análises semellantes ós que temos descrito, determináronse as mellores intervencións de cantas era posible promover no marco das institucións existentes e de aquelas cuxa creación podería ter un amplo apoio das forzas políticas e económicas. O estudo dos efectos desas intervencións permitiu determinar: 1º. A masa de man de obra que se poderá manter na agricultura. 2º. A masa de man de obra que poderá ser absorbida pola industria, cuxo desenvolvemento é un dos obxectivos fundamentais do plan. 3º. Os coeficientes de comercialización e de “terciarización”: os primeiros expresan a cantidade de man de obra que haberá de absorbe-lo comercio ó miúdo para cada unidade de poboación, e andan en relación coas características de urbanismo previstas no plan, mentras que os segundos expresan as cantidade de traballadores empregados nos demáis sectores terciarios por cada unidade de man de obra empregada na industria e na agricultura”10-11; “3º. Estudio das intervencións que se poden efectuar: a) Para obter un ordenamento racional do territorio. b) Para favorece-lo desenvolvemento tecnolóxico de algúns factores. c) Para elimina-los desequilibrios estruturais e sociais. d) Para analiza-las decisións dos empresarios públicos e privados. 4º. Investigacións de síntese global por medio de modelos encamiñados a reuni-los resultados das investigacións precedentes e a estudia-los efectos de intervencións de diferente tipo sobre a estrutura económica, considerada igualmente nas súas dimensións espaciais. Con estes modelos, haberán de estudiarse as interdependencias entre sectores productivos e igualmente os seus cambios provistos nas investigacións de primeira síntese. Estas análises haberán de permitir determina-las intervencións relativamente óptimas. É oportuno que, na posta a punto do modelo de síntese, se expliciten os parámetros relativos á política nacional da que

dependen as solucións a adoptar. Dispois, haberá que estudia-los problemas financeiros e os problemas de organización que formula a execución do plan”¹³.

Jaime ISLA COUTO, “Los problemas financieros del desarrollo regional”, REG, 1964 (Maio-Agosto), nº39-40, pp. 15-17.

Referéncianse as posibilidades de desenvolvemento, e examínase o sistema financeiro. Apúntase a “carencia dunha verdadeira política de orientación social do crédito”.

“El plan de desarrollo, los polos industriales y el problema agrario”, REG, 1964 (Maio-Agosto), nº39-40, pp. 45-46; tamén: “Galicia en el Plan”, pp.47-51.

Referencianse artigos da prensa.

“Informe económico 1963. Departamento de Estudios del Banco de La Coruña”, REG, 1964 (Maio-Agosto), nº39-40, pp. 59-0.

Referenciase o informe, onde “se adican sensatos comentarios ás perspectivas de Galicia ante o plan nacional español de desenvolvemento”

“Consejo Económico Sindical Interprovincial del Noroeste”, REG, 1964 (Maio-Agosto), nº39-40, p 62.

Relación das ponencias

REG (1964), Setembro-Decembro, nº 41-42, “El plan de puertos de Galicia”, pp. 75-76.

Descríbense as “Directrices xerais do plan de portos do Plan de Desenvolvemento”

REG (1964), Setembro-Decembro, nº 41-42, “Consejo Económico Sindical Interprovincial del Noroeste”, p. 83.

Notifícase a recepción das conclusións e as ponencias que faltaban do I Pleno (“Posibilidades del desarrollo económico-social de Galicia”).

REG (1964), Setembro-December, nº 41-42, “Coloquios sobre desarrollo comunitario en Galicia”, pp. 93-103.

A documentación do coloquio, onde se sinala a necesidade de acción no marco do planeamento (pp. 96 e 97).

Félix R. DOLDÁN, “Las posibilidades de industrialización de la economía de Galicia a través del Plan de Desarrollo”, REG, (1965), Xaneiro-Abril, nº43-44, pp.20-25.

Estúdiase o Plan de Desenvolvemento español, que ten por documento de referencia un estudio do Banco Mundial. “As técnicas do Banco Mundial elaboraron un informe enteiramente inspirado por ideas económicas aplicables a unha economía desenvolveida que trata de expansionarse aínda máis. O modelo teórico de desenvolvemento que soe utiliza-lo Banco Mundial —non só no caso de España, como con carácter universal— é un modelo-tipo de expansión económica, que se abstrae completamente das realidades rexionais. Para unha economía desenvolveida, como podería se-la norteamericana ou calquera outra europea, podería admitirse en certo modo un plan de medrío afinado en focos de expansión localizados en certas áreas ou en determinados sectores económicos. Os efectos de irradiación destes focos non se farían esperar e probablemente terían éxito, porque as necesidades esenciais de expansión do país estarían cubertas (...) Nas economías subdesenvolvidas, sen embargo, as cousas ocorren doutra maneira. De nada valería a influencia dun pulo concentrado sobre un certo sector se os restantes, os que han de actuar como receptores do efecto de irradiación, carecen de certos factores base para asimilalo (...) o BIRF tivo éxito na primeira faceta, isto é, no esforzo de reconstrucción dos países devastados pola guerra. Os máis dos mesmos posuían xa unha solera industrial. Aparte das viscisitudes bélicas encaixaban no grupo de países desenvolvidos. Por iso, non é de extrañar que os modelos de expansión ou desenvolvemento aconsellados pola citada Organización deran resultado en tales casos. Pero ó intentar aplica-los mesmos modelos a países secularmente subdesenvolvidos, a súa inadecuación púxose automaticamente de manifesto. Nos máis dos casos a inflación foi o froito efectivo. É pois moi interesante investiga-las causas destes fracasos. Desta investigación anda a xurdi-la moderna teoría do desenvolvemento económico, que debe permitirmos a elaboración de plans máis realistas e de mellores resultados”²⁰⁻²¹. “A iniciativa privada e os factores de localización industrial”: o Plan “carga o peso do desenvolvemento sobre a iniciativa privada. O sector público intenta orientala (...) pero sempre sen coactividade”²¹; “Todo isto sitúa á iniciativa privada como o factor do pulo do desenvolvemento. É dicir, que se unha rexión conta, polas súas diversas características, coa predilección dos investidores privados, as súas posibilidades de progreso son evidentes”²¹. “é claro que o factor máis importante radica no conxunto de incentivos que a rexión poida ofrecer. Incentivos que, ademais, han ser considerados

en relación cos que presenten outras rexións”²².

Intenta entrar nun exame dos factores de localización industrial (directos: *mercado de venda* —o factor máis importante, exerce a atracción máxima sobre a industria, anque con distintas intensidades segundo o tipo de industria. Adúcese unha interesante medición da sensibilidade das distintas industrias ós factores de localización-; faise unha valoración das potencialidades do mercado galego —en bens finais e intermedios-; *materias primeiras, comunicacións* —”o tendón de Aquiles de toda a economía galega”-; “Posiblemente, cunha política económica nacional de espazos abertos, de grande intercambio universal, o papel a representar pola economía de Galicia sería da máxima importancia”²³; *Abastanza de augas*, —paradóxico que Galicia non posúa un aproveitamento racional das augas-; *enerxía, man de obra, terreno e instalacións*; indirectos —condicións ambientais e estruturais— *naturais, sociais, xurídicos*). Avaliando, “O que resulta evidente é que Galicia precisa, para incrementa-los seus incentivos, dunha política moito máis cobizosa e dende logo máis coordinada, da que ata o momento se deriva da posta en marcha do Plan Nacional de Desenvolvemento”²⁵. Cuestiona a eficacia das medidas do Plan, “e non precisamente polos seus resultados actuais, como dende o punto de vista do modelo teórico no que se fundamenta”²⁵. Reclama unha “política unificada de promoción industrial”.

REG (1965), Xaneiro-Abril, nº43-44, “Panorama negro”, p.44-45.

Recensión dun artigo de Odón L. Abad Flores na Voz: “entrou en vigor o Plan de Desenvolvemento Económico. Para o sector agrario constituíu, en liñas xerais, unha desilusión. Porque se esperaba un enfrontamento decidido, carente de vacilacións, cos problemas de variada índole que o dito sector ten formulados. E non foi así”⁴⁴; “Nosoutros diríamos que pretender resolver problemas da categoría dos que ten formulados actualmente a agricultura española con plans indicativos é, na mellor das consideracións, un erro de penosas consecuencias para gran parte da poboación peninsular. A agricultura española quedou atrás e é demasiado tarde para rescatala con tímidos procedementos que terían sido seguramente válidos e eficaces hai anos, moitos anos, cando o desnivel entre o agro e a urbe, entre o sector primario e os restantes, era menor, ó menos en determinadas rexións da península. Non faltaron entón que postularon comenza-lo desenvolvemento pola agricultura, ou por mellor dicir, afinca-lo desenvolvemento no sector agrario”⁴⁵

REG (1965), Xaneiro-Abril, nº43-44; “El “GAP” inter-regional en el Plan”, pp. 49-50.

Recensión dunha colección de artigos de Félix R. Doldán en *La Voz de Galicia*.

REG (1965), Xaneiro-Abril, nº43-44; “Plan de recuperación ostrícola en Galicia”, p.53.

Descríbese o plan de recuperación da riqueza ostrícola galega posto en marcha polo director do Instituto de Investigacións Pesqueiras de Vigo.

REG (1965), Xaneiro-Abril, nº43-44; “Turismo y servicios de información. Anexos al Plan de Desarrollo Económico y Social 1964-67. Madrid. 1964”, p.61.

REG (1965), Maio-Agosto, nº 45-46; “La ordenación del litoral de las Rías Baixas”, pp. 40-41.

REG (1965), Maio-Agosto, nº 45-46; “Factores humanos y sociales. Anexo al Plan de Desarrollo Económico y Social 1964-67. Madrid. Presidencia del Gobierno”, p. 42.

REG (1965), Maio-Agosto, nº 45-46; “Programa de la red frigorífica nacional. Anexo al Plan de Desarrollo económico y social 1964-67. Madrid, Presidencia del Gobierno”, p. 42.

REG (1965), Maio-Agosto, nº 45-46; “Arquitectura, construcción, vivienda y urbanismo. Anexo al Plan de Desarrollo Económico y Social 1964-67. Madrid, Presidencia del gobierno”, p. 42.

REG (1965), Setembro-décembro, nº 47-48; “Proyecto de ordenación del valle de Xinzo de Limia”, pp. 45-46.

Comentario a un informe do Consejo Económico Sindical de Ourense sobre o tema.

REG (1965), Setembro-Décembro, nº 47-48; “CESINO. Plan de explotación marisquera de Galicia”. Santiago da Compostela, 1965”, p. 49.

Informe do Consejo Económico Sindical del Noroeste sobre a organización do plan e a súa documentación.

Ramón GARCÍA BRIONES, “Examen del Plan Marisqueiro de Galicia. Opiniones y sugerencias sobre el mismo” REG (1966) Xaneiro-December, nº 49-54; pp. 22-37.

“Antes ca un plan de explotación, trátase dun proxecto de repoboación (...) A explotación marisqueira ten outros aspectos, debe cubrir outros obxectivos, que non se enuncian” 22-23; “recoñécese o decrecemento da produción marisqueira, que se achaca ó sistema irracional que se emprega” 23; “na nosa opinión, a causa está no baixo nivel de formación, na mentalidade arcaica da poboación ribeireña, que por elo faise insolidaria dunha riqueza, da que, interesándolle o seu aproveitamento, despreocúpase de manter e de coidar, en tanto estima que é ben de xeración espontánea que se lle dá co sumple esforzo da captura. Que lle pertence en precario, a pesar de que non apreza os visibles danos máis ca cando ha de facer fronte a unha sanción. O conflito radica nisto, pero non sería xusto esquencer, no seu descargo, a total ausencia dun sistemático alleccionamento, que debeu iniciarse co arbitrio da autoridade e doutros entes responsables hai decenas de anos” 23; “discrepamos no que se refire a atribuí-los defectos que se rexistan no sector marisqueiro, en gran parte, ós principios que acusan os autores do pla. Son estes: 1º.— carácter comunal da riqueza, outorgado por lei. 2º.— lexitimidade de pose adquirida polo primeiro ocupante. 3º.— concepto vulgar de “mar libre”” 24. de onde, segundo o plan, seguiríase: “Unha, absoluto desinterese polos bens comunais. Dúas, veto sistemático ás restriccións que de algún modo ou con calquer fin, limitan a liberdade do mar. Tres, aproveitamento anárquico dos recursos marisqueiros. Catro, resistencia ó respecto das leis de vedas e tallas, Cinco, aproveitamentos furtivos; Seis, carencia absoluta de sentidos de responsabilidade, e Sete, (engadimos nós): contumaz oposición ó establecemento de parques de cultivo, anque sexa en zonas pedregosas e estériles, mesmo sobre rochas, previo acondicionamento da zona” 24; “os mariscadores, como tales, entes innominados, como é sabido, están integrados nas Confrarías de pescadores rexidas por normas ou estatutos nas que non están previstas as que dimanen de compromisos de tipo económico como o que entraña a realización do Plan. Para que as Confrarías poidan actuar en nome da comunidade, teñen que estar previstas de forza xurídica e de poder individual de todos cada un dos seus asociados, para poder representalos no que á adquisición de aquel compromiso económico respecta. Sentada esta premisa, que apuntamos unicamente a título de detalle, ó noso xuízo deberan constituírse mancomunidades de Confrarías, nas que se inclúan as correspondentes a cada gran zona, como de feito son as rías —unidades xeo-económicas, moi homoxéneas e definidas-. Cada unha destas mancomunidades tería o carácter de asociado activo ó conxunto rexional do Plan, responsabilizándose, en particular, do que lle afecte de fl, na súa respectiva zona” 25. “Suxire que esta organización se afinque fundamentalmente nas confrarías e no Consello Económico Sindical do Noroeste, dada a especialización e coñecementos locais de aquelas e a unidade interprovincial de iniciativas e esforzos que iste significa, coma promotor do desenvolvemento económico e social da rexión. Neste sentido, propónse a cons-

titución no seo do aludido Consello, unha Comisión de Dirección do Plan, encargada da súa realización” 26. Na organización do Plan non se alude ós requerimentos comerciais: “se se acepta que as confrarías carecen de medios e de recursos técnicos para a explotación, non é menos certo que non dispoñen de organización comercial algunha para facer chega-lo produto ós centros de consumo. Se non se atende a iste aspecto principalísimo da explotación, a empresa é incompleta” 29; censúrase tamén que a comisión de dirección estea composta por xentes que non son homes de empresa, senon funcionarios e afíns.

REG (1967), nº 55-56, Xaneiro-Abril; “perspectivas. Conflictos: el problema marisqueiro”, pp 1-4.

Excelente editorial sobre os conflitos marisqueiros que se viven na época. Resaltemos:

“De súpeto, os mercados empezaron a ampliarse a un ritmo moi vivo e a explotación dos bancos naturais fíxose abusiva e ó cabo suicida. ¿Por que? simplemente porque fallaron institucións que organizaran ós mariscadores para facer redundar no seu proveito común as novas posibilidades, esta vez inmediatas e evidentes, esta vex inmediatas e evidentes, da explotación marisqueira. Os individuos de maior iniciativa seguiron —é unha constante neste país— o señuelo da especulación: a compra de marisco a prezos miserables a unha multitude desorganizada de ribeireños, para a súa exportación e venda a prezos excelentes. Istes personaxes, non só se preocuparon totalmente de suscitar unha explotación racional e tecnicamente moderna do marisco, como puxeron moito coidado en mante-la anarquía que lles beneficiaba sen necesidade de esforzo creador. En máis dunha ocasión, os “motíns” de mariscadores contra iniciativas determinadas de parques artificiais —emprendidas por científicos honrados e non por ventureiros— foron provocadas por tales personaxes. E, con excesiva frecuencia tamén, as institucións oficiais “representativas” das comunidades ribeireñas eran e son sinxelamente o feudo desta singular clase de individuos” p. 3.

Macrino SUÁREZ, “Crónica de Francia: ¿Regionalización del plan o planificación regional?”, REG (1967) Maio-Decembro, nº 57-60, pp. 59-61.

Reflexións sobre a agudización das diferencias rexionais en Francia e a inclusión de criterios rexionais no V Plan.

REG (1967) Maio-Decembro, nº 57-60; “La Administración y el Desarrollo Gallego”, p 69.

Referencia a unha entrevista a Meilán Gil en La Voz de Galicia sobre o II Plan

de Desenvolvemento.

REG (1968) Xullo-Decembro, nº 64-65; “Desarrollo regional en el proyecto del II plan de Desarrollo español” pp. 61-62.

Fragmento do documento do II Plan de Desenvolvemento Económico.

Kurt ROTHSCILD, “Crecimiento económico, socialismo, planificación” REG (1968) Xullo-Decembro, nº 64-65.

Un estado da cuestión sobre os puntos de vista relativos á planificación como método de xestión e regulación. Tamén no caso de “fortes prioridades sociais que só un plan pode asegurar” 70.

Xesús Bernardo PENA TRAPERO, *A planificación rexional e Galicia*, Pontevedra, Sept, 1972.

É unha recapitulación sobre os plans de medrío franquistas e a súa dimensión rexional e xa a incidencia en Galicia. Concibe o plan como o instrumento máximo de acción política no terreo económico. “Penso que a esperanza dun desenvolvemento axeitado do País Galego radica nunha política de planificación rexional que se concrete nunha acción valente e decidida para conquistar o saír do estancamento secular ao que se nos ten sometidos” 32-33; “Unha rexión deprimida non pode deixar de selo sen unha axuda exterior eficaz, a menos dun esforzo sumamente considerábel dos seus habitantes, e dunha *autonomía total* que permita aos responsabeis rexionais impoñer eses sacrificios” 33; “con efecto, coido que a nosa solución está en evitar un liberalismo a ultranza que conducirá a continuar a explotación de Galicia polo resto de España” 34; “Critico que fronte a unha auténtica integración da nosa economía co resto da española, coexistan unhas relacións que se asemellan ás existentes entre unha colónia e a súa metrópole” 35; “Grandes proxectos como éstos son os que poderían servir de motor do noso impulso e non só polo efecto multiplicador directo da inversión, senón, e isto é moi importante, porque obrigaría a facer os gastos de infraestrutura precisos para a rendabilidade dos mesmos” 44.

Xesús Bernardo PENA TRAPERO, *Galicia e os plans de desenvolvemento*, Pontevedra, Sept, 1974.

“Se no comezo do desenvolvemento, no “despegue” en terminoloxía de Rostow, a planificación imponse como meio de aproveitar todas as reducidas forzas do siste-

ma económico para un emprego racional delas en razón ao obxectivo do desenvolvemento, nas etapas posteriores dele, a planificación apréséntase como o meio de coe-rencia de todos os axentes económicos a fin de que se conquiran os obxetivos sinalados e que a expansión poida ser continuada” 14-15; Na análise do III Plan observa: respecto dos “obxetivos perseguidos, temos de confesar que por moitas voltas que lle demos ao volume de “Desarrollo Regional” non atopamos en ningures espostos con creza tais obxetivos. Neste terreo todo son vaguedades. Nas diferentes partes fábase de maximizar economías esternas, homoxeneizar niveis de renda, disminuir desigualdades, ou faise alusión á chamada política de “vertebración do territorio”. Belas palabras cuio contido hai que coller por simples intuición (...) Se dos fins pasamos á análise dos medios, tamén aquí batemos coa vaguedade, o cal é lóxico pois dificilmente pode se ser concreto cando non se coñece a ciencia certa o que se tenciona conquistar”⁴⁸. Examínanse os liñamentos da GAEIG, xa con certos contidos concretos de política rexional, os contidos da vertebración territorial e párase na organización administrativa: “foron conscentes de que chegados á actual etapa non podería se facer seriamente o desenvolvemento se ao pensar nunha axeitada ordenación do territorio non se daba un paso adiante para a institucionalización do espacio rexional” 63; respectivamente da GAEIG, “dos órganos de xestión dependerá o éxito ou o fracaso da Grande Area” 74 e nas conclusións: “Tamén é necesaria unha maior democratización no Plan para fixar esas opcións. De se ter feito unha rexionalización de xeito democrático sen dúbida que se tería unha moito maior posibilidade de implicar a todas as forzas da rexión galega para conquistar o pulo preciso. Hoxe esas forzas tan necesarias actúan de forma dispersa, mentras os galegos ollamos desesperanzados como o noso aforro e a nosa xente emigran do país que tanto os precisa, para saír da súa actual situación de subdesenvolvemento e atraso” 82. Por fin, “Penso que iso se pode facer, e é responsabilidade das élites intelectuais, dos homes de empresa e das autoridades. Temos a obriga de abordar abertamente e con rigor os nosos problemas, para que sexan resolvidos axeitadamente”⁸⁴.

RESEÑAS DE LIBROS

MALCOM HARPER. *Una Cooperativa de Trabajadores. Formación y gestión.* Oficina Internacional del Trabajo (OIT). Xenebra.

A OIT, Oficina Internacional do Traballo, ó traveso do proxecto MATCOM de material e técnicas de capacitación na xestión de cooperativas, preséntanos un moi interesante manual para a formación de asesores de cooperativas. A pesares de que non vai dirixido de maneira específica ós traballadores, senon ós educadores, trátase dun libro que non debe faltar como reseña bibliográfica e fonte de información para todo cooperativista, xa que dunha maneira amena, clara e eminentemente práctica, trata tódolos aspectos organizativos e de xestión imprescindibles na constitución e funcionamento dunha sociedade cooperativa.

O método utilizado é o do estudio de casos, aplicable para cada materia ou lección que se imparte. Asimesmo, o manual fai especial mención ó traballo en equipo para dar saída ós problemas que se formulan, feito este que consideramos de especial interese.

Non dubidamos da necesidade da súa lectura como paso previo á idea de facer un curso ou programa de formación, xa que ás veces esta tarefa acométese quizais con demasiada lixeireza e sen ter establecido obxectivos claros, co conseguinte fracaso posterior.

Juán José BARRERA CEREZAL *Gestión Empresarial de la Cooperativa de Trabajo Asociado*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. 2ª Edición 1.990.

O autor, actual Director Xeral de Cooperativas e Sociedades Laborais, por iniciativa do Ministerio de Traballo e Seguridade Social, presentaba a segunda edición actualizada, segundo a Lei Xeral de Cooperativas de 1.987 dun libro que trata os aspectos máis destacados na xestión das Sociedades Cooperativas de Traballo Asociado. Os aspectos organizativos, económicos, laborais, fiscais e sobre todo contables, son abordados con rigor profesional e de forma moi sistemática polo autor. Rigor profesional que parece querer inculcar ós lectores e que é imprescindible na xestión de calquera empresa.

A pesares de que o libro vai dirixido a xestores e socios en xeral, pola nosa ban-

da pensamos que para a súa boa comprensión é necesario dispor dunha base contable e fiscal axeitada.

Asimesmo, o libro ven ilustrado con exemplos número-prácticos explicativos das particularidades das nosas sociedades cooperativas. Cousa ésta moi de agradecer nunha publicación que debido ás súas características, podería ter chegado a ser excesivamente teórica. Esperamos impacientes unha nova edición que amplíe e actualice algún tema como o Fiscal e o Económico-Organizativo. O primeiro debido ás constantes modificacións ás que está sometido e o segundo debido á súa importancia fundamental.

Tino Gago Conde

BORJABAD GONZALO, Primitivo. "Explotación comunitaria de terras y ganados en sociedad cooperativa. Régimen Jurídico." *Anales de Barbastro*. Tomo VI, 1.989, Páxs. 87-100.

Unha esculca na lexislación dende a Lei de Sindicatos Agrícolas de 28-I-1906 ata hoxe, e probablemente un dos estudos de maior interese no que concerne á lexislación sobre cooperativas agrarias. En particular sobre as Cooperativas Agrarias de Explotación Comunitaria.

Iago Santos Castroviejo

Os subscritores son o vizo dunha publicación periódica, dunha conversación colectiva sobre o noso ser.

ISSN 1130 2692

COOPERATIVISMO E ECONOMÍA SOCIAL

Nº Xullo-December 1991

<p>EDTA AULA DA EMPRESA COOPERATIVA ESCOLA UNIVERSITARIA DE ESTUDIOS EMPRESARIAIS DE VIGO.</p> <p>DIRECCIÓN: Iago Barcos Calvo</p> <p>MESA DE REDACCIÓN: Xosé Xosé Barreiro Prado Antonio Benigno González Xosé Domingos Furtos Gómez Xosé Antón Gómez Segade Xosé Ramón García Xosé Rodríguez Alonso Xosé Antón López Taboada Manuel López Vado Eusebio Xabier Miguelas Díaz Miguel Xosé Paz Xosé Pascuals de Blas Pablo García García Xosé Turres Paredes</p> <p>DISEÑO: Andrés Puñdo Novoa</p> <p>DEZENO DA PORTADA: Manuel Pousada Barreiro</p> <p>REVISIÓN LINGÜÍSTICA: María Xosé Ballesteros Xosé González Martínez Xosé Carlos Solís</p> <p style="text-align: center;"> Universidade Vigo</p>	<p>CONTIDO</p> <p>Editorial 1</p> <p>COOPERATIVISMO DE TRABALLO ASOCIADO • Ricardo González González e Helena Iglesias Fernández. Sociedade cooperativa de traballo asociado 3 • Suso Santos. As relacións laborais na cooperativa 7 • Antonio Vazquez Lesteiro. O cooperativismo de traballo asociado na contorna. Análise dos estudos 11 • Xosé Lois García Pereira e Iago Barcos Calvo. Aproximación teórica e cooperativismo en Galicia 21</p> <p>Xosé Durán González. A OPP-39 e o traballo no rural 30</p> <p>Mario Ovalles Pita. Multisectorio e cooperativismo agrario de produción en Galicia 38</p> <p>ESTRATEGIAS ECONÓMICAS E RELACIÓNS LABORAIS • Benigno Sánchez-Galicia. O Consello Galego de Relacións Laborais 43 • Suso Santos Fernández. A economía social en Galicia 45 • Francisco Priego-Pal. LEET e o cooperativismo 57 • Xosé Xosé Lirio Lago. Galicia pensada en desfilas das empresas 61</p> <p>Ramón Cadro Daz. Potencialidades do desenvolvemento 65</p> <p>Batxón Batallón. O movemento abertzale na País Vasco: o grupo de Mondragón 77</p> <p>Xosé Castiello e Colomes. O cooperativismo en Cataluña e as bases de Rodriol por a súa Promoción e a Promoción Cooperativa (I) 91</p> <p>Notas de Documentación de EASCP 109</p> <p>Reseñas 111</p> <p>Libros recibidos 127</p>
---	---

BOLETÍN DE SUBSCRICIÓN Á REVISTA COOPERATIVISMO E ECONOMÍA SOCIAL

Para enviar a:
EDITORIAL GALAXIA, S.A.
Reconquista, 1
36201 VIGO (Pontevedra)

Desexo que me envíen a revista Cooperativismo e Economía Social a partir do nº e ata novo aviso

Nome comercial

Razón social

N.I.F.: Recargo de equivalencia: SI NON (tache o que non proceda)

Profesión Enderezo

Poboación Código Postal Provincia

Teléfono Data

TARIFA 1992	SUBSCRICIÓN ANUAL (2 números)	Nº SOLTO
* España	1.000 pts.	500 pts. + 200 pts. gastos envío
* Estranxeiro	1.200 pts.	500 pts. + 200 pts. gastos envío

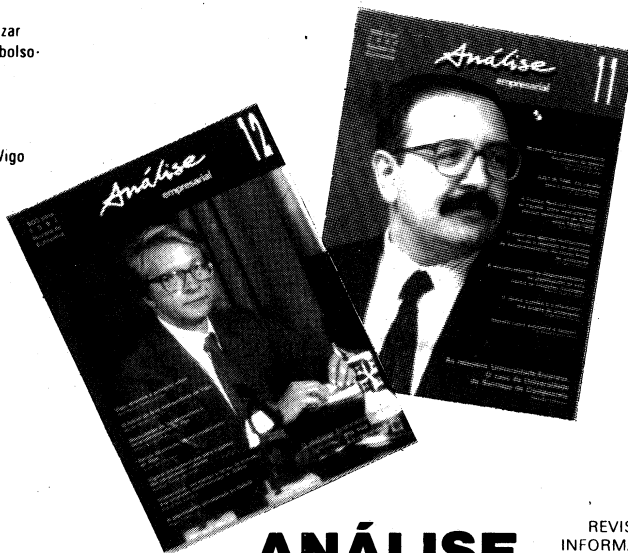
FORMA DE PAGO

Debido ó reducido prezo da subscrición as únicas formas posibles de pago son:

- Transferencia bancaria á conta 1368/9 da CAIXAVIGO, O.P. - García Barbón, 1, 36201 Vigo
- Contrarreembolso
- Xiro postal

Prezo de subscrición
1 200 PTA
Catro números ó ano
O pagamento débese realizar
mediante cheque ou reembolso
ó nome de
ANÁLISE EMPRESARIAL
Pl. Margall, 72 baixo
VIGO 36202
APDO. CORREOS 1331 Vigo

SUBSCRIBIÓNS E
INFORMACIÓN
Tel (986) 29 94 48

ANÁLISE EMPRESARIAL

REVISTA DE
INFORMACIÓN
ECONÓMICA

PREZO DA SUBSCRIBIÓN: 1.200 PTAS. POR TRES NUMEROS Ó ANO

FOLLA DE SUBSCRIBIÓN

Empresa _____ Actividade _____ N.I.F. _____
 Á atención de _____
 Rúa _____ Poboación _____ C.P. _____
 Teléf. _____ Télex _____ Fax _____

FORMA DE PAGAMENTO

Acompaño Cheque Nominativo nº _____ Banco/Caixa _____
 Contra reembolso do primeiro exemplar recibido. Domiciliación bancaria

Moi Sres. Nosos:

Rógoille a Vds. que con cargo á miña conta Nº _____, fagan efectivos os recibos que lles presente anualmente UNIPRO EDITORIAL, S.A., na miña calidade de Subscritor de ANÁLISE EMPRESARIAL.

Banco/Caixa _____ Axencia _____ Nº _____
 Poboación _____ Provincia _____
 Nome do Titular _____

Sinatura

Data ____ de _____ de 19 ____

LIBROS, PUBLICACIONES E DOCUMENTOS RECIBIDOS

Libros

ASOCIACIÓN DE EXPERTOS COOPERATIVOS, *Los principios cooperativos. Sextas Jornadas Cooperativas 1988*, AEC, Lleida, 1988

_____, *El seguro. Novenas Jornadas Cooperativas 1991*, AEC, Lleida, 1991.

Lidia Nahela BECERRIL ALBARRAN e Mariana RAVENET RAMÍREZ, *Revolución agraria y cooperativismo en Cuba*, Ciencias Sociales, La Habana, 1989.

Primitivo BORJABAD GONZALO, *El factor, gerente o director-gerente*, Asociación de Expertos Cooperativos (A.E.C.), Lleida, 1987.

_____, *La organización contable del empresario*, AEC, Lleida, 1988.

Luís CARAMÉS VIEITEZ (coord.), *Foro de economía. Seminario formación y empleo, nº3*, Banco Pastor, A Coruña, 1991.

CEPAL, *Cooperativismo latinoamericano: antecedentes y perspectivas*, ONU, Santiago de Chile, 1989.

CONSELLERÍA DE AGRICULTURA, *Plan especial para la agricultura y el desarrollo rural de Galicia*, sen pé de prensa, Xunta de Galicia, Santiago de Compostela, 1991 (con tres anexos separados).

CONSELLERÍA DE TRABALLO, *I Congreso da Economía Social de Galicia. Libro de ponencias*, Xunta de Galicia, Santiago de Compostela, 1991.

FUNDACIÓN GALICIA-EUROPA, *II xornadas técnicas Galicia e a Rexión Norte de Portugal ante 1992*, Santiago de Compostela, 1991.

_____, *Novas estratexias para un desenvolvemento rural europeo*, Santiago de Compostela, 1991,

GALICIA MODA, *Galicia 7 años de moda*, sen pé de prensa.

GESTENGA, *As enerxías renovables e Galicia*, sen pé de prensa, 1991.

Michel GODET, *Prospectiva y planificación estratégica*, S.G. editores, Barcelona, 1991.

Xesús Bernardo PENA TRAPERO, *A planificación rexional e Galicia*, Sept, Pontevedra, 1972.

_____, *Galicia e os Plans de Desenvolvemento*, Sept, Pontevedra, 1974.

Tulio ROSEMBUJ, *Régimen fiscal de las cooperativas. Ley 20/1990 de 19 de Diciembre*, PPU, Barcelona, 1991.

Publicacións periódicas.

Agaca, nº 7 (Decembro 1991).

Análise Empresarial, nº 13 (1991, Maio-Agosto); Apdo 1331, Vigo; tel. 986-299448.

Boletín Apícola, de AGA, nº40, verán 1991; r/ Cotaredo, 6; 981-589534.

Boletín de estudios y documentación cooperativismo y economía social, segundo semestre, 1991. Dirección General de Cooperativas y Sociedade Laborales, r/ Pío Baroja, 6, 28009. Madrid.

Boletín Galicia-Europa, nº 10, Decembro 1991. Centro de Documentación Europea da Universidade de Santiago de Compostela.

Cuadernos de Economía, vol.19, nº 54, Xaneiro-Abril 1991. CSIC e Departamento de Teoría Económica da Universidade de Barcelona.

Economía y sociología del trabajo, nº 12 ("La Economía Social"), Xuño 1991. Ministerio de Trabajo, r/Agustín de Bethencourt, 11. 28003. Madrid. Teléfono 91-5543400.

Encrucillada, nº 75, Novembro-December 1991.

Este. Estudios empresariales, nº 75, Primavera-verán 1991. Apdo. 1359. 20080. San Sebastián; tel. 273100. Universidade de Deusto.

Gatza, Revista da ASLE, Novembro, 1991, nº3, r/ Juan de Ajuriaguerra, 19, 1º I; tel. 94-4233020.

Grial nº111, Xullo-Setembro 1991, tomo XXIX. r/ Reconquista, 1.36201. Vigo.

Investigaciones geográficas, Instituto Universitario de Geografía. Universidade de Alicante; nº 9 (1991)

Mientras tanto, nº 47, Novembro-December 1991; Apdo 30059. Barcelona.

Revista del Instituto de Estudios Económicos, nº 3/1991.

Revista Galega de Dereito Social, nº 1, Consello Galego de Relacións Laborais, Xaneiro-Abril 1991.

Documentos.

Daniel PINO VICENTE, *Informe sociolóxico sobre da parroquia de San Xurxo de Sacos (Cotobade)*, Pontevedra, Xaneiro 1991.

Sentencia 2/XI/1991, xuízo de menor contía nº 42/1991 de don José Ferrer González, Maxistrado-Xuíz do Xulgado de Primeira Instancia nº 3 de Pontevedra. (Sobre

o conflito que enfrenta á comunidade de viciños do monte en mancomún Fenantes, da parroquia de San Xurxo de Sacos co párroco e co Arcebispo de Santiago).

DIRECCIÓN TERRITORIAL DE COMERCIO DE GALICIA, *Comercio exterior de Galicia. Informe primer semestre 1991*, Vigo, 1992.

_____, *Comercio exterior de Galicia. Informe 1990*, Vigo, 1991.

Unha Caixa para un País

Este é un gran país
cun gran futuro.
Un país emprendedor
e ilusionado.
Un país que
só necesita
que institucións como Caixavigo

crean nel e o apoien.

Caixavigo está sempre aberta a apoiar
a este país.

A potencia-lo seu desenvolvemento económico.

A procura-las solucións axeitadas ás xentes
do mar, do campo e da industria deste país.

A fomenta-la súa cultura e os seus sinais
de identidade.

A investir nos proxectos das xentes que fan
de Galicia un gran país.

Caixavigo. Unha Caixa para un País.

Caixavigo

Unha Caixa para un País

**Os artistas
procuran a calidade da súa obra.
Nós coidamos a calidade
dos nosos servizos.**

auditoria / asesoría fiscal / asesoría laboral
estudos económicos e financeiros / organización e desenvolvemento contabel
selección e formación de persoal.

unipro

P. y Margall, 72, bajo - 36202 Vigo - Apartado 887
Teléfono 986 23 86 04 - Telefax: 20 56 04

Bianco Porto, 2, entresuelo - 36001 Pontevedra - Apartado 214
Teléfonos 986 85 54 12 - 16 - Telefax: 84 29 43

Avenida da Mariña, 132 - 1.ª A - 36600 Vilagarcía - Apartado 333
Teléfono 986 50 71 97 - Telefax: 50 03 46

Ramon González, 14-1.ª - 36400 Porriño
Teléfono 986/33 63 36 - 33 62 10 - Telefax: 33 50 30

Este número da revista
Cooperativismo e economía social
rematouse de imprimir
o 31 de marzo de 1992

EDITORIAL

Hoxe presentamos dous grupos de materiais de especial interese: as ponencias das xornadas de cooperativismo na confección e mais unha colección de artigos a propósito do Plan Económico e Social. Ademais, dous artigos sobre os programas de promoción de emprego do Inem e tamén sobre desenvolvemento local.

As *Xornadas de Cooperativismo na Confección*, Vigo, 13 e 14 de Decembro de 1991 tiñan por orixe a situación de desconcerto estratéxico das cooperativas galegas da confección. Tratábase, nelas, de afortala-los espacios de encontro, intercambio, relación; tratábase de propoñe-las teses máis importantes a ter en conta á hora de se decidir por opcións; e tratábase, por fin, de examina-los liñamentos e mais as posibilidades dun programa que permitise sacar dignamente para enfrente ó sector.

Cando menos, algúns liñamentos dese programa están claros: **a.** resolve-lo problema da representatividade, acordo e independencia do sector; **b.** aumenta-la dimensión media das empresas a máis de 20 socios, enfrontando ó mesmo tempo os problemas de organización, esquemas xerenciais, a necesidade de asumi-lo esforzo relativo ó mantemento de persoal indirecto. **c.** examina-las posibilidades de asumir fraxas produto/mercado factibles e de interese; **d.** albisca-las grandes posibilidades da intercooperación, en particular de formas de agrupación empresarial que poidan abordar estratexias con máis perspectivas, sempre que se seguiran criterios rigorosos de selección das empresas en intercooperación; **e.** por fin, a búsqueda de alternativas empresariais e ocupacionais para as inviables.

Pero decidirse por unha opción non é só unha cuestión de programas: a súa necesidade ten que ser sentida e o seu éxito visto como posible e desexado. A ver.

O segundo grupo de materiais concerne ó planeamento económico. Sen vacila-

ración dun Plan Económico e Social que anda a ser presentado en sociedade, e mais a creación do Consello Económico e Social, que deberá supor unha actuación coherente, de acordo cunha estratexia dotada de obxectivos ben precisos, fundados nunha análise prospectiva, tratando de potenciar tódolos intereses e proxectos existentes no seo do país. Pero a elaboración dun Plan é unha tarefa moi complexa e longa, que quere moita participación e arrecadación de opinións, teses, estudos, investigacións e contrastes de visións ata formulármonos as preguntas-clave. Por iso, pretendemos aquí axudar na tarefa, sobre todo porque neste tempo de graves ameazas para nós teremos que tratar de interpretar cara a onde nos levan estes ventos e se nos queremos deixar levar. Por esta razón, a Asociación Para A Economía Social acordou, como segunda prioridade para os próximos dous anos, abrir unha liña de investigación sobre planeamento e prospectiva económica en Galicia.

INSTRUCCIÓN S Ó S AUTORES E COLABORADORES

1. Os orixinais poden ser enviados ó Editor de Cooperativismo e Economía Social en calquera lingua, preferiblemente en galego. Serán publicados, sen embargo en galego. A traducción e revisión correrá a cargo do Editor, non obstante a final aquiescencia do autor coa versión final, se elo for practicable.
2. Os artigos deberán axustarse a un máximo de vinte páxinas mecanografiadas a duplo espacio. Agradécese tamén que os orixinais sexan acompañados en soporte electrónico compatible.
3. As referencias bibliográficas, notas de actualidade, reseñas de xornadas, información de cursiños, programas, cartas, comunicacións, etc. terán unha extensión variable, de acordo coas esixencias da información. No caso de non se axustaren ós requerimentos de Cooperativismo e Economía Social, a Mesa de Redacción poderá solicitar do autor os oportunos cambios.
4. Cooperativismo e Economía Social supón que os orixinais recibidos son inéditos, non asumindo responsabilidades noutro caso.
5. A primeira páxina do orixinal conterá a información seguinte: 1. O título; 2. O(s) nome(s), profesión(s), filiación(s) institucional(is) do(s) autor(es); 3. O enderezo.
6. Xunto coas colaboracións, deberase xuntar unha nota biográfica que non exceda as cinco liñas.
7. Os textos serán acompañados dun resumo de extensión non superior às 100 palabras.

LIBROS RECIBIDOS E RECENSIÓN S

En tódolos números se presentará a lista dos libros enviados a Cooperativismo e Economía Social.

Cando os autores/editores desexen a publicación de recensións, deberán someter á Mesa de Redacción dous exemplares das obras en causa. Os editores, no entanto, non se obrigan a publicar recensións de tódalas obras que lle sexan enviadas con ese obxectivo.

Fernando Acuña Rúa é secretario xeral da CXTG, r/ Urzáiz,124, 36205 Vigo, Telf. 986-276065.

Primitivo Borjabad Gonzalo é membro de AECA e profesor de Dereito Mercantil da Universidade de Barcelona; Facultade de Dereito, Lleida,Telf. 973-264358.

Xan Bouzada é profesor de socioloxía na facultade de humanidades de Ourense. Universidade de Vigo.

Ánxeles Estévez Costas é xefa de Taller de Descor-Vigo, s.c.l., r/ Coutada, 7, Beade-Vigo,Telf. 986-483301.

Álvaro Fonseca Moretón é director da oficina do INEM-Pontevedra, r/ Ferreiros, 20-22. Pontevedra.Telf. 986-852100.

Xurxo González Gurriarán é profesor titular de Organización de Empresas da EUEE. r/ Torrecedeira, 105. 36208. Vigo. Teléfono 986-232418. Fax 986-211840.

Xosé Xulio González Preciado pertence á Asociación Para A Economía Social, EUEE, r/ Torrecedeira, 105. 36208. Vigo; Teléfono 986-232418; Fax 986-211840.

Paz González Villamayor é orientadora da Oficina do INEM de Pontevedra, r/ Herreros, 20-22, 36002. Pontevedra; Teléfono 986-852100.

Delia Lado Redonda é presidenta de Ugacota —Unión Galega de Cooperativas de Traballo Asociado. Sector Textil— e presidenta do Consello Rector de Confeccións Corcubión, r/ Praza de Castelao, 15130 Corcubión (A Coruña);Teléfono 981-746555.

Manuel Lago Peñas é economista do Gabinete Técnico do S.N de CCOO de Galicia, r/ Emilia Pardo Bazán, 27, baixo, 15005. A Coruña; Teléfono 981-242799.

Xosé Uxío Rey Fernández é Investigador Veterinario do Inia (Centro de Investigacións Agrarias de Mabegondo). Apdo. 138. 15300. Betanzos. A Coruña.

Iago Santos Castroviejo é profesor de Teoría Económica na EUEE. r/ Torrecedeira, 105, 36208. Vigo.

Antonio Vaamonde Liste é catedrático de Estatística e Investigación Operativa da EUEE (Universidade de Vigo), r/Torrecedeira, 105, 36208. Vigo; Teléfono 986-232418; Fax 986-211840.

Arcadi Vilert é director de promoción empresarial da Federación de Cooperativas de Traballo Asociado de Cataluña (FTAC) (Fundació Sinergia) e director de fomento empresarial de Coceta. r/ Vía Layetana, 4º, 3º, Barcelona. Telf. 93-2680477, FAX 93-2680139.

